



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్
2. ద్వితీయః సర్గః - నిశాగమప్రతీక్షా
3. తృతీయః సర్గః - లంకాభిదేవతావిజయః
4. చతుర్థః సర్గః - లంకాపులీప్రవేశః
5. పంచమః సర్గః - భవనవిచయః
6. షష్ఠః సర్గః - రావణగృహవేక్షణమ్
7. సప్తమః సర్గః - పుష్పకదర్శనమ్
8. అష్టమః సర్గః - పుష్పకానువర్ణనమ్
9. నవమః సర్గః - సంకులాంతఃపురమ్
10. దశమః సర్గః - మందోదరీదర్శనమ్
11. ఏకాదశః సర్గః - పానభూమివిచయః
12. ద్వాదశః సర్గః - హనూమద్విషాదః
13. త్రయోదశః సర్గః - హనూమన్నిర్వేదః
14. చతుర్దశః సర్గః - అశోకవనికావిచయః
15. పంచదశః సర్గః - సీతోపలంభః
16. షోడశః సర్గః - హనూమత్పలీతాపః
17. సప్తదశః సర్గః - రాక్షసీపరివారః
18. అష్టాదశః సర్గః - రావణాగమనమ్
19. ఏకోనవింశః సర్గః - కృచ్ఛగతసీతోపమాః
20. వింశః సర్గః - ప్రణయప్రార్థనా
21. ఏకవింశః సర్గః - రావణతృణీకరణమ్
22. ద్వావింశః సర్గః - మాసద్వయావధికరణమ్
23. త్రయోవింశః సర్గః - రాక్షసీప్రరోచనమ్
24. చతుర్వింశః సర్గః - రాక్షసీనిర్భర్తృనమ్
25. పంచవింశః సర్గః - సీతానిర్వేదః
26. షడ్వింశః సర్గః - ప్రాణత్యాగసంప్రధారణమ్
27. సప్తవింశః సర్గః - త్రిజటాస్వప్నః



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



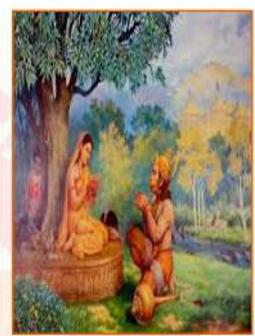
- 28. అష్టావింశః సర్గః - ఉద్భంధనవ్యవసాయః
- 29. ఏకోనత్రింశః సర్గః - శుభనిమిత్తాని
- 30. త్రింశః సర్గః - హనూమత్యుత్యాకృత్యవిచింతనమ్
- 31. ఏకత్రింశః సర్గః - రామవృత్తసంశ్రవః
- 32. ద్వాత్రింశః సర్గః - సీతావితర్కః
- 33. త్రయస్త్రింశః సర్గః - హనూమజ్ఞానకీసంవాదోపక్రమః
- 34. చతుస్త్రింశః సర్గః - రావణశంకానివారణమ్
- 35. పంచత్రింశః సర్గః - విశ్వాసోత్పాదనమ్
- 36. షట్త్రింశః సర్గః - అంగుళీయకప్రదానమ్
- 37. సప్తత్రింశః సర్గః - సీతాప్రత్యానయనానౌచిత్యమ్
- 38. అష్టాత్రింశః సర్గః - వాయుసవృత్తాంతకథనమ్
- 39. ఏకోనచత్వారింశః సర్గః - హనూమత్స్పందేశః
- 40. చత్వారింశః సర్గః - హనూమత్ప్రేషణమ్
- 41. ఏకచత్వారింశః సర్గః - ప్రమదావనభంజనమ్
- 42. ద్విచత్వారింశః సర్గః - కింకరనిషూదనమ్
- 43. త్రిచత్వారింశః సర్గః - చైత్యప్రాసాదదాహః
- 44. చతుశ్చత్వారింశః సర్గః - జంబుమాలివధః
- 45. పంచచత్వారింశః సర్గః - అమాత్యపుత్రవధః
- 46. షట్చత్వారింశః సర్గః - సేనాపతిపంచకవధః
- 47. సప్తచత్వారింశః సర్గః - అక్షకుమారవధః
- 48. అష్టచత్వారింశః సర్గః - ఇంద్రజిదభియోగః
- 49. ఏకోనపంచాశః సర్గః - రావణప్రభావదర్శనమ్
- 50. పంచాశః సర్గః - ప్రహస్తప్రశ్నః
- 51. ఏకపంచాశః సర్గః - హనూమదుపదేశః
- 52. ద్విపంచాశః సర్గః - దూతవధనివారణమ్
- 53. త్రిపంచాశః సర్గః - షావకశైత్యమ్
- 54. చతుఃపంచాశః సర్గః - లంకాదాహః



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



- 55. పంచపంచాశః సర్గః - హనూమద్విభ్రమః
- 56. షట్పంచాశః సర్గః - ప్రతిప్రయాణోత్పతనమ్
- 57. సప్తపంచాశః సర్గః - హనూమత్ప్రత్యాగమనమ్
- 58. అష్టపంచాశః సర్గః - హనూమద్వృత్తానుకథనమ్
- 59. ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః - అనంతరకార్యప్రరోచనమ్
- 60. షష్ఠితమః సర్గః - అంగదజాంబవత్సంవాదః
- 61. ఏకషష్ఠితమః సర్గః - మధువనప్రవేశః
- 62. ద్విషష్ఠితమః సర్గః - దధిముఖఖిలీకారః
- 63. త్రిషష్ఠితమః సర్గః - సుగ్రీవహర్షః
- 64. చతుషష్ఠితమః సర్గః - హనూమదాద్యాగమనమ్
- 65. పంచషష్ఠితమః సర్గః - చూడామణిప్రదానమ్
- 66. షట్షష్ఠితమః సర్గః - సీతాభాషితప్రశ్నః
- 67. సప్తషష్ఠితమః సర్గః - సీతాభాషితానువచనమ్
- 68. అష్టషష్ఠితమః సర్గః - హనూమత్సమాశ్వాసవచనానువాదః





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్

|| సముద్రలంఘనమ్ ||

తతో రావణనీతాయాః సీతాయాః శత్రుకర్షణః |
ఇయేష పదమన్వేష్టుం చారణాచరితే పథి || 1 ||

దుష్కరం నిష్ప్రతిద్వంద్వం చికిర్షన్కర్ష వానరః |
సముదగ్రశిరోగ్రీవో గవాం పతిరివాఽఽబభౌ || 2 ||

అథ వైడూర్యవర్ణేషు శాద్యలేషు మహాబలః |
ధీరః సలిలకల్పేషు విచచార యథాసుఖమ్ || 3 ||

ద్విజాన్విత్రాసయన్దీమానురసా పాదపాన్ధరన్ |
మృగాంశ్చ సుబాహూన్నిఘ్నన్మవృద్ధ ఇవ కేసరీ || 4 ||

నీలలోహితమాంజిష్ఠపత్రవర్ణైః సితాసితైః |
స్వభావవిహితైశ్చిత్రైర్ధాతుభిః సమలంకృతమ్ || 5 ||

కామరూపిభిరావిష్టమభీక్ష్ణం సపరిచ్ఛదైః |
యక్షకిన్డరగంధర్వైర్దేవకల్పైశ్చ పన్నరైః || 6 ||

స తస్య గిరివర్యస్య తలే నాగవరాయుతే |
తిష్ఠన్మపివరస్తత్ర హ్రాదే నాగ ఇవాబభౌ || 7 ||

స సూర్యాయ మహేంద్రాయ పవనాయ స్వయంభువే |
భూతేభ్యశ్చాంజలిం కృత్వా చకార గమనే మతిమ్ || 8 ||

అంజలిం ప్రాఙ్ముఖః కృత్వా పవనాయాత్మయోనయే |
తతోఽభివవృధే గంతుం దక్షిణో దక్షిణాం దిశమ్ || 9 ||

ప్లవంగప్రవరైర్ద్వష్టః ప్లవనే కృతనిశ్చయః |
వవృధే రామవృద్ధ్యర్థం సముద్ర ఇవ పర్వసు || 10 ||

నిష్ప్రమాణశరీరః సన్ లిలంఘయిషురర్ణవమ్ |
బాహుభ్యాం పీడయామాస చరణాభ్యాం చ పర్వతమ్ || 11 ||

స చచాలాచలశ్చాపి ముహూర్తం కపిపీడితః |
తరూణాం పుష్పితాగ్రాణాం సర్వం పుష్పమశాతయత్ || 12 ||

తేన పాదపముక్తేన పుష్పాఘేణ సుగంధినా |
సర్వతః సంవృతః శైలో బభౌ పుష్పమయో యథా || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్

తేన చోత్తమవీర్యేణ పీడ్యమానః స పర్వతః |
సలిలం సంప్రసుస్రావ మదం మత్త ఇవ ద్విపః || 14 ||

పీడ్యమానస్తు బలినా మహేంద్రస్తేన పర్వతః |
లీతీర్షిర్వర్తయామాస కాంచనాంజనరాజతీః || 15 ||

ముమోచ చ శిలాః శైలో విశాలాః సమనః శిలాః |
మధ్యమేనార్చిషా జుష్టో ధూమరాజీరివానలః || 16 ||

గిరిణా పీడ్యమానేన పీడ్యమానాని సర్వతః |
గుహావిష్టాని భూతాని వినేదుర్వికృతైః స్వరైః || 17 ||

స మహాసత్త్వసన్నాదః శైలపీడానిమిత్తజః |
వృథివీం పూరయామాస దిశశ్చోపవనాని చ || 18 ||

శిరోభిః పృథుభిః సర్పా వృక్తస్యస్తికలక్షణైః |
వమంతః పావకం ఘోరం దదంచుర్దశనైః శిలాః || 19 ||

తాస్తదా సవిషైర్దష్టాః కుపితైస్తైర్తహాశిలాః |
జజ్జ్వలుః పావకోద్ధిష్టా బిభిదుశ్చ సహస్రధా || 20 ||

యాని చౌషధజాలాని తస్మిన్ జాతాని పర్వతే |
విషఘ్నాన్యపి నాగానాం న శేకుః శమితుం విషమ్ || 21 ||

భిద్యతేఽయం గిరిర్భూతైరితి మత్త్వా తపస్వినః |
త్రస్తా విద్యాధరాస్తస్మాదుత్పేతుః స్త్రీగణైః సహ || 22 ||

పానభూమిగతం హిత్వా హైమమాసవభాజనమ్ |
పాత్రాణి చ మహార్థాణి కరకాంశ్చ హిరణ్మయాన్ || 23 ||

లేహ్యనుచ్ఛావచాన్ భక్ష్వాన్ మాంసాని వివిధాని చ |
ఆర్షభాణి చ చర్మాణి ఖడ్గాంశ్చ కనకత్పరూన్ || 24 ||

కృతకంఠగుణాః క్షీబా రక్తమాల్యానులేపనాః |
రక్తాక్షాః పుష్కరాక్షాశ్చ గగనం ప్రతిపేదిరే || 25 ||

హారనూపురకేయూరపారిహర్యధరాః స్త్రియః |
విస్త్రితాః సస్త్రితాస్తస్థురాకాశే రమణైః సహ || 26 ||

దర్శయంతో మహావిద్యాం విద్యాధరమహర్షయః |
సహితాస్తస్థురాకాశే వీక్షాంచక్రుశ్చ పర్వతమ్ || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్

శుశ్రువుశ్చ తదా శబ్దమృషీణాం భావితాత్మనామ్ |
చారణానాం చ సిద్ధానాం స్థితానాం విమలేఽమ్బరే || 28 ||

పష పర్వతసంకాశో హనూమాన్తారుతాత్మజః |
తితీర్షతి మహావేగః సముద్రం మకరాలయమ్ || 29 ||

రామార్థం వానరార్థం చ చికిర్షన్కర్తృ దుష్కరమ్ |
సముద్రస్య పరం పారం దుష్ప్రాపం ప్రాప్తుమిచ్ఛతి || 30 ||

ఇతి విద్యాధరాః శ్రుత్వా వచస్తేషాం మహాత్మనామ్ |
తమప్రమేయం దద్యుశుః పర్వతే వానరర్షభమ్ || 31 ||

దుధువే చ స రోమాణి చకంపే చాచలోపమః |
ననాద సుమహానాదం సుమహానివ తోయదః || 32 ||

ఆనుపూర్వేణ వృత్తం చ లాంగూలం రోమభిశ్శితమ్ |
ఉత్పతిష్యన్పిచిక్షేప పక్షిరాజ ఇవోరగమ్ || 33 ||

తస్య లాంగూలమావిధమాత్తవేగస్య పృష్ఠతః |
దద్యుశే గరుడేనేవ ప్రియమాణో మహోరగః || 34 ||

బాహూ సంస్తంభయామాస మహాపరిఘసన్నిభౌ |
ససాద చ కపిః కట్యాం చరణౌ సంచుకోచ చ || 35 ||

సంహృత్య చ భుజౌ శ్రీమాంస్తథైవ చ శిరోధరామ్ |
తేజః సత్త్వం తథా వీర్యమావివేశ స వీర్యవాన్ || 36 ||

మార్గమాలోకయన్సూరాదూర్ధ్వం ప్రణిహితేక్షణః |
రురోధ హృదయే ప్రాణానాకాశమవలోకయన్ || 37 ||

పద్భ్యాం దృఢమవస్థానం కృత్వా స కపికుంజరః |
నికుంచ్య కర్ణౌ హనుమానుత్పతిష్యన్తహబలః || 38 ||

వానరాన్యానరశ్రేష్ఠ ఇదం వచనమబ్రవీత్ |
యథా రాఘవనిర్ముక్తః శరః శ్వసనవిక్రమః || 39 ||

గచ్ఛేత్తద్వద్గమిష్యామి లంకాం రావణపాలితామ్ |
న హి ద్రక్ష్యామి యది తాం లంకాయాం జనకాత్మజామ్ || 40 ||

అనేనైవ హి వేగేన గమిష్యామి సురాలయమ్ |
యది వా త్రిదివే సీతాం న ద్రక్ష్యామ్యకృతశ్రమః || 41 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ

1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్

బద్ధ్వా రాక్షసరాజానమానయిష్యామి రావణమ్ |
సర్వథా కృతకార్యఽహమేష్యామి సహ సీతయా || 42 ||
ఆనయిష్యామి వా లంకాం సముత్పాట్య సరావణామ్ |
ఏవముక్త్వా తు హనూమాన్యానరాన్యానరోత్తమః || 43 ||
ఉత్పపాతాథ వేగేన వేగవానవిచారయన్ |
సుపర్ణమివ చాత్మానం మేనే స కపికుంజరః || 44 ||
సముత్పతతి తస్మింస్తు వేగాత్తే నగరోహిణః |
సంహృత్య విటపాన్సర్వాన్సముత్పేతుః సమంతతః || 45 ||
స మత్తకోయష్టిబకాన్పాదపాన్పుష్పశాలినః |
ఉద్యహన్మూరువేగేన జగామ విమలేఽమ్బరే || 46 ||
ఊరువేగోద్ధతా వృక్షా ముహూర్తం కపిమన్వయః |
ప్రస్థితం దీర్ఘమధ్యానం స్వబంధుమివ బాంధవాః || 47 ||
తమూరువేగోన్తథితాః సాలాశ్చాన్యే నగోత్తమాః |
అనుజగ్గుర్హనూమంతం సైన్యా ఇవ మహీపతిమ్ || 48 ||
సుపుష్పితాగైర్బహుభిః పాదపైరన్వితః కపిః |
హనూమాన్సర్వతాకారో బభూవాద్భుతదర్శనః || 49 ||
సారవంతోఽథ యే వృక్షా న్యమజ్జలవణాంభసి |
భయాదివ మహేంద్రస్య పర్వతా వరుణాలయే || 50 ||
స నానాకుసుమైః కీర్ణః కపిః సాంకురకోరకైః |
శుశుభే మేఘసంకాశః ఖద్యోతైలివ పర్వతః || 51 ||
విముక్తాస్తస్య వేగేన ముక్త్వా పుష్పాణి తే ద్రుమాః |
అవశీర్యన్త సలిలే నివృత్తాః సుహృదో యథా || 52 ||
లఘుత్వేనోపపన్నం తద్విచిత్రం సాగరేఽపతత్ |
ద్రుమాణాం వివిధం పుష్పం కపివాయుసమీరితమ్ || 53 ||
తారాచితమివాకాశం ప్రబభౌ స మహార్ణవః |
పుష్పాఘ్నానుబద్ధేన నానావర్ణేన వానరః |
బభౌ మేఘ ఇవాకాశే విద్యుద్గణవిభూషితః || 54 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్

తస్య వేగసమాధూతైః పుష్పైస్తోయమదృశ్యత |
 తారాభిరభిరామాభిరుదితాభిరివాంబరమ్ || 55 ||

తస్యాంబరగతౌ బాహూ దదృశాతే ప్రసారితౌ |
 పర్వతాగ్రాద్వినిష్కాంతౌ పంచాస్యావివ పన్నగా || 56 ||

పిబన్నివ బభౌ శ్రీమాన్ సోర్తిమాలం మహార్ణవమ్ | [చాపి]
 పిపాసురివ చాకాశం దదృశే స మహాకపిః || 57 ||

తస్య విద్యుత్ప్రభాకారే వాయుమార్గానుసారిణః |
 నయనే విప్రకాశేతే పర్వతస్థావివానలా || 58 ||

పింగే పింగాక్షముఖ్యస్య బృహతీ పరిమండలే |
 చక్షుషీ సంప్రకాశేతే చంద్రసూర్యావివోదితౌ || 59 ||

ముఖం నాసికయా తస్య తామ్రయా తామ్రమాబభౌ |
 సంధ్యయా సమభిస్పృష్టం యథా సూర్యస్య మండలమ్ || 60 || [తత్సూర్య] ||

లాంగూలం చ సమావిధ్ధం ప్లవమానస్య శోభతే |
 అంబరే వాయుపుత్రస్య శక్రధ్వజ ఇవోచ్ఛ్రితః || 61 ||

లాంగూలచక్రేణ మహాన్ శుక్లదంష్ట్రోఽనిలాత్మజః |
 వ్యరోచత మహాప్రాజ్ఞః పరివేషీవ భాస్కరః || 62 ||

స్ఫిగ్ధేశేనాభితామ్రేణ రరాజ స మహాకపిః |
 మహతా దారితేనేవ గిరిర్ధైరికధాతునా || 63 ||

తస్య వానరసింహస్య ప్లవమానస్య సాగరమ్ |
 కక్షాంతరగతో వాయుర్జిమాత ఇవ గర్జతి || 64 ||

ఖే యథా నిపతన్త్యుల్కా హ్యుత్తరాంతాద్వినిఃసృతా |
 దృశ్యతే సానుబంధా చ తథా స కపికుంజరః || 65 ||

పతత్పతంగసంకాశో వ్యాయతః శుశుభే కపిః |
 ప్రవృద్ధ ఇవ మాతంగః కక్ష్యయా బధ్యమానయా || 66 ||

ఉపరిష్టాచ్ఛ్రీరేణ ఛాయయా చావగాఢయా |
 సాగరే మారుతావిష్టా నౌరివాసీత్తదా కపిః || 67 ||

యం యం దేశం సముద్రస్య జగామ స మహాకపిః |
 స స తస్యారువేగేన సోన్మాద ఇవ లక్ష్మతే || 68 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్

సాగరస్యర్షిజాలానామురసా శైలవర్షణా |
 అభిఘ్నంస్తు మహావేగః పుష్లువే స మహాకపిః || 69 ||
 కపివాతశ్చ బలవాన్వేఘవాతశ్చ నిఃసృతః |
 సాగరం భీమనిర్హోషం కంపయామాసతుర్భుశమ్ || 70 ||
 వికర్షన్నూర్షిజాలాని బృహంతి లవణాంభసి |
 పుష్లువే కపిశార్దూలో వికిరన్ద్వివ రోదసీ || 71 ||
 మేరుమందరసంకాశానుద్ధతాన్స మహార్ణవే |
 అతిక్రామన్తహావేగస్తరంగాన్గణయన్ద్వివ || 72 ||
 తస్య వేగసముద్ఘాతం జలం సజలదం తదా |
 అంబరస్థం విబభ్రాజ శారదాభ్రమివాతతమ్ || 73 ||
 తిమినక్తరుషాః కూర్తా దృశ్యంతే వివృతాస్తదా |
 వస్త్రాపకర్షణేనేవ శరీరాణి శరీరిణామ్ || 74 ||
 ప్లవమానం సమీక్ష్ణాథ భుజంగాః సాగరాలయాః |
 వ్యోమ్ని తం కపిశార్దూలం సుపర్ణ ఇతి మేనిరే || 75 ||
 దశయోజనవిస్తీర్ణా త్రింశద్యోజనమాయతా |
 ఛాయా వానరసింహస్య జలే చారుతరాభవత్ || 76 ||
 శ్వేతాభ్రఘనరాజీవ వాయుపుత్రానుగామినీ |
 తస్య సా శుశుభే ఛాయా వితతా లవణాంభసి || 77 ||
 శుశుభే స మహాతేజా మహాకాయో మహాకపిః |
 వాయుమార్గే నిరాలంబే పక్షవానివ పర్వతః || 78 ||
 యేనాసౌ యాతి బలవాన్వేగేన కపికుంజరః |
 తేన మార్గేణ సహసా ద్రోణీకృత ఇవార్ణవః || 79 ||
 ఆపాతే పక్షిసంఘానాం పక్షిరాజ ఇవాబభౌ | [వ్రజన్]
 హనూమాన్వేఘజాలాని ప్రకర్షన్నాతుతో యథా || 80 ||
 పాండురారుణవర్ణాని నీలమాంజిష్ఠకాని చ |
 కపినాఽఽకృష్వమాణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే || 81 ||
 ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః |
 ప్రచ్ఛన్నశ్చ ప్రకాశశ్చ చంద్రమా ఇవ లక్ష్మతే || 82 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్

ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా ప్లవంగం త్వరితం తదా |
 వవర్షుః పుష్పవర్షాణి దేవగంధర్వదానవాః || 13 ||
 తతాప న హి తం సూర్యః ప్లవంతం వానరోత్తమమ్ |
 సిషేవే చ తదా వాయూ రామకార్యార్థసిద్ధయే || 14 ||
 ఋషయస్తుష్టువుశ్చైనం ప్లవమానం విహాయసా |
 జగుశ్చ దేవగంధర్వాః ప్రశంసంతో మహాజనమ్ || 15 ||
 నాగాశ్చ తుష్టువుర్యక్షా రక్షాంసి విబుధాః ఖగాః |
 ప్రేక్ష్య సర్వే కపివరం సహసా విగతక్లమమ్ || 16 ||
 తస్మిన్ ప్లవగశార్ధూలే ప్లవమానే హనూమతి |
 ఇక్ష్వాకుకులమానార్థి చింతయామాస సాగరః || 17 ||
 సాహాయ్యం వానరేంద్రస్య యది నాహం హనూమతః |
 కలిష్యామి భవిష్యామి సర్వవాచ్యో వివక్షతామ్ || 18 ||
 అహమిక్ష్వాకునాథేన సగరేణ వివర్ధితః |
 ఇక్ష్వాకుసచివశ్చాయం నావసీదితుమర్హతి || 19 ||
 తథా మయా విధాతవ్యం విశ్రమేత యథా కపిః |
 శేషం చ మయి విశ్రాంతః సుఖేనాతిపతిష్యతి || 20 ||
 ఇతి కృత్వా మతిం సాధ్విం సముద్రశ్చన్నమంభసి |
 హిరణ్యనాభం మైనాకమువాచ గిరిసత్తమమ్ || 21 ||
 త్వమిహాసురసంఘానాం పాతాలతలవాసినామ్ |
 దేవరాజ్ఞా గిరిశ్రేష్ఠ పరిఘః సన్నివేశితః || 22 ||
 త్వమేషాం జాతవీర్యాణాం పునరేవోత్పతిష్యతామ్ |
 పాతాలస్యాఽప్రమేయస్య ద్వారమావృత్య తిష్ఠసి || 23 ||
 తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చైవ శక్తిస్తే శైల వర్ధితుమ్ |
 తస్మాత్సంచోదయామి త్వాముత్తిష్ఠ గిరిసత్తమమ్ || 24 ||
 న ఏష కపిశార్ధూలస్తాముపర్యేతి వీర్యవాన్ | [ఉపైష్యతి]
 హనూమాన్రామకార్యార్థం భీమకర్తా ఖమాప్లుతః || 25 ||
 అస్య సాహ్యం మయా కార్యమిక్ష్వాకుకులవర్తినః |
 మమ హీక్ష్వాకవః పూజ్యాః పరం పూజ్యతమాస్తవ || 26 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్

కురు సాచివ్యమస్మాకం న నః కార్యమతిక్రమేత్ |
కర్తవ్యమకృతం కార్యం సతాం మన్యుముదీరయేత్ || 97 ||
సలిలాదూర్ధ్వముత్తిష్ఠ తిష్ఠత్వేష కపిస్త్వయి |
అస్మాకమతిభిశ్చైవ పూజ్యశ్చ ఘ్నవతాం వరః || 98 ||
చామీకరమహానాభ దేవగంధర్వసేవిత |
హనూమాంస్త్వయి విశ్రాంతస్తతః శేషం గమిష్యతి || 99 ||
కాకుత్స్థస్యాన్యశంస్యం చ మైథిల్యాశ్చ వివాసనమ్ |
శ్రమం చ ఘ్నవగేంద్రస్య సమీక్ష్యత్రాతుమర్హసి || 100 ||
హిరణ్యనాభో మైనాకో నిశమ్య లవణాంభసః |
ఉత్పపాత జలాత్పూర్ణం మహాద్్రుమలతాయుతః || 101 ||
స సాగరజలం భిత్త్వా బభూవాభ్యుత్థితస్తదా |
యథా జలధరం భిత్త్వా దీప్తరశ్మిర్లివాకరః || 102 ||
స మహాత్మా ముహూర్తేన పర్వతః సలిలావృతః |
దర్శయామాస శృంగాణి సాగరేణ నియోజితః || 103 ||
శాతకుంభమయైః శృంగైః సకిన్నరమహోరగైః | [నిభైః]
ఆదిత్యదయసంకాశైరాలిఖద్భిరివాంబరమ్ || 104 ||
తప్తజాంబూనదైః శృంగైః పర్వతస్య సముత్థితైః |
ఆకాశం శస్త్రసంకాశమభవత్కాంచనప్రభమ్ || 105 ||
జాతరూపమయైః శృంగైర్భ్రాజమానైః స్వయంప్రభైః |
ఆదిత్యశతసంకాశః సోఽభవద్గిరిసత్తమః || 106 ||
తముత్థితమసంగేన హనుమానగ్రతః స్థితమ్ |
మధ్యే లవణతోయస్య విఘ్నోఽయమితి నిశ్చితః || 107 ||
స తముచ్ఛ్రితమత్యర్థం మహావేగో మహాకపిః |
ఉరసా పాతయామాస జీమూతమివ మారుతః || 108 ||
స తథా పాతితస్తేన కపినా పర్వతోత్తమః |
బుద్ధ్యా తస్య కపేర్వేగం జహార్ష చ ననంద చ || 109 ||
తమాకాశగతం వీరమాకాశే సముపస్థితః |
ప్రీతో హృష్టమనా వాక్యమబ్రవీత్పర్వతః కపిమ్ || 110 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్

మానుషం ధారయన్రూపమాత్మనః శిఖరే స్థితః |
దుష్కరం కృతవాన్కర్మ త్వమిదం వానరోత్తమ || 111 ||

నిపత్య మమ శృంగేషు విశ్రమస్య యథాసుఖమ్ |
రాఘవస్య కులే జాతైరుదధిః పరివర్ణితః || 112 ||

స త్వాం రామహితే యుక్తం ప్రత్యర్థయతి సాగరః |
కృతే చ ప్రతికర్తవ్యమేష ధర్మః సనాతనః || 113 ||

సోఽయం త్వత్ప్రతికారార్థి త్వత్తః సమ్మానమర్హతి |
త్వన్నిమిత్తమనేనాహం బహుమానాత్ప్రచోదితః || 114 ||

తిష్ఠ త్వం హరిశార్దుల మయి విశ్రమ్య గమ్యతామ్ | [కపి]
యోజనానాం శతం చాపి కపిరేష సమాప్లుతః || 115 ||

తవ సానుషు విశ్రాంతః శేషం ప్రక్రమతామితి |
తదిదం గంధవత్స్వాదు కందమూలఫలం బహు || 116 ||

తదాస్వాద్య హరిశ్రేష్ఠ విశ్రాంతోఽనుగమిష్యసి | [విశ్రమ్య శ్వ]
అస్మాకమపి సంబంధః కపిముఖ్య త్వయాఽస్తి వై || 117 ||

ప్రఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు మహాగుణపరిగ్రహః |
వేగవంతః ప్లవంతో యే ప్లవగా మారుతాత్కజ || 118 ||

తేషాం ముఖ్యతమం మన్యే త్వామహం కపికుంజర |
అతిధిః కిల పూజార్హః ప్రాకృతోఽపి విజానతా || 119 ||

ధర్మం జిజ్ఞాసమానేన కిం పునస్త్వాద్యశో మహాన్ |
త్వం హి దేవవరిష్ఠస్య మారుతస్య మహాత్మనః || 120 ||

పుత్రస్తస్యైవ వేగేన సదృశః కపికుంజర |
పూజితే త్వయి ధర్మజ్ఞ పూజాం ప్రాప్నోతి మారుతః || 121 ||

తస్మాత్త్వం పూజనీయో మే శృణు చాప్యత్ర కారణమ్ |
పూర్వం కృతయుగే తాత పర్వతాః పక్షిణోఽభవన్ || 122 ||

తేఽభిజగ్నుర్నిశః సర్వా గరుడానిలవేగినః | [తే హి]
తతస్తేషు ప్రయాతేషు దేవసంఘాః సహర్షిభిః || 123 ||

భూతాని చ భయం జగ్నుస్తేషాం పతనశంకయా |
తతః క్రుద్ధః సహస్రాక్షః పర్వతానాం శతక్రతుః || 124 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్

పక్షాంశ్చిచ్ఛేద వజ్రేణ తత్ర తత్ర సహస్రశః |
 స మాముషాగతః క్రుద్ధో వజ్రముద్యమ్య దేవరాట్ || 125 ||
 తతోఽహం సహసా క్షిప్తః శ్వసనేన మహాత్మనా |
 అస్మిల్లవణతోయే చ ప్రక్షిప్తః ఘవగోత్తమ || 126 ||
 గుప్తపక్షసమగ్రశ్చ తవ పిత్రాఽభిరక్షితః |
 తతోఽహం మానయామి త్వాం మాన్యో హి మమ మారుతః || 127 ||
 త్వయా మే హ్యేష సంబంధః కపిముఖ్య మహాగుణః |
 అస్మిన్నేవం గతే కార్యే సాగరస్య మమైవ చ || 128 [తస్మిన్] ||
 ప్రీతిం ప్రీతమనాః కర్తుం త్వమర్హసి మహాకపే |
 శ్రమం మోక్షయ పూజాం చ గృహాణ కపిసత్తమ || 129 ||
 ప్రీతిం చ బహుమన్యస్య ప్రీతోఽస్మి తవ దర్శనాత్ |
 ఏవముక్తః కపిశ్రేష్ఠస్తం నగోత్తమమబ్రవీత్ || 130 ||
 ప్రీతోఽస్మి కృతమాతిథ్యం మన్యురేషోఽపనీయతామ్ |
 త్వరతే కార్యకాలో మే అహశ్చాప్యతివర్తతే || 131 ||
 ప్రతిజ్ఞా చ మయా దత్తా న స్థాతవ్యమిహాంతరే |
 ఇత్యుక్త్వా పాణినా శైలమాలభ్య హరిపుంగవః || 132 ||
 జగామాకాశమావిశ్య వీర్యవాన్ ప్రహసన్నివ |
 స పర్వతసముద్రాభ్యాం బహుమానాదవేక్షితః || 133 ||
 పూజితశ్చోపపన్నాభిరాశీర్భిరనిలాత్మజః |
 అథోర్ధ్వం దూరముత్స్నుత్య హిత్వా శైలమహార్ణవౌ || 134 ||
 పితుః పంథానమాస్థాయ జగామ విమలేఽమ్బరే |
 భూయశ్చోర్ధ్వగతిం ప్రాప్య గిరిం తమవలోకయన్ || 135 ||
 వాయుసూనుర్నిరాలంబే జగామ విమలేఽమ్బరే |
 తద్భిత్తయం హనుమతో దృష్ట్వా కర్తృ సుదుష్కరమ్ || 136 ||
 ప్రశశంసుః సురాః సర్వే సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః |
 దేవతాశ్చాభవన్ హృష్టాస్తత్రస్థాస్తస్య కర్తృణా || 137 ||
 కాంచనస్య సునాభస్య సహస్రాక్షశ్చ వాసవః | ఉవాచ వచనం ధీమాన్పురితోషాత్పగద్ధదమ |
 సునాభం పర్వతశ్రేష్ఠం స్వయమేవ శచీపతిః || 138 || అమరనధ్ అమర్



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్

హిరణ్యనాభ శైలేంద్ర పరితుష్టోఽస్మి తే భృశమ్ |
 అభయం తే ప్రయచ్ఛామి తిష్ఠ సౌమ్య యథాసుఖమ్ || 139 ||

సాహ్యం కృతం తే సుమహద్విక్రాంతస్య హనూమతః |
 క్రమతో యోజనశతం నిర్భయస్య భయే సతి || 140 ||

రామస్యైష హి దూత్యేన యాతి దాశరథేర్థలిః |
 సత్మియాం కుర్వతా తస్య తోషితోఽస్మి దృఢం త్వయా || 141 ||

తతః ప్రహర్షమగమద్విపులం పర్వతోత్తమః |
 దేవతానాం పతిం దృష్ట్వా పరితుష్టం శతక్రతుమ్ || 142 ||

స వై దత్తవరః శైలో బభూవావస్థితస్తదా |
 హనూమాంశ్చ ముహూర్తేన వ్యతిచక్రామ సాగరమ్ || 143 ||

తతో దేవాః సగంధర్యాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః |
 అబ్రువన్సూర్యసంకాశాం సురసాం నాగమాతరమ్ || 144 ||

అయం వాతాత్మజః శ్రీమాన్స్నవతే సాగరోపరి |
 హనూమాన్నామ తస్య త్వం ముహూర్తం విఘ్నమాచర || 145 ||

రాక్షసం రూపమాస్థాయ సుఘోరం పర్వతోపమమ్ |
 దంష్ట్రాకరాలం పింగాక్షం వక్త్రం కృత్వా నభఃసమమ్ || 146 ||

బలమిచ్ఛామహే జ్ఞాతుం భూయశ్చాస్య పరాక్రమమ్ |
 త్వాం విజేష్యత్యుపాయేన విషాదం వా గమిష్యతి || 147 ||

ఏవముక్తా తు సా దేవీ దైవతైరభిసత్యతా |
 సముద్రమధ్యే సురసా బిభ్రతీ రాక్షసం వపుః || 148 ||

వికృతం చ విరూపం చ సర్వస్య చ భయావహమ్ |
 ప్లవమానం హనూమంతమావృత్యేదమువాచ హ || 149 ||

మమ భక్త్యః ప్రదిష్టస్తమీశ్వరైర్వానరర్షభ |
 అహం త్వా భక్త్యిష్యామి ప్రవిశేదం మమాననమ్ || 150 ||

ఏవముక్తః సురసయా ప్రాంజలిర్వానరర్షభః |
 ప్రహృష్టవదనః శ్రీమానిదం వచనమబ్రవీత్ || 151 ||

రామో దాశరథిర్నామ ప్రవిష్టో దండకావనమ్ |
 లక్ష్మణేన సహభ్రాత్రా వైదేహ్య చాపి భార్యయా || 152 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్

అన్యకార్యవిషక్తస్య బద్ధవైరస్య రాక్షసైః |

తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన యశస్వినీ || 153 ||

తస్యాః సకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనాత్ |

కర్తుమర్హసి రామస్య సాహ్యం విషయవాసినీ || 154 ||

అథవా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణమ్ |

ఆగమిష్యామి తే వక్తం సత్యం ప్రతిశృణోమి తే || 155 ||

ఏవముక్తా హనుమతా సురసా కామరూపిణీ |

అబ్రవీన్నాతివర్తేన్నాం కశ్చిదేష వరో మమ || 156 ||

తం ప్రయాంతం సముద్వీక్ష్య సురసా వాక్యమబ్రవీత్ |

బలం జిజ్ఞాసమానా వై నాగమాతా హనుమతః || 157 ||

ప్రవిశ్య వదనం మేఽద్య గంతవ్యం వానరోత్తమ |

వర ఏష పురా దత్తో మమ ధాత్రేతి సత్వరా || 158 ||

వ్యాదాయ వక్తం విపులం స్థితా సా మారుతేః పురః |

ఏవముక్తః సురసయా క్రుద్ధో వానరపుంగవః || 159 ||

అబ్రవీత్కురు వై వక్తం యేన మాం విషహిష్యసే |

ఇత్యుక్త్వా సురసాం క్రుద్ధో దశయోజనమాయతః || 160 ||

దశయోజనవిస్తారో బభూవ హనుమాంస్తదా |

తం దృష్ట్వా మేఘసంకాశం దశయోజనమాయతమ్ || 161 ||

చకార సురసాప్యాస్యం వింశద్యోజనమాయతమ్ |

తాం దృష్ట్వా విస్తృతాస్యాం తు వాయుపుత్రః సుబుద్ధిమాన్ || 162 ||

హనుమాంస్తు తతః క్రుద్ధస్త్రింశద్యోజనమాయతః |

చకార సురసా వక్తం చత్వారింశత్తథోచ్చితమ్ || 163 ||

బభూవ హనుమాన్వీరః పంచాశద్యోజనోచ్చితః |

చకార సురసా వక్తం షష్టియోజనమాయతమ్ || 164 ||

తథైవ హనుమాన్వీరః సప్తతీయోజనోచ్చితః |

చకార సురసా వక్తమశీతీయోజనాయతమ్ || 165 ||

హనుమానచలప్రఖ్యో నవతీయోజనోచ్చితః |

చకార సురసా వక్తం శతయోజనమాయతమ్ || 166 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్

తద్దృష్ట్వా వ్యాదితం త్వాస్యం వాయుపుత్రః సుబుద్ధిమాన్ |
దీర్ఘజిహ్వం సురసయా సుఖౌరం నరకోపమమ్ || 167 ||

స సంక్షిప్యాత్తనః కాయం జీమాత ఇవ మారుతిః |
తస్మిన్ ముహూర్తే హనుమాన్ బభూవాంగుష్ఠమాత్రకః || 168 ||

సోఽభిపత్యాశు తద్వక్త్రం నిష్పత్య చ మహాజవః |
అంతరిక్షే స్థితః శ్రీమానిదం వచనమబ్రవీత్ || 169 ||

ప్రవిష్టోఽస్మి హి తే వక్త్రం దాక్షాయణి నమోఽస్తు తే |
గమిష్యే యత్ర వైదేహీ సత్యశ్చాసీద్వరస్తవ || 170 ||

తం దృష్ట్వా వదనాన్ముక్తం చంద్రం రాహుముఖాదివ |
అబ్రవీత్సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ వానరమ్ || 171 ||

అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖమ్ |
సమానాయస్య వైదేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా || 172 ||

తత్రతీయం హనుమతో దృష్ట్వా కర్త సుదుష్కరమ్ |
సాధు సాధ్వితి భూతాని ప్రశశంసుస్తదా హరిమ్ || 173 ||

స సాగరమనాధృష్యమభ్యేత్య వరుణాలయమ్ |
జగామాకాశమావిశ్య వేగేన గరుడోపమః || 174 ||

సేవితే వారిధారాభిః పతగైశ్చ నిషేవితే |
చరితే కైశికాచార్యైరైరావతనిషేవితే || 175 ||

సింహకుంజరశార్దూలపతగోరగవాహనైః |
విమానైః సంపతద్భిశ్చ విమలైః సమలంకృతే |

వజ్రాశనిసమాఘాతైః పావకైరుపశోభితే || 176 ||

కృతపుణ్యైర్కహాభాగైః స్వర్గజిద్భిరలంకృతే |
వహతా హవ్యమత్యర్థం సేవితే చిత్రభానునా || 177 ||

గ్రహనక్షత్రచంద్రార్కతారాగణవిభూషితే |
మహర్షిగణగంధర్వనాగయక్షసమాకులే || 178 ||

వివిక్తే విమలే విశ్వే విశ్వావసునిషేవితే
దేవరాజగజాక్రాంతే చంద్రసూర్యపథే శివే || 179 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్

వితానే జీవలోకస్య వితతే బ్రహ్మానిర్మితే |
 బహుశః సేవితే వీరైర్విద్యాధరగణైర్వరైః || 180 ||
 జగామ వాయుమార్గే తు గరుత్మానివ మారుతిః || 181 ||
 [అధికపాఠః -హనూమాన్తేఘజాలాని ప్రాకర్షన్తారుతో యథా ||
 కాలాగరుసవర్ణాని రక్తపీతసితాని చ |
 కపినాఽఽకృష్యమాణాని మహాబ్రాణి చకాశిరే ||
 ప్రవిశన్తభ్రజాలాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః |
 ప్రావృషీందురివాభాతి నిష్పతన్తవిశంస్తదా || ||
 ప్రదృశ్యమానః సర్వత్ర హనూమాన్తారుతాత్మజః |
 భేజేఽమ్బరం నిరాలంబం లంబపక్ష ఇవాత్రిరాట్ || 182 ||
 ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా సింహికా నామ రాక్షసీ |
 మనసా చింతయామాస ప్రవృద్ధా కామరూపిణీ || 183 ||
 అద్య దీర్ఘస్య కాలస్య భవిష్యామ్యహమాశితా |
 ఇదం హి మే మహత్సత్త్వం చిరస్య వశమాగతమ్ || 184 ||
 ఇతి సంచింత్య మనసా ఛాయామస్య సమాక్షిపత్ |
 ఛాయాయాం గృహ్యమాణాయాం చింతయామాస వానరః || 185 ||
 సమాక్షిప్తోఽస్మి సహసా పంగూకృతపరాక్రమః |
 ప్రతిలోమేన వాతేన మహానౌరివ సాగరే || 186 ||
 తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చైవ వీక్షమాణస్తతః కపిః |
 దదర్శ స మహత్సత్త్వముత్థితం లవణాంభసి || 187 ||
 తద్దృష్ట్వా చింతయామాస మారుతిర్వికృతాననమ్ |
 కపిరాజేన కథితం సత్త్వమద్భుతదర్శనమ్ || 188 ||
 ఛాయాగ్రాహి మహావీర్యం తదిదం నాత్ర సంశయః |
 స తాం బుద్ధ్వార్థతత్త్వేన సింహికాం మతిమాన్కపిః || 189 ||
 వ్యవర్థత మహాకాయః ప్రావృషీవ బలాహకః |
 తస్య సా కాయముద్వీక్ష్య వర్థమానం మహాకపేః || 190 ||
 వక్త్రం ప్రసారయామాస పాతాళాంతరసన్నిభమ్ |
 ఘనరాజీవ గర్జంతీ వానరం సమభిద్రవత్ || 191 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్

స దదర్శ తతస్తస్యా వివృతం సుమహన్తుఖమ్ |
కాయమాత్రం చ మేధావీ మర్కాణి చ మహాకపిః || 192 ||

స తస్యా వివృతే వక్త్రే వజ్రసంహననః కపిః |
సంక్షిప్య ముహురాత్మానం నిష్పపాత మహాబలః || 193 ||

ఆస్యే తస్యా నిమజ్జంతం దదృశుః సిద్ధచారణాః |
గ్రస్యమానం యథా చంద్రం పూర్ణం పర్వణి రాహుణా || 194 ||

తతస్తస్యా నఖైస్తీక్ష్ణైర్తర్కాణ్యుత్యత్య వానరః |
ఉత్పపాతాథ వేగేన మనః సంపాతవిక్రమః || 105 ||

తాం తు దృష్ట్వా చ ధృత్యా చ దాక్షిణ్యేన నిపాత్య హి | [చ]
స కపిప్రవరో వేగాద్వవృధే పునరాత్మవాన్ || 196 ||

హృతహృత్యా హనుమతా పపాత విధురాంభసి |
స్వయంభువేవ హనుమాన్ సృష్టస్తస్యా నిపాతనే || 197 ||

తాం హతాం వానరేణాశు పతితాం వీక్ష్య సింహికామ్ |
భూతాన్యాకాశచాలిణీ తమూచుః ప్లవగోత్తమమ్ || 198 ||

భీమమద్య కృతం కర్త మహత్సత్త్వం త్వయా హతమ్ |
సాధయార్థమభిప్రేతమలిప్టం ప్లవతాం వర || 199 ||

యస్య త్వేతాని చత్వారి వానరేంద్ర యథా తవ |
ధృతిర్ధృష్టిర్మతిర్దాక్ష్యం స కర్తసు న సీదతి || 200 ||

స తైః సంభావితః పూజ్యః ప్రతిపన్నప్రయోజనః |
జగామాకాశమావిశ్య పన్నగాశనవత్కపిః || 201 ||

ప్రాప్తభూయిష్ఠపారస్తు సర్వతః ప్రతిలోకయన్ |
యోజనానాం శతస్యాంతే వనరాజిం దదర్శ సః || 202 ||

దదర్శ చ పతన్నేవ వివిధద్రుమభూషితమ్ |
ద్వీపం శాఖామృగశ్రేష్ఠో మలయోపవనాని చ || 203 ||

సాగరం సాగరానూపం సాగరానూపజాన్ ద్రుమాన్ |
సాగరస్య చ పత్నీనాం ముఖాన్యపి విలోకయన్ || 204 ||

స మహామేఘసంకాశం సమీక్ష్యాత్మానమాత్మవాన్ |
నిరుంధంతమివాకాశం చకార మతిమాన్తతిమ్ || 205 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



1. ప్రథమః సర్గః - సాగరలంఘనమ్

కాయవృద్ధిం ప్రవేగం చ మమ దృష్ట్వైవ రాక్షసాః |
 మయి కౌతూహలం కుర్యురితి మేనే మహాకపిః || 206 ||

తతః శలీరం సంక్షిప్య తన్తహీధరసన్నిభమ్ |
 పునః ప్రకృతిమాపేదే వీతమోహ ఇవాత్మవాన్ || 207 ||

తద్రూపమతిసంక్షిప్య హనుమాన్ ప్రకృతౌ స్థితః |
 త్రీన్ క్రమానివ విక్రమ్య బలివీర్యహరో హరిః || 208 ||

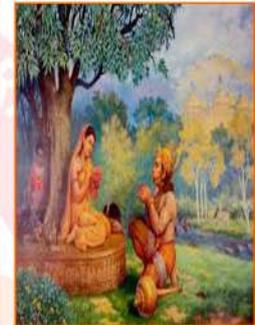
స చారునానావిధరూపధారి పరం సమాసాద్య సముద్రతీరమ్ |
 పరైరశక్యః ప్రతిపన్నరూపః సమీక్షితాత్మా సమవేక్షితార్థః || 209 ||

తతః స లంబస్య గిరేః సమృద్ధే విచిత్రకూటే నిపపాత కూటే |
 సకేతకోద్ధాలకనారికేలే మహాద్రికూటప్రతిమో మహాత్మా || 210 ||

తతస్తు సంప్రాప్య సముద్రతీరం సమీక్ష్య లంకాం గిరివర్యమూర్ధ్ని |
 కపిస్తు తస్మిన్నిపపాత పర్యతే విధూయ రూపం వృథయన్తృగద్విజాన్ || 211 ||

స సాగరం దానవపన్నగాయుతం బలేన విక్రమ్య మహోర్జిమాలినమ్ |
 నిపత్య తీరే చ మహోదధేస్తదా దదర్శ లంకామమరావతీమివ || 212 ||

ఇత్యర్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ప్రథమః
 సర్గః|| 1 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



2. ద్వితీయః సర్గః - నిశాగమప్రతీక్షా

|| నిశాగమప్రతీక్షా ||

స సాగరమనాధృష్యమతిక్రమ్య మహాబలః |
 త్రికూటశిఖరే లంకాం స్థితాం స్వస్థో దదర్శ హా || 1 ||

తతః పాదపముక్తేన పుష్పవర్షణ వీర్యవాన్ |
 అభివృష్టః స్థితస్తత్ర బభౌ పుష్పమయో యథా || 2 ||

యోజనానాం శతం శ్రీమాంస్తీర్త్వాప్యత్తమవిక్రమః |
 అనిఃశ్వసన్కపిస్తత్ర న గ్లానిమభిగచ్ఛతి || 3 ||

శతాన్యహం యోజనానాం క్రమేయం సుబహూన్యపి |
 కిం పునః సాగరస్యాంతం సంఖ్యాతం శతయోజనమ్ || 4 ||

స తు వీర్యవతాం శ్రేష్ఠః ప్లవతామపి చోత్తమః |
 జగామ వేగవాల్లంకాం లంఘయిత్వా మహోదధిమ్ || 5 ||

శాద్వలాని చ నీలాని గంధవంతి వనాని చ |
 గండవంతి చ మధ్యేన జగామ నగవంతి చ || 6 ||

శైలాంశ్చ తరుసంఛన్నాన్వనరాజీశ్చ పుష్పితాః |
 అభిచక్రామ తేజస్వీ హనూమాన్ ప్లవగర్షభః || 7 ||

స తస్మిన్నచలే తిష్ఠన్వనాన్యుపవనాని చ |
 స నగార్తే చ తాం లంకాం దదర్శ పవనాత్తజః || 8 ||

సరలాన్కర్ణికారాంశ్చ ఖర్జూరాంశ్చ సుపుష్పితాన్ |
 ప్రియాలాన్తుచులిందాంశ్చ కుటజాన్కేతకానపి || 9 ||

ప్రియంగూన్ గంధపూర్ణాంశ్చ నీపాన్ సప్తచ్ఛదాంస్తథా |
 అసనాన్కౌవిదారాంశ్చ కరవీరాంశ్చ పుష్పితాన్ || 10 ||

పుష్పభారనిబద్ధాంశ్చ తథా ముకులితానపి |
 పాదపాన్విహాగాకీర్ణాన్పవనాధూతమస్తకాన్ || 11 ||

హంసకారండవాకీర్ణాః వాపీః పద్మోత్పలాయుతాః |
 ఆక్రీడాన్వివిధాన్రమ్యాన్వివిధాంశ్చ జలాశయాన్ || 12 ||

సంతతాన్వివిధైర్వృక్షైః సర్వర్తుఫలపుష్పితైః |
 ఉద్యానాని చ రమ్యాణి దదర్శ కపికుంజరః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



2. ద్వితీయః సర్గః - నిశాగమప్రతీక్షాః

సమాసాద్య చ లక్ష్మీవాల్మీకాం రావణపాలితామ్ |
 పరిఖాభిః సపద్మాభిః సోత్పలాభిరలంకృతామ్ || 14 ||

సీతాపహరణార్థేన రావణేన సురక్షితామ్ |
 సమంతాద్విచరద్భిశ్చ రాక్షసైరుగ్రధన్విభిః || 15 ||

కాంచనేనావృతాం రమ్యాం ప్రాకారేణ మహాపురీమ్ |
 గృహైశ్చ గ్రహసంకాశైః శారదాంబుదసన్నిభైః || 16 ||

పాండరాభిః ప్రతోలీభిరుచ్ఛాభిరభిసంవృతామ్ |
 అట్టాలకశతాకీర్ణాం పతాకాధ్వజమాలినీమ్ || 17 ||

తోరణైః కాంచనైర్దివ్యైర్లతాపంక్తివిచిత్రితైః |
 దదర్శ హనుమాల్లంకాం దివి దేవపురీమివ || 18 ||

గిరిమూర్ధ్ని స్థితాం లంకాం పాండురైర్భవనైః శుభైః |
 దదర్శ స కపిశ్రేష్ఠః పురమాకాశగం యథా || 19 ||

పాలితాం రాక్షసేంద్రేణ నిర్మితాం విశ్వకర్తృణా |
 ప్లవమానామివాకాశే దదర్శ హనుమాన్పురీమ్ || 20 ||

వప్రప్రాకారజఘనాం విపులాంబునవాంబరామ్ |
 శతఘ్నీశూలకేశాంతామట్టాలకవతంసకామ్ || 21 ||

మనసేవ కృతాం లంకాం నిర్మితాం విశ్వకర్తృణా |
 ద్వారముత్తరమాసాద్య చింతయామాస వానరః || 22 ||

కైలాసశిఖరప్రఖ్యామాలిఖంతమివాంబరమ్ |
 డీయమానామివాకాశముచ్ఛ్రితైర్భవనోత్తమైః || 23 ||

సంపూర్ణాం రాక్షసైర్హోరైర్నాగైర్భోగవతీమివ |
 అచింత్యాం సుకృతాం స్పష్టాం కుబేరాధ్యుషితాం పురా || 24 ||

దంష్ట్రీభిర్భవఖభిః శూరైః శూలపట్టినపాణిభిః |
 రక్షితాం రాక్షసైర్హోరైర్గుహామాశీవిషైలివ || 25 ||

తస్యాశ్చ మహతీం గుప్తిం సాగరం చ నిలీక్ష్మ సః |
 రావణం చ లిపుం ఘోరం చింతయామాస వానరః || 26 ||

ఆగత్యాపీహ హరయో భవిష్యంతి నిరర్థకాః |
 నహి యుద్ధేన వై లంకా శక్యా జేతుం సురైరపి || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



2. ద్వితీయః సర్గః - నిశాగమప్రతీక్షాః

ఇమాం తు విషమాం దుర్గాం లంకాం రావణపాలితామ్ |
ప్రాప్యౌపి న మహాబాహుః కిం కరిష్యతి రాఘవః || 28 ||

అవకాశో న సాంత్యస్య రాక్షసేష్యభిగమ్యతే |
న దానస్య న భేదస్య నైవ యుద్ధస్య దృశ్యతే || 29 ||

చతుర్ణామేవ హి గతిర్వానరాణాం మహాత్మనామ్ |
వాలిపుత్రస్య నీలస్య మమ రాజ్ఞశ్చ భీమతః || 30 ||

యావజ్ఞానామి వైదేహీం యది జీవతి వా నవా |
తతైవ చింతయిష్యామి దృష్ట్వా తాం జనకాత్మజామ్ || 31 ||

తతః న చింతయామాస ముహూర్తం కపికుంజరః |
గిరిశృంగే స్థితస్తస్త్రినామస్యాభ్యుదయే రతః || 32 ||

అనేన రూపేణ మయా న శక్యా రక్షసాం పులి |
ప్రవేష్టుం రాక్షసైర్గుప్తా క్రూరైర్బలసమన్వితైః || 33 ||

ఉగ్రౌజసో మహావీర్యా బలవంతశ్చ రాక్షసాః |
వంచనీయా మయా సర్వే జానకీం పరిమార్గతా || 34 ||

లక్ష్మాలక్ష్మేణ రూపేణ రాత్రౌ లంకాపులి మయా |
ప్రవేష్టుం ప్రాప్తకాలం మే కృత్యం సాధయితుం మహాత్ || 35 ||

తాం పులిం తాదృశీం దృష్ట్వా దురాధర్షాం సురాసురైః |
హనూమాంశ్చింతయామాస వినిశ్చిత్య ముహుర్ముహుః || 36 || [వినిశ్చస్య]

కేనోపాయేన పశ్యేయం మైథిలీం జనకాత్మజామ్ |
అదృష్టో రాక్షసేంద్రేణ రావణేన దురాత్మనా || 37 ||

న వినశ్యేత్కథం కార్యం రామస్య విదితాత్మనః |
ఏకామేకశ్చ పశ్యేయం రహితే జనకాత్మజామ్ || 38 ||

భూతాశ్చార్థా విపద్యంతే దేశకాలవిరోధితాః |
విక్లవం దూతమాసాద్య తమః సూరిశ్యదయే యథా || 39 ||

అర్థానర్థాంతరే బుద్ధిర్నిశ్చితాఽపి న శోభతే |
ఘాతయంతి హి కార్యాణి దూతాః పండితమానినః || 40 ||

న వినశ్యేత్కథం కార్యం వైక్లవ్యం న కథం భవేత్ |
లంఘనం చ సముద్రస్య కథం ను న వృథా భవేత్ || 41 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



2. ద్వితీయః సర్గః - నిశాగమప్రతీక్షాః

మయి దృష్టే తు రక్షోభి రామస్య విదితాత్మనః |
భవేద్వ్యర్థమిదం కార్యం రావణానర్థమిచ్ఛతః || 42 ||

న హి శక్యం క్వచిత్సా తుమవిజ్ఞాతేన రాక్షసైః |
అపి రాక్షసరూపేణ కిముతాన్యేన కేనచిత్ || 43 ||

వాయురప్యత్ర నాజ్ఞాతశ్చరేదితి మతిర్కమ |
న హ్యస్త్యవిదితం కించిద్రాక్షసానాం బలీయసామ్ || 44 ||

ఇహాహం యది తిష్ఠామి స్వేన రూపేణ సంవృతః |
వినాశముపయాస్యామి భర్తురర్థశ్చ హీయతే || 45 ||

తదహం స్వేన రూపేణ రజన్యాం హ్రస్వతాం గతః |
లంకామభిపతిష్యామి రాఘవస్యార్థసిద్ధయే || 46 ||

రావణస్య పులిం రాత్రౌ ప్రవిశ్య సుదురాసదామ్ |
విచిన్యన్భవనం సర్వం ద్రక్ష్యామి జనకాత్మజామ్ || 47 ||

ఇతి సంచిన్త్య హనుమాన్ సూర్యస్యాస్తమయం కపిః |
ఆచకాంక్షే తదా వీరో వైదేహ్య దర్శనోత్సుకః || 48 ||

సూర్యే చాస్తం గతే రాత్రౌ దేహం సంక్లిప్య మారుతిః |
వృషదంశకమాత్రః సన్భభూవాద్భుతదర్శనః || 49 ||

ప్రదోషకాలే హనుమాంస్తూర్ణముత్కుత్య వీర్యవాన్ |
ప్రవివేశ పులిం రమ్యాం సువిభక్తమహాపథామ్ || 50 ||

ప్రాసాదమాలావితతాం స్తంభైః కాంచనరాజతైః |
శాతకుంభమయైర్జాలైర్గంధర్వనగరోపమామ్ || 51 ||

సప్తభూమాష్టభూమైశ్చ స దదర్శ మహాపులిమ్ |
తలైః స్ఫటికసంకీర్ణైః కార్తస్వరవిభూషితైః || 52 ||

వైడూర్యమణిచిత్రైశ్చ ముక్తాజాలవిభూషితైః |
తలైః శుశుభిరే తాని భవనాన్యత్ర రక్షసామ్ || 53 ||

కాంచనాని విచిత్రాణి తోరణాని చ రక్షసామ్ |
లంకాముద్భోతయామాసుః సర్వతః సమలంకృతామ్ || 54 ||

అచిన్త్యామద్భుతాకారాం దృష్ట్వా లంకాం మహాకపిః |
ఆసీద్విషణ్ణో హృష్టశ్చ వైదేహ్య దర్శనోత్సుకః || 55 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



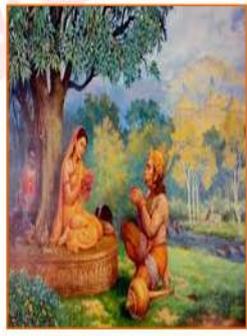
2. ద్వితీయః సర్గః - నిశాగమప్రతీక్షాః

స పాండురోద్విధ్ధవిమానమాలినీం మహార్హజాంబూనదజాలతోరణామ్ |
 యశస్వినీం రావణబాహుపాలితాం క్షపాచరైల్భమబలైః సమావృతామ్ || 56 ||

చంద్రోఽపి సాచివ్యమివాస్య కుర్వం స్తారాగణైర్వధ్యగతో విరాజన్ |
 జ్యోత్స్నా వితానేన వితత్య లోక ముత్తిష్ఠతే నైకసహస్రరశ్మిః || 57 ||

శంఖప్రభం క్షీరమృణాలవర్ణ ముద్గచ్ఛమానం వ్యవభాసమానమ్ |
 దదర్శ చంద్రం స హరిప్రవీరః పోహ్లాయమానం సరసీవ హంసమ్ || 58 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్వితీయః సర్గః || 2 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



3. తృతీయః సర్గః - లంకాధిదేవతావిజయః

|| లంకాధిదేవతావిజయః ||

స లంబశిఖరే లంబే లంబతోయదసన్నిభే |
 సత్త్వమాస్థాయ మేధావీ హనుమాన్తారుతాత్మజః || 1 ||
 నిశి లంకాం మహాసత్త్వో వివేశ కపికుంజరః |
 రమ్యకాననతోయాథ్యాం పులీం రావణపాలితామ్ || 2 ||
 శారదాంబుధరప్రఖ్యైర్భవనైరుపశోభితామ్ |
 సాగరోపమనిర్హోషాం సాగరానిలసేవితామ్ || 3 ||
 సుపుష్పబలసంఘుష్టాం యథైవ విటపావతీమ్ |
 చారుతోరణనిరూపాం పాండురద్వారతోరణామ్ || 4 ||
 భుజగాచరితాం గుప్తాం శుభాం భోగవతీమివ |
 తాం సవిద్యుద్ధనాకీర్ణాం జ్యోతిర్కార్గనిషేవితామ్ || 5 ||
 మందమారుతసంచారాం యథేంద్రస్యామరావతీమ్ |
 శాతకుంభేన మహతా ప్రాకారేణాభిసంవృతామ్ || 6 ||
 కింకిణీజాలఘోషాభిః పతాకాభిరలంకృతామ్ |
 ఆసాద్య సహసా హృష్టః ప్రాకారమభిపేదివాన్ || 7 ||
 విస్తయావిష్టహృదయః పులీమాలోక్య సర్వతః |
 జాంబూనదమయైర్ద్వారైర్వైడూర్యకృతవేదికైః || 8 ||
 వజ్రస్ఫటికముక్తాభిర్తణికుట్టిమభూషితైః |
 తప్తహాటకనిరూపైః రాజతామలపాండురైః || 9 ||
 వైడూర్యకృతసోపానైః స్ఫాటికాంతరపాంసుభిః |
 చారు సంజవనోపేతైః ఖమివోత్పతితైః శుభైః || 10 ||
 క్రౌంచబర్హిణసంఘుష్టైః రాజహంసనిషేవితైః |
 తూర్యాభరణ నిర్హోషైః సర్వతః ప్రతినాదితామ్ || 11 ||
 వస్యోకసారాప్రతిమాం తాం వీక్ష్య నగలీం తతః |
 ఖమివోత్పతితాం లంకాం జహర్ష హనుమాన్కపిః || 12 || [కామాం]
 తాం సమీక్ష్య పులీం రమ్యాం రాక్షసాధిపతేః శుభామ్ |
 అనుత్తమామృద్ధియుతాం చింతయామాస వీర్యవాన్ || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



3. తృతీయః సర్గః - లంకాభిదేవతావిజయః

నేయమస్యేన నగరీ శక్యా ధర్షయితుం బలాత్ |
 రక్షితా రావణబలైరుద్యతాయుధధారిభిః || 14 ||

కుముదాంగదయోర్వాపి సుషేణస్య మహాకపేః |
 ప్రసిద్ధేయం భవేద్భూమిర్నేందద్వివిదయోరపి || 15 ||

వివస్వతస్తనూజస్య హరేశ్చ కుశపర్వణః |
 ఋక్షస్య కేతుమాలస్య మమ చైవ గతిర్భవేత్ || 16 ||

సమీక్ష్వ తు మహాబాహూ రాఘవస్య పరాక్రమమ్ |
 లక్ష్మణస్య చ విక్రాంతమభవత్ప్రతిమాన్కపిః || 17 ||

తాం రత్నవసనోపేతాం గోష్ఠాగారావతంసకామ్ |
 యంత్రాగారస్తనీమృద్ధాం ప్రమదామివ భూషితామ్ || 18 ||

తాం నష్టతిమిరాం దీపైర్భాస్వరైశ్చ మహాగృహైః |
 నగరీం రాక్షసేంద్రస్య దదర్శ స మహాకపిః || 19 ||

అథ సా హరిశార్దూలం ప్రవిశంతం మహాబలమ్ |
 నగరీ స్వేన రూపేణ దదర్శ పవనాత్మజమ్ || 20 ||

సా తం హరివరం దృష్ట్వా లంకా రావణపాలితా |
 స్వయమేవోత్థితా తత్ర వికృతానన దర్శనా || 21 ||

పురస్తాత్కపివర్యస్య వాయుసూనోరతిష్ఠత |
 ముంచమానా మహానాదమబ్రవీత్పవనాత్మజమ్ || 22 ||

కస్త్యం కేన చ కార్యేణ ఇహ ప్రాప్తా వనాలయ |
 కథయస్వేహ యత్తత్త్వం యావత్ప్రాణా ధరంతి తే || 23 ||

న శక్యం ఖల్వియం లంకా ప్రవేష్టుం వానర త్వయా |
 రక్షితా రావణబలైరభిగుప్తా సమంతతః || 24 ||

అథ తామబ్రవీద్వీరో హనుమానగ్రతః స్థితామ్ |
 కథయిష్యామి తే తత్త్వం యన్తాంత్యం పరిపృచ్ఛసి || 25 ||

కా త్వం విరూపనయనా పురద్వారేవ తిష్ఠసి |
 కిమర్థం చాపి మాం రుద్ధ్వా నిర్భర్త్యయసి దారుణా || 26 ||

హనుమద్యచనం శ్రుత్వా లంకా సా కామరూపిణీ |
 ఉవాచ వచనం క్రుద్ధా పరుషం పవనాత్మజమ్ || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



3. తృతీయః సర్గః - లంకాభిదేవతావిజయః

అహం రాక్షసరాజస్య రావణస్య మహాత్మనః |
 ఆజ్ఞాప్రతీక్షా దుర్ధర్షా రక్షామి నగరీమిమామ్ || 28 ||
 న శక్యా మామవజ్ఞాయ ప్రవేష్టుం నగరీ త్వయా |
 అద్య ప్రాణైః పరిత్యక్తః స్వప్స్వసే నిహతో మయా || 29 ||
 అహం హి నగరీ లంకా స్వయమేవ ప్లవంగమ |
 సర్వతః పరిరక్షామి హ్యేతత్తే కథితం మయా || 30 ||
 లంకాయా వచనం శ్రుత్వా హనూమాన్ మారుతాత్మజః |
 యత్నవాన్స హరిశ్రేష్ఠః స్థితః శైల ఇవాపరః || 31 ||
 న తాం స్తీరూపవికృతాం దృష్ట్వా వానరపుంగవః |
 ఆబభాషేఽథ మేధావీ సత్త్వవాన్స్లవగర్షభః || 32 ||
 ద్రక్షామి నగరీం లంకాం సాట్టప్రాకారతోరణామ్ |
 ఇత్యర్థమిహ సంప్రాప్తః పరం కౌతూహలం హి మే || 31 ||
 వనాన్యపవనానీహ లంకాయాః కాననాని చ |
 సర్వతో గృహముఖ్యాని ద్రష్టుమాగమనం హి మే || 34 ||
 తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా లంకా సా కామరూపిణీ |
 భూయ ఏవ పునర్యాక్యం బభాషే పరుషాక్షరమ్ || 35 ||
 మామనిర్జిత్య దుర్బుధే రాక్షసేశ్వరపాలితా |
 న శక్యమద్య తే ద్రష్టుం పురీయం వనరాధమ || 36 ||
 తతః స కపిశార్దూలస్తామువాచ నిశాచరీమ్ |
 దృష్ట్వా పురీమిమాం భద్రే పునర్యాస్యే యథాగతమ్ || 37 ||
 తతః కృత్వా మహానాదం సా వై లంకా భయావహమ్ |
 తలేన వానరశ్రేష్ఠం తాడయామాస వేగితా || 38 ||
 తతః స కపిశార్దూలో లంకయా తాడితో భృశమ్ |
 ననాద సుమహానాదం వీర్యవాన్సవనాత్మజః || 39 ||
 తతః సంవర్తయామాస వామహస్తస్య సోఽంగుళీః |
 ముష్టినాభిజఘనైనాం హనూమాన్ క్రోధమూర్ఛితః || 40 ||
 స్తీ చేతి మన్యమానేన నాతిక్రోధః స్వయం కృతః |
 సా తు తేన ప్రహారేణ విహ్వలాంగీ నీశాచరీ || 41 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



3. తృతీయః సర్గః - లంకాభిదేవతావిజయః

పపాత సహసా భూమౌ వికృతాననదర్శనా |
 తతస్తు హనుమాన్ ప్రాజ్ఞస్తాం దృష్ట్వా వినిపాతితామ్ || 42 ||

కృపాం చకార తేజస్వీ మన్యమానః స్త్రియం తు తామ్ |
 తతో వై భృశసంవిగ్నా లంకా సా గద్గదాక్షరమ్ || 43 ||

ఉవాచాగర్వితం వాక్యం హనుమాంతం ప్లవంగమమ్ |
 ప్రసీద సుమహాబాహో త్రాయస్య హరిసత్తమ || 4 ||

సమయే సౌమ్య తిష్ఠంతి సత్త్వవంతో మహాబలాః |
 అహం తు నగరీ లంకా స్వయమేవ ప్లవంగమ || 45 ||

నిర్జితాహం త్వయా వీర విక్రమేణ మహాబల |
 ఇదం తు తథ్యం శృణు వై బ్రువంత్యా మే హరీశ్వర || 46 ||

స్వయంభువా పురా దత్తం వరదానం యథా మమ |
 యదా త్వాం వానరః కశ్చిద్విక్రమాద్వశమానయేత్ || 47 ||

తదా త్వయా హి విజ్ఞేయం రక్షసాం భయమాగతమ్ |
 స హి మే సమయః సౌమ్య ప్రాప్తోఽద్య తవ దర్శనాత్ || 48 ||

స్వయంభూవిహితః సత్యే న తస్యాస్తి వ్యతిక్రమః |
 సీతానిమిత్తం రాజ్ఞస్తు రావణస్య దురాత్మనః || 49 ||

రక్షసాం చైవ సర్వేషాం వినాశః సముపాగతః |
 తత్ప్రవిశ్య హరిశ్రేష్ఠ పులిం రావణపాలితామ్ |
 విధత్స్వ సర్వకార్యాణి యాని యానీహ వాంఛసి || 50 ||

ప్రవిశ్య శాపోపహతాం హరీశ్వర శుభాం పులిం రాక్షసముఖ్యపాలితామ్ |
 యదృచ్ఛయా త్వం జనకాత్మజాం సతీం
 విమార్గ సర్వత్ర గతో యథాసుఖమ్ || 51 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే తృతీయః
 సర్గః || 3 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



4. చతుర్థః సర్గః - లంకాపులిప్రవేశః

|| లంకాపులిప్రవేశః ||

స నిర్జిత్య పులిం శ్రేష్ఠాం లంకాం తాం కామరూపిణీమ్ |
విక్రమేణ మహాతేజా హనూమాన్కపిసత్తమః || 1 ||

అద్వారేణ మహాబాహుః ప్రాకారమభిపుష్లువే |
నిశి లంకాం మహాసత్యో వివేశ కపికుంజరః || 2 ||

ప్రవిశ్య నగరిం లంకాం కపిరాజహితంకరః |
చక్రేఽథ పాదం సవ్యం చ శత్రూణాం స తు మూర్ధని || 3 ||

ప్రవిష్టః సత్త్వసంపన్నో నిశాయాం మారుతాత్తజః |
స మహాపథమాస్థాయ ముక్తాపుష్పవిరాజితమ్ || 4 ||

[సేవితాం రాక్షసైర్భయైర్బలిభిః శస్త్రపాణిభిః |]
తతస్తు తాం పులిం లంకాం రమ్యామభియయా కపిః || 5 ||

హసితోత్కృష్టనినదైస్తూర్యఘోషపురఃసరైః | |
వజ్రాంకుశనికాశైశ్చ వజ్రజాలవిభూషితైః |

గృహముఖ్యైః పులి రమ్యా బభాసే ద్యౌలివాంబుదైః || 6 || [మేధైః]
ప్రజజ్వాల తదా లంకా రక్షోగణగృహైః శుభైః |

సితాభ్రసదృశైశ్చితైః పద్మస్పస్తికసంస్థితైః || 7 ||
వర్ధమానగృహైశ్చాపి సర్వతః సువిభూషితా |

తాం చిత్రమాల్యాభరణాం కపిరాజహితంకరః || 8 ||
రాఘవార్థం చరన్ శ్రీమాన్ దదర్శ చ ననంద చ |

భవనాద్భవనం గచ్ఛన్ దదర్శ పవనాత్తజః || 9 ||
వివిధాకృతిరూపాణి భవనాని తతస్తతః |

శుశ్రావ మధురం గీతం త్రిస్థానస్వరభూషితమ్ || 10 ||
స్త్రీణాం మదసమృద్ధానాం దివి చాఘరసామివ |

శుశ్రావ కాంచీనినదం నూపురాణాం చ నిఃస్వనమ్ || 11 ||
సోపాననినదాంశ్చైవ భవనేషు మహాత్తనామ్ |

ఆస్ఫటితనినాదాంశ్చ క్షేలితాంశ్చ తతస్తతః || 12 ||
శుశ్రావ జపతాం తత్ర మంత్రాన్రక్షోగృహేషు వై |

స్వాధ్యాయనిరతాంశ్చైవ యాతుధానాన్దదర్శ సః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



4. చతుర్థః సర్గః - లంకాపులిప్రవేశః

రావణస్తవ సంయుక్తాన్లర్జతో రాక్షసానపి |
రాజమార్గం సమావృత్య స్థితం రక్షోబలం మహత్ || 14 ||

దదర్శ మధ్యమే గుల్తే రావణస్య చరాన్ బహూన్ |
దీక్షితాన్ జటిలాన్తుండాన్ గోఽజినాంబరవాససః || 15 ||

దర్శముష్టిప్రహరణానగ్నికుండాయుధాంస్తథా |
కూటముద్గరపాణీంశ్చ దండాయుధధరానపి || 16 ||

ఏకాక్షానేకకర్ణాంశ్చ లంబోదరపయోధరాన్ |
కరాలాన్బుగ్భవక్రాంశ్చ వికటాన్వామనాంస్తథా || 17 ||

ధన్వినః ఖడ్గినశ్చైవ శతఘ్నిముసలాయుధాన్ |
పరిఘోత్తమహస్తాంశ్చ విచిత్రకవచోజ్జ్వలాన్ || 18 ||

నాతిస్థూలాన్నాతికృశాన్నాతిదీర్ఘాతిప్రాస్వకాన్ |
నాతిగౌరాన్నాతికృష్ణాన్నాతికుంభాన్న వామనాన్ || 19 ||

విరూపాన్బహురూపాంశ్చ సురూపాంశ్చ సువర్చసః |
ధ్వజీన్పతాకినశ్చైవ దదర్శ వివిధాయుధాన్ || 20 ||

శక్తివృక్షాయుధాంశ్చైవ పట్టిశాశనిధారిణః |
క్షేపణీపాశహస్తాంశ్చ దదర్శ స మహాకపిః || 21 ||

నృగ్విణస్తనులిప్తాంశ్చ వరాభరణభూషితాన్ |
నానావేషసమాయుక్తాన్యథాస్వైరగతాన్బహూన్ || 22 ||

తీక్ష్ణశూలధరాంశ్చైవ వజ్రిణశ్చ మహాబలాన్ |
శతసాహస్రమవ్యగ్రమారక్షం మధ్యమం కపిః || 23 ||

రక్షోధిపతినిర్దిష్టం దదర్శాంతఃపురాగ్రతః |
స తదా తద్గుహం దృష్ట్వా మహాహాటకతోరణమ్ || 24 ||

రాక్షసేంద్రస్య విఖ్యాతమద్రిమూర్ధ్ని ప్రతిష్ఠితమ్ |
పుండరీకావతంసాభిః పరిఖాభిః సమావృతమ్ || 25 || [అలంకృతమ్]

ప్రాకారావృతమత్యంతం దదర్శ స మహాకపిః |
త్రివిష్టపనిభం దివ్యం దివ్యనాదవినాదితమ్ || 26 ||

వాజిహేషితసంఘుష్టం నాదితం భూషణైస్తథా |
రథైర్యానైర్విమానైశ్చ తథా హయగజైః శుభైః || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



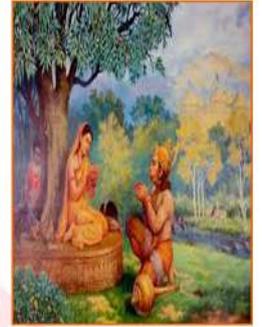
4. చతుర్థః సర్గః - లంకాపులిప్రవేశః

వారణాశ్చ చతుర్థంతైః శ్వేతాభ్రనిచయోపమైః |
భూషితం రుచిరద్వారం మత్తైశ్చ మృగపక్షిభిః || 28 ||

రక్షితం సుమహావీర్యైర్యాతుధానైః సహస్రశః |
రాక్షసాభిపతేర్గుప్తమావివేశ మహాకపిః || 29 ||

సహేమజాంబూనదచక్రవాలం
మహార్హముక్తామణిభూషితాంతమ్ |
పరార్థ్యకాలాగరుచందనాక్తం
స రావణాంతః పురమావివేశ || 30 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుర్థః
సర్గః || 4 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



5. పంచమః సర్గః - భవనవిచయః

|| భవనవిచయః ||

తతః స మధ్యం గతమంశుమంతం జ్యోత్స్నా వితానం మహదుద్యమంతమ్ |
దదర్శ భీమాన్ద్వివి భానుమంతం గోష్ఠే వృషం మత్తమివ భ్రమంతమ్ || 1 ||

లోకస్య పాపాని వినాశయంతం మహోదధిం చాపి సమేధయంతమ్ |
భూతాని సర్వాణి విరాజయంతం దదర్శ శీతాంశుమథాభియాంతమ్ || 2 ||

యా భాతి లక్ష్మీర్భువి మందరస్థా తథా ప్రదోషేషు చ సాగరస్థా |
తథైవ తోయేషు చ పుష్కరస్థా రరాజ సా చారునిశాకరస్థా || 3 ||

హంసో యథా రాజతపంజరస్థః సింహో యథా మందరకందరస్థః |
వీరో యథా గర్వితకుంజరస్థ శ్చంద్రోఽపి బభ్రాజ తథాంబరస్థః || 4 ||

స్థితః కకుద్దానివ తీక్ష్ణశృంగో మహాచలః శ్వేత ఇవోచ్ఛశృంగః |
హస్తీవ జాంబూనదబద్ధశృంగో రరాజ చంద్రః పరిపూర్ణశృంగః || 5 ||

వినష్టశీతాంబుతుషారపంకో మహాగ్రహగ్రాహవినష్టపంకః |
ప్రకాశలక్ష్మ్యాశ్రయనిర్మలాంకో రరాజ చంద్రో భగవాన్ శశాంకః || 6 ||

శిలాతలం ప్రాప్య యథా మృగేంద్రో మహారణం ప్రాప్య యథా గజేంద్రః |
రాజ్యం సమాసాద్య యథా నరేంద్ర స్తథా ప్రకాశో విరరాజ చంద్రః || 7 ||

ప్రకాశచంద్రోదయనష్టదోషః ప్రవృద్ధరక్షః పిశితాశదోషః |
రామాభిరామేరితచిత్తదోషః స్వర్గప్రకాశో భగవాన్ ప్రదోషః || 8 ||

తంత్రీస్సనాః కర్ణసుఖాః ప్రవృత్తాః స్వపంతి నార్యః పతిభిః సువృత్తాః |
నక్తంచరాశ్చాపి తథా ప్రవృత్తాః విహర్తుమత్యద్భుతరౌద్రవృత్తాః || 9 ||

మత్తప్రమత్తాని సమాకులాని రథాశ్వభద్రాసనసంకులాని |
వీరశ్రీయా చాపి సమాకులాని దదర్శ భీమాన్ స కపిః కులాని || 10 ||

పరస్పరం చాధికమాక్షిపంత భుజాంశ్చ పీనానభినిక్షిపంతి |
మత్తప్రలాపానధికం క్షిపంతి మత్తాని చాన్యోన్యమధిక్షిపంతి || 11 ||

రక్షాంసి వక్షాంసి చ విక్షిపంతి గాత్రాణి కాంతాసు చ విక్షిపంతి |
రూపాణి చిత్రాణి చ విక్షిపంతి దృఢాని చాపాని చ విక్షిపంతి || 12 ||

దదర్శ కాంతాశ్చ సమాలభంత్య స్తథాఽపరాస్తత్ర పునః స్వపంత్యః |
సురూపవక్త్రాశ్చ తథా హసంత్యః క్రుద్ధాః పరాశ్చపి వినఃశ్వసంత్యః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



5. పంచమః సర్గః - భవనవిచయః

మహాగజైశ్చాపి తథా నదద్భిః సుపూజితైశ్చాపి తథా సుసద్భిః |
 రరాజ వీరైశ్చ వినిఃశ్వసద్భి ర్త్రదో భుజంగైరివ నిఃశ్వసద్భిః || 14 ||

బుద్ధిప్రధానాన్ రుచిరాభిధానాన్ సంశ్రద్ధధానాన్ జగతః ప్రధానాన్ |
 నానావిధానాన్ రుచిరాభిధానాన్ దదర్శ తస్యాం పురి యాతుధానాన్ || 15 ||

ననంద దృష్ట్వా స చ తాన్సురూపా న్నానాగుణానాత్కగుణానురూపాన్ |
 విద్యోతమానాన్ స తదానురూపాన్ దదర్శ కాంశ్చిచ్ఛ పునర్విరూపాన్ || 16 ||

తతో వరార్థాః సువిశుద్ధభావా స్తేషాం స్త్రియస్తత్ర మహానుభావాః |
 ప్రియేషు పానేషు చ సక్తభావా దదర్శ తారా ఇవ సుప్రభావాః || 17 ||

శ్రియా జ్వలంతస్తపయోపగూఢా నిశీథకాలే రమణోపగూఢాః |
 దదర్శ కాశ్చిత్మమదోపగూఢా యథా విహంగాః కుసుమోపగూఢాః || 18 ||

అన్యః పునర్దర్శతలోపవిష్టా స్తత్ర ప్రియాంకేషు సుఖోపవిష్టాః |
 భర్తుః ప్రియా ధర్మపరా నివిష్టా దదర్శ ధీమాన్తదనాభివిష్టాః || 19 ||

అప్రావృతాః కాంచనరాజివర్ణాః కాశ్చిత్పరార్థాస్తపనీయవర్ణాః |
 పునశ్చ కాశ్చిచ్ఛశలక్ష్మవర్ణాః కాంతప్రహీణా రుచిరాంగవర్ణాః || 20 ||

తతః ప్రియాన్మాప్య మనోభిరామాన్ సుప్రీతియుక్తాః ప్రసమీక్ష్వ రామాః |
 గృహేషు హృష్టాః పరమాభిరామాః హరిప్రవీరః స దదర్శ రామాః || 21 ||

చంద్రప్రకాశాశ్చ హి వక్త్రమాలా వక్త్రాక్షిపక్ష్మాశ్చ సునేత్రమాలాః |
 విభూషణానాం చ దదర్శ మాలాః శతపూదానామివ చారుమాలాః || 22 ||

న త్వేవ సీతాం పరమాభిజాతాం పథి స్థితే రాజకులే ప్రజాతామ్ |
 లతాం ప్రపుల్లామివ సాధుజాతాం దదర్శ తస్మిం మనసాఽభిజాతామ్ || 23 ||

సనాతనే వర్తన్తి సన్నివిష్టాం రామేక్షణాంతాం మదనాభివిష్టామ్ |
 భర్తుర్తనః శ్రీమదనుప్రవిష్టాం స్త్రీభ్యో వరాభ్యశ్చ సదా విశిష్టామ్ || 24 ||

ఉష్ణార్లితాం సానుసృతాస్త్రకంఠం పురా వరార్థోత్తమనిష్కకంఠమ్ |
 సుజాతపక్ష్వామభిరక్తకంఠం వనే ప్రన్యత్రామివ నీలకంఠమ్ || 25 ||

అవ్యక్తరేఖామివ చంద్రరేఖాం పాంసుప్రదిగ్గామివ హేమరేఖామ్ |
 క్షతప్రరూఢామివ బాణరేఖాం వాయుప్రభిన్నామివ మేఘరేఖామ్ || 26 ||

సీతామపశ్యన్తనుజేశ్వరస్య రామస్య పత్నీం వదతాం వరస్య |
 బభూవ దుఃఖాభిహతశ్చిరస్య ప్లవంగమో మంద ఇవాచిరస్య || 27 ||

ఇత్యార్ద్రే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకియే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచమః సర్గః || 5 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



6. షష్ఠః సర్గః - రావణగృహవేక్షణమ్

|| రావణగృహవేక్షణమ్ ||

స నికామం విమానేషు విషణ్ణః కామరూపధృత్ |
విచచార పునర్లంకాం లాఘవేన సమన్వితః || 1 ||

ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్రాక్షసేంద్రనివేశనమ్ |
ప్రాకారేణార్కవర్ణేన భాస్వరేణాభిసంవృతమ్ || 2 ||

రక్షితం రాక్షసైర్హోరైః సింహైరివ మహద్వనమ్ |
సమీక్షమాణో భవనం చకాశే కపికుంజరః || 3 ||

రూప్యకోపహితైశ్చిత్రైః తోరణైర్లమభూషితైః |
విచిత్రాభిశ్చ కక్ష్మాభిర్ద్వారైశ్చ రుచిరైర్వృతమ్ || 4 ||

గజాస్థితైర్మహామాత్రైః శూరైశ్చ విగతశ్రమైః |
ఉపస్థితమసంహార్యైర్హయైః స్యందనయాయిభిః || 5 ||

సింహవ్యాఘ్రుతనుత్రాణైర్దాంతకాంచనరాజతైః |
ఘోషవద్భిర్విచిత్రైశ్చ సదా విచరితం రథైః || 6 ||

బహురత్నసమాకీర్ణం పరార్ధ్యాసనభాజనమ్ |
మహారథసమావాసం మహారథమహాస్వనమ్ || 7 ||

దృశ్యైశ్చ పరమోదారైస్తైస్తైశ్చ మృగపక్షిభిః |
వివిధైర్వహుసాహస్రైః పరిపూర్ణం సమంతతః || 8 ||

వినీతైరంతపాలైశ్చ రక్షోభిశ్చ సురక్షితమ్ |
ముఖ్యాభిశ్చ వరస్త్రీభిః పరిపూర్ణం సమంతతః || 9 ||

ముదితప్రమదారత్నం రాక్షసేంద్రనివేశనమ్ |
వరాభరణసంపూర్ణైః సముద్రస్వననిఃస్వనమ్ || 10 ||

తద్రాజగుణసంపన్నం ముఖ్యైశ్చాగరుచందనైః |
మహాజనైః సమాకీర్ణం సింహైరివ మహద్వనమ్ || 11 ||

భేరీమృదంగాభిరుతం శంఖఘోషనినాదితమ్ |
నిత్యార్చితం పర్వహుతం పూజితం రాక్షసైః సదా || 12 ||

సముద్రమివ గంభీరం సముద్రమివ నిఃస్వనమ్ |
మహాత్మనో మహద్వేశ్చ మహారత్నపరిచ్ఛదమ్ || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



6. షష్ఠః సర్గః - రావణగృహవేక్షణమ్

మహారత్నసమాకీర్ణం దదర్శ స మహాకపిః |
 విరాజమానం వపుషా గజాశ్వరథసంకులమ్ || 14 ||
 లంకాభరణమిత్యేవ సోఽమన్యత మహాకపిః |
 చచార హనుమాంస్తత్ర రావణస్య సమీపతః || 15 ||
 గృహోద్భూహం రాక్షసానాముద్యానాని చ వానరః |
 వీక్షమాణో హ్యసంతస్తః ప్రాసాదాంశ్చ చచార సః || 16 ||
 అవప్లుత్య మహావేగః ప్రహస్తస్య నివేశనమ్ |
 తతోఽన్యత్పుష్టవే వేత్త మహాపార్శ్వస్య వీర్యవాన్ || 17 ||
 అథ మేఘప్రతీకాశం కుంభకర్ణనివేశనమ్ |
 విభీషణస్య చ తథా పుష్టవే స మహాకపిః || 18 ||
 మహోదరస్య చ గృహం విరూపాక్షస్య చైవ హి |
 విద్యుజ్జిహ్వస్య భవనం విద్యున్తాలేస్తథైవ చ || 19 ||
 వజ్రదంష్ట్రస్య చ తథా పుష్టవే స మహాకపిః |
 శుకస్య చ మహాతేజాః సారణస్య చ ధీమతః || 20 ||
 తథా చేంద్రజితో వేత్త జగామ హరియాథపః |
 జంబుమాలేః సుమాలేశ్చ జగామ హరిసత్తమః || 21 ||
 రశ్మికేతోశ్చ భవనం సూర్యశత్రోస్తథైవ చ |
 వజ్రకాయస్య చ తథా పుష్టవే స మహాకపిః || 22 ||
 ధూమాక్షస్య చ సంపాతేర్భవనం మారుతాత్తజః |
 విద్యుద్ద్రూపస్య భీమస్య ఘనస్య విఘనస్య చ || 23 ||
 శుకనాసస్య వక్త్రస్య శఠస్య వికటస్య చ |
 హ్రాస్వకర్ణస్య దంష్ట్రస్య రోమశస్య చ రక్షసః || 24 || [బ్రహ్మ]
 యుద్ధోన్మత్తస్య మత్తస్య ధ్వజగ్రీవస్య రక్షసః | [నాదినః]
 విద్యుజ్జిహ్వోన్ద్రజిహ్వనాం తథా హస్తిముఖస్య చ || 25 ||
 కరాళస్య పిశాచస్య శోణితాక్షస్య చైవ హి |
 క్రమమాణః క్రమేణైవ హనుమాన్మారుతాత్తజః || 26 ||
 తేషు తేషు మహార్హేషు భవనేషు మహాయశాః |
 తేషామృద్ధిమతామృద్ధిం దదర్శ స మహాకపిః || 27 ||



వార్షికి రామాయణం- సుందరకాండ



6. షష్ఠః సర్గః - రావణగృహవేక్షణమ్

సర్వేషాం సమతిక్రమ్య భవనాని సమంతతః |
 ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్ రాక్షసేంద్రనివేశనమ్ || 28 ||

రావణస్యపశాయినో దదర్శ హరిసత్తమః |
 విచరన్తలిశార్దూలో రాక్షసీర్వికృతేక్షణాః || 29 ||

శూలముద్గరహస్తాశ్చ శక్తితోమరధారిణీః |
 దదర్శ వివిధాన్సుల్కాన్తస్య రక్షఃపతేర్లహే || 30 ||

రాక్షసాంశ్చ మహాకాయాన్నానాప్రహరణోద్యతాన్ |
 రక్తాన్ శ్వేతాన్ సితాంశ్చాపి హలింశ్చాపి మహాజవాన్ || 31 ||

కులీనానూపసంపన్నాన్లజాన్సరగజారుజాన్ |
 నిష్ఠితాన్లజశిక్షాయామైరావతసమాన్యభి || 32 ||

నిహంత్యాన్సరసైన్యానాం గృహే తస్మిన్దదర్శ సః |
 క్షరతశ్చ యథా మేఘాన్ స్రవతశ్చ యథా గిలీన్ || 33 ||

మేఘస్తనితనిర్ఘోషాన్సుర్ధర్షాన్ సమరే పరైః |
 సహస్రం వాహినీస్తత్ర జాంబూనదపరిష్కృతాః || 34 ||

హేమజాలపరిచ్ఛన్నాస్తరుణాదిత్యసన్నిభాః |
 దదర్శ రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య నివేశనే || 35 ||

శిబికా వివిధాకారాః స కపిర్కారుతాత్మజః |
 లతాగృహాణి చిత్రాణి చిత్రశాలాగృహాణి చ || 36 ||

క్రీడాగృహాణి చాన్యాని దారుపర్వతకానపి |
 కామస్య గృహకం రమ్యం దివాగృహకమేవ చ || 37 ||

దదర్శ రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య నివేశనే |
 స మందరగిరిప్రఖ్యం మయూరస్థానసంకులమ్ || 38 ||

ధ్వజయష్టిభిరాకీర్ణం దదర్శ భవనోత్తమమ్ |
 అనేకరత్నసంకీర్ణం నిభిజాలసమావృతమ్ || 39 || [సమంతతః]

భీరనిష్ఠితకర్తాంతం గృహం భూతపతేలివ |
 అర్చిర్భిశ్చాపి రత్నానాం తేజసా రావణస్య చ || 40 ||

విరరాజాథ తద్వేత్స రశ్మివానివ రశ్మిభిః |
 జాంబూనదమయాన్వేవ శయనాన్యాసనాని చ || 41 ||



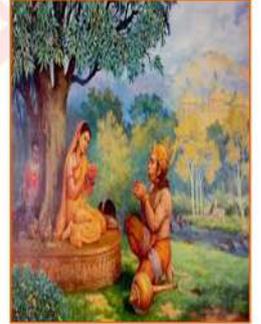
వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



6. షష్ఠః సర్గః - రావణగృహవేక్షణమ్

భాజనాని చ ముఖ్యాని దదర్శ హరియాథపః |
 మధ్యాసవకృతక్షేదం మణిభాజనసంకులమ్ || 42 ||
 మనోరమమసంబాధం కుబేరభవనం యథా |
 నూపురాణాం చ ఘోషేణ కాంచీనాం నినదేన చ || 43 ||
 మృదంగతలఘోషైశ్చ ఘోషవద్భిర్వినితమ్ |
 ప్రాసాదసంఘాతయుతం స్త్రీరత్నశతసంకులమ్ |
 సువ్యూఢకక్ష్యం హనుమాన్స్తవివేశ మహాగృహమ్ || 44 ||

ఇత్యార్ద్రే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షష్ఠః
 సర్గః || 6 ||



www.sanatanadharm.com



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



7. సప్తమః సర్గః - పుష్పకదర్శనమ్

// పుష్పకదర్శనమ్ //

స వేత్తజాలం బలవాన్దదర్శ వ్యాసక్తవైడూర్యసువర్ణజాలమ్ |
 యథా మహత్ప్రావృషి మేఘజాలం విద్యుత్పినద్ధం స విహంగజాలమ్ || 1 ||

నివేశనానాం వివిధాశ్చ శాలాః ప్రధానశంఖాయుధచాపశాలాః |
 మనోహరాశ్చాఽపి పునర్విశాలాః దదర్శ వేశ్మాద్రిషు చంద్రశాలాః || 2 ||

గృహాణి నానావసురాజితాని దేవాసురైశ్చాపి సుపూజితాని |
 సర్వైశ్చ దోషైః పరివర్జితాని కపిర్దదర్శ స్వబలార్జితాని || 3 ||

తాని ప్రయత్నాభిసమాహితాని మయేన సాక్షాదివ నిర్జితాని |
 మహీతలే సర్వగుణోత్తరాణి దదర్శ లంకాధిపతేర్లహాణి || 4 ||

తతో దదర్శోచ్చితమేఘరూపం మనోహరం కాంచనచారురూపమ్ |
 రక్షోఽధిపస్యాత్తబలానురూపం గృహోత్తమం హృప్రతిరూపరూపమ్ || 5 ||

మహీతలే స్వర్గమివ ప్రకీర్ణం శ్రీయా జ్వలంతం బహురత్నకీర్ణమ్ |
 నానాతరూణాం కుసుమావకీర్ణం గిరేలివార్గం రజసావకీర్ణమ్ || 6 ||

నాలిప్రవేకైరివ దీప్యమానం తటిద్భిరంభోదవదర్శమానమ్ |
 హంసప్రవేకైరివ వాహ్యమానం శ్రీయా యుతం ఖే సుకృతాం విమానమ్ || 7 ||

యథా నగార్గం బహుధాతుచిత్రం యథా నభశ్చ గ్రహచంద్రచిత్రమ్ |
 దదర్శ యుక్తికృతమేఘచిత్రం విమానరత్నం బహురత్నచిత్రమ్ || 8 ||

మహీ కృతా పర్వతరాజిపూర్ణా శైలాః కృతా వృక్షవితానపూర్ణాః |
 వృక్షాః కృతాః పుష్పవితానపూర్ణాః పుష్పం కృతం కేసరపత్రపూర్ణమ్ || 9 ||

కృతాని వేశ్మాని చ పాండురాణి తథా సుపుష్పాణ్యపి పుష్కరాణి |
 పునశ్చ పద్మాని సకేసరాణి ధన్యాని చిత్రాణి తథా వనాని || 10 ||

పుష్పాహ్వాయం నామ విరాజమానం రత్నప్రభాభిశ్చ వివర్ణమానమ్ |
 వేశ్మోత్తమానామపి చోచ్ఛమానం మహాకపిస్తత్ర మహావిమానమ్ || 11 ||

కృతాశ్చ వైడూర్యమయా విహంగాః రూప్యప్రవాలైశ్చ తథా విహంగాః |
 చిత్రాశ్చ నానా వసుభిర్బుజంగాః జాత్యానురూపాస్తురగాః శుభాంగాః || 12 ||

ప్రవాలజాంబూనదపుష్పపక్షాః సలీలమావర్జితజిహ్వాపక్షాః |
 కామస్య సాక్షాదివ భాంతి పక్షాః కృతా విహంగాః సుముఖాః సుపక్షాః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



7. సప్తమః సర్గః - పుష్పకదర్శనమ్

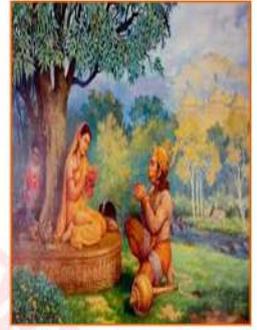
నియుజ్యమానాస్తు గజాః సుహస్తాః సకేసరాశ్చోత్పలపత్రహస్తాః |
బభూవ దేవీ చ కృతా సుహస్తా లక్ష్మీస్తథా పద్మిని పద్మహస్తా || 14 ||

ఇతీవ తద్ధృహమభిగమ్య శోభనం సవిస్తయో నగమివ చారుశోభనమ్ |
పునశ్చ తత్పరమసుగంధి సుందరం హిమాత్యయే నగమివ చారుకందరమ్ || 15 ||

తతః స తాం కపిరభిపత్య పూజితాం చరన్ పులిం దశముఖబాహుపాలితామ్ |
అదృశ్య తాం జనకసుతాం సుపూజితాం
సుదుఃఖితః పతిగుణవేగనిర్జితామ్ || 16 ||

తతస్తదా బహువిధభావితాత్మనః కృతాత్మనో జనకసుతాం సువర్తనః |
అపశ్యతోఽభవదతిదుఃఖితం మనః సుచక్షుషః ప్రవిచరతో మహాత్మనః || 17 ||

ఇత్యార్ద్రే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తమః
సర్గః || 7 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



8. అష్టమః సర్గః - పుష్పకానువర్ణనమ్

|| పుష్పకానువర్ణనమ్ ||

స తస్య మధ్యే భవనస్య సంస్థితం

మహద్విమానం బహురత్నచిత్రితమ్ | [మణివజ్ర]

ప్రతప్తజాంబూనదజాలకృత్రిమం దదర్శ వీరః పవనాత్మజః కపిః || 1 ||

తదప్రమేయాప్రతికారకృత్రిమం కృతం స్వయం సాధ్వితి విశ్వకర్తృణా |
దివం గతం వాయుపథే ప్రతిష్ఠితం వ్యరాజతాదిత్యపథస్య లక్ష్మవత్ || 2 ||

న తత్ర కించిన్న కృతం ప్రయత్నతో న తత్ర కించిన్న మహార్హరత్నవత్ |

న తే విశేషా నియతాః సురేష్యపి న తత్ర కించిన్న మహావిశేషవత్ || 3 ||

తపఃసమాధానపరాక్రమాల్లితం మనఃసమాధానవిచారచారిణమ్ |

అనేకసంస్థానవిశేషనిర్మితం తతస్తతస్తుల్యవిశేషదర్శనమ్ || 4 ||

మనః సమాధాయ తు శీఘ్రగామినం దురావరం మారుతతుల్యగామినమ్ |

మహాత్మనాం పుణ్యకృతాం మహర్షినాం యశస్వినామర్చ్యముదామివాలయమ్ || 5 ||

విశేషమాలంబ్య విశేషసంస్థితం విచిత్రకూటం బహుకూటమండీతమ్ |

మనోభిరామం శరదిందునిర్మలం విచిత్రకూటం శిఖరం గిరేర్యథా || 6 ||

వహంతి యం కుండలశోభితాననా మహాశనా వ్యోమచరా నిశాచరాః |

వివృత్తవిధ్వస్తవిశాలలోచనా మహాజవా భూతగణాః సహస్రశః || 7 ||

వసంతపుష్యోత్కరచారుదర్శనం వసంతమాసాదపి కాంతదర్శనమ్ |

స పుష్పకం తత్ర విమానముత్తమం దదర్శ తద్వానరవీరసత్తమః || 8 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే అష్టమః
సర్గః || 8 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



9. నవమః సర్గః - సంకులాంతఃపురమ్

|| సంకులాంతఃపురమ్ ||

తస్యాలయవలిష్ఠస్య మధ్యే విపులమాయతమ్ |
దదర్శ భవనశ్రేష్ఠం హనుమాన్కారుతాత్మజః || 1 ||
అర్థయోజనవిస్తీర్ణమాయతం యోజనం హి తత్ |
భవనం రాక్షసేంద్రస్య బహువ్రాసాదసంకులమ్ || 2 ||
మార్గమాణస్తు వైదేహీం సీతామాయతలోచనామ్ |
సర్వతః పరిచక్రామ హనుమానరిసూదనః || 3 ||
ఉత్తమం రాక్షసావాసం హనుమానవలోకయన్ |
ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్ రాక్షసేంద్రనివేశనమ్ || 4 ||
చతుర్విషాణైర్విరదైస్త్రివిషాణైస్తథైవ చ |
పరిక్షిప్తమసంబాధం రక్షమాణముదాయుధైః || 5 ||
రాక్షసేభిశ్చ పత్నీభి రావణస్య నివేశనమ్ |
ఆహృతాభిశ్చ విక్రమ్య రాజకన్యాభిరావృతమ్ || 6 ||
తన్నక్రమకరాకీర్ణం తిమింగిలఝషాకులమ్ |
వాయువేగసమాధూతం పన్నగైరివ సాగరమ్ || 7 ||
యా హి వైశ్రవణే లక్ష్మీర్యా చేంద్రే హరివాహినే |
సా రావణగృహే సర్వా నిత్యమేవానపాయినీ || 8 ||
యా చ రాజ్ఞః కుబేరస్య యమస్య వరుణస్య చ |
తాదృశే తద్విశిష్టా వా ఋద్ధి రక్షోగృహేష్విహా || 9 ||
తస్య హర్షస్య మధ్యస్థం వేశ్య చాన్యత్సునిర్మితమ్ |
బహునిరూహసంకీర్ణం దదర్శ పవనాత్మజః || 10 ||
బ్రహ్మణోఽర్థే కృతం దివ్యం దివి యద్విశ్వకర్షణా |
విమానం పుష్పకం నామ సర్వరత్నవిభూషితమ్ || 11 ||
పరేణ తపసా లేభే యత్కుబేరః పితామహాత్ |
కుబేరమోజసా జిత్వా లేభే తద్రాక్షసేశ్వరః || 12 ||
ఈహామృగసమాయుక్తైః కార్తస్యరహిరణ్మయైః |
సుకృతైరాచితం స్తంభైః ప్రదీప్తమివ చ శ్రీయా || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



9. నవమః సర్గః - సంకులాంతఃపురమ్

మేరుమందరసంకాశైరుల్లిఖద్భిరివాంబరమ్ |
 కూటాగారైః శుభాకారైః సర్వతః సమలంకృతమ్ || 14 ||
 జ్వలనార్కప్రతీకాశం సుకృతం విశ్వకర్షణా |
 హేమసోపానసంయుక్తం చారుప్రవరవేదికమ్ || 15 ||
 జాలవాతాయనైర్యుక్తం కాంచనైః స్ఫాటికైరపి |
 ఇంద్రనీలమహానీలమణిప్రవరవేదికమ్ || 16 ||
 విద్రుమేణ విచిత్రేణ మణిభిశ్చ మహాధనైః |
 నిస్తులాభిశ్చ ముక్తాభిస్తులేనాభివిరాజితమ్ || 17 ||
 చందనేన చ రక్తేన తపనీయనిభేన చ |
 సుపుణ్యగంధినా యుక్తమాదిత్యతరుణోపమమ్ || 18 ||
 కూటాగారైర్వరాకారైర్విధైః సమలంకృతమ్ |
 విమానం పుష్పకం దివ్యమారురోహ మహాకపిః || 19 ||
 తత్రస్థః స తదా గంధం పానభక్షాన్నసంభవమ్ |
 దివ్యం సమ్కూర్చితం జిఘ్రుద్రూపవంతమివానిలమ్ || 20 ||
 స గంధస్తం మహాసత్త్వం బంధుర్బంధుమివోత్తమమ్ |
 ఇత ఏహీత్యువాచేవ తత్ర యత్ర స రావణః || 21 ||
 తతస్తాం ప్రస్థితః శాలాం దదర్శ మహతీం శుభామ్ |
 రావణస్య మనఃకాంతాం కాంతామివ వరస్త్రియమ్ || 22 ||
 మణిసోపానవికృతాం హేమజాలవిరాజితామ్ | [విభూషితామ్]
 స్ఫాటికైరావృతతలాం దంతాంతరితరూపికామ్ || 23 ||
 ముక్తాభిశ్చ ప్రవాలైశ్చ రూప్యచామీకరైరపి |
 విభూషితాం మణిస్తుంభైః సుబహుస్తుంభభూషితామ్ || 24 ||
 సమైర్వజుభిరత్యుచ్చైః సమంతాత్సువిభూషితైః |
 స్తుంభైః పక్షైరివాత్యుచ్చైర్లివం సంప్రస్థితామివ || 25 ||
 మహాత్యా కుథయాస్తీర్ణాం పృథివీలక్షణాంకయా |
 పృథివీమివ విస్తీర్ణాం సరాష్ట్రగృహమాలినీమ్ || 26 ||
 నాదితాం మత్తవిహగైర్లివ్యగంధాధివాసితామ్ |
 పరార్ధ్యాస్తురణోపేతాం రక్షోధిపనిషేవితామ్ || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



9. నవమః సర్గః - సంకులాంతఃపురమ్

ధూమ్రామగరుధూపేన విమలాం హంసపాండురామ్ |
చిత్రాం పుష్యపహారేణ కల్కాషీమివ సుప్రభామ్ || 28 ||

మనఃసంఘోదజననీం వర్ణస్యాపి ప్రసాదినీమ్ |
తాం శోకనాశినీం దివ్యాం శ్రీయః సంజననీమివ || 29 ||

ఇంద్రియాణీంద్రియార్థైశ్చ పంచపంచభిరుత్తమైః |
తర్పయామాస మాతేవ తదా రావణపాలితా || 30 ||

స్వర్గోఽయం దేవలోకోఽయమింద్రస్యేయం పులి భవేత్ |
సిద్ధిర్వేయం పరా హి స్యాదిత్యమన్యత మారుతిః || 31 ||

ప్రధ్యాయత ఇవాపశ్యత్ప్రతిపాంస్తత్ర కాంచనాన్ |
ధూర్తానివ మహాధూర్తైర్దేవనేన పరాజితాన్ || 32 ||

దీపానాం చ ప్రకాశేన తేజసా రావణస్య చ |
అర్చిర్బిర్భూషణానాం చ ప్రదిప్తేత్యభ్యమన్యత || 33 ||

తతోఽపశ్యత్కుథాసీనం నానావర్ణాంబరస్తజమ్ |
సహస్రం వరనాలీణాం నానావేషవిభూషితమ్ || 34 ||

పరివృత్తేఽర్ధరాత్రే తు పాననిద్రావశం గతమ్ |
క్రీడిత్వోపరతం రాత్రౌ సుష్యాప బలవత్తదా || 35 ||

తత్ప్రసంప్తం విరురుచే నిఃశబ్దాంతరభూషణమ్ |
నిఃశబ్దహంసభ్రమరం యథా పద్మవనం మహత్ || 36 ||

తాసాం సంవృతదంతాని మీలితాక్షాణి మారుతిః |
అపశ్యత్పద్మగంధీని వదనాని సుయోషితామ్ || 37 ||

ప్రబుద్ధానీవ పద్మాని తాసాం భూత్వా క్షపాక్షయే |
పునః సంవృతపత్రాణి రాత్రావివ బభుస్తదా || 38 ||

ఇమాని ముఖపద్మాని నియతం మత్తషట్పదాః |
అంబుజానీవ పుల్లాని ప్రార్థయంతి పునః పునః || 39 ||

ఇతి చామన్యత శ్రీమానుపపత్త్యా మహాకపిః |
మేనే హి గుణతస్తాని సమాని సలిలోద్భవైః || 40 ||

సా తస్య శుశుభే శాలా తాభిః స్త్రీభిర్విరాజితా |
శారదీవ ప్రసన్నా ద్యౌస్తారాభిరభిశోభితా || 41 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



9. నవమః సర్గః - సంకులాంతఃపురమ్

న చ తాభిః పరివృతః శుశుభే రాక్షసాభిపః |
 యథా హ్యుడుపతిః శ్రీమాంస్తారాభిరభిసంవృతః || 42 ||
 యాశ్చవంతేఽమ్బరాత్తారాః పుణ్యశేషసమావృతాః |
 ఇమాస్తాః సంగతాః కృత్స్నా ఇతి మేనే హరిస్తదా || 43 ||
 తారాణామివ సువృక్తం మహతీనాం శుభార్చిషామ్ |
 ప్రభా వర్ణప్రసాదాశ్చ విరేజుస్తత్ర యోషితామ్ || 44 ||
 వ్యావృత్తగురుపీనస్తక్ష్మకీర్ణవరభూషణాః |
 పానవ్యాయామకాలేషు నిద్రాపహృతచేతసః || 45 ||
 వ్యావృత్తతిలకాః కాశ్చిత్కాశ్చిదుద్భ్రాంతనూపురాః |
 పార్శ్వే గలితహారాశ్చ కాశ్చిత్పరమయోషితః || 46 ||
 ముక్తాహారావృతాశ్చాన్యాః కాశ్చిద్విస్త్రస్తవాససః |
 వ్యావిధృరశనాదామాః కిశోర్య ఇవ వాహితాః || 47 ||
 సుకుండలధరాశ్చాన్యా విచ్ఛిన్నమృదితస్తజః |
 గజేంద్రమృదితాః పుల్లా లతా ఇవ మహావనే || 48 ||
 చంద్రాంశుకిరణాభాశ్చ హారాః కాసాంచిదుత్కటాః |
 హంసా ఇవ బభుః సుప్తాః స్తనమధ్యేషు యోషితామ్ || 49 ||
 అపరాసాం చ వైడూర్యాః కాదంబా ఇవ పక్షిణః |
 హేమసూత్రాణి చాన్యాసాం చక్రవాకా ఇవాభవన్ || 50 ||
 హంసకారండవాకీర్ణాశ్చక్రవాకోపశోభితాః |
 ఆపగా ఇవ తా రేజుర్జఘనైః పులినైలివ || 51 ||
 కింకిణీజాలసంకోశాస్తా హైమవిపులాంబుజాః |
 భావగ్రాహా యశస్తీరాః సుప్తా నద్య ఇవాబభుః || 52 ||
 మృదుష్పంగేషు కాసాంచిత్కుచాగ్రేషు చ సంస్థితాః |
 బభూవుర్యూషణానీవ శుభా భూషణరాజయః || 53 ||
 అంశుకాంతాశ్చ కాసాంచిన్సుఖమారుతకంపితాః |
 ఉపర్యుపరి వక్త్రాణాం వ్యాధూయంతే పునః పునః || 54 ||
 తాః పతాకా ఇవోద్ధూతాః పత్నీనాం రుచిరప్రభాః |
 నానావర్ణః సువర్ణానాం వక్త్రమూలేషు రేజిరే || 55 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



9. నవమః సర్గః - సంకులాంతఃపురమ్

వవల్లుశ్చాత్ర కాసాంచిత్కుండలాని శుభార్చిషామ్ |
ముఖమారుతసంసర్గాన్తందం మందం సుయోషితామ్ || 56 ||

శర్కరాసవగందైశ్చ ప్రకృత్యా సురభిః సుఖః |
తాసాం వదననిఃశ్వాసః సిషేవే రావణం తదా || 57 ||

రావణాననశంకాశ్చ కాశ్చిద్రావణయోషితః |
ముఖాని స్త సపత్నీనాముపాజిఘ్నున్పునః పునః || 58 ||

అత్యర్థం సక్తమనసో రావణే తా వరస్త్రియః |
అస్వతంత్రాః సపత్నీనాం ప్రియమేవాచరంస్తదా || 59 ||

బాహూనుపనిధాయాన్యాః పారిహార్యవిభూషితాన్ |
అంచుకాని చ రమ్యాణి ప్రమదాస్తత్ర శిశ్యరే || 60 ||

అన్యా వక్షసి చాన్యస్యాస్తస్యాః కాశ్చిత్పునర్భుజమ్ |
అపరా త్వంకమన్యస్యాస్తస్యాశ్చాప్యపరా భుజౌ || 61 ||

ఊరుపార్శ్వకటీపృష్ఠమన్యన్యస్య సమాశ్రితాః |
పరస్పరనివిష్టాంగ్యో మదస్నేహవశానుగాః || 62 ||

అన్యోన్యస్యాంగసంస్పర్శాత్ప్రియమాణాః సుమధ్యమాః |
ఏకీకృతభుజాః సర్వాః సుషుపుస్తత్ర యోషితః || 63 ||

అన్యోన్యభుజసూత్రేణ స్త్రీమాలా గ్రథితా హి సా |
మాలేవ గ్రథితా సూత్రే శుశుభే మత్తషట్పదా || 64 ||

లతానాం మాధవే మాసి పుల్లనాం వాయుసేవనాత్ |
అన్యోన్యమాలాగ్రథితం సంసక్తకుసుమోచ్ఛయమ్ || 65 ||

వృతివేష్టితసుస్కంధమన్యోన్యభ్రమరాకులమ్ |
ఆసీద్వనమివోద్ధూతం స్త్రీవనం రావణస్య తత్ || 66 ||

ఉచితేష్యపి సువ్యక్తం న తాసాం యోషితాం తదా |
వివేకః శక్య ఆధాతుం భూషణాంగాంబరస్తజామ్ || 67 ||

రావణే సుఖసంవిష్టే తాః స్త్రియో వివిధప్రభాః |
జ్వలంతః కాంచనా దీపాః పైక్షంతానిమిషా ఇవ || 68 ||

రాజల్లిపిత్పదైత్యానాం గంధర్వాణాం చ యోషితః |
రాక్షసానాం చ యాః కన్యాస్తస్య కామవశం గతాః || 69 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



9. నవమః సర్గః - సంకులాంతఃపురమ్

యుద్ధకామేన తాః సర్వా రావణేన హృతాః స్త్రియః |
 సమదా మదనేనైవ మోహితాః కాశ్చిదాగతాః || 70 ||
 న తత్ర కాశ్చిత్ప్రమదాః ప్రసహ్య వీర్యపపన్నేన గుణేన లభాః |
 న చాన్యకామాపి న చాన్యపూర్వా వినా వరార్ధాం జనకాత్మజాం తామ్ || 71 ||
 న చాకులీనా న చ హీనరూపా నాదక్షిణా నానుపచారయుక్తా |
 భార్యాఽభవత్తస్య న హీనసత్త్వా న చాపి కాంతస్య న కామనీయా || 72 ||
 బభూవ బుద్ధిస్తు హలీశ్వరస్య యదీదృశీ రాఘవధర్మపత్నీ |
 ఇమా యథా రాక్షసరాజభార్యాః సుజాతమస్యేతి హి సాధుబుద్ధేః || 73 ||
 పునశ్చ సోఽచింతయదార్తరూపో ధ్రువం విశిష్టా గుణతో హి సీతా |
 అథాయమస్యాం కృతవాన్మహాత్మా లంకేశ్వరః కష్టమనార్యకర్మ || 74 ||
 ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే నవమః
 సర్గః || 9 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



10. దశమః సర్గః - మందోదరీదర్శనమ్

|| మందోదరీదర్శనమ్ ||

తత్ర దివ్యోపమం ముఖ్యం స్ఫాటికం రత్నభూషితమ్ |
అవేక్షమాణో హనుమాన్ దదర్శ శయనాసనమ్ || 1 ||

దాంతకాంచనచిత్రాంగైర్వైడూర్వైశ్చ వరాసనైః |
మహార్థాస్తరణోపేతైరుపపన్నం మహాధనైః || 2 ||

తస్య చైకతమే దేశే సోఽగ్ర్యమాలావిభూషితమ్ |
దదర్శ పాండురం ఛత్రం తారాధిపతిసన్నిభమ్ || 3 ||

జాతరూపపరిక్షిప్తం చిత్రభానుసమప్రభమ్ |
అశోకమాలావితతం దదర్శ పరమాసనమ్ || 4 ||

వాలవ్యజనహస్తాభిర్వీజ్యమానం సమంతతః |
గంధైశ్చ వివిధైర్జుష్టం వరధూపేన ధూపితమ్ || 5 ||

పరమాస్తరణాస్తీర్ణమావికాజినసంవృతమ్ |
దామభిర్వరమాల్యానాం సమంతాదుపశోభితమ్ || 6 ||

తస్మిన్ జీమాతసంకాశం ప్రదీప్తాత్తమకుండలమ్ |
లోహితాక్షం మహాబాహుం మహారజతవాససమ్ || 7 ||

లోహితేనానులిప్తాంగం చందనేన సుగంధినా |
సంధ్యారక్తమివాకాశే తోయదం సతటిద్గణమ్ || 8 ||

వృతమాభరణైర్లివ్యైః సురూపం కామరూపిణమ్ |
సవృక్షవనగుల్మాఢ్యం ప్రసుప్తమివ మందరమ్ || 9 ||

క్రీడిత్యపరతం రాత్రౌ వరాభరణభూషితమ్ |
ప్రియం రాక్షసకన్యానాం రాక్షసానాం సుఖావహమ్ || 10 ||

పీత్యాప్యపరతం చాపి దదర్శ స మహాకపిః |
భాస్వరే శయనే వీరం ప్రసుప్తం రాక్షసాధిపమ్ || 11 ||

నిఃశ్వసంతం యథా నాగం రావణం వానరర్షభః |
ఆసాద్య పరమోద్విగ్నః సోఽపాసర్పత్సుభితవత్ || 12 ||

అథారోహణమాసాద్య వేదికాంతరమాశ్రితః |
సుప్తం రాక్షసశార్దూలం ప్రేక్షతే న్న మహాకపిః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



10. దశమః సర్గః - మందోదరీదర్శనమ్

శుశుభే రాక్షసేంద్రస్య స్వపతః శయనోత్తమమ్ |
 గంధహస్తిని సంవిష్టే యథా ప్రస్రవణం మహత్ || 14 ||

కాంచనాంగదనద్ధౌ చ దదర్శ స మహాత్మనః |
 విక్తిష్టౌ రాక్షసేంద్రస్య భుజావింద్రధ్వజోపమా || 15 ||

ఐరావతవిషాణాగైరాపీడనకృతవ్రణా |
 వజ్రోల్లిఖితపీనాంసౌ విష్ణుచక్రపరిక్షతా || 16 ||

పీనౌ సమసుజాతాంసౌ సంగతౌ బలసంయుతౌ |
 సులక్షణనఖాంగుష్ఠౌ స్వంగుళీయకలక్షితౌ || 17 || [-తల]

సంహతౌ పరిఘాకారౌ వృత్తౌ కరికరోపమా |
 విక్తిష్టౌ శయనే శుభ్రే పంచశీర్షావివోరగా || 18 ||

శశక్తజకల్పేన సుశీతేన సుగంధినా |
 చందనేన పరార్ధేన స్వనులిప్తౌ స్వలంకృతౌ || 19 ||

ఉత్తమస్త్రీవిమృదితౌ గంధోత్తమనిషేవితౌ |
 యక్షపన్నగగంధర్వదేవదానవరావిణౌ || 20 ||

దదర్శ స కపిస్తస్య బాహూ శయనసంస్థితౌ |
 మందరస్యాంతరే సుప్తౌ మహాహీ రుషితావివ || 21 ||

తాభ్యాం స పరిపూర్ణాభ్యాం భుజాభ్యాం రాక్షసేశ్వరః |
 శుశుభేఽచలసంకాశః శృంగాభ్యామివ మందరః || 22 ||

చూతపున్నాగసురభిర్వకుళోత్తమసంయుతః |
 మృష్టాన్నరససంయుక్తః పానగంధపురఃసరః || 23 ||

తస్య రాక్షససింహస్య నిశ్చక్రామ మహాముఖాత్ |
 శయానస్య వినిఃశ్వాసః పూరయన్నివ తద్భ్రహమ్ || 24 ||

ముక్తామణివిచిత్రేణ కాంచనేన విరాజితమ్ |
 ముకుటేనాపవృత్తేన కుండలోజ్జ్వలితాననమ్ || 25 ||

రక్తచందనదిగ్ధేన తథా హరేణ శోభినా |
 పీనాయతవిశాలేన వక్షసాభివిరాజితమ్ || 26 ||

పాండరేణాపవిధేన క్షౌమేణ క్షతజేక్షణమ్ |
 మహార్దేణ సుసంవీతం పీతేనోత్తమవాససా || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



10. దశమః సర్గః - మందోదరీదర్శనమ్

మాషరాశిప్రతీకాశం నిఃశ్వసంతం భుజంగవత్ |
గాంగే మహతి తోయాంతే ప్రసుప్తమివ కుంజరమ్ || 28 ||

చతుర్భుజః కాంచనైర్దీపైర్దీప్యమానచతుర్దిశమ్ |
ప్రకాశీకృతసర్పాంగం మేఘం విద్యుద్గణైరివ || 29 ||

పాదమూలగతాశ్చాపి దదర్శ సుమహాత్మనః |
పత్నీః స ప్రియభార్యస్య తస్య రక్షఃపతేర్హే || 30 ||

శశిప్రకాశవదనాశ్చారుకుండలభూషితాః |
అమ్లానమాల్యాభరణా దదర్శ హరియూథపః || 31 ||

నృత్తవాదిత్రకుశలా రాక్షసేంద్రభుజాంకగాః |
వరాభరణధారిణ్యో నిషణ్ణా దదృశే హరిః || 32 ||

వజ్రవైడూర్యగర్భాణి శ్రవణాంతేషు యోషితామ్ |
దదర్శ తాపనీయాని కుండలాన్యంగదాని చ || 33 ||

తాసాం చంద్రోపమైర్వక్తైః శుభైర్లలితకుండలైః |
విరరాజ విమానం తన్నభస్తారాగణైరివ || 34 ||

మదవ్యాయామభిన్నాస్తా రాక్షసేంద్రస్య యోషితః |
తేషు తేష్యవకాశేషు ప్రసుప్తాస్తనుమధ్యమాః || 35 ||

అంగహరైస్తథైవాన్యా కోమలైర్మృత్తశాలినీ |
విన్యస్తశుభసర్పాంగీ ప్రసుప్తా వరవర్ణినీ || 36 ||

కాచిద్యీణాం పరిష్పజ్య ప్రసుప్తా సంప్రకాశతే |
మహానదీప్రకీర్ణేవ నలినీ పాతమాశ్రితా || 37 ||

అన్యా కక్షగతేనైవ మడ్డుకేనాసితేక్షణా |
ప్రసుప్తా భామినీ భాతి బాలపుత్రేవ వత్సలా || 38 ||

పటహం చారుసర్పాంగీ పీడ్య శేతే శుభస్తనీ |
చిరస్య రమణం లబ్ధ్వా పరిష్పజ్యేవ భామినీ || 39 ||

కాచిద్వంశం పరిష్పజ్య సుప్తా కమలలోచనా |
రహః ప్రియతమం గృహ్య సకామేవ చ కామినీ || 40 ||

విపంచీం పరిగృహ్యన్యా నియతా నృత్తశాలినీ |
నిద్రావశమనుప్రాప్తా సహకాంతేవ భామినీ || 41 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



10. దశమః సర్గః - మందోదరీదర్శనమ్

అన్య కనకసంకాశైర్మదుపీనైర్మనోరమైః |
మృదంగం పరిపీడ్యాంగైః ప్రసుప్తా మత్తలోచనా || 42 ||

భుజపార్శ్వాంతరస్థేన కక్షగేన కృశోదరీ |
పణవేన సహనింద్యా సుప్తా మదకృతశ్రమా || 43 ||

డిండిమం పరిగృహ్యన్యా తథైవాసక్తడిండిమా |
ప్రసుప్తా తరుణం వత్సముపగూహ్యేవ భామినీ || 44 ||

కాచిదాడంబరం నారీ భుజసంయోగపీడితమ్ |
కృత్వా కమలపత్రాక్షీ ప్రసుప్తా మదమోహితా || 45 ||

కలశీమపవిద్ధ్యాన్యా ప్రసుప్తా భాతి భామినీ |
వసంతే పుష్పశబలా మాలేవ పరిమార్జితా || 46 ||

పాణిభ్యాం చ కుచౌ కాచిత్సువర్ణకలశోపమా |
ఉపగూహ్యబలా సుప్తా నిద్రాబలపరాజితా || 47 ||

అన్య కమలపత్రాక్షీ పూర్ణేందుసదృశాననా |
అన్యమాలింగ్య సుశ్రోణేం ప్రసుప్తా మదవిహ్వలా || 48 ||

ఆతోద్యాని విచిత్రాణి పరిష్వజ్యాపరాః స్త్రియః |
నిపీడ్య చ కుచైః సుప్తాః కామిన్యః కాముకానివ || 49 ||

తాసామేకాంతవిన్యస్తే శయానాం శయనే శుభే |
దదర్శ రూపసంపన్నామపరాం స కపిః స్త్రియమ్ || 50 ||

ముక్తామణిసమాయుక్తైర్భూషణైః సువిభూషితామ్ |
విభూషయంతీమివ తత్స్వశ్రియా భవనోత్తమమ్ || 51 ||

గౌరీం కనకవర్ణాంగీమిష్టామంతఃపురేశ్వరీమ్ |
కపిర్తందోదరీం తత్ర శయానాం చారురూపిణీమ్ || 52 ||

స తాం దృష్ట్వా మహాబాహుర్భూషితాం మారుతాత్మజః |
తర్కయామాస సీతేతి రూపయౌవనసంపదా |

హర్షేణ మహతా యుక్తో ననంద హరియాథపః || 53 ||

ఆస్ఫృటయామాస చుచుంబ పుచ్ఛం ననంద చిక్రీడ జగౌ జగామ |
స్తంభానరోహన్నిపపాత భూమౌ నిదర్శయన్స్వాం ప్రకృతిం కపీనామ్ || 54 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



10. దశమః సర్గః - మందోదరీదర్శనమ్

అన్య కనకసంకాశైర్బదుపీనైర్మనోరమైః |
మృదంగం పరిపేడ్యాంగైః ప్రసుప్తా మత్తలోచనా || 42 ||

భుజపార్శ్వాంతరస్థేన కక్షగేన కృశోదరీ |
పణవేన సహానింద్యా సుప్తా మదకృతశ్రమా || 43 ||

డిండిమం పరిగృహ్యన్యా తథైవాసక్తడిండిమా |
ప్రసుప్తా తరుణం వత్సముపగూహ్యేవ భామినీ || 44 ||

కాచిదాడంబరం నారీ భుజసంయోగపీడితమ్ |
కృత్యా కమలపత్రాక్షీ ప్రసుప్తా మదమోహితా || 45 ||

కలశేమపవిద్ధ్యాన్యా ప్రసుప్తా భాతి భామినీ |
వసంతే పుష్పశబలా మాలేవ పరిమార్జితా || 46 ||

పాణిభ్యాం చ కుచౌ కాచిత్సువర్ణకలశోపమౌ |
ఉపగూహ్యబలా సుప్తా నిద్రాబలపరాజితా || 47 ||

అన్య కమలపత్రాక్షీ పూర్ణేందుసదృశాననా |
అన్యమాలింగ్య సుశ్రోణేం ప్రసుప్తా మదవిహ్వలా || 48 ||

ఆతోద్యాని విచిత్రాణి పరిష్వజ్యపరాః స్త్రియః |
నిపీడ్య చ కుచైః సుప్తాః కామిన్యః కాముకానివ || 49 ||

తాసామేకాంతవిన్యస్తే శయానాం శయనే శుభే |
దదర్శ రూపసంపన్నామపరాం స కపిః స్త్రియమ్ || 50 ||

ముక్తామణినమాయుక్తైర్భూషణైః సువిభూషితామ్ |
విభూషయంతీమివ తత్స్వశ్రియా భవనోత్తమమ్ || 51 ||

గౌరిం కనకవర్ణాంగీమిష్టామంతఃపురేశ్వరీమ్ |
కపిర్మందోదరీం తత్ర శయానాం చారురూపిణీమ్ || 52 ||

స తాం దృష్ట్వా మహాబాహుర్భూషితాం మారుతాత్మజః |
తర్కయామాస సీతేతి రూపయౌవనసంపదా |

హర్షేణ మహతా యుక్తో ననంద హరియూథపః || 53 ||
ఆస్ఫోటయామాస చుచుంబ పుచ్ఛం ననంద చిక్రీడ జగౌ జగామ |

స్తంభానరోహన్నిపపాత భూమౌ నిదర్శయన్స్వాం ప్రకృతిం కపీనామ్ || 54 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



11. ఏకాదశః సర్గః - పానభూమివిచయః

// పానభూమివిచయః //

అవధూయ చ తాం బుద్ధిం బభూవావస్థితస్తదా |
జిగామ చాపరాం చింతాం సీతాం ప్రతి మహాకపిః || 1 ||

న రామేణ వియుక్తా సా స్వప్తుమర్హతి భామినీ |
న భోక్తుం నాప్యలంకర్తుం న పానముపసేవితుమ్ || 2 ||

నాన్యం నరముపస్థాతుం సురాణామపి చేశ్వరమ్ |
న హి రామసమః కశ్చిద్విద్యతే త్రిదశేష్యపి || 3 ||

అన్యేయమితి నిశ్చిత్వ పానభూమౌ చచార సః |
క్రీడితేనాపరాః క్లాంతా గీతేన చ తథాపరాః || 4 ||

నృతేన చాపరాః క్లాంతాః పానవిప్రహతాస్తథా |
మురజేషు మృదంగేషు పీరికాసు చ సంస్థితాః || 5 ||

తథాస్తరణముఖ్యేషు సంవిష్టాశ్చాపరాః స్త్రియః |
అంగనానాం సహస్రేణ భూషితేన విభూషణైః || 6 ||

రూపసల్లాపశీలేన యుక్తగీతార్థభాషిణా |
దేశకాలాభియుక్తేన యుక్తవాక్యాభిధాయినా || 7 ||

రతాభిరతసంసుప్తం దదర్శ హరియూథపః |
తాసాం మధ్యే మహాబాహుః శుశుభే రాక్షసేశ్వరః || 8 ||

గోష్ఠే మహతి ముఖ్యానాం గవాం మధ్యే యథా వృషః |
స రాక్షసేంద్రః శుశుభే తాభిః పరివృతః స్వయమ్ || 9 ||

కరేణుభిర్యథారణ్యే పరికీర్ణో మహాద్విపః |
సర్వకామైరుపేతాం చ పానభూమిం మహాత్మనః || 10 ||

దదర్శ హరిశార్దూలస్తస్య రక్షఃపతేర్ల్లహే |
మృగాణాం మహిషాణాం చ వరాహాణాం చ భాగశః || 11 ||

తత్ర నృస్తాని మాంసాని పానభూమౌ దదర్శ సః |
రాక్షేషు చ విశాలేషు భాజనేష్వర్థభక్తితాన్ || 12 ||

దదర్శ హరిశార్దూలో మయూరాన్ కుక్కుటాంస్తథా |
వరాహ వార్ధాణసకాన్ధధిసౌవర్చలాయుతాన్ || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



11. ఏకాదశః సర్గః - పానభూమివిచయః

శల్యాన్తుగమయూరాంశ్చ హనుమానన్వవైక్షత |
 క్రకరాన్వివిధాన్విద్ధాంశ్చకోరానర్థభక్తితాన్ || 14 ||
 మహిషానేకశల్యాంశ్చ ఛాగాంశ్చ కృతనిష్ఠితాన్ |
 లేహ్యనుచ్ఛావచాస్పేయాన్శృజ్యాని వివిధాని చ || 15 ||
 తథామ్లవణోత్తంసైర్వివిధైరాగషాడవైః |
 హారనూపురకేయూరైరపవిద్ధైర్మహాధనైః || 16 ||
 పానభాజనవిక్షిప్తైః ఫలైశ్చ వివిధైరపి |
 కృతపుష్పాపహారా భూరభికం పుష్పతి శ్రీయమ్ || 17 ||
 తత్ర తత్ర చ విన్యస్తైః సుశ్లిష్టైః శయనాసనైః |
 పానభూమిర్విదా వహ్నిం ప్రదీప్తేవోపలక్షతే || 18 ||
 బహుప్రకారైర్వివిధైర్వరసంస్కారసంస్కృతైః |
 మాంసైః కుశలసంయుక్తైః పానభూమిగతైః పృథక్ || 19 ||
 దివ్యాః ప్రసన్నా వివిధాః సురాః కృతసురా అపి |
 శర్కరాసవమాధ్వీకపుష్పాసవఫలాసవాః || 20 ||
 వాసచూర్ణైశ్చ వివిధైర్ద్రష్టాస్తైస్తైః పృథక్ పృథక్ |
 సంతతా శుశుభే భూమిర్తాల్యైశ్చ బహుసంస్థితైః || 21 ||
 హిరణ్మయైశ్చ వివిధైర్భాజనైః స్ఫాటికైరపి |
 జాంబూనదమయైశ్చాన్వైః కరకైరభిసంవృతా || 22 ||
 రాజతేషు చ కుంభేషు జాంబూనదమయేషు చ |
 పానశ్రేష్ఠం తదా భూరి కపిస్తత్ర దదర్శ హ || 23 ||
 సోఽపశ్యచ్ఛాతకుంభాని శీఘోర్మణిమయాని చ |
 రాజతాని చ పూర్ణాని భాజనాని మహాకపిః || 24 ||
 క్వచిదర్ధావశేషాణి క్వచిత్ప్రతాని సర్వశః |
 క్వచిన్నైవ ప్రవీతాని పానాని స దదర్శ హ || 25 ||
 క్వచిద్భక్ష్యాంశ్చ వివిధాన్క్వచిత్పానాని భాగశః |
 క్వచిదన్నావశేషాణి పశ్యన్వై విచచార హ || 26 ||
 క్వచిత్ప్రభిన్నైః కరకైః క్వచిదాలోలితైర్బ్రతైః |
 క్వచిత్సంపృక్తమాల్యాని మూలాని చ ఫలాని చ || 27 || [జలాని]



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



11. ఏకాదశః సర్గః - పానభూమివిచయః

శయనాన్యత్ర నాలీణాం శుభ్రాణి బహుధా పునః |
 పరస్పరం సమాశ్లిష్య కాశ్చిత్సుప్తా వరాంగనాః || 28 ||
 కాశ్చిచ్ఛ వస్త్రమన్యస్యాః స్వపంత్యాః పరిధాయ చ |
 ఆహృత్య చాబలాః సుప్తాః నిద్రాబలపరాజితాః || 29 ||
 తాసాముచ్ఛ్వాసవతేన వస్త్రం మాల్యం చ గాత్రజమ్ |
 నాత్యర్థం స్పందతే చిత్తం ప్రాప్యమందమివానిలమ్ || 30 ||
 చందనస్య చ శీతస్య శీఘోర్మధురసస్య చ |
 వివిధస్య చ మాల్యస్య ధూపస్య వివిధస్య చ || 31 ||
 బహుధా మారుతస్తత్ర గంధం వివిధముద్వహన్ |
 రసానాం చందనానాం చ ధూపానాం చైవ మూర్ఛితః || 32 ||
 ప్రవవౌ సురభిర్గంధో విమానే పుష్పకే తదా |
 శ్యామావదాతాస్తత్రాన్యాః కాశ్చిత్సుప్తా వరాంగనాః || 33 ||
 కాశ్చిత్కాంచనవర్ణాంగ్యః ప్రమదా రాక్షసాలయే |
 తాసాం నిద్రావశత్వాచ్ఛ మదనేన చ మూర్ఛితమ్ || 34 ||
 పద్మినీనాం ప్రసుప్తానాం రూపమాసీద్యథైవ హి |
 ఏవం సర్వమశేషేణ రావణాంతఃపురం కపిః || 35 ||
 దదర్శ సుమహాతేజా న దదర్శ చ జానకీమ్ |
 నిలీక్ష్మాణశ్చ తదా తాః స్త్రియః స మహాకపిః || 36 ||
 జగామ మహతీం చింతాం ధర్మసాధ్యసశంకితః |
 పరదారావరోధస్య ప్రసుప్తస్య నిలీక్ష్మణమ్ || 37 ||
 ఇదం ఖలు మమాత్యర్థం ధర్మలోపం కలిష్యతి |
 న హి మే పరదారాణాం దృష్టిల్విషయవర్తినీ || 38 ||
 అయం చాత్ర మయా దృష్టః పరదారపరిగ్రహః |
 తస్య ప్రాదురభూచ్ఛింతా పునరన్యా మనస్వినః || 39 ||
 నిశ్చితైకాంతచిత్తస్య కార్యనిశ్చయదర్శినీ |
 కామం దృష్టా మయా సర్వా విశ్వస్తా రావణస్త్రియః || 40 ||
 న హి మే మనసః కించిద్వైకృత్యముపపద్యతే |
 మనో హి హేతుః సర్వేషామింద్రియాణాం ప్రవర్తనే || 41 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



11. ఏకాదశః సర్గః - పానభూమివిచయః

శుభాశుభాస్వవస్థాసు తచ్చ మే సువ్యవస్థితమ్ |
నాన్యత్ర హి మయా శక్యా వైదేహీ పరిమార్గితుమ్ || 42 ||

స్త్రీయో హి స్త్రీషు దృశ్యంతే సర్వథా పరిమార్గణే |
యస్య సత్త్వస్య యా యోనిస్తస్యాం తత్పరిమార్గ్యతే || 43 ||

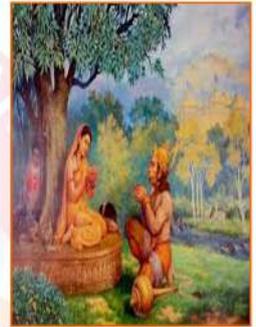
న శక్యా ప్రమదా నష్టా మృగేషు పరిమార్గితుమ్ |
తదిదం మార్గితం తావచ్ఛుద్ధేన మనసా మయా || 44 ||

రావణాంతఃపురం సర్వం దృశ్యతే న చ జానకీ |
దేవగంధర్వకన్యాశ్చ నాగకన్యాశ్చ వీర్యవాన్ || 45 ||

అవేక్షమాణో హనుమాన్నైవాపశ్యత జానకీమ్ |
తామపశ్యన్కపిస్తత్ర పశ్యంశ్చాన్యా వరస్త్రియః || 46 ||

అపక్రమ్య తదా వీరః ప్రధ్యాతుముపచక్రమే |
స భూయస్తు పరం శ్రీమాన్ మారుతిర్యత్నమాస్థితః |
ఆపానభూమిముత్సృజ్య తద్విచేతుం ప్రచక్రమే || 47 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకాదశః
సర్గః || 11 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



12. ద్వాదశః సర్గః - హనుమద్విషాదః

// హనుమద్విషాదః //

స తస్య మధ్యే భవనస్య మారుతి ర్లతాగృహంశ్చైత్రగృహంశ్చాగృహంశ్చ |
జగామ సీతాం ప్రతి దర్శనోత్సుకో న చైవ తాం పశ్యతి చారుదర్శనామ్ || 1 ||

స చింతయామాస తతో మహాకపిః ప్రియామపశ్యన్త్రఘనందనస్య తామ్ |
ధ్రువం హి సీతా మ్రియతే యథా న మే విచిన్వతో దర్శనమేతి మైథిలీ || 2 ||

సా రాక్షసానాం ప్రవరేణ జానకీ స్యశీలసంరక్షణతత్పరా సతీ |
అనేన నూనం ప్రతిదుష్టకర్తృణా హతా భవేదార్యపథే పరే స్థితా || 3 ||

విరూపరూపా వికృతా వివర్చసో మహాననా దీర్ఘవిరూపదర్శనాః |
సమీక్ష్య సా రాక్షసరాజయోషితో భయాద్విసప్తా జనకేశ్వరాత్తజా || 4 ||

సీతామదృష్ట్వా హృనవాప్య పౌరుషం విహృత్య కాలం సహ వానరైశ్చిరమ్ |
న మేఽస్తి సుగ్రీవసమీపగా గతిః సుతీక్ష్ణదండో బలవాంశ్చ వానరః || 5 ||

దృష్టమంతఃపురం సర్వం దృష్టా రావణయోషితః |
న సీతా దృశ్యతే సాధ్యీ వృథా జాతో మమ శ్రమః || 6 ||

కిం ను మాం వానరాః సర్వే గతం వక్షంతి సంగతాః |
గత్వా తత్ర త్వయా వీర కిం కృతం తద్వదస్య నః || 7 ||

అదృష్ట్వా కిం ప్రవక్షామి తామహం జనకాత్తజామ్ |
ధ్రువం వ్రాయముపైష్యంతి కాలస్య వృతివర్తనే || 8 ||

కిం వా వక్షతి వృద్ధశ్చ జాంబవానంగదశ్చ నః |
గతం పారం సముద్రస్య వానరాశ్చ సమాగతాః || 9 ||

అనిర్వేదః శ్రియో మూలమనిర్వేదః పరం సుఖమ్ |
అనిర్వేదో హి సతతం సర్వార్థేషు ప్రవర్తకః || 10 ||

కరోతి సఫలం జంతోః కర్మ యత్తత్కరోతి నః |
తస్మాదనిర్వేదకృతం యత్నం చేష్టేఽహముత్తమమ్ || 11 ||

భూయస్తావద్విచేష్యామి దేశాన్రావణపాలితాన్ |
ఆపానశాలా విచితాస్తథా పుష్పగృహాణి చ || 12 ||

చిత్రశాలాశ్చ విచితా భూయః క్రీడాగృహాణి చ |
నిష్కుటాంతరరథ్యాశ్చ విమానాని చ సర్వశః || 13 ||



వార్షికి రామాయణం- సుందరకాండ



12. ద్వాదశః సర్గః - హనుమద్విషాదః

[భూయస్తత్ర విచేష్యామి న యత్ర విచయః కృతః |]

ఇతి సంచింత్య భూయోఽపి విచేతుముపచక్రమే |

భూమీగృహంశ్చైత్యగృహాన్ గృహాతిగృహకానపి || 14 ||

ఉత్పతన్నిష్పతంశ్చాపి తిష్ఠన్లచ్చన్సునః పునః |

అపావృణ్యంశ్చ ద్వారాణి కపాటాన్యవఘాటయన్ || 15 ||

ప్రవిశన్నిష్పతంశ్చాపి ప్రపతన్నుత్పతన్నపి |

సర్వమప్యవకాశం న విచచార మహాకపిః || 16 ||

చతురంగుళమాత్రోఽపి నావకాశః స విద్యతే |

రావణాంతఃపురే తస్మిన్యం కపిర్న జగామ సః || 17 ||

ప్రాకారాంతరరథ్యాశ్చ వేదికాశ్చైత్యసంశ్రయాః |

దీర్ఘికాః పుష్కరిణ్యశ్చ సర్వం తేనావలోకితమ్ || 18 ||

రాక్షసాశ్చ వివిధాకారా విరూపా వికృతాస్తదా |

దృష్టా హనుమతా తత్ర న తు సా జనకాత్మజా || 19 ||

రూపేణాప్రతిమా లోకే వరా విద్యాధరస్త్రియః |

దృష్టా హనుమతా తత్ర న తు రాఘవనందినీ || 20 ||

నాగకన్యా వరారోహః పూర్ణచంద్రనిభాననాః |

దృష్టా హనుమతా తత్ర న తు సీతా సుమధ్యమా || 21 ||

ప్రమథ్య రాక్షసేంద్రేణ నాగకన్యా బలాద్భృతాః |

దృష్టా హనుమతా తత్ర న సా జనకనందినీ || 22 ||

సోఽపశ్యంస్తాం మహాబాహుః పశ్యంశ్చాన్యా వరస్త్రియః |

విషసాద ముహుర్లీమాన్ హనుమాన్తారుతాత్మజః || 23 ||

ఉద్యోగం వానరేంద్రాణాం ప్లవనం సాగరస్య చ |

వ్యర్థం వీక్షానిలసుతశ్చింతాం పునరుపాగమత్ || 24 ||

అవతీర్య విమానాచ్ఛ హనుమాన్తారుతాత్మజః |

చింతాముపజగామాథ శోకోపహతచేతనః || 25 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వార్షికియే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్వాదశః

సర్గః || 12 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



13. త్రయోదశః సర్గః - హనుమాన్విర్వేదః

// హనుమాన్విర్వేదః //

విమానాత్తు సుసంక్రమ్య ప్రాకారం హరిపుంగవః | [యూథపః]

హనుమాన్వేగవనానాసీద్యథా విద్యుద్ధనాంతరే || 1 ||

సంపలిక్రమ్య హనుమాన్రావణస్య నివేశనాత్ |

అదృష్ట్వా జానకీం సీతామబ్రవీద్యచనం కపిః || 2 ||

భూయిష్ఠం లోలితా లంకా రామస్య చరతా ప్రియమ్ |

న హి పశ్యామి వైదేహీం సీతాం సర్వాంగశోభనామ్ || 3 ||

పల్వలాని తటాకాని సరాంసి సలితస్తథా |

నద్యోఽనూపవనాంతాశ్చ దుర్గాశ్చ ధరణీధరాః || 4 ||

లోలితా వసుధా సర్వా న తు పశ్యామి జానకీమ్ |

ఇహ సంపాతినా సీతా రావణస్య నివేశనే || 5 ||

ఆఖ్యాతా గృధ్రరాజేన న చ పశ్యామి తామహమ్ |

కిం ను సీతాఽథ వైదేహీ మైథిలీ జనకాత్మజా || 6 ||

ఉపతిష్ఠేత వివశా రావణం దుష్టచారిణమ్ |

క్షిప్రముత్పతతో మన్యే సీతామాదాయ రక్షసః || 7 ||

బిభ్యతో రామబాణానామంతరా పతితా భవేత్ |

అథవా హ్రీయమాణాయాః పథి సిద్ధనిషేవితే || 8 ||

మన్యే పతితమార్యాయా హృదయం ప్రేక్ష్య సాగరమ్ |

రావణస్యరువేగేన భుజాభ్యాం పీడితేన చ || 9 ||

తయా మన్యే విశాలాక్ష్యా త్యక్తం జీవితమార్యయా |

ఉపర్యుపరి వా నూనం సాగరం క్రమతస్తదా || 10 ||

వివేష్టమానా పతితా సముద్రే జనకాత్మజా |

అహో క్షుద్రేణ వాఽనేన రక్షంతీ శీలమాత్మనః || 11 ||

అబంధుర్భక్తితా సీతా రావణేన తపస్వినీ |

అథవా రాక్షసేంద్రస్య పత్నీభిరసితేక్షణా || 12 ||

అదుష్టా దుష్టభావాభిర్భక్తితా సా భవిష్యతి |

సంపూర్ణచంద్రప్రతిమం పద్మపత్రనిభేక్షణమ్ || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



13. త్రయోదశః సర్గః - హనుమాన్విర్వదః

రామస్య ధ్యాయతీ వక్త్రం పంచత్వం కృపణా గతా |
హా రామ లక్ష్మణేత్యేవం హయోధ్యే చేతి మైథిలీ || 14 ||

విలప్య బహు వైదేహీ న్యస్తదేహా భవిష్యతి |
అథవా నిహితా మస్యే రావణస్య నివేశనే || 15 ||

నూనం లాలప్యతే సీతా పంజరస్థేవ శాలికా |
జనకస్య సుతా సీతా రామపత్నీ సుమధ్యమా || 16 ||

కథముత్పలపత్రాక్షీ రావణస్య వశం వ్రజేత్ |
వినష్టా వా ప్రణష్టా వా మృతా వా జనకాత్మజా || 17 ||

రామస్య ప్రియభార్యస్య న నివేదయితుం క్షమమ్ |
నివేద్యమానే దోషః స్యాద్దోషః స్యాదనివేదనే || 18 ||

కథం ను ఖలు కర్తవ్యం విషమం ప్రతిభాతి మే |
అస్మిన్నేవం గతే కార్యే ప్రాప్తకాలం క్షమం చ కిమ్ || 19 ||

భవేదితి మతం భూయో హనుమాన్మవిచారయన్ |
యది సీతామదృష్ట్వాహం వానరేంద్రపురిమితః || 20 ||

గమిష్యామి తతః కో మే పురుషార్థో భవిష్యతి |
మమేదం లంఘనం వ్యర్థం సాగరస్య భవిష్యతి || 21 ||

ప్రవేశశ్చైవ లంకాయా రాక్షసానాం చ దర్శనమ్ |
కిం మాం వక్ష్యతి సుగ్రీవో హరయో వా సమాగతాః || 22 ||

కిష్కింధాం సమనుప్రాప్తం తౌ వా దశరథాత్మజౌ |
గత్వా తు యది కాకుత్స్థం వక్ష్యామి పరమప్రియమ్ || 23 ||

న దృష్టేతి మయా సీతా తతస్తృక్ష్మతి జీవితమ్ |
పరుషం దారుణం క్రూరం తీక్ష్ణమింద్రియతాపనమ్ || 24 ||

సీతానిమిత్తం దుర్వాక్యం శ్రుత్వా స న భవిష్యతి |
తం తు కృచ్ఛ్యగతం దృష్ట్వా పంచత్వగతమానసమ్ || 25 ||

భృశానురక్తో మేధావీ న భవిష్యతి లక్ష్మణః |
వినష్టౌ భ్రాతరౌ శ్రుత్వా భరతోఽపి మరిష్యతి || 26 ||

భరతం చ మృతం దృష్ట్వా శత్రుఘ్నా న భవిష్యతి |
పుత్రాన్పుతాన్సమీక్ష్యాథ న భవిష్యంతి మాతరః || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



13. త్రయోదశః సర్గః - హనుమాన్విర్వదః

కౌసల్యా చ సుమిత్రా చ కైకేయీ చ న సంశయః |
 కృతజ్ఞః సత్యసంధశ్చ సుగ్రీవః ప్లవగాభిపః || 28 ||
 రామం తథాగతం దృష్ట్వా తతస్త్యక్షతి జీవితమ్ |
 దుర్తనా వృథితా దీనా నిరానందా తపస్వినీ || 29 ||
 పీడితా భర్తృశోకేన రుమా త్యక్షతి జీవితమ్ |
 వాలిజేన తు దుఃఖేన పీడితా శోకకల్మితా || 30 ||
 పంచత్వం చ గతే రాజ్ఞి తారాపి న భవిష్యతి |
 మాతాపిత్రోర్విదానాశేన సుగ్రీవవ్యసనేన చ || 31 ||
 కుమారోఽప్యంగదః కస్తాధారయిష్యతి జీవితమ్ |
 భర్తృజేన తు దుఃఖేన హ్యభిభూతా వనౌకసః || 32 ||
 శిరాంస్యభిహనిష్యంతి తలైర్ముష్టిభిరేవ చ |
 సాంత్యేనానుప్రదానేన మానేన చ యశస్వినా || 33 ||
 లాలితాః కపిరాజేన ప్రాణాంస్త్యక్షంతి వానరాః |
 న వనేషు న శైలేషు న నిరోధేషు వా పునః || 34 ||
 క్రీడామనుభవిష్యంతి సమేత్య కపికుంజరాః |
 సపుత్రదారాః సామాత్యా భర్తృవ్యసనేపీడితాః || 35 ||
 శైలార్గ్రేభ్యః పతిష్యంతి సమేత్య విషమేషు చ |
 విషముద్బంధనం వాపి ప్రవేశం జ్వలనస్య వా || 36 ||
 ఉపవాసమథో శస్త్రం ప్రచరిష్యంతి వానరాః |
 ఘోరమారోదనం మన్యే గతే మయి భవిష్యతి || 37 ||
 ఇక్ష్వాకుకులనాశశ్చ నాశశ్చైవ వనౌకసామ్ |
 సోఽహం నైవ గమిష్యామి కిష్కింధాం నగరీమితః || 38 ||
 న చ శక్ష్ణామ్యహం ద్రష్టుం సుగ్రీవం మైథిలీం వినా |
 మయ్యగచ్ఛతి చేహస్థే ధర్మాత్తానౌ మహారథౌ || 39 ||
 ఆశయా తౌ ధరిష్యేతే వానరాశ్చ మనస్వినః |
 హస్తాదానో ముఖాదానో నియతో వృక్షమూలికః || 40 ||
 వానప్రస్థో భవిష్యామి హ్యదృష్ట్వా జనకాత్మజామ్ |
 సాగరానూపజే దేశే బహుమూలఫలోదకే || 41 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



13. త్రయోదశః సర్గః - హనుమన్నిర్వేదః

చితాం కృత్వా ప్రవేక్షామి సమిద్ధమరణీసుతమ్ |
 ఉపవిష్టస్య వా సమ్యగ్లింగినీం సాధయిష్యతః || 42 ||
 శరీరం భక్షయిష్యంతి వాయసాః శ్వాపదాని చ |
 ఇదం మహర్షిభిర్ద్వష్టం నిర్యాణమితి మే మతిః || 43 ||
 సమ్యగాపః ప్రవేక్షామి న చేత్పశ్యామి జానకీమ్ |
 సుజాతమూలా సుభగా కీర్తిమాలా యశస్వినీ || 44 ||
 ప్రభగ్నా చిరరాత్రయం మమ సీతామపశ్యతః |
 తాపసో వా భవిష్యామి నియతో వృక్షమూలికః || 45 ||
 నేతః ప్రతిగమిష్యామి తామదృష్ట్వాసితేక్షణామ్ |
 యదీతః ప్రతిగచ్ఛామి సీతామనధిగమ్య తామ్ || 46 ||
 అంగదః సహ తైః సర్వైర్యానరైర్ష భవిష్యతి |
 వినాశే బహవో దోషా జీవన్మద్రాణి పశ్యతి || 47 ||
 తస్మాత్ప్రాణాన్ధరిష్యామి ధ్రువో జీవిత సంగమః |
 ఏవం బహువిధం దుఃఖం మనసా ధారయన్తుపఠః || 48 ||
 నాధ్యగచ్ఛత్తదా పారం శోకస్య కపికుంజరః |
 రావణం వా వధిష్యామి దశగ్రీవం మహాబలమ్ || 49 ||
 కామమస్తు హృతా సీతా ప్రత్యాచీర్ణం భవిష్యతి |
 అథ వైనం సముత్క్షిప్య ఉపర్యుపరి సాగరమ్ || 50 ||
 రామాయోపహరిష్యామి పశుం పశుపతేరివ |
 ఇతి చింతాం సమాపన్నః సీతామనధిగమ్యతామ్ || 51 ||
 ధ్యానశోకపలితాత్మా చింతయామాస వానరః |
 యావత్సీతాం హి పశ్యామి రామపత్నీం యశస్వినీమ్ || 52 ||
 తావదేతాం పులిం లంకాం విచి నోమి పునః పునః |
 సంపాతివచనాచ్ఛాపి రామం యద్యానయామ్యహమ్ || 53 ||
 అపశ్యన్రాఘవో భార్యాం నిర్దహేత్సర్వవానరాన్ |
 ఇహైవ నియతాహారో వత్స్యామి నియతేంద్రియః || 54 ||
 న మత్యతే వినశ్యేయుః సర్వే తే నరవానరాః |
 అశోకవనికా చేయం దృశ్యతే యా మహాధ్రుమా || 55 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



13. త్రయోదశః సర్గః - హనూమన్నిర్వేదః

ఇమామభిగమిష్యామి న హీయం విచితా మయా |
వసూన్రుద్రాంస్తథాదిత్యానశ్శినౌ మరుతోఽపి చ || 56 ||

నమస్కృత్వా గమిష్యామి రక్షసాం శోకవర్ధనః |
జిత్వా తు రాక్షసాన్సర్వానిక్ష్వాకుకులనందినీమ్ || 57 ||

సంప్రదాస్యామి రామాయ యథా సిద్ధిం తపస్వినే |
స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా చింతావగ్రభితేంద్రియః |
ఉదతిష్ఠన్తహతేజా హనూమాన్తారుతాత్మజః || 58 ||

నమోఽస్తు రామాయ సలక్ష్మణాయ దేవ్యై చ తస్యై జనకాత్మజాయై |
నమోఽస్తు రుద్రేంద్రయమానిలేభ్యో నమోఽస్తు చంద్రార్కమరుద్గణేభ్యః || 59 ||

స తేభ్యస్తు నమస్కృత్వా సుగ్రీవాయ చ మారుతిః |
దిశః సర్వాః సమాలోక్య హ్యశోకవనికాం ప్రతి || 60 ||

స గత్వా మనసా పూర్వమశోకవనికాం శుభామ్ |
ఉత్తరం చింతయామాస వానరో మారుతాత్మజః || 61 ||

ధ్రువం తు రక్షో బహులా భవిష్యతి వనాకులా |
అశోకవనికాఽచింత్యా సర్వసంస్కారసంస్కృతా || 62 ||

రక్షిణశ్చాత్ర విహితా నూనం రక్షంతి పాదపాన్ |
భగవానపి సర్వాత్కా నాతిక్షోభం ప్రవృత్తి వై || 63 ||

సంక్షిప్తాఽయం మయాత్కా చ రామార్థే రావణస్య చ |
సిద్ధిం మే సంవిధాస్యంతి దేవాః సర్విగణాస్త్విహ || 64 ||

బ్రహ్మ స్వయంభూర్భగవాన్దేవాశ్చైవ దిశంతు మే |
సిద్ధిమగ్నిశ్చ వాయుశ్చ పురుషూతశ్చ వజ్రభృత్ || 65 ||

వరుణః పాశహస్తశ్చ సోమాదిత్యా తథైవ చ |
అశ్శినౌ చ మహాత్కానౌ మరుతః శర్వ ఏవ చ || 66 ||

సిద్ధిం సర్వాణి భూతాని భూతానాం చైవ యః ప్రభుః |
దాస్యంతి మమ యే చాస్యే హ్యదృష్టాః పథిగోచరాః || 67 ||

తదున్నసం పాండురదంతమవ్రణం శుచిస్థితం పద్మపలాశలోచనమ్ |
ద్రక్ష్యే తదార్యావదనం కదాన్యహం ప్రసన్నతారాభిపతుల్యదర్శనమ్ || 68 ||



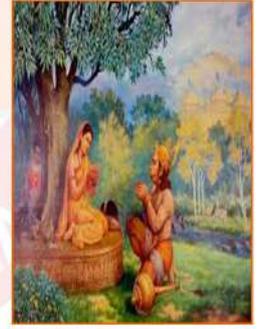
వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



13. త్రయోదశః సర్గః - హనుమాన్విర్యదః

క్షుద్రేణ పాపేన నృశంసకర్తృణా
సుదారుణాలంకృతవేషధారిణా |
బలాభిభూతా హ్యబలా తపస్వినీ
కథం ను మే దృష్టిపథేఽద్య సా భవేత్ || 66 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రయోదశః
సర్గః || 13 ||



www.sanatanadharm.com



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



14. చతుర్దశః సర్గః - అశోకవనికావిచయః

తరస్వినా తే తరవస్తరసాభిప్రకంపితాః |
కుసుమాని విచిత్రాణి సస్యజాః కపినా తదా || 14 ||

నిర్ఘాతపత్రశిఖరాః శీర్ణపుష్పఫలా ద్రుమాః |
నిక్షిప్తవస్త్రాభరణా ధూర్తా ఇవ పరాజితాః || 15 ||

హనూమతా వేగవతా కంపితాస్తే నగోత్తమాః |
పుష్పపర్ణఫలాన్యాశు ముముచుః పుష్పశాలినః || 16 ||

విహంగసంఘైల్లీనాస్తే స్కంధమాత్రాశ్రయా ద్రుమాః |
బభూవురగమాః సర్వే మారుతేనేవ నిర్ఘృతాః || 17 ||

నిర్ఘాతకేశీ యువతిర్యథా మృదితవర్ణకా |
నిష్పీతశుభదంతోష్ఠీ నఖైర్దంతైశ్చ విక్షతా || 18 ||

తథా లాంగూలహస్తైశ్చ చరణాభ్యాం చ మర్దితా |
బభూవాశోకవనికా ప్రభగ్నవరపాదపా || 19 ||

మహాలతానాం దామాని వృధమత్తరసా కపిః |
యథా ప్రావృషి వింధ్యస్య మేఘజాలాని మారుతః || 20 ||

స తత్ర మణిభూమీశ్చ రాజతీశ్చ మనోరమాః |
తథా కాంచనభూమీశ్చ దదర్శ విచరన్కపిః || 21 ||

వాపీశ్చ వివిధాకారాః పూర్ణాః పరమవారిణా |
మహార్హైర్వణిసోపానైరుపపన్నాస్తతస్తతః || 22 ||

ముక్తాప్రవాలసికతాః స్ఫాటికాంతరకుట్టిమాః |
కాంచనైస్తరుభిశ్చిత్రైస్తీరజైరుపశోభితాః || 23 ||

పుల్లపద్మోత్పలవనాశ్చ క్రవాకోపకూజితాః |
నత్యూహారుతసంఘుష్టా హంససారసనాదితాః || 24 ||

దీర్ఘాభిర్ముమయక్తాభిః సరిద్భిశ్చ సమంతతః |
అమృతోపమతోయాభిః శివాభిరుపసంస్మృతాః || 25 ||

లతాశత్రైరవతతాః సంతానకుసుమావృతాః |
నానాగుల్మవృతఘనాః కరవీరకృతాంతరాః || 26 ||

తతోఽమ్బుధరసంకాశం ప్రవృద్ధశిఖరం గిరిమ్ |
విచిత్రకూటం కూటైశ్చ సర్వతః పరివారితమ్ || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



14. చతుర్దశః సర్గః - అశోకవనికావిచయః

శిలాగృహైరవతతం నానావృక్షైః సమాకులమ్ | [సమావృతమ్]
దదర్శ హరిశార్దూలో రమ్యం జగతి పర్వతమ్ || 28 ||

దదర్శ చ నగాత్తస్యాన్నదీం నిపతితాం కపిః |
అంకాదివ సముత్పత్య ప్రియస్య పతితాం ప్రియామ్ || 29 ||

జలే నిపతితాగైశ్చ పాదపైరుపశోభితామ్ |
వార్యమాణామివ క్రుద్ధాం ప్రమదాం ప్రియబంధుభిః || 30 ||

పునరావృత్తతోయాం చ దదర్శ స మహాకపిః |
ప్రసన్నామివ కాంతస్య కాంతాం పునరుపస్థితామ్ || 31 ||

తస్యాదూరాచ్ఛ పద్మిన్యో నానా ద్విజగణాయుతాః | [-స]
దదర్శ హరిశార్దూలో హనుమాన్తారుతాత్మజః || 32 ||

కృత్తిమాం దీర్ఘికాం చాపి పూర్ణాం శీతేన వారిణా |
మణిప్రవరసోపానాం ముక్తాసికతశోభితామ్ || 33 ||

వివిధైర్భృగసంఘైశ్చ విచిత్రాం చిత్రకాననామ్ |
ప్రాసాదైః సుమహద్భిశ్చ నిర్మితైర్విశ్వకర్షణా || 34 ||

కాననైః కృత్తిమైశ్చాపి సర్వతః సమలంకృతామ్ |
యే కేచిత్పాదపాస్తత్ర పుష్యపగఫలోపగాః || 35 ||

సచ్ఛత్రాః సవితర్లీకాః సర్వే సౌవర్ణవేదికాః |
లతాప్రతానైర్బహుభిః పర్ణైశ్చ బహుభిర్వృతామ్ || 36 ||

కాంచనీం శింశుపామేకాం దదర్శ హనుమాన్కపిః |
వృతాం హేమమయీభిస్తు వేదికాభిః సమంతతః || 37 ||

సోఽపశ్యద్భూమిభాగాంశ్చ గర్తప్రస్తవణాని చ |
సువర్ణవృక్షానపరాన్దదర్శ శిఖిసన్నిభాన్ || 38 ||

తేషాం ద్రుమాణాం ప్రభయా మేరోలివ దివాకరః |
అమన్యత తదా వీరః కాంచనోఽస్త్రితి వానరః || 39 ||

తాం కాంచనైస్తరుగణైర్తారుతేన చ వీజితామ్ |
కింకిణీశతనిర్ఘోషాం దృష్ట్వా విస్తయమాగమత్ || 40 ||

స పుష్పితాగ్రాం రుచిరాం తరుణాంకురపల్లవామ్ |
తామారుహ్య మహాబాహుః శింశుపాం పర్ణసంవృతామ్ || 41 ||



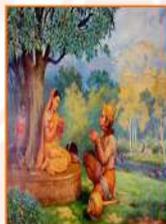
వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



14. చతుర్దశః సర్గః - అశోకవనికావిచయః

ఇతో ద్రక్షామి వైదేహీం రామదర్శనలాలసామ్ |
 ఇతశ్చేతశ్చ దుఃఖార్తాం సంపతంతం యద్యచ్ఛయా || 42 ||
 అశోకవనికా చేయం దృఢం రమ్యా దురాత్మనః |
 చంపకైశ్చందనైశ్చాపి వకులైశ్చ విభూషితా || 43 ||
 ఇయం చ నలినీ రమ్యా ద్విజసంఘనిషేవితా |
 ఇమాం సా రామమహిషీ ధ్రువమేష్యతి జానకీ || 44 || [నూనం]
 సా రామా రామమహిషీ రాఘవస్య ప్రియా సతీ |
 వనసంచారకుశలా ధ్రువమేష్యతి జానకీ || 45 || [నూనం]
 అథవా మృగశాబాక్తీ వనస్యాస్య విచక్షణా |
 వనమేష్యతి సార్యేహ రామచింతానుకర్షితా || 46 ||
 రామశోకాభిసంతప్తా సా దేవీ వామలోచనా |
 వనవాసే రతా నిత్యమేష్యతే వనచారిణీ || 47 ||
 వనేచరాణాం సతతం నూనం సృహయతే పురా |
 రామస్య దయితా భార్యా జనకస్య సుతా సతీ || 48 ||
 సంధ్యాకాలమనాః శ్యామా ధ్రువమేష్యతి జానకీ |
 నదీం చేమాం శివజలాం సంధ్యార్థే వరవర్ణినీ || 49 ||
 తస్యాశ్చాప్యనురూపేయమశోకవనికా శుభా |
 శుభా యా పార్థివేంద్రస్య పత్నీ రామస్య సమ్మతా || 50 ||
 యది జీవతి సా దేవీ తారాభిపనిభాననా |
 ఆగమిష్యతి సాఽవశ్యమిమాం శివజలాం నదీమ్ || 51 ||
 ఏవం తు మత్వా హనుమాన్తహత్వా ప్రతీక్షమాణో మనుజేంద్రపత్నీమ్ |
 అవేక్షమాణశ్చ దదర్శ సర్వం సుపుష్పితే పర్ణఘనే నిలీనః || 52 ||
 ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
 చతుర్దశః సర్గః || 14 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



15. పంచదశః సర్గః - సీతాపలంభః

|| సీతాపలంభః ||

స వీక్షమాణస్తత్రస్థో మార్గమాణశ్చ మైథిలీమ్ |
 అవేక్షమాణశ్చ మహీం సర్వాం తామన్వవైక్షత || 1 ||

సంతానకలతాభిశ్చ పాదపైరుపశోభితామ్ |
 దివ్యగంధరసోపేతాం సర్వతః సమలంకృతామ్ || 2 ||

తాం స నందనసంకాశాం మృగపక్షిభిరావృతామ్ |
 హర్షప్రాసాదసంబాధాం కోకిలాకులనిఃస్వనామ్ || 3 ||

కాంచనోత్పలపద్మాభిర్వాపేభిరుపశోభితామ్ |
 బహ్యసనకుఠోపేతాం బహుభూమిగృహాయుతామ్ || 4 ||

సర్వర్తుకుసుమై రమ్యాం ఫలవద్భిశ్చ పాదపైః |
 పుష్పితానామశోకానాం శ్రీయా సూర్యోదయప్రభామ్ || 5 ||

ప్రదీప్తామివ తత్రస్థో మారుతిః సముదైక్షత |
 నిష్పత్రశాఖాం విహగైః క్రియమాణామివాసకృత్ || 6 ||

వినిష్పతద్భిః శతశశ్చితైః పుష్పావతంసకైః |
 ఆమూలపుష్పనిచితైరశోకైః శోకనాశనైః || 7 ||

పుష్పభారాతిభారైశ్చ స్యుశద్భిరివ మేదినీమ్ |
 కర్ణికారైః కుసుమితైః కించుకైశ్చ సుపుష్పితైః || 8 ||

స దేశః ప్రభయా తేషాం ప్రదీప్త ఇవ సర్వతః |
 పున్నాగాః సప్తపర్ణాశ్చ చంపకోద్ధాలకాస్తథా || 9 ||

వివృద్ధమూలా బహవః శోభంతే స్త సుపుష్పితాః |
 శాతకుంభనిభాః కేచిత్కేచిదగ్నిశిఖోపమాః || 10 ||

నీలాంజననిభాః కేచిత్తత్రాశోకాః సహస్రశః |
 నందనం వివిధోద్యానం చిత్రం చైత్రరథం యథా || 11 ||

అతివృత్తమివాచింత్యం దివ్యం రమ్యం శ్రీయావృతమ్ |
 ద్వితీయమివ చాకాశం పుష్పజ్యోతిర్గణాయుతమ్ || 12 ||

పుష్పరత్నశతైశ్చిత్రం పంచమం సాగరం యథా |
 సర్వర్తుపుష్పైర్నిచితం పాదపైర్మధుగంధిభిః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

15. పంచదశః సర్గః - సీతాపలంభః



నానానినాదైరుద్యానం రమ్యం మృగగణైర్ద్విజైః |
 అనేకగంధపువహం పుణ్యగంధం మనోరమమ్ || 14 ||

శైలేంద్రమివ గంధాఢ్యం ద్వితీయం గంధమాదనమ్ |
 అశోకవనికాయాం తు తస్యాం వానరపుంగవః || 15 ||

స దదర్శావిదూరస్థం చైత్యప్రాసాదముచ్చితమ్ |
 మధ్యే స్తంభసహస్రేణ స్థితం కైలాసపాండురమ్ || 16 ||

ప్రవాలకృతసోపానం తప్తకాంచనవేదికమ్ |
 ముష్టంతమివ చక్షూంషి ద్యోతమానమివ శ్రియా || 17 ||

విమలం ప్రాంశుభావత్పాదుల్లిఖంతమివాంబరమ్ |
 తతో మలినసంవీతాం రాక్షసీభిః సమావృతామ్ || 18 ||

ఉపవాసకృశాం దీనాం నిఃశ్వసంతం పునః పునః |
 దదర్శ శుక్లపక్షాదౌ చంద్రరేఖామివామలామ్ || 19 ||

మందం ప్రఖ్యాయమానేన రూపేణ రుచిరప్రభామ్ |
 పినద్ధాం ధూమజాలేన శిఖామివ విభావసోః || 20 ||

పీతేనైకేన సంవీతాం క్లిష్టేనోత్తమవాససా |
 సపంకామనలంకారాం విపద్మామివ పద్మినీమ్ || 21 ||

పీడితాం దుఃఖసంతప్తాం పరిష్ణానాం తపస్వినీమ్ | [వ్రీడితాం]
 గ్రహేణాంగారకేణేవ పీడితామివ రోహిణీమ్ || 22 ||

అశ్రుపూర్ణముఖీం దీనాం కృశామనశనేన చ |
 శోకధ్యానపరాం దీనాం నిత్యం దుఃఖపరాయణామ్ || 23 ||

ప్రియం జనమపశ్యంతం పశ్యంతం రాక్షసీగణమ్ |
 స్వగణేన మృగీం హీనాం శ్వగణాభివృతామివ || 24 ||

నీలనాగాభయా వేణ్యా జఘనం గతయైకయా |
 నీలయా నీరదాపాయే వనరాజ్యా మహీమివ || 25 ||

సుఖార్థాం దుఃఖసంతప్తాం వ్యసనానామకోవిదామ్ |
 తాం సమీక్ష్య విశాలాక్షీమధికం మలినాం కృశామ్ || 26 ||

తర్కయామాస సీతేతి కారణైరుపపాదిభిః |
 హ్రియమాణా తదా తేన రక్షసా కామరూపిణా || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

15. పంచదశః సర్గః - సీతాపలంభః



యథారూపా హి దృష్టా వై తథారూపేయమంగనా |
పూర్ణచంద్రాననాం సుభ్రూం చారువృత్తపయోధరామ్ || 28 ||

కుర్వంతీం ప్రభయా దేవీం సర్వా వితిమిరా దిశః |
తాం నీలకంఠీం బింబోష్ఠీం సుమధ్యాం సుప్రతిష్ఠితామ్ || 29 || [నీలకేశీం]

సీతాం పద్మపలాశాక్షీం మన్మథస్య రతిం యథా |
ఇష్టాం సర్వస్య జగతః పూర్ణచంద్రప్రభామివ || 30 ||

భూమౌ సుతనుమాసీనాం నియతామివ తాపసీమ్ |
నిఃశ్వాసబహులాం భీరుం భుజగేంద్రవధూమివ || 31 ||

శోకజాలేన మహతా వితతేన న రాజతీమ్ |
సంసక్తాం ధూమజాలేన శిఖామివ విభావసోః || 32 ||

తాం స్మృతీమివ సందిగ్ధామృద్ధిం నిపతితామివ |
విహతామివ చ శ్రద్ధామాశాం ప్రతిహతామివ || 33 ||

సోపసర్గాం యథా సిద్ధిం బుద్ధిం సకలుషామివ |
అభూతేనాపవాదేన కీర్తిం నిపతితామివ || 34 ||

రామోపరోధవృథితాం రక్షోహరణకల్పితామ్ |
అబలాం మృగశాబాక్షీం వీక్షమాణాం తతస్తతః || 35 ||

బాష్పాంబుపరిపూర్ణేన కృష్ణవక్త్రాక్షిపక్ష్తణా |
వదనేనాప్రసన్నేన నిఃశ్వసంతీం పునః పునః || 36 ||

మలపంకధరాం దీనాం మండనార్థామమండితామ్ |
ప్రభాం నక్షత్రరాజస్య కాలమేఘైరివావృతామ్ || 37 ||

తస్య సందిదిహే బుద్ధిర్ముహూః సీతాం నిలీక్ష్వ తు |
ఆమ్నాయానామయోగేన విద్యాం ప్రశిఖిలామివ || 38 ||

దుఃఖేన బుబుధే సీతాం హనుమాననలంకృతామ్ |
సంస్కారేణ యథా హీనాం వాచమర్థాంతరం గతామ్ || 39 ||

తాం సమీక్ష్వ విశాలాక్షీం రాజపుత్రీమనిందితామ్ |
తర్కయామాస సీతేతి కారణైరుపపాదిభిః || 40 ||

వైదేహ్య యాని చాంగేషు తదా రామోఽన్యకీర్తయత్ |
తాన్యాభరణజాలాని శాఖాశోభిన్యలక్ష్మయత్ || 41 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

15. పంచదశః సర్గః - సీతాపలంభః



సుకృతౌ కర్ణవేష్టౌ చ శ్వదంష్ట్రౌ చ సుసంస్థితౌ |
మణివిద్రుమచిత్రాణి హస్తేష్వాభరణాని చ || 42 ||

శ్యామాని చిరయుక్తత్యాత్తథా సంస్థానవంతి చ |
తాన్యేవైతాని మన్యేఽహం యాని రామోఽన్యకీర్తయత్ || 43 ||

తత్ర యాన్యవహీనాని తాన్యహం నోపలక్షయే |
యాన్యస్యా నావహీనాని తానీమాని న సంశయః || 44 ||

పీతం కనకపట్టాభం న్రస్తం తద్వసనం శుభమ్ |
ఉత్తరీయం నగాసక్తం తదా దృష్టం ప్లవంగమైః || 45 ||

భూషణాని చ ముఖ్యాని దృష్టాని ధరణీతలే |
అనయైవాపవిధ్ధాని స్వనవంతి మహాంతి చ || 46 ||

ఇదం చిరగృహీతత్యాద్వసనం క్లిష్టవత్తరమ్ |
తథాపి నూనం తద్వర్ణం తథా శ్రీమద్యథేతరత్ || 47 ||

ఇయం కనకవర్ణాంగీ రామస్య మహిషీ ప్రియా |
ప్రనష్టాపి సతీ యాన్య మనసో న ప్రణశ్యతి || 48 ||

ఇయం సా యత్యుతే రామశ్చతుర్భుః పరితప్యతే |
కారుణ్యేనాన్యశంస్యేన శోకేన మదనేన చ || 49 ||

స్త్రీ ప్రనష్టేతి కారుణ్యాదాశ్రితేత్యాన్యశంస్యతః |
పత్నీ నష్టేతి శోకేన ప్రియేతి మదనేన చ || 50 ||

అస్యా దేవ్యా యథా రూపమంగప్రత్యంగసౌష్ఠవమ్ |
రామస్య చ యథా రూపం తస్యేయమసితేక్షణా || 51 ||

అస్యా దేవ్యా మనస్తస్త్రింస్తస్య చాస్యాం ప్రతిష్ఠితమ్ |
తేనేయం స చ ధర్మాత్తా ముహూర్తమపి జీవతి || 52 ||

దుష్కరం కృతవాన్రామో హీనో యదనయా ప్రభుః |
ధారయత్యాత్మనో దేహం న శోకేనావసీదతి || 53 ||

దుష్కరం కురుతే రామో య ఇమాం మత్తకాశినీమ్ |
వినా సీతాం మహాబాహుర్ముహూర్తమపి జీవతి || 54 ||

ఏవం సీతాం తదా దృష్ట్వా హృష్టః పవనసంభవః |
జిగామ మనసా రామం ప్రశశంస చ తం ప్రభుమ్ || 55 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



15. పంచదశః సర్గః - సీతాపలంభః

సుకృతా కర్ణవేష్టా చ శ్వదంష్ట్రా చ సుసంస్థితా |
 మణివిద్రుమచిత్రాణి హస్తేష్వాభరణాని చ || 42 ||

శ్యామాని చిరయుక్తత్వాత్తథా సంస్థానవంతి చ |
 తాన్యేవైతాని మన్యేఽహం యాని రామోఽన్యకీర్తయత్ || 43 ||

తత్ర యాన్యవహీనాని తాన్యహం నోపలక్షయే |
 యాన్యస్యా నావహీనాని తానీమాని న సంశయః || 44 ||

పీతం కనకపట్టాభం స్రస్తం తద్వసనం శుభమ్ |
 ఉత్తరీయం నగాసక్తం తదా దృష్టం ప్లవంగమైః || 45 ||

భూషణాని చ ముఖ్యాని దృష్టాని ధరణీతలే |
 అనయైవాపవిధ్ధాని స్వనవంతి మహాంతి చ || 46 ||

ఇదం చిరగృహీతత్వాద్వసనం క్లిష్టవత్తరమ్ |
 తథాపి నూనం తద్వర్ణం తథా శ్రీమద్యథేతరత్ || 47 ||

ఇయం కనకవర్ణాంగీ రామస్య మహిషీ ప్రియా |
 ప్రనష్టాపి సతీ యాస్య మనసా న ప్రణశ్యతి || 48 ||

ఇయం సా యత్యుతే రామశ్చతుర్భిః పరితప్యతే |
 కారుణ్యేనాన్యశంస్యేన శోకేన మదనేన చ || 49 ||

స్త్రీ ప్రనష్టతి కారుణ్యాదాశ్రితేత్యాన్యశంస్యతః |
 పత్నీ నష్టతి శోకేన ప్రియేతి మదనేన చ || 50 ||

అస్యా దేవ్యా యథా రూపమంగప్రత్యంగసౌష్ఠవమ్ |
 రామస్య చ యథా రూపం తస్యేయమసితేక్షణా || 51 ||

అస్యా దేవ్యా మనస్తస్తింస్తస్య చాస్యాం ప్రతిష్ఠితమ్ |
 తేనేయం న చ ధర్మాత్కా ముహూర్తమపి జీవతి || 52 ||

దుష్కరం కృతవాన్రామో హీనో యదనయా ప్రభుః |
 ధారయత్యాత్మనో దేహం న శోకేనావసీదతి || 53 ||

దుష్కరం కురుతే రామో య ఇమాం మత్తకాశినీమ్ |
 వినా సీతాం మహాబాహుర్ముహూర్తమపి జీవతి || 54 ||

ఏవం సీతాం తదా దృష్ట్వా హృష్టః పవనసంభవః |
 జగామ మనసా రామం ప్రశశంస చ తం ప్రభుమ్ || 55 ||

ఇత్యార్దే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచదశః సర్గః || 15 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



16. షోడశః సర్గః - హనుమాత్పరితాపః

|| హనుమాత్పరితాపః ||

ప్రశస్య తు ప్రశస్తవ్యాం సీతాం తాం హరిపుంగవః |
గుణాభిరామం రామం చ పునశ్చింతాపరోఽభవత్ || 1 ||

స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా బాష్పపర్యాకులేక్షణః |
సీతామాశ్రిత్య తేజస్వీ హనుమాన్విలలాప హ || 2 ||

మాన్యా గురువినీతస్య లక్ష్మణస్య గురుప్రియా |
యది సీతాఽపి దుఃఖార్తా కాలో హి దురతిక్రమః || 3 ||

రామస్య వ్యవసాయజ్ఞా లక్ష్మణస్య చ భీమతః |
నాత్యర్థం క్షుభ్యతే దేవీ గంగేవ జలదాగమే || 4 ||

తుల్యశీలవయోవృత్తాం తుల్యాభిజనలక్ష్మణామ్ |
రాఘవోఽర్హతి వైదేహీం తం చేయమసితేక్షణా || 5 ||

తాం దృష్ట్వా నవహేమాభాం లోకకాంతామివ శ్రియమ్ |
జగామ మనసా రామం వచనం చేదమబ్రవీత్ || 6 ||

అస్యా హేతోర్విశాలాక్షా హతో వాలీ మహాబలః |
రావణప్రతిమో వీర్య కబంధశ్చ నిపాతితః || 7 ||

విరాధశ్చ హతః సంఖ్యే రాక్షసో భీమవిక్రమః |
వనే రామేణ విక్రమ్య మహేంద్రేణేవ శంబరః || 8 ||

చతుర్దశ సహస్రాణి రక్షసాం భీమకర్తృణామ్ |
నిహతాని జనస్థానే శరైరగ్నిశిఖోపమైః || 9 ||

ఖరశ్చ నిహతః సంఖ్యే త్రిశిరాశ్చ నిపాతితః |
దూషణశ్చ మహాతేజా రామేణ విదితాత్మనా || 10 ||

ఐశ్వర్యం వానరాణాం చ దుర్లభం వాలిపాలితమ్ |
అస్యా నిమిత్తే సుగ్రీవః ప్రాప్తవాఽల్లోకసత్యతమ్ || 11 ||

సాగరశ్చ మయా క్రాంతః శ్రీమాన్మదనదీపతిః |
అస్యా హేతోర్విశాలాక్షాః పులి చేయం నిలీక్షితా || 12 ||

యది రామః సముద్రాంతాం మేదినీం పరివర్తయేత్ |
అస్యాః కృతే జగచ్ఛాపి యుక్తమిత్యేవ మే మతిః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

16. షోడశః సర్గః - హనుమాత్పరితాపః



రాజ్యం వా త్రిషు లోకేషు సీతా వా జనకాత్మజా |
త్రైలోక్యరాజ్యం సకలం సీతాయా నామ్నయాత్మలామ్ || 14 ||

ఇయం సా ధర్మశీలస్య మైథిలస్య మహాత్మనః |
సుతా జనకరాజస్య సీతా భర్తృద్భ్రష్టతా || 15 ||

ఉత్థితా మేదినీం భిత్త్వా క్షేత్రే హలముఖక్షతే |
పద్మరేణునిభైః కీర్ణా శుభైః కేదారపాంసుభిః || 16 ||

విక్రాంతస్యార్యశీలస్య సంయుగేష్వనివర్తినః |
స్మృషా దశరథస్యైషా జ్యేష్ఠా రాజ్ఞో యశస్వినీ || 17 ||

ధర్మజ్ఞస్య కృతజ్ఞస్య రామస్య విదితాత్మనః |
ఇయం సా దయితా భార్యా రాక్షసీవశమాగతా || 18 ||

సర్వాన్భోగాన్పరిత్యజ్య భర్తృస్నేహబలాత్కృతా |
అచింతయిత్వా దుఃఖాని ప్రవిష్టా నిర్జనం వనమ్ || 19 ||

సంతుష్టా ఫలమూలేన భర్తృశుశ్రూషణే రతా |
యా పరాం భజతే ప్రీతిం వనేఽపి భవనే యథా || 20 ||

సేయం కనకవర్ణాంగీ నిత్యం సుస్థితభాషిణీ |
సహతే యాతనామేతామనర్థానామభాగినీ || 21 ||

ఇమాం తు శీలసంపన్నాం ద్రష్టుమర్హతి రాఘవః |
రావణేన ప్రమథితాం ప్రపామివ పిపాసితః || 22 ||

అస్యా నూనం పునర్లాభాద్రాఘవః ప్రీతిమేష్యతి |
రాజా రాజ్యాత్పరిభ్రష్టః పునః ప్రాప్యేవ మేదినీమ్ || 23 ||

కామభోగైః పరిత్యక్తా హీనా బంధుజనేన చ |
ధారయత్యాత్మనో దేహం తత్సమాగమకాంక్షిణీ || 24 ||

నైషా పశ్యతి రాక్షస్య నేమాన్సుష్టుఫలద్రుమాన్ |
ఏకస్థహృదయా నూనం రామమేవానుపశ్యతి || 25 ||

భర్తా నామ పరం నార్యా భూషణం భూషణాదపి |
ఏషా విరహితా తేన భూషణార్థా న శోభతే || 26 || [తు రహితా]

దుష్కరం కురుతే రామో హీనో యదనయా ప్రభుః |
ధారయత్యాత్మనో దేహం న దుఃఖేనావసీదతి || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



16. షోడశః సర్గః - హనూమత్పరితాపః

ఇమామసితకేశాంతాం శతపత్రనిభేక్షణామ్ |
 సుఖార్థాం దుఃఖితాం దృష్ట్వా మమాపి వ్యథితం మనః || 28 ||
 క్షితిక్షమా పుష్కరసన్నిభాక్షీ యా రక్షితా రాఘవలక్ష్మణాభ్యామ్ |
 సా రాక్షసీభిర్వికృతేక్షణాభిః సంరక్ష్తే సంప్రతి వృక్షమూలే || 29 ||
 హిమహతనళినీవ నష్టశోభా వ్యసనపరంపరయాతిపీడ్యమానా |
 సహచరరహితేవ చక్రవాకీ జనకసుతా కృపణాం దశాం ప్రపన్నా || 30 ||
 అస్యా హి పుష్పావనతాగ్రశాఖాః శోకం దృఢం వై జనయంత్యశోకాః |
 హిమవ్యపాయేన చ మందరశ్చి రభ్యుత్థితో నైకసహస్రరశ్చిః || 31 ||
 ఇత్యేవమర్థం కపిరన్వవేక్ష్య సీతేయమిత్యేవ నివిష్టబుద్ధిః |
 సంశ్రిత్య తస్మిన్నిషసాద వృక్షే బలీ హరీణామృషభస్తరస్వీ || 32 ||
 ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షోడశః
 సర్గః || 16 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



17. సప్తదశః సర్గః - రాక్షసీపరివారః

|| రాక్షసీపరివారః ||

తతః కుముదషండాభో నిర్మలో నిర్మలం స్వయమ్ |
ప్రజగామ నభశ్చంద్రో హంసో నీలమివోదకమ్ || 1 ||

సాచివ్యమివ కుర్వన్ ప్రభయా నిర్మలప్రభః |
చంద్రమా రశ్మిభిః శీతైః సిషేవే పవనాత్తజమ్ || 2 ||

స దదర్శ తతః సీతాం పూర్ణచంద్రనిభాననామ్ |
శోకభారైరివ న్యస్తాం భారైర్నావమివాంభసి || 3 ||

దిదృక్షమాణో వైదేహీం హనుమాన్తారుతాత్మజః |
స దదర్శావిదూరస్థా రాక్షసీర్హౌరదర్శనాః || 4 ||

ఏకాక్షిమేకకర్ణాం చ కర్ణప్రావరణాం తథా |
అకర్ణాం శంకుకర్ణాం చ మస్తకోచ్ఛ్వాసనాసికామ్ || 5 ||

అతికాయోత్తమాంగీం చ తనుదీర్ఘశిరోధరామ్ |
ధ్వస్తకేశీం తథాకేశీం కేశకంబలధారిణీమ్ || 6 ||

లంబకర్ణలలాటాం చ లంబోదరపయోధరామ్ |
లంబోష్ఠీం చుబుకోష్ఠీం చ లంబాస్యాం లంబజానుకామ్ || 7 ||

హ్రస్వ దీర్ఘాం తథా కుబ్జాం వికటాం వామనాం తథా |
కరాలాం భుగ్నవక్త్రాం చ పింగాక్షీం వికృతాననామ్ || 8 ||

వికృతాః పింగలాః కాలీః క్రోధనాః కలహప్రియాః |
కాలాయసమహాశూలకూటముద్గరధారిణీః || 9 ||

వరాహమృగశార్దూలమహిషాషాజశివాముఖీః |
గజోష్ఠహయపాదీశ్చ నిఖాతశిరసోఽపరాః || 10 ||

ఏకహస్తైకపాదాశ్చ ఖరకర్ణ్యశ్చకర్ణికాః |
గోకర్ణిర్హస్తీకర్ణిశ్చ హరికర్ణిస్తథాపరాః || 11 ||

అనాసా అతినాసాశ్చ తీర్యజ్నాసా వినాసికాః |
గజనన్నిభనాసాశ్చ లలాటోచ్ఛ్వాసనాసికాః || 12 ||

హస్తిపాదా మహాపాదా గోపాదాః పాదచూలికాః |
అతిమాత్రశిరోగ్రీవా అతిమాత్రకుచోదరీః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



17. సప్తదశః సర్గః - రాక్షసీపరివారః

అతిమాత్రాస్యనేత్రాశ్చ దిర్ఘజిహ్వనఖాస్తథా |
 అజాముఖీర్హస్తిముఖీర్గోముఖీః సూకలిముఖీః || 14 ||

హయోష్ట్రఖరవక్త్రాశ్చ రాక్షసీర్ఘోరదర్శనాః |
 శూలముద్గరహస్తాశ్చ క్రోధనాః కలహప్రియాః || 15 ||

కరాలా ధూమ్రకేశీశ్చ రాక్షసీర్వికృతాననాః |
 పిబంతీః సతతం పానం సదా మాంససురాప్రియాః || 16 ||

మాంసశోణితదిగ్ధాంగీర్మాంసశోణితభోజనాః |
 తా దదర్శ కపిశ్రేష్ఠో రోమహర్షణదర్శనాః || 17 ||

స్కంధవంతముపాసీనాః పరివార్య వనస్పతిమ్ |
 తస్యాధస్తాచ్ఛ తాం దేవీం రాజపుత్రమనిందితామ్ || 18 ||

లక్ష్మయామాస లక్ష్మీవాన్ హనుమాన్ జనకాత్మజామ్ |
 నిష్ప్రభాం శోకసంతప్తాం మలసంకులమూర్ధజామ్ || 19 ||

క్షీణపుణ్యాం చ్యుతాం భూమౌ తారాం నిపతితామివ |
 చాలిత్రవ్యపదేశాఢ్యాం భర్తృదర్శనదుర్గతామ్ || 20 ||

భూషణైరుత్తమైల్లీనాం భర్తృవాత్సల్యభూషణామ్ |
 రాక్షసాధిపసంరుద్ధాం బంధుభిశ్చ వినాకృతామ్ || 21 ||

వియూథాం సింహసంరుద్ధాం బద్ధాం గజవధూమివ |
 చంద్రరేఖాం పయోదాంతే శారదాభైరివావృతామ్ || 22 ||

క్లిష్టరూపామసంస్పృశ్యాదయుక్తామివ వల్లకీమ్ |
 సీతాం భర్తృవశే యుక్తామయుక్తాం రాక్షసీవశే || 23 ||

అశోకవనికామధ్యే శోకసాగరమాప్లుతామ్ |
 తాభిః పరివృతాం తత్ర సగ్రహామివ రోహిణీమ్ || 24 ||

దదర్శ హనుమాన్దేవీం లతామకుసుమామివ |
 సా మలేన చ దిగ్ధాంగీ వపుషా చాప్యలంకృతా || 25 ||

మృణాలీ పంకదిగ్ధేవ విభాతి న విభాతి చ |
 మలినేన తు వస్త్రేణ పరిక్లిష్టేన భామినీమ్ || 26 ||

సంవృతాం మృగశాబాక్షీం దదర్శ హనుమాన్మృపిః |
 తాం దేవీం దీనవదనామదీనాం భర్తృతేజసా || 27 ||



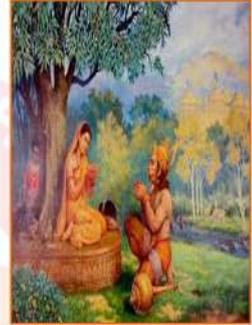
వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



17. సప్తదశః సర్గః - రాక్షసీపరివారః

రక్షితాం స్వేన శీలేన సీతామసితలోచనామ్ |
 తాం దృష్ట్వా హనుమాన్ సీతాం మృగశాబనిభేక్షణామ్ || 28 ||
 మృగకన్యామివ త్రస్తాం వీక్షమాణాం సమంతతః |
 దహంతమివ నిఃశ్వాసైర్పక్షాన్పల్లవధారిణః || 29 ||
 సంఘాతమివ శోకానాం దుఃఖస్యోర్తిమివోత్థితామ్ |
 తాం క్షమాం సువిభక్తాంగీం వినాభరణశోభినీమ్ || 30 ||
 ప్రహర్షమతులం లేభే మారుతిః ప్రేక్ష్య మైథిలీమ్ |
 హర్షజాని చ సోఽశ్రూణి తాం దృష్ట్వా మదిరేక్షణామ్ || 31 ||
 ముమోచ హనుమాంస్తత్ర నమశ్చక్రే చ రాఘవమ్ |
 నమస్కృత్యా స రామాయ లక్ష్మణాయ చ వీర్యవాన్ |
 సీతాదర్శనసంహృష్టో హనుమాన్ సంవృతోఽభవత్ || 32 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తదశః
 సర్గః || 17 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



18. అష్టాదశః సర్గః - రావణాగమనమ్

// రావణాగమనమ్ //

తథా విప్రేక్షమాణస్య వనం పుష్పితపాదపమ్ |
 విచిన్యతశ్చ వైదేహీం కించిచ్ఛేషా నిశాభవత్ || 1 ||

షడంగవేదవిదుషాం క్రతుప్రవరయాజినామ్ |
 శుశ్రావ బ్రహ్మఘోషాంశ్చ విరాత్రే బ్రహ్మరక్షసామ్ || 2 ||

అథ మంగళవాదితైః శబ్దైః శ్రోత్రమనోహరైః |
 ప్రాబుధ్యత మహాబాహుర్దశగ్రీవో మహాబలః || 3 ||

విబుధ్య తు యథాకాలం రాక్షసేంద్రః ప్రతాపవాన్ |
 స్రస్తమాల్యంబరధరో వైదేహీమన్యచింతయత్ || 4 ||

భృశం నియుక్తస్తస్యాం చ మదనేన మదోత్కటః |
 న స తం రాక్షసః కామం శశాకాత్మని గూహితుమ్ || 5 ||

స సర్వాభరణైర్యుక్తో బిభ్రచ్చ్రయమనుత్తమామ్ |
 తాం నగైర్బహుభిర్ణుష్టాం సర్వపుష్పఫలోపగైః || 6 ||

వృతాం పుష్కరిణీభిశ్చ నానాపుషోపశోభితామ్ |
 సదామదైశ్చ విహగైర్విచిత్రాం పరమాద్భుతామ్ || 7 ||

ఈహామృగైశ్చ వివిధైర్ణుష్టాం దృష్టిమనోహరైః |
 వీధిః సంప్రేక్షమాణశ్చ మణికాంచనతోరణాః || 8 ||

నానామృగగణాకీర్ణాం ఫలైః ప్రపతితైర్పతామ్ |
 అశోకవనికామేవ ప్రావిశత్సంతతద్రుమామ్ || 9 ||

అంగనాశతమాత్రం తు తం వ్రజంతమనువ్రజత్ |
 మహేంద్రమివ పౌలస్త్యం దేవగంధర్వయోషితః || 10 ||

దీపికాః కాంచనీః కాశ్చిజ్జగృహుస్తత్ర యోషితః |
 వాలవ్యజనహస్తాశ్చ తాలవృంతాని చాపరాః || 11 ||

కాంచనైరపి భృంగారైర్లప్తూః సలిలమగ్రతః |
 మండలాగ్రాన్ఘ్రసీంశ్చైవ గృహ్యన్యాః పృష్ఠతో యయుః || 12 ||

కాచిద్రత్నమయీం స్థాలీం పూర్ణాం పానస్య భామినీ |
 దక్షిణా దక్షిణేనైవ తదా జగ్రాహ పాణినా || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



18. అష్టాదశః సర్గః - రావణాగమనమ్

రాజహంసప్రతీకాశం ఛత్రం పూర్ణశశిప్రభమ్ |
సౌవర్ణదండమపరా గృహీత్వా పృష్ఠతో యయా || 14 ||

నిద్రామదపరీతాక్ష్యో రావణస్యోత్తమాః స్త్రియః |
అనుజగ్నుః పతిం వీరం ఘనం విద్యుల్లతా ఇవ || 15 ||

వ్యావిధ్ధహారకేయూరాః సమామృదితవర్ణకాః |
సమాగళితకేశాంతాః సస్వేదవదనాస్తథా || 16 ||

ఘూర్ణంత్యో మదశేషేణ నిద్రయా చ శుభాననాః |
స్వేదక్లిష్టాంగకుసుమాః సుమాల్యాకులమూర్ధజాః || 17 ||

ప్రయాంతం నైర్మతపతిం నార్యో మదిరలోచనాః |
బహుమానాచ్ఛ కామాచ్ఛ ప్రియా భార్యాస్తమన్వయః || 18 ||

స చ కామపరాధీనః పతిస్తాసాం మహాబలః |
సీతాసక్తమనా మందో మదాంచితగతిర్భౌ || 19 ||

తతః కాంచీనినాదం చ నూపురాణాం చ నిఃస్వనమ్ |
శుశ్రావ పరమస్త్రీణాం స కపిర్కారుతాత్మజః || 20 ||

తం చాప్రతిమకర్తాణమచింత్యబలపౌరుషమ్ |
ద్వారదేశమనుప్రాప్తం దదర్శ హనుమాన్కపిః || 21 ||

దీపికాభిరనేకాభిః సమంతాదవభాసితమ్ |
గంధతైలావసిక్తాభిర్మయమాణాభిరగ్రతః || 22 ||

కామదర్పమధైర్యుక్తం జిహ్వాతామ్రాయతేక్షణమ్ |
సమక్షమివ కందర్పమపవిధ్ధశరాసనమ్ || 23 ||

మథితామృతఫేనాభమరజో వస్త్రముత్తమమ్ |
సలీలమనుకర్షంతం విముక్తం సక్తమంగదే || 24 ||

తం పత్రవిటపే లీనః పత్రపుష్పఘనావృతః |
సమీపమివసంక్రాంతం నిధ్యాతుముపచక్రమే || 25 ||

అవేక్షమాణస్తు తతో దదర్శ కపికుంజరః |
రూపయౌవనసంపన్నా రావణస్య వరస్త్రియః || 26 ||

తాభిః పరివృతో రాజా సురూపాభిర్వహాయశాః |
తన్మృగద్విజసంఘుష్టం ప్రవిష్టః ప్రమదావనమ్ || 27 ||



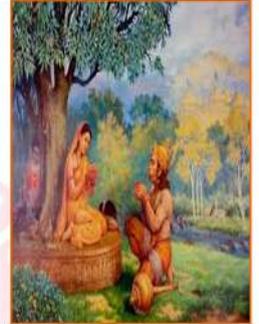
వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



18. అష్టాదశః సర్గః - రావణాగమనమ్

క్షీబో విచిత్రాభరణః శంకుకర్ణో మహాబలః |
 తేన విశ్రవసః పుత్రః స దృష్టో రాక్షసాధిపః || 28 ||
 వృతః పరమనారీభిస్తారాభిరివ చంద్రామాః |
 తం దదర్శ మహాతేజాస్తేజోవంతం మహాకపిః || 29 ||
 రావణోఽయం మహాబాహురితి సంచింత్య వానరః |
 అవప్లుతో మహాతేజా హనుమాన్తారుతాత్మజః || 30 ||
 స తథాఽప్యగ్రతేజాః సన్నిర్ఘాతస్తస్య తేజసా |
 పత్రగుహ్యంతరే సక్తో హనుమాన్సంవృతోఽభవత్ || 31 ||
 స తామసితకేశాంతాం సుశ్రోణీం సంహతస్తనీమ్ |
 దిదృక్షురసితాపాంగాముపావర్తత రావణః || 32 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే అష్టాదశః సర్గః || 18 ||





వార్షికి రామాయణం-

సుందరకాండ

19. ఏకోనవింశః సర్గః-కృచ్ఛగతసీతోపమాః



|| కృచ్ఛగతసీతోపమాః ||

తస్మిన్నేవ తతః కాలే రాజపుత్రీ త్వనిందితా |
రూపయౌవనసంపన్నం భూషణోత్తమభూషితమ్ || 1 ||

తతో దృష్ట్వేవ వైదేహీ రావణం రాక్షసాధిపమ్ |
ప్రావేపత వరారోహ ప్రవాతే కదలీ యథా || 2 ||

ఆచ్ఛాద్యోదరమూరుభ్యాం బాహుభ్యాం చ పయోధరౌ |
ఉపవిష్టా విశాలాక్షీ రుదంతీ వరవర్ణినీ || 3 ||

దశగ్రీవస్తు వైదేహీం రక్షితాం రాక్షసీగణైః |
దదర్శ సీతాం దుఃఖార్తాం నావం సన్నామివార్ణవే || 4 ||

అసంవృతాయామాసీనాం ధరణ్యాం సంశితవ్రతామ్ |
భిన్నాం ప్రపతితాం భూమౌ శాఖామివ వనస్పతేః || 5 ||

మలమండనచిత్రాంగీం మండనార్ణామమండితామ్ |
మృణాలీ పంకదిగ్ధేవ విభాతి న విభాతి చ || 6 ||

సమీపం రాజసింహస్య రామస్య విదితాత్మనః |
సంకల్పహయసంయుక్తైర్యాంతీమివ మనోరథైః || 7 ||

శుష్కంతీం రుదతీమేకాం ధ్యానశోకపరాయణామ్ |
దుఃఖస్యాంతమపశ్యంతీం రామాం రామమనువ్రతామ్ || 8 ||

వేష్టమానాం తథాఽఽవిష్టాం పన్నగేంద్రవధూమివ |
ధూప్యమానాం గ్రహేణేవ రోహిణీం ధూమకేతునా || 9 ||

వృత్తశీలకులే జాతామాచారవతి ధార్మికే |
పునః సంస్కారమాపన్నాం జాతామివ చ దుష్కులే || 10 ||

అభూతేనాపవాదేన కీర్తిం నిపతితామివ |
అమ్నాయానామయోగేన విద్యాం ప్రశిఖిలామివ || 11 ||

సన్నామివ మహాకీర్తిం శ్రద్ధామివ విమానితామ్ |
ప్రజ్ఞామివ పరిక్షీణామాశాం ప్రతిహతామివ || 12 || [పూజా]

ఆయతీమివ విధ్వస్తామాజ్ఞాం ప్రతిహతామివ |
దీప్తామివ దిశం కాలే పూజామపహృతామివ || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

19. ఏకోనవింశః సర్గః-కృచ్ఛగతసీతోపమాః



పద్మినీమివ విధ్వస్తాం హతచూరాం చమూమివ |
 ప్రభామివ తమోధ్వస్తాముపక్షీణామివాపగామ్ || 14 ||

వేదీమివ పరామృష్టాం శాంతామగ్నిశిఖామివ |
 పౌర్ణమాసీమివ నిశాం రాహుగ్రస్తేందుమండలామ్ || 15 ||

ఉత్కృష్టపర్ణకమలాం విత్రాసితవిహంగమామ్ |
 హస్తీహస్తపరామృష్టామాకులాం పద్మినీమివ || 16 ||

పతిశోకాతురాం శుష్కాం నదీం విస్త్రావితామివ |
 పరయా మృజయా హీనాం కృష్ణపక్షనిశామివ || 17 ||

సుకుమాలీం సుజాతాంగీం రత్నగర్భగృహోచితామ్ |
 తప్యమానామివోష్ణేన మృణాలీమచిరోద్భతామ్ || 18 ||

గృహీతామాలితాం స్తంభే యూథపేన వినాకృతామ్ |
 నిఃశ్వసంతీం సుదుఃఖార్తాం గజరాజవధూమివ || 19 ||

ఏకయా దీర్ఘయా వేణ్యా శోభమానామయత్నతః |
 నీలయా నీరదాపాయే వనరాజ్యా మహీమివ || 20 ||

ఉపవాసేన శోకేన ధ్యానేన చ భయేన చ |
 పరిక్షీణాం కృశాం దీనామల్పాహారాం తపోధనామ్ || 21 ||

ఆయాచమానాం దుఃఖార్తాం ప్రాంజలిం దేవతామివ |
 భావేన రఘుముఖ్యస్య దశగ్రీవపరాభవమ్ || 22 ||

సమీక్షమాణాం రుదతీమనిందితాం సుపక్షతావ్రూయతశుక్లలోచనామ్ |
 అనువ్రతాం రామమతీవ మైథిలీం ప్రలోభయామాస వధాయ రావణః || 23 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకోనవింశః
 సర్గః || 19 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



20. వింశత సర్గః - ప్రణయప్రార్థనా

|| ప్రణయప్రార్థనా ||

స తాం పతివ్రతాం దీనాం నిరానందాం తపస్వినీమ్ |
సాకారైర్మధురైర్వాక్యైర్వదర్శయత రావణః || 1 ||

మాం దృష్ట్వా నాగనాసోరు గూహమానా స్తనోదరమ్ |
అదర్శనమివాత్మానం భయాన్నేతుం త్వమిచ్ఛసి || 2 ||

కామయే త్వాం విశాలాక్షి బహు మన్యస్వ మాం ప్రియే |
సర్వాంగగుణసంపన్నే సర్వలోకమనోహరే || 3 ||

నేహ కేచిన్తనుష్యా వా రాక్షసాః కామరూపిణః |
వ్యపసర్పతు తే సీతే భయం మత్తః సముత్థితమ్ || 4 ||

స్వధర్మై రక్షసాం భీరు సర్వథైవ న సంశయః |
గమనం వా పరస్త్రిణాం హరణం సంప్రమథ్య వా || 5 ||

ఏవం చైతదకామాం తు న త్వాం స్మక్ష్మామి మైథిలి |
కామం కామః శలీరే మే యథాకామం ప్రవర్తతామ్ || 6 ||

దేవి నేహ భయం కార్యం మయి విశ్వసిహి ప్రియే |
ప్రణయస్య చ తత్త్వేన మైవం భూః శోకలాలసా || 7 ||

ఏకవేణీ ధరాశయ్యా ధ్యానం మలినమంబరమ్ |
అస్థానేఽప్యపవాసశ్చ నైతాన్యోపయికాని తే || 8 ||

విచిత్రాణి చ మాల్యాని చందనాన్యగరూణి చ |
వివిధాని చ వాసాంసి దివ్యాన్యాభరణాని చ || 9 ||

మహార్థాణి చ పానాని శయనాన్యాసనాని చ |
గీతం నృత్యం చ వాద్యం చ లభ మాం ప్రాప్య మైథిలి || 10 ||

స్త్రీరత్నమసి మైవం భూః కురు గాత్రేషు భూషణమ్ |
మాం ప్రాప్య హి కథం ను స్యాస్త్యమనర్థా సువిగ్రహే || 11 ||

ఇదం తే చారు సంజాతం యౌవనం వ్యతివర్తతే |
యదతీతం పునర్నైతి స్రోతః శీఘ్రమపామివ || 12 ||

త్వాం కృత్వోపరతో మన్యే రూపకర్తా స విశ్వస్యక్ |
న హి రూపోపమా త్వన్యా తవాస్తి శుభదర్శనే || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



20. వింశః సర్గః - ప్రణయప్రార్థనా

త్వాం సమాసాద్య వైదేహి రూపయౌవనశాలినీమ్ |
కః పుమానతివర్తత సాక్షాదపి పితామహాః || 14 ||

యద్యత్పశ్యామి తే గాత్రం శీతాంశుసదృశాననే |
తస్మింస్తస్మిన్యథుశ్రోణి చక్షుర్కమ నిబధ్యతే || 15 ||

భవ మైథిలి భార్యా మే మోహమేనం విసర్జయ |
బహ్విణాముత్తమస్త్రీణామాహృతానామితస్తతః || 16 ||

సర్వాసామేవ భద్రం తే మమార్గమహిషీ భవ |
లోకేభ్యో యాని రత్నాని సంప్రమథ్యాహృతాని వై || 17 ||

తాని మే భీరు సర్వాణి రాజ్యం చైతదహం చ తే |
విజిత్య పృథివీం సర్వాం నానానగరమాలినీమ్ || 18 ||

జనకాయ ప్రదాస్యామి తవ హేతోర్విలాసిని |
నేహ పశ్యామి లోకేఽన్యం యో మే ప్రతిబలో భవేత్ || 19 ||

పశ్య మే సుమహద్వీర్యమప్రతిద్వంద్వమాహవే |
అసకృత్సంయుగే భగ్నా మయా విమృదితధ్వజాః || 20 ||

అశక్తాః ప్రత్యనీకేషు స్థాతుం మమ సురాసురాః |
ఇచ్ఛయా క్రియతామద్య ప్రతికర్త తవోత్తమమ్ || 21 ||

సప్రభాణ్యవసజ్యంతాం తవాంగే భూషణాని చ |
సాధు పశ్యామి తే రూపం సంయుక్తం ప్రతికర్తణా || 22 ||

ప్రతికర్తాభిసంయుక్తా దాక్షిణ్యేన వరాననే |
భుంక్త్య భోగాన్యథాకామం పిబ భీరు రమస్య చ || 23 ||

యథేష్టం చ ప్రయచ్ఛ త్వం పృథివీం వా ధనాని చ |
రమస్య మయి విస్రభ్నా ధృష్టమాజ్ఞాపయస్య చ || 24 || [లలస్య]

మత్ప్రసాదాల్లలంత్యాశ్చ లలంతాం బాంధవాస్తవ |
ఋద్ధిం మమానుపశ్య త్వం శ్రియం భద్రే యశశ్చ మే || 25 ||

కిం కలిష్యసి రామేణ సుభగే చీరవాససా |
నిక్షిప్తవిజయో రామో గతశ్రీర్వనగోచరః || 26 ||

వ్రతీ స్థండిలశాయీ చ శంకే జీవతి వా న వా |
న హి వైదేహి రామస్త్యాం ద్రష్టుం వాప్యపలప్యతే || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



20. వింశః సర్గః - ప్రణయప్రార్థనా

పురో బలాకైరసితైర్వైఘ్నేర్జ్యోత్స్నా మివావృతామ్ |
న చాపి మమ హస్తాత్త్వాం ప్రాప్తుమర్హతి రాఘవః || 28 ||

హిరణ్యకశిపుః కీర్తిమింద్రహస్తగతామివ |
చారుస్థితే చారుదతి చారునేత్రే విలాసిని || 29 ||

మనో హరసి మే భీరు సుపర్ణః పన్నగం యథా |
క్లిష్టకాశేయవసనాం తన్వీమప్యనలంకృతామ్ || 30 ||

త్వాం దృష్ట్వా స్వేషు దారేషు రతిం నోపలభామ్యహమ్ |
అంతఃపురనివాసిన్యః స్త్రియః సర్వగుణాన్వితాః || 31 ||

యావన్త్యో మమ సర్వాసామైశ్వర్యం కురు జానకి |
మమ హ్యసితకేశాంతే త్రైలోక్యప్రవరాః స్త్రియః || 32 ||

తాస్త్యాం పరిచరిష్యంతి శ్రియమప్పరసో యథా |
యాని వైశ్రవణే సుభ్రు రత్నాని చ ధనాని చ || 33 ||

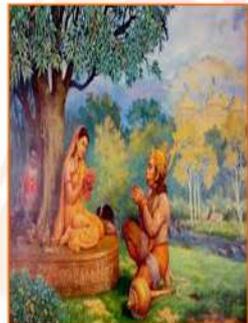
తాని లోకాంశ్చ సుశ్రోణి మాం చ భుంక్ష్వ యథాసుఖమ్ |
న రామస్తపసా దేవి న బలేన న విక్రమైః |

న ధనేన మయా తుల్యస్తేజసా యశసాఽపి వా || 34 ||
పిబ విహార రమస్య భుంక్ష్వ భోగాన్ ధననిచయం ప్రదిశామి మేదినీం చ |

మయి లల లలనే యథాసుఖం త్వం త్వయి చ సమేత్య లలంతు
బాంధవాస్తే || 35 ||

కుసుమితతరుజాలసంతతాని భ్రమరయుతాని సముద్రతీరజాని |
కనకవిమలహారభూషితాంగీ విహార మయా సహా భీరు కాననాని || 36 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే వింశః
సర్గః || 20 ||





వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



21. ఏకవింశః సర్గః - రావణతృణీకరణమ్

// రావణతృణీకరణమ్ //

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సీతా రౌద్రస్య రక్షసః |
ఆర్తా దీనస్వరా దీనం ప్రత్యువాచ శనైర్వచః || 1 ||

దుఃఖార్తా రుదతీ సీతా వేపమానా తపస్వినీ |
చింతయంతీ వరారోహా పతిమేవ పతివ్రతా || 2 ||

తృణమంతరతః కృత్వా ప్రత్యువాచ శుచిస్థితా |
నివర్తయ మనో మత్తః స్వజనే క్రియతాం మనః || 3 ||

న మాం ప్రార్థయితుం యుక్తం సుసిద్ధిమివ పాపకృత్ |
అకార్యం న మయా కార్యమేకపత్న్యా విగర్హితమ్ || 4 ||

కులం సంప్రాప్తయా పుణ్యం కులే మహతి జాతయా |
ఏవముక్త్వా తు వైదేహీ రావణం తం యశస్వినీ || 5 ||

రాక్షసం పృష్ఠతః కృత్వా భూయో వచనమబ్రవీత్ |
నాహమౌపయికీ భార్యా పరభార్యా సతీ తవ || 6 ||

సాధు ధర్మమవేక్షస్య సాధు సాధువ్రతం చర |
యథా తవ తథాఽన్యేషాం దారా రక్షా నిశాచర || 7 ||

ఆత్మానముపమాం కృత్వా స్వేషు దారేషు రమ్యతామ్ |
అతుష్టం స్వేషు దారేషు చపలం చలితేంద్రియమ్ || 8 ||

నయంతి నికృతిప్రజ్ఞం పరదారాః పరాభవమ్ |
ఇహ సంతో న వా సంతి సతో వా నానువర్తసే || 9 ||

తథా హి విపరీతా తే బుద్ధిరాచారవర్జితా |
వచో మిథ్యాప్రణీతాత్మా పథ్యముక్తం విచక్షణైః || 10 ||

రాక్షసానామభావాయ త్వం వా న వ్రతిపద్యసే |
అకృతాత్మానమాసాద్య రాజానమనయే రతమ్ || 11 ||

సమృద్ధాని వినశ్యంతి రాష్ట్రాణి నగరాణి చ |
తథేయం త్వాం సమాసాద్య లంకా రత్నాఘసంకులా || 12 ||

అపరాధాత్తవైకస్య న చిరాద్వినశిష్యతి |
స్వకృతైర్హన్యమానస్య రావణాదీర్హదర్శినః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



21. ఏకవింశః సర్గః - రావణతృణీకరణమ్

అభినందంతి భూతాని వినాశే పాపకర్తృణః |
ఏవం త్వాం పాపకర్తాణం వక్షంతి నికృతా జనాః || 14 ||

దిష్టైతద్వ్యసనం ప్రాప్తౌ రౌద్ర ఇత్యేవ హర్షితాః |
శక్యా లోభయితుం నాహమైశ్వర్యేణ ధనేన వా || 15 ||

అనన్యా రాఘవేణాహం భాస్కరేణ ప్రభా యథా |
ఉపధాయ భుజం తస్య లోకనాథస్య సత్యతమ్ || 16 ||

కథం నామోపధాస్యామి భుజమన్యస్య కస్యచిత్ |
అహమౌపయాకీ భార్యా తస్యైవ వసుధాపతేః || 17 ||

వ్రతస్నాతస్య ధీరస్య విద్యేవ విదితాత్మనః |
సాధు రావణ రామేణ మాం సమానయ దుఃఖితామ్ || 18 ||

వనే వాసితయా సార్థం కరేణ్యేవ గజాధిపమ్ |
మిత్రమౌపయికం కర్తుం రామః స్థానం పరీష్పతా || 19 ||

వధం చానిచ్ఛతా ఘోరం త్వయాఽసౌ పురుషర్షభః |
విదితః స హి ధర్మజ్ఞః శరణాగతవత్సలః || 20 ||

తేన మైత్రీ భవతు తే యది జీవితమిచ్ఛసి |
ప్రసాదయస్య త్వం చైనం శరణాగతవత్సలమ్ || 21 ||

మాం చాస్మై ప్రయతో భూత్వా నిర్యాతయితుమర్హసి |
ఏవం హి తే భవేత్స్వస్తి సంప్రదాయ రఘూత్తమే || 22 ||

అన్యథా త్వం హి కుర్వాణో వధం ప్రాప్సుసి రావణ |
వర్జయేద్వజ్రముత్సృష్టం వర్జయేదంతకశ్చిరమ్ || 23 ||

త్వద్విధం తు న సంక్రుద్ధో లోకనాథః స రాఘవః |
రామస్య ధనుషః శబ్దం శ్రోష్యసి త్వం మహాస్వనమ్ || 24 ||

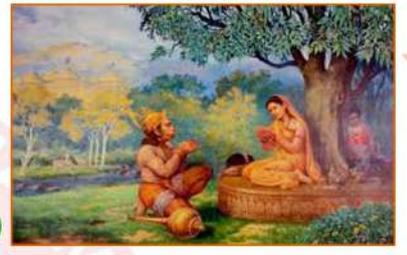
శతక్రతువిసృష్టస్య నిర్దోషమశనేరివ |
ఇహ శేఘ్రం సుపర్యాణో జ్వలితాస్యా ఇవోరగాః || 25 ||

ఇషవో నిపతిష్యంతి రామలక్ష్మణలక్ష్మణాః |
రక్షాంసి పరినిఘ్నంతః పుర్యామస్యాం సమంతతః || 26 ||

అసంపాతం కలిష్యంతి పతంతః కంకవాససః |
రాక్షసేంద్రమహాసర్పాన్ రామగరుడో మహాన్ || 27 ||



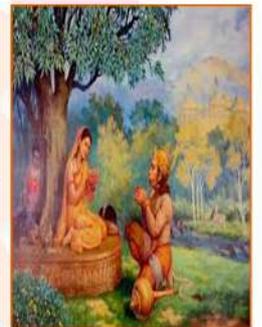
వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



21. ఏకవింశః సర్గః - రావణతృణీకరణమ్

ఉద్ధరిష్యతి వేగేన వైనతేయ ఇవోరగాన్ |
 అపనేష్యతి మాం భర్తా త్వత్తః శీఘ్రమరిందమః || 28 ||
 అసురేభ్యః శ్రీయం దిప్తాం విష్ణుస్త్రిభిరివ క్రమైః |
 జనస్థానే హతస్థానే నిహతే రక్షసాం బలే || 29 ||
 అశక్తేన త్వయా రక్షః కృతమేతదసాధు వై |
 ఆశ్రమం తు తయోః శూన్యం ప్రవిశ్య నరసింహయోః || 30 ||
 గోచరం గతయోర్భ్రాత్రోరపనీతా త్వయాధమ |
 న హి గంధముషాఘ్రాయ రామలక్ష్మణయోస్త్వయా || 31 ||
 శక్యం సందర్శనే స్థాతుం శునా శార్దూలయోరివ |
 తస్య తే విగ్రహే తాభ్యాం యుగగ్రహణమస్థిరమ్ || 32 ||
 వృత్రస్యేవేంద్రబాహుభ్యాం బాహోరేకస్య నిగ్రహః |
 క్షిప్తం తవ న నాథో మే రామః సౌమిత్రిణా సహ |
 తోయమల్పమివాదిత్యః ప్రాణానాదాస్యతే శరైః || 33 ||
 గిరిం కుబేరస్య గతోఽథ వాలయం [గతోపథాయ వా]
 సభాం గతో వా వరుణస్య రాజ్ఞః | అసంశయం దాశరథేర్ష మోక్షసే
 మహాధ్రుమః కాలహతోఽశనేరివ || 34 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకవింశః
 సర్గః || 21 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



22. ద్వావింశః సర్గః-మాసద్యయావధికరణమ్

|| మాసద్యయావధికరణమ్ ||

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా పరుషం రాక్షసాభిపః |
 ప్రత్యువాచ తతః సీతాం విప్రియం ప్రియదర్శనామ్ || 1 ||
 యథా యథా సాంత్వయితా వశ్యః స్త్రీణాం తథా తథా |
 యథా యథా ప్రియం వక్తా పరిభూతస్తథా తథా || 2 ||
 సన్నియచ్ఛతి మే క్రోధం త్వయి కామః సముత్థితః |
 ద్రవతోఽమార్గమాసాద్య హయానివ సుసారథిః || 3 ||
 వామః కామో మనుష్యాణాం యస్మిన్కిల నిబధ్యతే |
 జనే తస్మిన్స్త్వనుక్రోశః స్నేహశ్చ కిల జాయతే || 4 ||
 ఏతస్మాత్కారణాన్త త్వాం ఘాతయామి వరాననే |
 వధార్థామవమానార్థాం మిథ్యాప్రవ్రజితే రతామ్ || 5 ||
 పరుషాణీహ వాక్యాని యాని యాని బ్రవీషి మామ్ |
 తేషు తేషు వధో యుక్తస్తవ మైథిలి దారుణః || 6 ||
 ఏవముక్త్వా తు వైదేహీం రావణో రాక్షసాభిపః |
 క్రోధసంరంభసంయుక్తః సీతాముత్తరమబ్రవీత్ || 7 ||
 ద్వా మాసౌ రక్షితవ్యా మే యోఽవధిస్తే మయా కృతః |
 తతః శయనమారోహ మమ త్వం వరవర్ణిని || 8 ||
 ఊర్ధ్వం ద్వాభ్యాం తు మాసాభ్యాం భర్తారం మామనిచ్ఛతీమ్ |
 మమ త్వాం ప్రాతరాశార్థమాలభంతే మహానసే || 9 ||
 తాం తర్జ్యమానాం సంప్రేక్ష్య రాక్షసేంద్రేణ జానకీమ్ |
 దేవగంధర్వకన్యాస్తా విషేదుర్వికృతేక్షణాః || 10 ||
 ఓష్ఠప్రకారైరపరా వక్తైర్వైత్తైస్తథాఽపరాః |
 సీతామాశ్వాసయామాసుస్తర్జితాం తేన రక్షసా || 11 ||
 తాభిరాశ్వాసీతా సీతా రావణం రాక్షసాభిపమ్ |
 ఉవాచాత్మహితం వాక్యం వృత్తశౌండీర్యగర్వితమ్ || 12 ||
 నూనం న తే జనః కశ్చిదస్తి నిఃశ్రేయసే స్థితః |
 నివారయతి యో న త్వాం కర్తృణోఽస్మాద్విగర్హితాత్ || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



22. ద్వాపింశః సర్గః-మాసద్యయావధికరణమ్

మాం హి ధర్మాత్మనః పత్నీం శచీమివ శచీపతేః |
 త్వదన్యస్త్రిషు లోకేషు ప్రార్థయేన్తనసాపి కః || 14 ||

రాక్షసాధమ రామస్య భార్యమమితతేజసః |
 ఉక్తవానసి యచ్ఛాపం క్వ గతస్తస్య మోక్షసే || 15 ||

యథా దృష్తశ్చ మాతంగః శశశ్చ సహితో వనే |
 తథా ద్విరదవద్రామస్త్వం నీచ శశవత్స్మతః || 16 ||

స త్వమిక్ష్వాకునాథం వై క్షిపన్నిహా న లజ్జసే |
 చక్షుషోర్విషయం తస్య న తావదుపగచ్ఛసి || 17 ||

ఇమే తే నయనే క్రూరే విరూపే కృష్ణపింగలే |
 క్షితౌ న పతితే కస్తాన్తామనార్య నిలిక్షతః || 18 ||

తస్య ధర్మాత్మనః పత్నీం స్తుషాం దశరథస్య చ |
 కథం వ్యాహరతో మాం తే న జిహ్య వ్యవశీర్యతే || 19 ||

అసందేశాత్తు రామస్య తపసశ్చానుపాలనాత్ |
 న త్వాం కుర్తి దశగ్రీవ భస్త్ భస్త్వార్హతేజసా || 20 ||

నాపహర్తుమహం శక్యా తస్యా రామస్య ధీమతః |
 విధిస్తవ వధార్థాయ విహితో నాత్ర సంశయః || 21 ||

శూరేణ ధనదబ్రాత్రా బలైః సముదితేన చ |
 అపోహ్య రామం కస్తాద్ధి దారచౌర్యం త్వయా కృతమ్ || 22 ||

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా రావణో రాక్షసాధిపః |
 వివృత్య నయనే క్రూరే జానకీమన్వవైక్షత || 23 ||

నీలజీమూతసంకాశో మహాభుజశిరోధరః |
 సింహసత్త్వగతిః శ్రీమాన్ దీప్తజిహ్వగ్రలోచనః || 24 ||

చలార్గముకుటప్రాంశుశ్చేత్రమాల్యానులేపనః |
 రక్తమాల్యాంబరధరస్తప్తాంగదవిభూషణః || 25 ||

శ్రోణీసూత్రేణ మహతా మేచకేన సుసంవృతః |
 అమృతోత్పాదనద్ధేన భుజగేనేవ మందరః || 26 ||

ద్వాభ్యాం స పరిపూర్ణాభ్యాం భుజాభ్యాం రాక్షసేశ్వరః | [తాభ్యాం]
 శుశుభేఽచలసంకాశః శృంగాభ్యామివ మందరః || 27 ||



వార్షికి రామాయణం- సుందరకాండ



22. ద్వావింశః సర్గః-మాసద్వయావధికరణమ్

తరుణాదిత్యవర్ణాభ్యాం కుండలాభ్యాం విభూషితః |
 రక్తపల్లవపుష్పాభ్యామశోకాభ్యామివాచలః || 28 ||
 స కల్పవృక్షప్రతిమో వసంత ఇవ మూర్తిమాన్ |
 శ్వశానచైత్యప్రతిమో భూషితోఽపి భయంకరః || 29 ||
 అవేక్షమాణో వైదేహీం కోపసంరక్తలోచనః |
 ఉవాచ రావణః సీతాం భుజంగ ఇవ నిఃశ్వసన్ || 30 ||
 అనయేనాభిసంపన్నమర్థహీనమనువుతే |
 నాశయామ్యహమద్య త్వాం సూర్యః సంధ్యామివౌజసా || 31 ||
 ఇత్యుక్త్వా మైథిలీం రాజా రావణః శత్రురావణః |
 సందిదేశ తతః సర్వా రాక్షసీర్హోరదర్శనాః || 32 ||
 ఏకాక్షిమేకకర్ణాం చ కర్ణప్రావరణాం తథా |
 గోకర్ణం హస్తికర్ణం చ లంబకర్ణమకర్ణికామ్ || 33 ||
 హస్తిపాద్యశ్వపాద్యౌ చ గోపాదీం పాదచూలికామ్ |
 ఏకాక్షిమేకపాదీం చ పృథుపాదీమపాదికామ్ || 34 ||
 అతిమాత్రశిరోగ్రీవామతిమాత్రకుచోదరీమ్ |
 అతిమాత్రాస్యనేత్రాం చ దీర్ఘజిహ్వమజిహ్వికామ్ || 35 ||
 అనాసికాం సింహముఖీం గోముఖీం సూకలిముఖీమ్ |
 యథా మద్యశగా సీతా క్షిప్రం భవతి జానకీ || 36 ||
 తథా కురుత రాక్షస్యః సర్వాః క్షిప్రం సమేత్య చ |
 ప్రతిలోమానులోమైశ్చ సామదానాదిభేదనైః || 37 ||
 ఆవర్జయత వైదేహీం దండస్యద్యమనేన చ |
 ఇతి ప్రతిసమాదిశ్య రాక్షసేంద్రః పునః పునః || 38 ||
 కామమన్యుపరితాత్మా జానకీం పర్యతర్జయత్ |
 ఉపగమ్య తతః క్షిప్రం రాక్షసీ ధాన్యమాలినీ || 39 ||
 పరిష్పజ్య దశగ్రీవమిదం వచనమబ్రవీత్ |
 మయా క్రీడ మహారాజ సీతయా కిం తవానయా || 40 ||
 వివర్జయా కృపణయా మానుష్యా రాక్షసేశ్వర |
 నూనమస్యా మహారాజ న దివ్యాన్శ్శోగసత్తమాన్ || 41 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



22. ద్వావింశః సర్గః-మాసద్యయావధికరణమ్

విదధాత్యమరశ్రేష్ఠస్తవ బాహుబలాల్జితాన్ |
అకామాం కామయానస్య శరీరముపతప్యతే || 42 ||

ఇచ్ఛంతం కామయానస్య ప్రీతిర్భవతి శోభనా |
ఏవముక్తస్తు రాక్షస్యా సముత్తిష్ఠస్తతో బలీ || 43 ||

ప్రహసన్నేఘసంకాశో రాక్షసః స న్యవర్తత |
ప్రస్థితః స దశగ్రీవః కంపయన్నివ మేదినీమ్ || 44 ||

జ్వలద్భాస్కరవర్ణాభం ప్రవివేశ నివేశనమ్ |
దేవగంధర్వకన్యాశ్చ నాగకన్యాశ్చ సర్వతః |
పరివార్య దశగ్రీవం వివిశుస్తద్ధృవోత్తమమ్ || 45 ||

స మైథిలీం ధర్మపరామవస్థితాం ప్రవేపమానాం పరిభర్త్వ రావణః |
విహాయ సీతాం మదనేన మోహితః స్వమేవ వేశ్య ప్రవివేశ భాస్వరమ్ || 46 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్వావింశః
సర్గః || 22 ||





వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

23. త్రయోవింశః సర్గః - రాక్షసీప్రరోచనమ్



// రక్షసీప్రరోచనమ్ //

ఇత్యుక్త్వా మైథిలీం రాజా రావణః శత్రురావణః |
నందిశ్య చ తతః సర్వా రాక్షసీర్నిర్జగామ హా || 1 ||

నిష్కాంతే రాక్షసేంద్రే తు పునరంతఃపురం గతే |
రాక్షస్యా భీమరూపాస్తాః సీతాం సమభిదుద్రువుః || 2 ||

తతః సీతాముపాగమ్య రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః |
పరం పరుషయా వాచా వైదేహీమిదమబ్రువన్ || 3 ||

పౌలస్త్యస్య వరిష్ఠస్య రావణస్య మహాత్మనః |
దశగ్రీవస్య భార్యాత్వం సీతే న బహు మన్యసే || 4 ||

తతస్త్వేకజటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ |
ఆమంత్త్య క్రోధతామ్రాక్షీ సీతాం కరతలోదరిమ్ || 5 ||

ప్రజాపతీనాం షణ్ణాం తు చతుర్థో యః ప్రజాపతిః |
మానసో బ్రహ్మణః పుత్రః పులస్త్య ఇతి విశ్రుతః || 6 ||

పులస్త్యస్య తు తేజస్వీ మహర్షిర్తానసః సుతః |
నామ్నా న విశ్రవా నామ ప్రజాపతిసమప్రభః || 7 ||

తస్య పుత్రో విశాలాక్షి రావణః శత్రురావణః |
తస్య త్వం రాక్షసేంద్రస్య భార్యా భవితుమర్హసి || 8 ||

మయోక్తం చారుసర్వాంగి వాక్యం కిం నానుమన్యసే |
తతో హరిజటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ || 9 ||

వివర్త్య నయనే కోపాన్వారాఙ్గారసదృశేక్షణా |
యేన దేవాస్త్రయస్త్రింశద్దేవరాజశ్చ నిర్జితాః || 10 ||

తస్య త్వం రాక్షసేంద్రస్య భార్యా భవితుమర్హసి |
తతస్తు ప్రఘసా నామ రాక్షసీ క్రోధమూర్ఛితా || 11 ||

భర్త్యయంతీ తదా ఘోరమిదం వచనమబ్రవీత్ |
వీర్యత్పిక్తస్య శూరస్య సంగ్రామేష్యనివర్తినః || 12 ||

బలినో వీర్యయుక్తస్య భార్యాత్వం కిం న లప్స్యసే |
ప్రియాం బహుమతాం భార్యాం త్యక్త్వా రాజా మహాబలః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



23. త్రయోవింశః సర్గః - రాక్షసీపురోచనమ్

సర్వాసాం చ మహాభాగాం త్వాముపైష్యతి రావణః |
సమృద్ధం స్త్రీసహస్రేణ నానారత్నపశోభితమ్ || 14 ||

అంతఃపురం సముత్పజ్య త్వాముపైష్యతి రావణః |
అన్యా తు వికటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ || 15 ||

అసకృద్దేవతా యుద్ధే నాగగంధర్వదానవాః |
నిర్జితాః సమరే యేన స తే పార్శ్వముపాగతః || 16 ||

తస్య సర్వసమృద్ధస్య రావణస్య మహాత్మనః |
కిమద్య రాక్షసేంద్రస్య భార్యాత్వం నేచ్ఛసేఽథమే || 17 ||

తతస్తు దుర్భుభీ నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ |
యస్య సూర్యో న తపతి భీతో యస్య చ మారుతః || 18 ||

న వాతి చాసితాపాంగే కిం త్వం తస్య న తిష్ఠసి | [స్త్రాయతాపాంగే]
పుష్పవృష్టిం చ తరవో ముముచుర్యస్య వై భయాత్ || 19 ||

శైలాశ్చ సుభ్రూః పానీయం జలదాశ్చ యదేచ్ఛతి |
తస్య నైర్మతరాజస్య రాజరాజస్య భామిని || 20 ||

కిం త్వం న కురుషే బుద్ధిం భార్యార్థే రావణస్య హి |
సాధు తే తత్త్వతో దేవి కథితం సాధు భామిని |

గృహాణ సుస్మితే వాక్యమన్యథా న భవిష్యసి || 21||

ఇత్యార్ద్రే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రయోవింశః
సర్గః || 23 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



24. చతుర్వింశః సర్గః - రాక్షసీనిర్భర్తనమ్

|| అశోకవనికావిచయః ||

స ముహూర్తమివ ధ్యాత్యా మనసా చాధిగమ్య తామ్ |

అవప్లుతో మహాతేజాః ప్రాకారం తస్య వేశ్మనః || 1 ||

స తు సంహృష్టసర్వాంగః ప్రాకారస్థో మహాకపిః |

పుష్పితాగ్రాన్యసంతాదౌ దదర్శ వివిధాన్తుమాన్ || 2 ||

సాలానశోకాన్భవ్యాంశ్చ చంపకాంశ్చ సుపుష్పితాన్ |

ఉద్ధాలకాన్నాగవృక్షాంశ్చ తాన్కపిముఖానపి || 3 ||

అథామ్రవణసంఛన్నాం లతాశతసమావృతామ్ |

జ్యముక్త ఇవ నారాచః పుప్లువే వృక్షవాటికామ్ || 4 ||

స ప్రవిశ్య విచిత్రాం తాం విహగైరభినాదితామ్ |

రాజతైః కాంచనైశ్చైవ పాదపైః సర్వతో వృతామ్ || 5 ||

విహగైర్భగసంఘైశ్చ విచిత్రాం చిత్రకాననామ్ |

ఉదితాదిత్యసంకాశాం దదర్శ హనుమాన్కపిః || 6 ||

వృతాం నానావిధైర్వృక్షైః పుష్పపగఘోపగైః |

కోకిలైర్భంగరాజైశ్చ మత్తైర్నిత్యనిషేవితామ్ || 7 ||

ప్రహృష్టమనుజే కాలే మృగపక్షిసమాకులే |

మత్తబర్హిణసంఘుష్టాం నానాద్విజగణాయుతామ్ || 8 ||

మార్గమాణో వరారోహం రాజపుత్రమనిందితామ్ |

సుఖప్రసుప్తాన్విహగాన్శృఙ్ఖలయామాస వానరః || 9 ||

ఉత్పతద్భిర్ద్విజగణైః పక్షైః సాలాః సమాహతాః |

అనేకవర్ణా వివిధా ముముచుః పుష్పవృష్టయః || 10 ||

పుష్పావకీర్ణః శుశుభే హనుమాన్కారుతాత్మజః |

అశోకవనికామధ్యే యథా పుష్పమయో గిరిః || 11 ||

దిశః సర్వాః ప్రధావంతం వృక్షషండగతం కపిమ్ |

దృష్ట్వా సర్వాణి భూతాని వసంత ఇతి మేనిరే || 12 ||

వృక్షేభ్యః పతితైః పుష్పైరవకీర్ణా పృథగ్విదైః |

రరాజ వసుధా తత్ర ప్రమదేవ విభూషితా || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



24. చతుర్వింశః సర్గః - రాక్షసేనిర్భర్తృనమ్

తరస్వినా తే తరవస్తరసాభిప్రకంపితాః |
కుసుమాని విచిత్రాణి సస్యజాః కపినా తదా || 14 ||

నిర్ఘాతపత్రశిఖరాః శీర్ణపుష్పఫలా ద్రుమాః |
నిక్షిప్తవస్త్రాభరణా ధూర్తా ఇవ పరాజితాః || 15 ||

హనూమతా వేగవతా కంపితాస్తే నగోత్తమాః |
పుష్పపర్ణఫలాన్యాశు ముముచుః పుష్పశాలినః || 16 ||

విహంగసంఘైర్లీనాస్తే స్కంధమాత్రాశ్రయా ద్రుమాః |
బభూవురగమాః సర్వే మారుతేనేవ నిర్ఘృతాః || 17 ||

నిర్ఘాతకేశీ యువతిర్యథా మృదితవర్ణకా |
నిష్పీతశుభదంతోష్ఠీ నఖైర్దంతైశ్చ విక్షతా || 18 ||

తథా లాంగూలహస్తైశ్చ చరణాభ్యాం చ మర్దితా |
బభూవాశోకవనికా ప్రభగ్నవరపాదపా || 19 ||

మహాలతానాం దామాని వృధమత్తరసా కపిః |
యథా ప్రావృషి వింధ్యస్య మేఘజాలాని మారుతః || 20 ||

స తత్ర మణిభూమీశ్చ రాజతీశ్చ మనోరమాః |
తథా కాంచనభూమీశ్చ దదర్శ విచరన్కపిః || 21 ||

వాపీశ్చ వివిధాకారాః పూర్ణాః పరమవారిణా |
మహార్హైర్మణిసోపానైరుపపన్నాస్తతస్తతః || 22 ||

ముక్తాప్రవాలసికతాః స్ఫాటికాంతరకుట్టిమాః |
కాంచనైస్తరుభిశ్చిత్రైస్తీరజైరుపశోభితాః || 23 ||

పుల్లపద్మోత్పలవనాశ్చ క్రవాకోపకూజితాః |
నత్యూహారుతసంఘుష్టా హంససారసనాదితాః || 24 ||

దీర్ఘాభిర్ముమయక్తాభిః సరిద్భిశ్చ సమంతతః |
అమృతోపమతోయాభిః శివాభిరుపసంస్కృతాః || 25 ||

లతాశత్రైరవతతాః సంతానకుసుమావృతాః |
నానాగుల్మవృతఘనాః కరవీరకృతాంతరాః || 26 ||

తతోఽమృధరసంకాశం ప్రవృద్ధశిఖరం గిరిమ్ |
విచిత్రకూటం కూటైశ్చ సర్వతః పరివారితమ్ || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

24. చతుర్వింశః సర్గః - రాక్షసేనిర్భర్తనమ్



శిలాగృహైరవతతం నానావృక్షైః సమాకులమ్ | [సమావృతమ్]
దదర్శ హరిశార్దూలో రమ్యం జగతి పర్వతమ్ || 28 ||

దదర్శ చ నగాత్తస్యాన్నదీం నిపతితాం కపిః |
అంకాదివ సముత్పత్య ప్రియస్య పతితాం ప్రియామ్ || 29 ||

జలే నిపతితాగైశ్చ పాదపైరుపశోభితామ్ |
వార్యమాణామివ క్రుద్ధాం ప్రమదాం ప్రియబంధుభిః || 30 ||

పునరావృత్తతోయాం చ దదర్శ స మహాకపిః |
ప్రసన్నామివ కాంతస్య కాంతాం పునరుపస్థితామ్ || 31 ||

తస్యాదూరాచ్ఛ పద్మిన్యో నానా ద్విజగణాయుతాః | [-స]
దదర్శ హరిశార్దూలో హనుమాన్తారుతాత్మజః || 32 ||

కృత్తిమాం దీర్ఘికాం చాపి పూర్ణాం శీతేన వారిణా |
మణిప్రవరసోపానాం ముక్తాసికతశోభితామ్ || 33 ||

వివిధైర్భృగసంఘైశ్చ విచిత్రాం చిత్రకాననామ్ |
ప్రాసాదైః సుమహద్భిశ్చ నిర్మితైర్విశ్వకర్షణా || 34 ||

కాననైః కృత్తిమైశ్చాపి సర్వతః సమలంకృతామ్ |
యే కేచిత్పాదపాస్తత్ర పుష్పాపగఫలోపగాః || 35 ||

సచ్ఛత్రాః సవితర్దీకాః సర్వే సౌవర్ణవేదికాః |
లతాప్రతానైర్బహుభిః పర్ణైశ్చ బహుభిర్వృతామ్ || 36 ||

కాంచనీం శింశుపామేకాం దదర్శ హనుమాన్కపిః |
వృతాం హేమమయీభిస్తు వేదికాభిః సమంతతః || 37 ||

సోఽపశ్యద్భూమిభాగాంశ్చ గర్తప్రస్తవణాని చ |
సువర్ణవృక్షానపరాన్తదర్శ శిఖిసన్నిభాన్ || 38 ||

తేషాం ద్రుమాణాం ప్రభయా మేరోలివ దివాకరః |
అమన్యత తదా వీరః కాంచనోఽస్త్రితి వానరః || 39 ||

తాం కాంచనైస్తరుగణైర్వారుతేన చ వీజితామ్ |
కింకిణీశతనిర్ఘోషాం దృష్ట్వా విస్తయమాగమత్ || 40 ||

స పుష్పితాగ్రాం రుచిరాం తరుణాంకురపల్లవామ్ |
తామారుహ్య మహాబాహుః శింశుపాం పర్ణసంవృతామ్ || 41 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

24. చతుర్వింశః సర్గః - రాక్షసీనిర్భర్తనమ్



ఇతో ద్రక్ష్యామి వైదేహీం రామదర్శనలాలసామ్ |
 ఇతశ్చేతశ్చ దుఃఖార్తాం సంపతంతం యద్యచ్ఛయా || 42 ||
 అశోకవనికా చేయం దృఢం రమ్యా దురాత్మనః |
 చంపకైశ్చందనైశ్చాపి వకులైశ్చ విభూషితా || 43 ||
 ఇయం చ నలినీ రమ్యా ద్విజసంఘనిషేవితా |
 ఇమాం సా రామమహిషీ ధ్రువమేష్యతి జానకీ || 44 || [నూనం]
 సా రామా రామమహిషీ రాఘవస్య ప్రియా సతీ |
 వనసంచారకుశలా ధ్రువమేష్యతి జానకీ || 45 || [నూనం]
 అథవా మృగశాబాక్తి వనస్యాస్య విచక్షణా |
 వనమేష్యతి సార్యేహ రామచింతానుకల్పితా || 46 ||
 రామశోకాభిసంతప్తా సా దేవీ వామలోచనా |
 వనవాసే రతా నిత్యమేష్యతే వనచారిణీ || 47 ||
 వనేచరాణాం సతతం నూనం సృహయతే పురా |
 రామస్య దయితా భార్యా జనకస్య సుతా సతీ || 48 ||
 సంధ్యాకాలమనాః శ్యామా ధ్రువమేష్యతి జానకీ |
 నదీం చేమాం శివజలాం సంధ్యార్థే వరవర్ణినీ || 49 ||
 తస్యాశ్చాప్యనురూపేయమశోకవనికా శుభా |
 శుభా యా పార్థివేంద్రస్య పత్నీ రామస్య సమ్మతా || 50 ||
 యది జీవతి సా దేవీ తారాభిపనిభాసనా |
 ఆగమిష్యతి సాఽవశ్యమిమాం శివజలాం నదీమ్ || 51 ||
 ఏవం తు మత్స్యా హనుమాన్తహాత్మా ప్రతీక్షమాణో మనుజేంద్రపత్నీమ్ |
 అవేక్షమాణశ్చ దదర్శ సర్వం సుపుష్పితే పర్ణఘనే నిలీనః || 52 ||
 ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుర్దశః
 సర్గః || 24 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



25. పంపవించః సర్గః - సీతానిర్వేదః

|| సీతానిర్వేదః ||

తథా తాసాం వదంతీనాం పరుషం దారుణం బహు |
 రాక్షసీనామసౌమ్యనాం రురోద జనకాత్మజా || 1 ||
 ఏవముక్తా తు వైదేహీ రాక్షసీభిర్త్వనస్సినీ |
 ఉవాచ పరమత్రస్తా బాష్పగద్గదయా గిరా || 2 ||
 న మానుషీ రాక్షసస్య భార్యా భవితుమర్హతి |
 కామం ఖాదత మాం సర్వా న కలిష్యామి వో వచః || 3 ||
 సా రాక్షసీమధ్యగతా సీతా సురసుతోపమా |
 న శర్త్వ లేభే దుఃఖార్తా రావణేన చ తర్లితా || 4 ||
 వేపతే స్నాధికం సీతా విశంతీవాంగమాత్మనః |
 వనే యూథపరిభ్రష్టా మృగీ కోకైరివార్లితా || 5 ||
 సా త్వశోకస్య విపులాం శాఖామాలంబ్య పుష్పితామ్ |
 చింతయామాస శోకేన భర్తారం భగ్నమానసా || 6 ||
 సా స్నాపయంతీ విపులౌ స్తనౌ నేత్రజలస్త్రవైః |
 చింతయంతీ న శోకస్య తదాఽస్తమభిగచ్ఛతి || 7 ||
 సా వేపమానా పతితా ప్రవాతే కదలీ యథా |
 రాక్షసీనాం భయత్రస్తా విషణ్ణవదనాఽభవత్ || 8 || [వివర్ణ]
 తస్యాః సా దీర్ఘవిపులా వేపంత్యా సీతయా తదా |
 దదృశే కంపినీ వేణీ వ్యాలీవ పరిసర్పతీ || 9 ||
 సా నిఃశ్వసంతీ దుఃఖార్తా శోకోపహతచేతనా |
 ఆర్తా వ్యస్మజదక్షూణి మైథిలీ విలలాప హా || 10 ||
 హా రామేతి చ దుఃఖార్తా హా పునర్లక్ష్మణేతి చ |
 హా శ్వశ్రు మమ కౌసల్యే హా సుమిత్రేతి భామినీ || 11 ||
 లోకప్రవాదః సత్యఽయం పండితైః సముదాహృతః |
 అకాలే దుర్లభో మృత్యుః స్త్రియా వా పురుషస్య వా || 12 ||
 యత్రాహమేవం క్రూరాభి రాక్షసీభిరిహార్లితా |
 జీవామి హీనా రామేణ ముహూర్తమపి దుఃఖితా || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



25. పంచవింశః సర్గః - సీతానిర్వేదః

ఏషాల్పపుణ్యా కృపణా వినశిష్యామ్యనాథవత్ |
 సముద్రమధ్యే నాః పూర్ణా వాయువేగైరివాహతా || 14 ||
 భర్తారం తమపశ్యంతీ రాక్షసీవశమాగతా |
 సీదామి ఖలు శోకేన కూలం తోయహతం యథా || 15 ||
 తం పద్మదలపత్రాక్షం సింహవిక్రాంతగామినమ్ |
 ధన్యాః పశ్యంతి మే నాథం కృతజ్ఞం ప్రియవాదినమ్ || 16 ||
 సర్వథా తేన హీనాయా రామేణ విదితాత్మనా |
 తీక్ష్ణం విషమివాస్యాద్య దుర్లభం మమ జీవితమ్ || 17 ||
 కీదృశం తు మయా పాపం పురా జన్మాంతరే కృతమ్ |
 యేనేదం ప్రాప్యతే దుఃఖం మయా ఘోరం సుదారుణమ్ || 18 ||
 జీవితం త్యక్తుమిచ్ఛామి శోకేన మహతా వృతా |
 రాక్షసీభిశ్చ రక్ష్యంత్యా రామో నాసాద్యతే మయా || 19 ||
 ధిగస్తు ఖలు మానుష్యం ధిగస్తు పరవశ్యతామ్ |
 న శక్యం యత్పరిత్యక్తుమాత్మచ్ఛందేన జీవితమ్ || 20 ||
 ఇత్యార్ద్రే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచవింశః
 సర్గః || 25 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



26. షడ్వీంశః సర్గః-ప్రాణత్యాగసంప్రధారణమ్

// ప్రాణత్యాగసంప్రధారణమ్ //

ప్రసక్తాశ్రుముఖీత్యేవం బ్రువంతీ జనకాత్మజా |
అధోముఖముఖీ బాలా విలప్తుముపచక్రమే || 1 ||

ఉన్మత్తేవ ప్రమత్తేవ బ్రాంతచిత్తేవ శోచతీ |
ఉపావృత్తా కిశోలీవ వివేష్టంతీ మహీతలే || 2 ||

రాఘవస్య ప్రమత్తస్య రక్షసా కామరూపిణా |
రావణేన ప్రమథ్యాహమానీతా క్రోశతీ బలాత్ || 3 ||

రాక్షసీవశమాపన్నా భర్త్యమానా సుదారుణమ్ |
చింతయంతీ సుదుఃఖార్తా నాహం జీవితముత్సహే || 4 ||

న హి మే జీవితైరర్థో నైవార్థైర్న చ భూషణైః |
వసంత్యా రాక్షసీమధ్యే వినా రామం మహారథమ్ || 5 ||

అశ్వసారమిదం నూనమథవాఽప్యజరామరమ్ |
హృదయం మమ యేనేదం న దుఃఖేనావశీర్యతే || 6 ||

భిజ్జామనార్యామసతీం యాఽహం తేన వినా కృతా |
ముహూర్తమపి రక్షామి జీవితం పాపజీవితా || 7 ||

కా చ మే జీవితే శ్రద్ధా సుఖే వా తం ప్రియం వినా |
భర్తారం సాగరాంతాయా వసుధాయాః ప్రియంవదమ్ || 8 ||

భిద్యతాం భక్ష్తతాం వాఽపి శరీరం విసృజామ్యహమ్ |
న చాప్యహం చిరం దుఃఖం సహేయం ప్రియవర్జితా || 9 ||

చరణేనాపి సవ్యేన న స్మశేయం నిశాచరమ్ |
రావణం కిం పునరహం కామయేయం విగర్హితమ్ || 10 ||

ప్రత్యాఖ్యాతం న జానాతి నాత్మానం నాత్మనః కులమ్ |
యో నృశంసస్వభావేన మాం ప్రార్థయితుమిచ్ఛతి || 11 ||

భిన్నా భిన్నా విభక్తా వా దీప్తేవాగ్నౌ ప్రదీపితా |
రావణం నోపతిష్ఠేయం కిం ప్రలాపేన వశ్చిరమ్ || 12 ||

ఖ్యాతః ప్రాజ్ఞః కృతజ్ఞశ్చ సానుక్రోశశ్చ రాఘవః |
సద్భ్రతౌ నిరనుక్రోశః శంకే మద్భాగ్యసంక్షయాత్ || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



26. షడ్వీంశః సర్గః-ప్రాణత్యాగసంప్రధారణమ్

రాక్షసానాం జనస్థానే సహస్రాణి చతుర్దశ |
యేనైకేన నిరస్తాని స మాం కిం నాభిపద్యతే || 14 ||

నిరుద్ధా రావణేనాహమల్పవీర్యేణ రక్షసా |
సమర్థః ఖలు మే భర్తా రావణం హంతుమాహవే || 15 ||

విరాధో దండకారణ్యే యేన రాక్షసపుంగవః |
రణే రామేణ నిహతః స మాం కిం నాభిపద్యతే || 16 ||

కామం మధ్యే సముద్దస్య లంకేయం దుష్టుధర్షణా |
న తు రాఘవబాణానాం గతిరోభీహ విద్యతే || 17 ||

కిం ను తత్కారణం యేన రామో దృఢపరాక్రమః | [కింతు]
రక్షసాపహృతాం భార్యామిష్టాం నాభ్యవపద్యతే || 18 ||

ఇహస్థాం మాం న జానీతే శంకే లక్ష్మణపూర్వజః |
జానన్మపి హి తేజస్వీ ధర్షణం మర్షయిష్యతి || 19 ||

హృతేతి యోఽభిగత్యా మాం రాఘవాయ నివేదయేత్ |
గృధ్రరాజోఽపి స రణే రావణేన నిపాతితః || 20 ||

కృతం కర్త మహత్తేన మాం తథాభ్యవపద్యతా |
తిష్ఠతా రావణద్వంద్వే వృద్ధేనాపి జటాయుషా || 21 ||

యది మామిహ జానీయాద్వర్తమానాం స రాఘవః |
అద్య బాణైరభిక్రుద్ధః కుర్యాల్లోకమరాక్షసమ్ || 22 ||

విధమేచ్ఛ పులిం లంకాం శోషయేచ్ఛ మహోదధిమ్ |
రావణస్య చ నీచస్య కీర్తిం నామ చ నాశయేత్ || 23 ||

తతో నిహతనాథానాం రాక్షసీనాం గృహే గృహే |
యథాహమేవం రుదతీ తథా భుయో న సంశయః || 24 ||

అన్విష్య రక్షసాం లంకాం కుర్యాద్రామః సలక్ష్మణః |
న హి తాభ్యాం లిపుర్ద్భుష్టో ముహూర్తమపి జీవతి || 25 ||

చితాధూమాకులపథా గృధ్రమండలసంకులా |
అచిరేణ తు లంకేయం శ్చశానసదృశీ భవేత్ || 26 ||

అచిరేణైవ కాలేన ప్రాప్స్వామ్యేవ మనోరథమ్ |
దుష్టుస్థానోఽయమాభాతి సర్వేషాం వో విపర్యయమ్ || 27 || [-ఖ్యాతి]



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

26. షడ్వీంశః సర్గః-ప్రాణత్యాగసంప్రధారణమ్



యాద్యశానీహ దృశంతే లంకాయామశుభాని వై |
 అచిరేణ తు కాలేన భవిష్యతి హతప్రభా || 28 ||

నూనం లంకా హతే పాపే రావణే రాక్షసాధమే |
 శోషం యాస్యతి దుర్ధర్షా ప్రమదా విధవా యథా || 29 ||

పుణ్యోత్సవసముత్థా చ నష్టభర్తృ సరాక్షసీ |
 భవిష్యతి పులీ లంకా నష్టభర్తృ యథాంగనా || 30 ||

నూనం రాక్షసకన్యానాం రుదంతీనాం గృహే గృహే |
 శ్రోష్యామి నచిరాదేవ దుఃఖార్తానామిహ ధ్వనిమ్ || 31 ||

సాంధకారా హతద్యోతా హతరాక్షసపుంగవా |
 భవిష్యతి పులీ లంకా నిర్దగ్ధా రామసాయకైః || 32 ||

యది నామ స శూరో మాం రామో రక్తాంతలోచనః |
 జానీయాద్వర్తమానాం హి రావణస్య నివేశనే || 33 ||

అనేన తు నృశంసేన రావణేనాధమేన మే |
 సమయో యస్తు నిర్దిష్టస్తస్య కాలోఽయమాగతః || 34 ||

అకార్యం యే న జానంతి నైర్మతాః పాపకారిణః |
 అధర్మాత్తు మహోత్పాతో భవిష్యతి హి సాంప్రతమ్ || 35 ||

నైతే ధర్మం విజానంతి రాక్షసాః పిశితాశనాః |
 ధ్రువం మాం వ్రాతరాశార్థే రాక్షసః కల్పయిష్యతి || 36 ||

సాహం కథం కలిష్యామి తం వినా ప్రియదర్శనమ్ |
 రామం రక్తాంతనయనమపశ్యంతీ సుదుఃఖితా || 37 ||

యది కశ్చిత్పదాతా మే విషస్యాద్య భవేదిహ |
 క్షిప్రం వైవస్వతం దేవం పశ్యేయం పతినా వినా || 38 ||

నాజానాజ్ఞేవతీం రామః స మాం లక్ష్మణపూర్వజః |
 జానంతౌ తౌ న కుర్యాతాం నోర్వాం హి మమ మార్గణమ్ || 39 ||

నూనం మమైవ శోకేన స వీరో లక్ష్మణాగ్రజః |
 దేవలోకమితో యాతస్తుక్త్వా దేహం మహీతలే || 40 ||

ధన్యా దేవాః సగంధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః |
 మమ పశ్యంతి యే నాథం రామం రాజీవలోచనమ్ || 41 ||

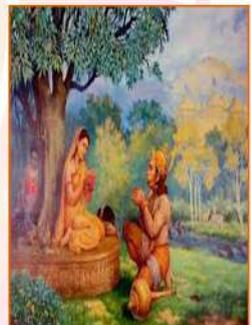


వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



26. షడ్వీంశః సర్గః-ప్రాణత్యాగసంప్రధారణమ్

అథవా న హి తస్యార్థో ధర్మకామస్య భీమతః |
 మయా రామస్య రాజర్షేర్భార్యయా పరమాత్మనః || 42 ||
 దృశ్యమానే భవేత్ప్రీతిః సౌహృదం నాస్త్యపశ్యతః |
 నాశయంతి కృతఘ్నాస్తు న రామో నాశయిష్యతి || 43 ||
 కిం ను మే న గుణాః కేచిత్కిం వా భాగ్యక్షయో మమ |
 యాహం సీదామి రామేణ హీనా ముఖ్యేన భామినీ || 44 ||
 శ్రేయో మే జీవితాన్తర్తుం విహీనాయా మహాత్మనః |
 రామాదక్లిష్టచారిత్రాచ్యూరాచ్యత్రునిబర్హణాత్ || 45 ||
 అథవా న్యస్తశస్త్రౌ తౌ వనే మూలఫలాశినౌ |
 భ్రాతరో హి నరశ్రేష్ఠౌ సంవృత్తౌ వనగోచరౌ || 46 ||
 అథవా రాక్షసేంద్రేణ రావణేన దురాత్మనా |
 ఛద్మనా సాదితౌ శూరౌ భ్రాతరో రామలక్ష్మణౌ || 47 ||
 సౌఽహమేవం గతే కాలే మర్తుమిచ్ఛామి సర్వథా |
 న చ మే విహితో మృత్యురస్మిన్ఘోషేఽపి వర్తతి || 48 ||
 ధన్యాః ఖలు మహాత్మానో మునయస్త్యక్తకిల్బిషాః |
 జితాత్మానో మహాభాగా యేషాం న స్తః ప్రియాప్రియే || 49 ||
 ప్రియాన్న సంభవేద్ధుఃఖమప్రియాదధికం భయమ్ |
 తాభ్యాం హి యే వియుజ్యంతే నమస్తేషాం మహాత్మనామ్ || 50 ||
 సాహం త్యక్తా ప్రియార్హేణ రామేణ విదితాత్మనా |
 ప్రాణాంస్త్యక్త్యామి పాపస్య రావణస్య గతా వశమ్ || 51 ||
 ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షడ్వీంశః
 సర్గః || 26 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



27. సప్తవింశః సర్గః - త్రిజటాస్వప్నః

|| ఉద్బంధనవ్యవసాయః ||

సా రాక్షసేంద్రస్య వచో నిశమ్య తద్రావణస్యాప్రియమప్రియార్తా |
 సీతా వితత్రాస యథా వనాంతే సింహాభిపన్నా గజరాజకన్యా || 1 ||

సా రాక్షసీమధ్యగతా చ భీరు ర్వాగ్భీర్భుశం రావణతర్జితా చ |
 కాంతారమధ్యే విజనే విసృష్టా బాలేవ కన్యా విలలాప సీతా || 2 ||

సత్యం బతేదం ప్రవదంతి లోకే నాకాలమృత్యుర్భవతీతి సంతః |
 యత్రాహమేవం పరిభర్త్వామానా జీవామి కించిత్తణమప్యపుణ్యా || 3 ||

సుఖాద్విహీనం బహుదుఃఖపూర్ణ మిదం తు నూనం హృదయం స్థిరం మే |
 విశేర్యతే యన్న సహస్రధాఽద్య వజ్రాహతం శృంగమివాచలస్య || 4 ||

నైవాస్తి దోషం మమ నూనమత్ర వధ్యాఽహమస్యాప్రియదర్శనస్య |
 భావం న చాస్యాహమనుప్రదాతు మలం ద్విజో మంత్రమివాద్విజాయ || 5 ||

నూనం మమాంగాన్యచిరాదనార్యః శస్త్రైః శితైశ్చేత్స్వతి రాక్షసేంద్రః |
 తస్మిన్ననాగచ్ఛతి లోకనాథే గర్భస్థజంతోరివ శల్యకృంతః || 6 ||

దుఃఖం బతేదం మమ దుఃఖితాయా మాసౌ చిరాయాథిగమిష్యతో ద్వా |
 బద్ధస్య వధ్యస్య తథా నిశాంతే రాజాపరాధాదివ తస్కరస్య || 7 ||

హా రామ హా లక్ష్మణ హా సుమిత్రే హా రామమాతః సహ మే జనన్యా |
 ఏషా విపద్యామ్యహమల్పభాగ్యా మహార్ణవే నౌరివ మూఢవాతా || 8 ||

తరస్వినౌ ధారయతా మృగస్య సత్త్వేన రూపం మనుజేంద్రపుత్రౌ |
 నూనం విశస్తౌ మమ కారణాత్తౌ సింహార్షభౌ ద్వావివ వైద్యుతేన || 9 ||

నూనం స కాలో మృగరూపధారీ మామల్పభాగ్యాం లులుభే తదానీమ్ |
 యత్రార్యపుత్రం విససర్జ మూఢా రామానుజం లక్ష్మణపూర్వజం చ || 10 ||

హా రామ సత్యవ్రత దీర్ఘబాహో హా పూర్ణచంద్రప్రతిమానవక్త్ర |
 హా జీవలోకస్య హితః ప్రియశ్చ వధ్యాం న మాం వేత్సి హి రాక్షసానామ్ || 11 ||

అనన్యదేవత్వమియం క్షమా చ భూమౌ చ శయ్యా నియమశ్చ ధర్మే |
 పతివ్రతాత్వం విఫలం మమేదం కృతం కృతఘ్నేష్వివ మానుషాణామ్ || 12 ||

మోఘా హి ధర్మశ్చరితో మయాఽయం తథైకపత్నీత్వమిదం నిరర్థమ్ |
 యా త్వాం న పశ్యామి కృశా వివర్ణా హీనా త్వయా సంగమనే నిరాశా || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



27. సప్తవింశః సర్గః - త్రిజటాస్వప్నః

పితుర్నిదేశం నియమేన కృత్వా వనాన్నివృత్తశ్చరితవ్రతశ్చ |
 స్త్రీభిస్తు మన్యే విపులేక్షణాభి స్త్వం రంస్యసే వీతభయః కృతార్థః || 14 ||
 అహం తు రామ త్వయి జాతకామా చిరం వినాశాయ నిబద్ధభావా |
 మోఘం చరిత్వాఽథ తపోవ్రతం చ త్వక్ష్మామి ధిగ్జీవితమల్పభాగ్యా || 15 ||
 సా జీవితం క్షిప్రమహం త్యజేయం విషేణ శస్త్రేణ శితేన వాఽపి |
 విషస్య దాతా న హి మేఽస్తి కశ్చి చ్ఛస్త్రస్య వా వేత్సని రాక్షసస్య || 16 |
 ఇతీవ దేవీ బహుధా విలప్య సర్వాత్తనా రామమనుస్తరంతీ |
 ప్రవేపమానా పరిశుష్కవక్త్రా నగోత్తమం పుష్పితమాససాద || 17 ||
 శోకాభితప్తా బహుధా విచింత్య సీతాఽథ వేణ్యుద్ధృథనం గృహీత్వా |
 ఉద్బద్ధ్య వేణ్యుద్ధృథనేన శీఘ్ర మహం గమిష్యామి యమస్య మూలమ్ || 18 ||
 ఉపస్థితా సా మృదుసర్వగాత్రా శాఖాం గృహీత్వాఽథ నగస్య తస్య |
 తస్యాస్తు రామం ప్రవిచింతయంత్య
 రామానుజం స్వం చ కులం శుభాంగాః || 19 ||
 శోకానిమిత్తాని తథా బహూని ధైర్యార్జితాని ప్రవరాణి లోకే |
 ప్రాదుర్నిమిత్తాని తదా బభూవుః పురాఽపి సిద్ధాన్యపలక్ష్మితాని || 20 ||
 ఇత్యార్ధే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే అష్టావింశః
 సర్గః || 27 ||





వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



28. అష్టావింశః సర్గః - ఉద్బంధనవ్యవసాయః

|| ఉద్బంధనవ్యవసాయః ||

సా రాక్షసేంద్రస్య వచో నిశమ్య తద్రావణస్యాప్రియమప్రియార్తా |
 సీతా వితత్రాస యథా వనాంతే సింహాభిపన్నా గజరాజకన్యా || 1 ||

సా రాక్షసీమధ్యగతా చ భీరు ర్వాగ్భీర్భుశం రావణతల్జితా చ |
 కాంతారమధ్యే విజనే విసృష్టా బాలేవ కన్యా విలలాప సీతా || 2 ||

సత్యం బతేదం ప్రవదంతి లోకే నాకాలమృత్యుర్భవతీతి సంతః |
 యత్రాహమేవం పరిభర్తృమానా జీవామి కించిత్తణమప్యపుణ్యా || 3 ||

సుఖాద్విహీనం బహుదుఃఖపూర్ణ మిదం తు నూనం హృదయం స్థిరం మే |
 విశేర్యతే యన్న సహస్రధాఽద్య వజ్రాహతం శృంగమివాచలస్య || 4 ||

నైవాస్తి దోషం మమ నూనమత్ర వధ్యాఽహమస్యాప్రియదర్శనస్య |
 భావం న చాస్యాహమనుప్రదాతు మలం ద్విజో మంత్రమివాద్విజాయ || 5 ||

నూనం మమాంగాన్యచిరాదనార్యః శస్త్రైః శితైశ్చేత్స్యతి రాక్షసేంద్రః |
 తస్మిన్ననాగచ్ఛతి లోకనాథే గర్భస్థజంతోరివ శల్యకృంతః || 6 ||

దుఃఖం బతేదం మమ దుఃఖితాయా మాసౌ చిరాయాథిగమిష్యతో ద్యౌ |
 బద్ధస్య వధ్యస్య తథా నిశాంతే రాజాపరాధాదివ తస్కరస్య || 7 ||

హా రామ హా లక్ష్మణ హా సుమిత్రే హా రామమాతః సహ మే జనన్యా |
 ఏషా విపద్యామ్యహమల్పభాగ్యా మహార్ణవే నౌరివ మూఢవాతా || 8 ||

తరస్వినౌ ధారయతా మృగస్య సత్త్వేన రూపం మనుజేంద్రపుత్రౌ |
 నూనం విశస్తౌ మమ కారణాత్తౌ సింహార్షభౌ ద్వావివ వైద్యుతేన || 9 ||

నూనం స కాలో మృగరూపధారీ మామల్పభాగ్యాం లులుభే తదానీమ్ |
 యత్రార్యపుత్రం విససర్జ మూఢా రామానుజం లక్ష్మణపూర్వజం చ || 10 ||

హా రామ సత్యవ్రత దీర్ఘబాహో హా పూర్ణచంద్రప్రతిమానవక్త్ర |
 హా జీవలోకస్య హితః ప్రియశ్చ వధ్యాం న మాం వేత్సి హి రాక్షసానామ్ ||11||

అనన్యదేవత్వమియం క్షమా చ భూమౌ చ శయ్యా నియమశ్చ ధర్మే |
 పతివ్రతాత్వం విఫలం మమేదం కృతం కృతఘ్నేష్వివ మానుషాణామ్ || 12 ||

మోఘా హి ధర్మశ్చరితో మయాఽయం తథైకపత్నీత్వమిదం నిరర్థమ్ |
 యా త్వాం న పశ్యామి కృశా వివర్ణా హీనా త్వయా సంగమనే నిరాశా || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



28. అష్టావింశః సర్గః - ఉద్బంధనవ్యవసాయః

పితుర్నిదేశం నియమేన కృత్వా వనాన్నివృత్తశ్చలితవ్రతశ్చ |
 స్త్రీభిస్తు మన్యే విపులేక్షణాభి స్త్వం రంస్యసే వీతభయః కృతార్థః || 14 ||
 అహం తు రామ త్వయి జాతకామా చిరం వినాశాయ నిబద్ధభావా |
 మోఘం చరిత్వాఽథ తపోవ్రతం చ త్యక్తామి ధిగ్జీవితమల్పభాగ్యా || 15 ||
 సా జీవితం క్షిప్రమహం త్యజేయం విషేణ శస్త్రేణ శితేన వాఽపి |
 విషస్య దాతా న హి మేఽస్తి కశ్చి చ్ఛస్త్రస్య వా వేశ్యని రాక్షసస్య || 16 ||
 ఇతీవ దేవీ బహుధా విలప్య సర్వాత్మనా రామమనుస్త్వరంత |
 ప్రవేపమానా పరిశుష్కవక్త్రా నగోత్తమం పుష్పితమాససాద || 17 ||
 శోకాభితప్తా బహుధా విచింత్య సీతాఽథ వేణుద్ధృఢనం గృహీత్వా |
 ఉద్బద్ధ్య వేణుద్ధృఢనేన శీఘ్ర మహం గమిష్యామి యమస్య మూలమ్ || 18 ||
 ఉపస్థితా సా మృదుసర్వగాత్రా శాఖాం గృహీత్వాఽథ నగస్య తస్య |
 తస్యాస్తు రామం ప్రవిచింతయంత్యా
 రామానుజం స్వం చ కులం శుభాంగాః || 19 ||
 శోకానిమిత్తాని తథా బహూని ధైర్యాల్లితాని ప్రవరాణి లోకే |
 ప్రాదుర్నిమిత్తాని తదా బభూవుః పురాఽపి సిద్ధాన్యపలక్ష్మితాని || 20 ||
 ఇత్యార్ద్రే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే అష్టావింశః
 సర్గః || 28 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



29. ఏకోనత్రింశః సర్గః - శుభనిమిత్తాని

|| శుభనిమిత్తాని ||

తథాగతాం తాం వృథితామనిందితాం వ్యపేతహర్షాం పరిదీనమానసామ్ |
 శుభాం నిమిత్తాని శుభాని భేజిరే నరం శ్రియా జుష్టమివోపజీవినః || 1 ||

తస్యాః శుభం వామమరాలపక్ష్మ రాజీవృతం కృష్ణవిశాలశుక్లమ్ |
 ప్రాస్పందతైకం నయనం సుకేశ్యా మీనాహతం పద్మమివాభితామ్రమ్ || 2 ||

భుజశ్చ చార్వంచితపీనవృత్తః పరార్థకాలాగరుచందనార్థః |
 అనుత్తమేనాధ్యుషితః ప్రియేణ చిరేణ వామః సమవేపతాశు || 3 ||

గజేంద్రహస్తప్రతిమశ్చ పీన స్తయోర్వయోః సంహతయోః సుజాతః |
 ప్రస్పందమానః పునరూరురస్యా రామం పురస్తాత్ప్రితమాచచక్షే || 4 ||

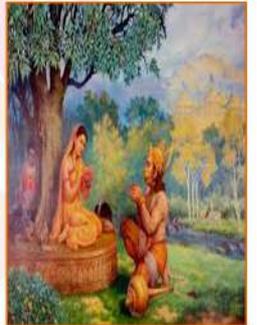
శుభం పునర్దేమసమానవర్ణ మీషద్రజోద్భస్తమివామలాక్ష్యాః |
 వాసః స్థితాయాః శిఖరాగ్రదత్యాః కించిత్పరిస్రంసత చారుగాత్ర్యాః || 5 ||

ఏతైర్మిత్తైరపరైశ్చ సుభ్రూః సంబోధితా ప్రాగపి సాధు సిద్ధైః |
 వాతాతపక్లాంతమివ ప్రనష్టం వర్షేణ బీజం ప్రతిసంజహర్ష || 6 ||

తస్యాః పునర్బింబఫలాధరోష్ఠం స్వక్ష్మిభ్రుకేశాంతమరాలపక్ష్మ |
 వక్త్రం బభాసే సితశుక్లదంష్ట్రం రాహోర్ముఖాచ్ఛంద్ర ఇవ ప్రముక్తః || 7 ||

సా వీతశోకా వ్యపనీతతంద్రీ శాంతజ్వరా హర్షవివృద్ధసత్త్వా |
 అశోభతార్యా వదనేన శుక్లే శీతాంచునా రాత్రిరివోదితేన || 8 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకోనత్రింశః
 సర్గః || 29 ||





వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

30. త్రింశః సర్గః - హనుమత్కథాకృత్యవిచింతనమ్



// హనుమత్కథాకృత్యవిచింతనమ్ //

హనుమానపి విశ్రాంతః సర్వం శుశ్రావ తత్త్వతః |

సీతాయాస్త్రిజటాయాశ్చ రాక్షసీనాం చ తర్జనమ్ || 1 ||

అవేక్షమాణస్తాం దేవీం దేవతామివ నందనే |

తతో బహువిధాం చింతాం చింతయామాస వానరః || 2 ||

యాం కపీనాం సహస్రాణి సుబహూన్యయుతాని చ |

దిక్షు సర్వాసు మార్గం తే సేయమాసాదితా మయా || 3 ||

చారేణ తు సుయుక్తేన శత్రోః శక్తిమవేక్షతా |

గూఢేన చరతా తావదవేక్షితమిదం మయా || 4 ||

రాక్షసానాం విశేషశ్చ పులి చేయమవేక్షితా |

రాక్షసాభిపతేరస్య ప్రభావో రావణస్య చ || 5 ||

యుక్తం తస్యాప్రమేయస్య సర్వసత్త్వదయావతః |

సమాశ్వాసయితుం భార్యాం పతిదర్శనకాంక్షిణీమ్ || 6 ||

అహమాశ్వాసయామ్యేనాం పూర్ణచంద్రనిభాననామ్ |

అదృష్టదుఃఖాం దుఃఖార్తాం దుఃఖస్యాంతమగచ్ఛతీమ్ || 7 ||

యద్యప్యహమిమాం దేవీం శోకోపహతచేతనామ్ |

అనాశ్వాస్య గమిష్యామి దోషవద్గమనం భవేత్ || 8 ||

గతే హి మయి తత్రేయం రాజపుత్రీ యశస్వినీ |

పరిత్రాణమవిందంతీ జానకీ జీవితం త్యజేత్ || 9 ||

మయా చ స మహాబాహుః పూర్ణచంద్రనిభాననః |

సమాశ్వాసయితుం న్యాయ్యః సీతాదర్శనలాలసః || 10 ||

నిశాచరీణాం ప్రత్యక్షమనర్థం చాపి భాషణమ్ |

కథం ను ఖలు కర్తవ్యమిదం కృచ్ఛగతో హ్యహమ్ || 11 ||

అనేన రాత్రిశేషేణ యది నాశ్వాస్యతే మయా |

సర్వథా నాస్తి సందేహః పరిత్యక్ష్వతి జీవితమ్ || 12 ||

రామశ్చ యది పృచ్ఛేన్నాం కిం మాం సీతాఽబ్రవీద్యచః |

కిమహం తం ప్రతిబ్రూయామసంభాష్య సుమధ్యమామ్ || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

30. త్రింశః సర్గః - హనుమాత్కృత్యాకృత్యవిచింతనమ్



సీతాసందేశరహితం మామితస్త్వరయా గతమ్ |
నిర్దహేదపి కాకుత్స్థః క్రుద్ధస్త్రీవ్రేణ చక్షుషా || 14 ||
యది చోద్యోజయిష్యామి భర్తారం రామకారణాత్ |
వ్యర్థమాగమనం తస్య ససైన్యస్య భవిష్యతి || 15 ||
అంతరం త్వహమాసాద్య రాక్షసీనామిహ స్థితః |
శనైరాశ్వాసయిష్యామి సంతాపబహులామిమామ్ || 16 ||
అహం త్వతితనుశ్చైవ వానరశ్చ విశేషతః |
వాచం చోదాహరిష్యామి మానుషీమిహ సంస్కృతామ్ || 17 ||
యది వాచం ప్రదాస్యామి ద్విజాతిరివ సంస్కృతామ్ |
రావణం మన్యమానా మాం సీతా భీతా భవిష్యతి || 18 ||
వానరస్య విశేషేణ కథం స్యాదభిభాషణమ్ |
అవశ్యమేవ వక్తవ్యం మానుషం వాక్యమర్థవత్ || 19 ||
మయా సాన్త్వయితుం శక్యా నాన్యథేయమనిందితా |
సేయమాలోక్య మే రూపం జానకీ భాషితం తథా || 20 ||
రక్షోభిస్తాసీతా పూర్వం భూయస్తాసం గమిష్యతి |
తతో జాతపరిత్రాసా శబ్దం కుర్యాన్తనస్వినీ || 21 ||
జానమానా విశాలాక్షీ రావణం కామరూపిణమ్ |
సీతయా చ కృతే శబ్దే సహసా రాక్షసీగణః || 22 ||
నానాప్రహరణో ఘోరః సమేయాదంతకోపమః |
తతో మాం సంపరిక్షిప్య సర్వతో వికృతాననాః || 23 ||
వధే చ గ్రహణే చైవ కుర్యుర్యత్నం యథాబలమ్ |
గృహ్య శాఖాః ప్రశాఖాశ్చ స్కంధాంశ్చోత్తమశాఖినామ్ || 24 ||
దృష్ట్వా విపరిధావంతం భవేయుర్భయశంకితాః |
మమ రూపం చ సంప్రేక్ష్య వనే విచరతో మహాత్ || 25 ||
రాక్షసోభ్య భయవిత్రస్తా భవేయుర్వికృతాననాః |
తతః కుర్యుః సమాహ్వనం రాక్షసోభ్య రక్షసామపి || 26 ||
రాక్షసేంద్రనియుక్తానాం రాక్షసేంద్రనివేశనే |
తే శూలశక్తినిస్త్రింశవివిధాయుధపాణయః || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

30. త్రింశః సర్గః - హనుమత్కథాకృత్యవిచింతనమ్



ఆపతేయుర్విమర్దేఽస్మిన్వేగేనోద్విగ్నకారిణః |
 సంరుద్ధస్తైః సుపరితో విధమన్తక్షసాం బలమ్ || 28 ||
 శక్ష్మయాం న తు సంప్రాప్తుం పరం పారం మహోదధేః |
 మాం వా గృహ్ణాయురాప్లుత్య బహవః శీఘ్రకారిణః || 29 ||
 స్యాదియం చాగృహీతార్థా మమ చ గ్రహణం భవేత్ |
 హింసాభిరుచయో హింస్యరిమాం వా జనకాత్మజామ్ || 30 ||
 విపన్నం స్యాత్తతః కార్యం రామసుగ్రీవయోరిదమ్ |
 ఉద్దేశే నష్టమార్దేఽస్మిన్త్రాక్షస్తైః పరివారితే || 31 ||
 సాగరేణ పరిక్షిప్తే గుప్తే వసతి జానకీ |
 విశస్తే వా గృహీతే వా రక్షోభిర్మయి సంయుగే || 32 ||
 నాన్యం పశ్యామి రామస్య సాహాయ్యం కార్యసాధనే |
 విమృశంశ్చ న పశ్యామి యో హతే మయి వానరః || 33 ||
 శతయోజనవిస్తీర్ణం లంఘయేత మహోదధిమ్ |
 కామం హంతుం సమర్థోఽస్మి సహస్రాణ్యపి రక్షసామ్ || 34 ||
 న తు శక్ష్మామి సంప్రాప్తుం పరం పారం మహోదధేః |
 అసత్యాని చ యుద్ధాని సంశయో మే న రోచతే || 35 ||
 కశ్చ నిఃసంశయం కార్యం కుర్యాత్పాజ్ఞః ససంశయమ్ |
 ప్రాణత్యాగశ్చ వైదేహ్య భవేదనభిభాషణే || 36 ||
 ఏష దోషో మహాన్లి స్యాన్తమ సీతాభిభాషణే |
 భూతాశ్చార్థా వినశ్యంతి దేశకాలవిరోధితాః || 37 ||
 విక్లవం దూతమాసాద్య తమః సూర్యోదయే యథా |
 అర్థానర్థాంతరే బుద్ధిర్నిశ్చితాఽపి న శోభతే || 38 ||
 ఘాతయంతి హి కార్యాణి దూతాః పండితమానినః |
 న వినశ్యేత్కథం కార్యం వైక్లవ్యం న కథం భవేత్ || 39 ||
 లంఘనం చ సముద్రస్య కథం ను న వృథా భవేత్ |
 కథం ను ఖలు వాక్యం మే శృణుయాన్మోద్విజేత వా || 40 ||
 ఇతి సంచింత్య హనుమాంశ్చకార మతిమాన్మతిమ్ |
 రామమక్లిష్టకర్తాణం స్వబంధుమనుకీర్తయన్ || 41 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ

30. త్రింశః సర్గః - హనుమాత్కృత్యాకృత్యవిచింతనమ్



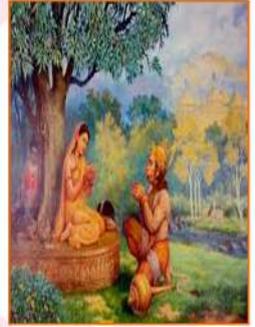
నైనాముద్వేజయిష్యామి తద్బంధుగతమానసామ్ |
ఇక్ష్వాకూణాం వరిష్ఠస్య రామస్య విదితాత్మనః || 42 ||

శుభాని ధర్మయుక్తాని వచనాని సమర్పయన్ |
శ్రావయిష్యామి సర్వాణి మధురాం ప్రబ్రువన్తిరమ్ |
శ్రద్ధాస్యతి యథా హీయం తథా సర్వం సమాదధే || 43 ||

ఇతి స బహువిధం మహానుభావో జగతిపతేః ప్రమదామవేక్షమాణః |
మధురమవితథం జగాద వాక్యం

ద్రుమవిటపాంతరమాస్థితో హనుమాన్ || 44||

ఇత్యార్ద్రే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రింశః
సర్గః || 30 ||





వార్షికి రామాయణం- సుందరకాండ



31. ఏకత్రింశః సర్గః - రామవృత్తసంశ్రవః

|| రామవృత్తసంశ్రవః ||

ఏవం బహువిధాం చింతాం చింతయిత్వా మహాకపిః |
 సంశ్రవే మధురం వాక్యం వైదేహ్య వ్యాజిహార హా || 1 ||

రాజా దశరథో నామ రథకుంజరవాజిమాన్ |
 పుణ్యశీలో మహాకీర్తిర్మజురాసీన్తహాయశాః || 2 ||

రాజర్షీణాం గుణశ్రేష్ఠస్తపసా చర్షిభిః సమః |
 చక్రవర్తికులే జాతః పురందరసమో బలే || 3 ||

అహింసారతిరక్షుద్రో ఘృణో సత్యపరాక్రమః |
 ముఖ్యశ్చేక్ష్యాకువంశస్య లక్ష్మీవాఽల్లక్ష్మీవర్ధనః || 4 ||

పార్థివవ్యంజనైర్యుక్తః పృథుశ్రీః పార్థివర్షభః |
 పృథివ్యాం చతురంతాయాం విశ్రుతః సుఖదః సుఖీ || 5 ||

తస్య పుత్రః ప్రియో జ్యేష్ఠస్తారాధిపనిభాననః |
 రామో నామ విశేషజ్ఞః శ్రేష్ఠః సర్వధనుష్కతామ్ || 6 ||

రక్షితా స్వస్య వృత్తస్య స్వజనస్య చ రక్షితా | [ధర్మస్య]
 రక్షితా జీవలోకస్య ధర్మస్య చ పరంతపః || 7 ||

తస్య సత్యాభిసంధస్య వృద్ధస్య వచనాత్పితుః |
 సభార్యః సహా చ భ్రాత్రా వీరః ప్రవ్రాజితో వనమ్ || 8 ||

తేన తత్ర మహారణ్యే మృగయాం పరిధావతా |
 రాక్షసా నిహతాః శూరా బహవః కామరూపిణః || 9 ||

జనస్థానవధం శ్రుత్వా హతౌ చ ఖరదూషణౌ |
 తతస్త్వమ్మర్షాపహృతా జానకీ రావణేన తు || 10 ||

వంచయిత్వా వనే రామం మృగరూపేణ మాయయా |
 స మార్గమాణస్తాం దేవీం రామః సీతామనిందితామ్ || 11 ||

ఆససాద వనే మిత్రం సుగ్రీవం నామ వానరమ్ |
 తతః స వాలినం హత్యా రామః పరపురంజయః || 12 ||

ప్రాయచ్ఛత్యపిరాజ్యం తత్సుగ్రీవాయ మహాబలః |
 సుగ్రీవేణాపి సందిష్టా హరయః కామరూపిణః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



31. ఏకత్రింశః సర్గః - రామవృత్తసంశ్రవః

దిక్షు సర్వాసు తాం దేవీం విచిన్వంతి సహస్రశః |
 అహం సంపాతివచనాచ్ఛతయోజనమాయతమ్ || 14 ||
 అస్యా హేతోర్విశాలాక్ష్యాః సాగరం వేగవాన్ముతః |
 యథారూపాం యథావర్ణాం యథాలక్ష్మీం చ నిశ్చితామ్ || 15 ||
 అశ్రౌషం రాఘవస్యాహం సేయమాసాదితా మయా |
 విరరామైవముక్త్యాఽసౌ వాచం వానరపుంగవః || 16 ||
 జానకీ చాపి తచ్ఛ్చత్వా విస్తయం పరమం గతా |
 తతః సా వక్త్రకేశాంతా సుకేశీ కేశసంవృతమ్ |
 ఉన్నమ్య వదనం భీరుః శింశుపావృక్షమైక్షత || 17 ||
 నిశమ్య సీతా వచనం కపేశ్చ దిశశ్చ సర్వాః ప్రదిశశ్చ వీక్ష్య |
 స్వయం ప్రహర్షం పరమం జగామ సర్వాత్తనా రామమనుస్త్రంతీ || 18 ||
 సా తిర్యగూర్ధ్వం చ తథాప్యథస్తా స్థిలిక్షమాణా తమచింత్యబుద్ధిమ్ |
 దదర్శ పింగాభిపతేరమాత్యం వాతాత్తజం సూర్యమివోదయస్థమ్ || 19 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకత్రింశః
 సర్గః || 31 ||





వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

32. ద్వాత్రింశః సర్గః - సీతావితర్కః



|| సీతావితర్కః ||

తతః శాఖాంతరే లీనం దృష్ట్వా చలితమానసా |
వేష్టితార్జునవస్త్రం తం విద్యుత్సంఘాతపింగలమ్ || 1 ||

సా దదర్శ కపిం తత్ర ప్రశ్రితం ప్రియవాదినమ్ |
పుల్లాశోకోత్కరాభాసం తప్తచామీకరేక్షణమ్ || 2 ||

[సాఽథ దృష్ట్వా హరిశ్రేష్ఠం వినీతవదవస్థితమ్ |]
మైథిలీ చింతయామాస విస్తయం పరమం గతా |
అహో భీమమిదం రూపం వానరస్య దురాసదమ్ || 3 ||

దుర్నిరీక్ష్యమితి జ్ఞాత్వా పునరేవ ముమోహ సా |
విలలాప భృశం సీతా కరుణం భయమోహితా || 4 ||

రామరామేతి దుఃఖార్తా లక్ష్మణేతి చ భామినీ |
రురోద బహుధా సీతా మందం మందస్వరా సతీ || 5 ||

సా తం దృష్ట్వా హరిశ్రేష్ఠం వినీతవదుపస్థితమ్ |
మైథిలీ చింతయామాస స్వప్షాఽయమితి భామినీ || 6 ||

సా వీక్షమాణా పృథుభుగ్నవక్త్రం శాఖామృగేంద్రస్య యథోక్తకారమ్ |
దదర్శ పింగాధిపతేరమాత్యం వాతాత్మజం బుద్ధిమతాం వరిష్ఠమ్ || 7 ||

సా తం సమీక్ష్యైవ భృశం విసంజ్ఞా గతాసుకల్పేవ బభూవ సీతా |
చిరేణ సంజ్ఞాం ప్రతిలభ్య భూయో విచింతయామాస విశాలనేత్రా || 8 ||

స్వప్షే మయాఽయం వికృతోఽద్య దృష్టః శాఖామృగః శాస్త్రగణైర్నిషిద్ధః |
స్వస్తుస్తు రామాయ సలక్షణాయ తథా పితుర్నే జనకస్య రాజ్ఞః || 9 ||

స్వప్షాఽపి నాయం న హి మేఽస్తి నిద్రా శోకేన దుఃఖేన చ పీడితాయాః |
సుఖం హి మే నాస్తి యతోఽస్తి హీనా తేనేందుపూర్ణప్రతిమాననేన || 10 ||

రామేతి రామేతి సదైవ బుద్ధ్యా విచింత్య వాచా బ్రువతీ తమేవ |
తస్యానురూపాం చ కథాం తమర్థ మేవం ప్రపశ్యామి తథా శృణోమి || 11 ||

అహం హి తస్యాద్య మనోభవేన సంపీడితా తద్గతసర్వభావా |
విచింతయంతీ సతతం తమేవ తథైవ పశ్యామి తథా శృణోమి || 12 ||

మనోరథః స్యాదితి చింతయామి తథాపి బుద్ధ్యా చ వితర్కయామి |
కిం కారణం తస్య హి నాస్తి రూపం సువ్యక్తరూపశ్చ వదత్యయం మామ్ || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



32. ద్వాత్రింశః సర్గః - సీతావితర్కః

నమోఽస్తు వాచస్పతయే సవజ్జితే
స్వయంభువే చైవ హుతాశనాయ చ |
అనేన చోక్తం యదిదం మమగ్రతః
వనాకసా తచ్చ తథాఽస్తు నాన్యథా || 14 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్వాత్రింశః
సర్గః || 32 ||



www.sanatanadharm.com



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



33. త్రయస్త్రింశః సర్గః - హనుమాజ్ఞానకీసంవాదోపక్రమః

// హనుమాజ్ఞానకీసంవాదోపక్రమః //

సోఽవతీర్య ద్రుమాత్తస్త్వాద్విద్రుమప్రతిమాననః |

వినీతవేషః కృపణః ప్రణిపత్యపసృత్య చ || 1 ||

తామబ్రవీన్నహతేజా హనుమాన్తారుతాత్తజః |

శిరస్యంజలిమాధాయ సీతాం మధురయా గిరా || 2 ||

కా ను పద్మపలాశాక్తి క్లిష్టకాశేయవాసిని |

ద్రుమస్య శాఖామాలంబ్య తిష్ఠసి త్వమనిందితే || 3 ||

కిమర్థం తవ నేత్రాభ్యాం వారి స్రవతి శోకజమ్ |

పుండరీకపలాశాభ్యాం విప్రకీర్ణమివోదకమ్ || 4 ||

సురాణామసురాణాం వా నాగగంధర్వరక్షసామ్ |

యక్షాణాం కిన్నరాణాం వా కా త్వం భవసి శోభనే || 5 ||

కా త్వం భవసి రుద్రాణాం మరుతాం వా వరాననే |

వసూనాం వా వరారోహే దేవతా ప్రతిభాసి మే || 6 ||

కిం ను చంద్రమసా హీనా పతితా విబుధాలయాత్ |

రోహిణీ జ్యోతిషాం శ్రేష్ఠా శ్రేష్ఠా సర్వగుణాన్వితా || 7 ||

కా త్వం భవసి కల్యాణి త్వమనిందితలోచనే |

కోపాద్యా యది వా మోహాద్భర్తారమసితేక్షణే || 8 ||

వసిష్ఠం కోపయిత్వా త్వం నాసి కల్యాణ్యరుంధతీ |

కో ను పుత్రః పితా భ్రాతా భర్తా వా తే సుమధ్యమే || 9 ||

అస్మాల్లోకాదముం లోకం గతం త్వమనుశోచసి |

రోదనాదతినిఃశ్వాసాద్భూమిసంస్పర్శనాదపి || 10 ||

న త్వాం దేవీమహం మన్యే రాజ్ఞః సంజ్ఞావధారణాత్ |

వ్యంజనాని చ తే యాని లక్షణాని చ లక్షయే || 11 ||

మహిషీ భూమిపాలస్య రాజకన్యాఽసి మే మతా |

రావణేన జనస్థానాద్భలాదపహృతా యది || 12 ||

సీతా త్వమసి భద్రం తే తన్నమాచక్ష్య పృచ్ఛతః |

యథా హి తవ వై దైన్యం రూపం చాప్యతిమానుషమ్ || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



33. త్రయస్త్రింశః సర్గః - హనుమాజ్ఞానకీసంవాదోపక్రమః

తపసా చాన్వితో వేషస్త్యం రామమహిషీ ధ్రువమ్ |
సా తస్య వచనం శ్రుత్వా రామకీర్తనహర్షితా || 14 ||

ఉవాచ వాక్యం వైదేహీ హనుమంతం ధ్రుమాశ్రితమ్ |
పృథివ్యాం రాజసింహానాం ముఖ్యస్య విదితాత్మనః || 15 ||

స్నుషా దశరథస్యాహం శత్రుసైన్యప్రమాథినః | [ప్రతాపినః]
దుహితా జనకస్యాహం వైదేహస్య మహాత్మనః || 16 ||

సీతా చ నామ నామ్నాహం భార్యా రామస్య భీమతః |
సమా ద్వాదశ తత్రాహం రాఘవస్య నివేశనే || 17 ||

భుంజానా మానుషాన్భోగాన్సర్వకామసమృద్ధినీ |
తత్ర త్రయోదశే వర్షే రాజ్యేనేక్షాకునందనమ్ || 18 ||

అభిషేచయితుం రాజా సోపాధ్యాయః ప్రచక్రమే |
తస్మిన్సంభ్రయమాణే తు రాఘవస్యాభిషేచనే || 19 ||

కైకేయా నామ భర్తారం దేవీ వచనమబ్రవీత్ |
న పిబేయం న ఖాదేయం ప్రత్యహం మమ భోజనమ్ || 20 ||

పష మే జీవితస్యాంతో రామో యద్యభిషిచ్యతే |
యత్తదుక్తం త్వయా వాక్యం ప్రీత్యా నృపతిసత్తమ || 21 ||

తచ్ఛేన్న వితథం కార్యం వనం గచ్ఛతు రాఘవః |
స రాజా సత్యవార్దేవ్యా వరదానమనుస్త్రన్ || 22 ||

ముమోహ వచనం శ్రుత్వా కైకేయ్యాః క్రూరమప్రియమ్ |
తతస్తు స్థవిరో రాజా సత్యే ధర్మే వ్యవస్థితః || 23 ||

జ్యేష్ఠం యశస్వినం పుత్రం రుద్రాజ్యమయాచత |
స పితుర్వచనం శ్రీమానభిషేకాత్పరం ప్రియమ్ || 24 ||

మనసా పూర్వమాసాద్య వాచా ప్రతిగృహీతవాన్ |
దద్యాన్న ప్రతిగృహ్ణీయాన్న బ్రూయత్కించదప్రియమ్ || 25 ||

అపి జీవితహేతోర్వా రామః సత్యపరాక్రమః |
స విహాయోత్తరీయాణి మహార్థాణి మహాయశాః || 26 ||

విస్మజ్య మనసా రాజ్యం జనన్యై మాం సమాదిశత్ |
సాహం తస్యార్ద్రతస్తూర్ణం ప్రస్థితా వనచారిణీ || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



33. త్రయస్తింశః సర్గః - హనుమాన్జానకీసంవాదోపక్రమః

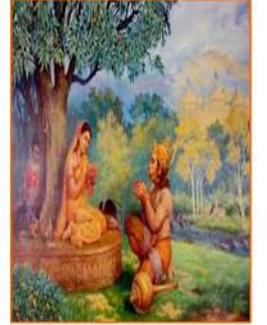
న హి మే తన హీనాయా వాసః స్వర్గఽపి రోచతే |
ప్రాగేవ తు మహాభాగః సౌమిత్రిత్సితనందనః || 28 ||

పూర్వజస్యానుయాత్రార్థే ద్రుమచీరైరలంకృతః |
తే వయం భర్తురాదేశం బహుమాన్య దృఢవ్రతాః || 29 ||

ప్రవిష్టాః స్త పురాదృష్టం వనం గంభీరదర్శనమ్ |
వసతో దండకారణ్యే తస్యాహమమితాజసః || 30 ||

రక్షసాఽపహృతా భార్యా రావణేన దురాత్మనా |
ద్వౌ మాసౌ తన మే కాలో జీవితానుగ్రహః కృతః |
ఊర్ధ్వం ద్వాభ్యాం తు మాసాభ్యాం తతస్తృక్ష్ణామి జీవితమ్ || 31 ||

ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రయస్తింశః సర్గః || 33 ||



www.sanatanadharm.com



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



34. చతుస్త్రింశః సర్గః - రావణశంకానివారణమ్

|| రావణశంకానివారణమ్ ||

తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా హనుమాన్తలియూథపః |
దుఃఖాద్దుఃఖాభిభూతాయాః సాంత్యముత్తరమబ్రవీత్ || 1 ||

అహం రామస్య సందేశాద్దేవి దూతస్తవాగతః |
వైదేహి కుశలీ రామస్త్వాం చ కౌశలమబ్రవీత్ || 2 ||

యో బ్రాహ్మమస్తం వేదాంశ్చ వేద వేదవిదాం వరః |
స త్వాం దాశరథి రామో దేవి కౌశలమబ్రవీత్ || 3 ||

లక్ష్మణశ్చ మహాతేజా భర్తుస్తేనుచరః ప్రియః |
కృతవాన్ శోకసంతప్తః శిరసా తేభివాదనమ్ || 4 ||

సా తయోః కుశలం దేవీ నిశమ్య నరసింహయోః |
ప్రీతిసంహృష్టసర్వాంగీ హనుమంతమథాబ్రవీత్ || 5 ||

కల్యాణీ బత గాథేయం లౌకికీ ప్రతిభాతి మా |
ఏతి జీవంతమానందో నరం వర్షశతాదపి || 6 ||

తయా సమాగతే తస్మిన్స్తీతిరుత్పాదితాద్భుతా |
పరస్పరేణ చాలాపం విశ్వస్తౌ తౌ ప్రచక్రతుః || 7 ||

తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా హనుమాన్తలియూథపః |
సీతాయాః శోకదీనాయాః సమీపముపచక్రమే || 8 ||

యథా యథా సమీపం స హనుమానుపసర్పతి |
తథా తథా రావణం సా తం సీతా పరిశంకతే || 9 ||

అహో భిగ్గుష్కృతమిదం కథితం హి యదస్య మే |
రూపాంతరముపాగమ్య స ఏవాయం హి రావణః || 10 ||

తామశోకస్య శాఖాం సా విముక్త్యా శోకకల్మితా |
తస్యామేవానవద్యాంగీ ధరణ్యాం సముపావిశత్ || 11 ||

హనుమానపి దుఃఖార్తాం తాం దృష్ట్వా భయమోహితామ్ |
అవందత మహాబాహుస్తతస్తాం జనకాత్మజామ్ || 12 ||

సా చైనం భయవిత్రస్తా భూయో నైవాభ్యుదైక్షత |
తం దృష్ట్వా వందమానం తు సీతా శశినిభాననా || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



34. చతుస్తింశః సర్గః - రావణశంకానివారణమ్

అబ్రవీద్ధీర్ణముచ్ఛ్వస్య వానరం మధురస్వరా |
మాయాం ప్రవిష్టా మాయావీ యది త్వం రావణః స్వయమ్ || 14 ||

ఉత్పాదయసి మే భూయః సంతాపం తన్న శోభనమ్ |
స్వం పరిత్యజ్య రూపం యః పరివ్రాజకరూపధృత్ || 15 ||

జనస్థానే మయా దృష్టస్త్వం స ఏవాసి రావణః |
ఉపవాసకృశాం దీనాం కామరూప నిశాచర || 16 ||

సంతాపయసి మాం భూయః సంతప్తాం తన్న శోభనమ్ |
అథవా నైతదేవం హి యన్తయా పరిశంకితమ్ || 17 ||

మనసో హి మమ ప్రీతిరుత్పన్నా తవ దర్శనాత్ |
యది రామస్య దూతస్త్వమాగతో భద్రమస్తు తే || 18 ||

వృచ్ఛామి త్వాం హరిశ్రేష్ఠ ప్రియా రామకథా హి మే |
గుణాన్రామస్య కథయ ప్రియస్య మమ వానర || 19 ||

చిత్తం హరసి మే సౌమ్య నదీకూలం యథా రయః |
అహో స్వప్నస్య సుఖతా యాహమేవం చిరాహృతా || 20 ||

ప్రేషితం నామ పశ్యామి రాఘవేణ వనౌకసమ్ |
స్వప్నేఽపి యద్యహం వీరం రాఘవం సహలక్ష్మణమ్ || 21 ||

పశ్యేయం నావసీదేయం స్వప్నేఽపి మమ మత్సరీ |
నాహం స్వప్నమిమం మన్యే స్వప్నే దృష్ట్వా హి వానరమ్ || 22 ||

న శక్యోఽభ్యుదయః ప్రాప్తుం ప్రాప్తశ్చాభ్యుదయో మమ |
కిం ను స్యాచ్ఛిత్తమోహోఽయం భవేద్దాతగతిస్త్వియమ్ || 23 ||

ఉన్నాదజో వికారో వా స్యాదియం మృగతృష్ణికా |
అథవా నాయమున్నాదో మోహోఽప్యన్నాదలక్షణః || 24 ||

సంబుధ్యే చాహమాత్మానమిమం చాపి వనౌకసమ్ |
ఇత్యేవం బహుధా సీతా సంప్రధార్య బలాబలమ్ || 25 ||

రక్షసాం కామరూపత్వాన్తేనే తం రాక్షసాధిపమ్ |
ఏతాం బుద్ధిం తదా కృత్వా సీతా సా తనుమధ్యమా || 26 ||

న ప్రతివ్యాజహారాథ వానరం జనకాత్మజా |
సీతాయాశ్చింతితం బుద్ధ్యా హనుమాన్తారుతాత్మజః || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



34. చతుస్త్రింశః సర్గః - రావణశంకానివారణమ్

శ్రోత్రానుకూలైర్వచనైస్తదా తాం సంప్రహర్షయత్ |
ఆదిత్య ఇవ తేజస్వీ లోకకాంతః శశీ యథా || 28 ||
రాజా సర్వస్య లోకస్య దేవో వైశ్రవణో యథా |
విక్రమేణోపపన్నశ్చ యథా విష్ణుర్మహాయశాః || 29 ||
సత్యవాదీ మధురవాగ్దేవో వాచస్పతిర్యథా |
రూపవాన్సుభగః శ్రీమాన్కుండర్ప ఇవ మూర్తిమాన్ || 30 ||
స్థానక్రోధః ప్రహర్తా చ శ్రేష్ఠో లోకే మహారథః |
బాహుచ్ఛాయామవష్టభో యస్య లోకో మహాత్మనః || 31 ||
అపకృష్యాశ్రమపదాన్తృగరూపేణ రాఘవమ్ |
శూన్యే యేనాపనీతాసి తస్య ద్రక్షసి యత్ఫలమ్ || 32 ||
న చిరాద్రావణం సంఖ్యే యో వధిష్యతి వీర్యవాన్ |
రోషప్రముక్తైరిషుభిర్జ్వలద్భిరివ పావకైః || 33 ||
తేనాహం ప్రేషితో దూతస్త్యత్సకాశమిహాగతః |
త్వద్వియోగేన దుఃఖార్తః స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్ || 34 ||
లక్ష్మణశ్చ మహాతేజాః సుమిత్రానందవర్ధనః |
అభివాద్య మహాబాహుః స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్ || 35 ||
రామస్య చ సఖా దేవి సుగ్రీవో నామ వానరః |
రాజా వానరముఖ్యానాం స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్ || 36 ||
నిత్యం స్మరతి రామస్త్వాం ససుగ్రీవః సలక్ష్మణః |
దిష్ట్యా జీవసి వైదేహి రాక్షసీవశమాగతా || 37 ||
న చిరాద్ద్రక్షసి రామం లక్ష్మణం చ మహాబలమ్ |
మధ్యే వానరకోటీనాం సుగ్రీవం చామితౌజసమ్ || 38 ||
అహం సుగ్రీవసచివో హనుమాన్నామ వానరః |
ప్రవిష్టో నగలీం లంకాం లంఘయిత్వా మహోదధిమ్ || 39 ||
కృత్వా మూర్ధ్ని పదన్యాసం రావణస్య దురాత్మనః |
త్వాం ద్రష్టుముపయాతోఽహం సమాశ్రిత్య పరాక్రమమ్ || 40 ||
నాహమస్మి తథా దేవి యథా మామవగచ్ఛసి |
విశంకా త్యజ్యతామేషా శ్రద్ధత్స్వ వదతో మమ || 41 ||
ఇత్యార్ద్రే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుస్త్రింశః
సర్గః || 34 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

35. పంచత్రింశః సర్గః - విశ్వాసోత్పాదనమ్



// విశ్వాసోత్పాదనమ్ //

తాం తు రామకథాం శ్రుత్వా వైదేహీ వానరర్షభాత్ |
ఉవాచ వచనం సాంత్యమిదం మధురయా గిరా || 1 ||

క్య తే రామేణ సంసర్గః కథం జానాసి లక్ష్మణమ్ |
వానరాణాం నరాణాం చ కథమాసీత్సమాగమః || 2 ||

యాని రామస్య లింగాని లక్ష్మణస్య చ వానర |
తాని భూయః సమాచక్ష్య న మాం శోకః సమావిశేత్ || 3 ||

కీదృశం తస్య సంస్థానం రూపం రామస్య కీదృశమ్ |
కథమూరూ కథం బాహూ లక్ష్మణస్య చ శంస మే || 4 ||

ఏవముక్తస్తు వైదేహ్య హనుమాన్ప్వనాత్సజః | [మారుతాత్సజః]
తతో రామం యథాతత్త్వమాఖ్యాతుముపచక్రమే || 5 ||

జానంతీ బత దిష్ట్యా మాం వైదేహీ పరిపృచ్ఛసి |
భర్తుః కమలపత్రాక్షి సంస్థానం లక్ష్మణస్య చ || 6 ||

యాని రామస్య చిహ్నాని లక్ష్మణస్య చ యాని వై |
లక్ష్మితాని విశాలాక్షి వదతః శృణు తాని మే || 7 ||

రామః కమలపత్రాక్షః సర్వసత్త్వమనోహరః |
రూపదాక్షిణ్యసంపన్నః ప్రసూతో జనకాత్సజే || 8 ||

తేజసాదిత్యసంకాశః క్షమయా పృథివీసమః |
బృహస్పతిసమో బుద్ధ్యా యశసా వాసవోపమః || 9 ||

రక్షితా జీవలోకస్య స్వజనస్య చ రక్షితా |
రక్షితా స్వస్య వృత్తస్య ధర్మస్య చ పరంతపః || 10 ||

రామో భామిని లోకస్య చాతుర్వర్ణ్యస్య రక్షితా |
మర్యాదానాం చ లోకస్య కర్తా కారయితా చ సః || 11 ||

అర్చిష్టానర్చితో నిత్యం బ్రహ్మచర్యవ్రతే స్థితః |
సాధూనాముపకారజ్ఞః ప్రచారజ్ఞశ్చ కర్మణామ్ || 12 ||

రాజవిద్యావినీతశ్చ బ్రాహ్మణానాముపాసితా |
శ్రుతవాన్ శీలసంపన్నో వినీతశ్చ పరంతపః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

35. పంచత్రింశః సర్గః - విశ్వాసోత్పాదనమ్



యజుర్వేదవిసీతశ్చ వేదవిద్భిః సుపూజితః |
 ధనుర్వేదే చ వేదేషు వేదాంగేషు చ నిష్ఠితః || 14 ||
 విపులాంసో మహాబాహుః కంబుగ్రీవః శుభాననః |
 గూఢజత్తుః సుతామ్రాక్షో రామో దేవి జనైః శ్రుతః || 15 ||
 దుందుభిస్సననిర్హోషః స్నిగ్ధవర్ణః ప్రతాపవాన్ |
 సమః సమవిభక్తాంగో వర్ణం శ్యామం సమాశ్రితః || 16 ||
 త్రిస్థిరస్త్రిప్రలంబశ్చ త్రిసమస్త్రిషు చోన్నతః |
 త్రితామ్రస్త్రిషు చ స్నిగ్ధో గంభీరస్త్రిషు నిత్యశః || 17 ||
 త్రివలీమాంస్త్రివనతశ్చ తుర్వంగస్త్రిశీర్షవాన్ |
 చతుష్కలశ్చ తుర్లైఖశ్చ తుష్కిష్కశ్చ తుఃసమః || 18 ||
 చతుర్దశసమద్వంద్వశ్చ తుర్దంష్ట్రశ్చ తుర్దతిః |
 మహోష్ఠహనునాసశ్చ పంచస్నిగ్ధోఽష్టవంశవాన్ || 19 ||
 దశపద్మో దశబృహత్త్రిభిర్వాప్తో ద్విశుక్లవాన్ |
 షడున్నతో నవతనుస్త్రిభిర్వాప్తోతి రాఘవః || 20 ||
 సత్యధర్మపరః శ్రీమాన్ సంగ్రహానుగ్రహే రతః |
 దేశకాలవిభాగజ్ఞః సర్వలోకప్రియంవదః || 21 ||
 భ్రాతా చ తస్య ద్వైమాత్రః సౌమిత్రిరపరాజితః |
 అనురాగేణ రూపేణ గుణైశ్చైవ తథావిధః || 22 ||
 తావుభౌ నరశార్దూలౌ త్వద్ధర్మనసముత్సుకౌ |
 విచిన్యంతౌ మహీం కృత్స్నా మస్తాభిరభిసంగతౌ || 23 ||
 త్వామేవ మార్గమాణౌ తౌ విచరంతౌ వసుంధరామ్ |
 దదర్శతుర్మగపతిం పూర్వజేనావరోపితమ్ || 24 ||
 ఋశ్యమూకస్య పృష్ఠే తు బహుపాదపసంకులే |
 భ్రాతుర్భయార్తమాసీనం సుగ్రీవం ప్రియదర్శనమ్ || 25 ||
 వయం తు హరిరాజం తం సుగ్రీవం సత్యసంగరమ్ |
 పరిచర్యాస్తృహే రాజ్యాత్పూర్వజేనావరోపితమ్ || 26 ||
 తతస్తౌ చీరవసనౌ ధనుఃప్రవరపాణినౌ |
 ఋశ్యమూకస్య శైలస్య రమ్యం దేశముపాగతౌ || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

35. పంచత్రింశః సర్గః - విశ్వాసోత్పాదనమ్



న తౌ దృష్ట్వా నరవ్యాఘ్రౌ ధన్వినౌ వానరర్షభః |
 అవప్లుతో గిరేస్తస్య శిఖరం భయమోహితః || 28 ||
 తతః స శిఖరే తస్మిన్యానరేంద్రో వ్యవస్థితః |
 తయోః సమీపం మామేవ ప్రేషయామాస సత్పరమ్ || 29 ||
 తావహం పురుషవ్యాఘ్రౌ సుగ్రీవవచనాత్మభూ |
 రూపలక్షణసంపన్నౌ కృతాంజలిరుపస్థితః || 30 ||
 తౌ పరిజ్ఞాతతత్త్వార్థౌ మయా ప్రీతిసమన్వితౌ |
 వృష్టమారోప్య తం దేశం ప్రాపితౌ పురుషర్షభౌ || 31 ||
 నివేదితౌ చ తత్త్వేన సుగ్రీవాయ మహాత్మనే |
 తయోరన్యోన్యసంలాపాద్భుశం ప్రీతిరజాయత || 32 ||
 తతస్తౌ ప్రీతిసంపన్నౌ హరిశ్చరనరేశ్వరౌ |
 పరస్పరకృతాశ్వాసౌ కథయా పూర్వవృత్తయా || 33 ||
 తం తతః సాంత్వయామాస సుగ్రీవం లక్షణాగ్రజః |
 స్త్రీహేతోర్వాలినా భ్రాత్రా నిరస్తమురుతేజసా || 34 ||
 తతస్త్వన్నాశజం శోకం రామస్యాక్లిష్టకర్మణః |
 లక్షణో వానరేంద్రాయ సుగ్రీవాయ న్యవేదయత్ || 35 ||
 న శ్రుత్వా వానరేంద్రస్తు లక్షణేనేరితం వచః |
 తదాసీన్విష్టభోఽత్యర్థం గ్రహగ్రస్త ఇవాంశుమాన్ || 36 ||
 తతస్త్వద్ధాత్రశోభిని రక్షసా హ్రాయమాణయా |
 యాన్యాభరణజాలాని పాతితాని మహీతలే || 37 ||
 తాని సర్వాణి రామాయ ఆనీయ హరియూథపాః |
 సంహృష్టౌ దర్శయామాసుర్గతిం తు న విదుస్తవ || 38 ||
 తాని రామాయ దత్తాని మయైవోపహృతాని చ |
 స్వనవంత్యవకీర్ణాని తస్మిన్విగతచేతసి || 39 ||
 తాన్యంకే దర్శనీయాని కృత్వా బహువిధం తవ |
 తేన దేవప్రకాశేన దేవేన పరిదేవితమ్ || 40 ||
 పశ్యతస్తాని రుదతస్తామృతశ్చ పునః పునః |
 ప్రాదీపయన్దాశరథేస్తాని శోకహృతాశనమ్ || 41 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

35. పంచత్రింశః సర్గః - విశ్వాసోత్పాదనమ్



శయితం చ చిరం తేన దుఃఖార్తేన మహాత్మనా |
 మయాఽపి వివిధైర్వాక్యైః కృచ్ఛాదుత్థాపితః పునః || 42 ||
 తాని దృష్ట్వా మహార్థాణి దర్శయిత్వా ముహుర్ముహుః | [మహాబాహుః]
 రాఘవః సహసౌమిత్రిః సుగ్రీవే సంస్యవేదయత్ || 43 ||
 స తవాదర్శనాదార్యే రాఘవః పరితప్యతే |
 మహతా జ్వలతా నిత్యమగ్నినేవాగ్నిపర్వతః || 44 ||
 త్వత్కృతే తమనిద్రా చ శోకశ్చింతా చ రాఘవమ్ |
 తాపయంతి మహాత్మానమగ్న్యూగారమివాగ్నయః || 45 ||
 తవాదర్శనశోకేన రాఘవః పరిచాల్యతే |
 మహతా భూమికంపేన మహానివ శిలోచ్ఛయః || 46 ||
 కాననాని సురమ్యాణి నదీః ప్రస్తవణాని చ |
 చరన్త రతిమాప్షాతి త్వామపశ్యన్తుపాత్తజే || 47 ||
 స త్వాం మనుజశార్దూలః క్షిప్రం ప్రాప్సుతి రాఘవః |
 సమిత్రబాంధవం హత్యా రావణం జనకాత్తజే || 48 ||
 సహితౌ రామసుగ్రీవావుభావకురుతాం తదా |
 సమయం వాలినం హంతుం తవ చాన్వేషణం తథా || 49 ||
 తతస్తాభ్యాం కుమారాభ్యాం వీరాభ్యాం స హలీశ్వరః |
 కిష్కింధాం సముపాగమ్య వాలీ యుద్ధే నిపాతితః || 50 ||
 తతో నిహత్య తరసా రామో వాలినమాహవే |
 సర్వర్షహరిసంఘానాం సుగ్రీవమకరోత్పతిమ్ || 51 ||
 రామసుగ్రీవయోరైక్యం దేవ్యేవం సమజాయత |
 హనుమంతం చ మాం విద్ధి తయోర్హౌతమిహాగతమ్ || 52 ||
 స్వరాజ్యం ప్రాప్య సుగ్రీవః సమానీయ హలీశ్వరాన్ |
 త్వదర్థం ప్రేషయామాస దిశో దశ మహాబలాన్ || 53 ||
 ఆదిష్టా వానరేంద్రేణ సుగ్రీవేణ మహాజసా |
 అద్రిరాజప్రతీకాశాః సర్వతః ప్రస్థితా మహీమ్ || 54 ||
 తతస్తు మార్గమాణాస్తే సుగ్రీవవచనాతురాః |
 చరంతి వసుధాం కృత్వాం వయమస్యే చ వానరాః || 55 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

35. పంచత్రింశః సర్గః - విశ్వాసోత్పాదనమ్



అంగదో నామ లక్ష్మీవాన్వాలిసూనుర్మహాబలః |
 ప్రస్థితః కపిశార్దూలస్త్రిభాగబలసంవృతః || 56 ||
 తేషాం నో విప్రనష్టానాం వింధ్యే పర్వతసత్తమే |
 భృశం శోకపలితానామహోరాత్రగణా గతాః || 57 ||
 తే వయం కార్యనైరాశ్యాత్కాలస్యాతిక్రమేణ చ |
 భయాచ్ఛ కపిరాజస్య ప్రాణాంస్తుక్తుం వ్యవస్థితాః || 58 ||
 విచిత్త్య వనదుర్గాణి గిరిప్రస్రవణాని చ |
 అనాసాద్య పదం దేవ్యాః ప్రాణాంస్తుక్తుం సముద్యతాః || 59 ||
 దృష్ట్వా ప్రాయోపవిష్టాంశ్చ సర్వాన్వానరపుంగవాన్ |
 భృశం శోకార్ణవే మగ్నః పర్వదేవయదంగదః || 60 ||
 తవ నాశం చ వైదేహి వాలినశ్చ తథా వధం |
 ప్రాయోపవేశమస్తాకం మరణం చ జటాయుషః || 61 ||
 తేషాం నః స్వామిసందేశాన్నిరాశానాం ముమూర్షతామ్ |
 కార్యహేతోరివాయాతః శకునిర్వీర్యవాన్మహాన్ || 62 ||
 గృధ్రరాజస్య సోదర్యః సంపాతిర్నామ గృధ్రరాట్ |
 శ్రుత్వా భ్రాతృవధం కోపాదిదం వచనమబ్రవీత్ || 63 ||
 యవీయాన్కేన మే భ్రాతా హతః క్వ చ నిపాతితః |
 ఏతదాఖ్యాతుమిచ్ఛామి భవద్భిర్వానరోత్తమాః || 64 ||
 అంగదోకథయత్తస్య జనస్థానే మహాద్యధమ్ |
 రక్షసా భీమరూపేణ త్వాముద్ధిశ్య యథాతథమ్ || 65 ||
 జటాయుషో వధం శ్రుత్వా దుఃఖితః సోఽరుణాత్మజః |
 త్వాం శశంస వరారోహే వసంతీం రావణాలయే || 66 ||
 తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సంపాతేః ప్రీతివర్ధనమ్ |
 అంగదప్రముఖాస్తూర్ణం తతః సంప్రస్థితా వయమ్ || 67 ||
 వింధ్యాదుత్థాయ సంప్రాప్తాః సాగరస్యాంతముత్తరమ్ |
 త్వద్ధర్మనకృతోత్సాహా హ్యష్టాస్తుష్టాః ప్లవంగమాః || 68 ||
 అంగదప్రముఖాః సర్వే వేలోపాంతముపస్థితాః |
 చింతాం జగ్ముః పునర్భీతాస్త్వద్ధర్మనసముత్సృకాః || 69 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

35. పంచత్రింశః సర్గః - విశ్వాసోత్పాదనమ్



అథాఽహం హరిసైన్యస్య సాగరం ప్రేక్ష్య సీదతః |
వ్యవధూయ భయం తీవ్రం యోజనానాం శతం ప్లుతః || 70 ||

లంకా చాపి మయా రాత్రౌ ప్రవిష్టా రాక్షసాకులా |
రావణశ్చ మయా దృష్టస్త్వం చ శోకపరిప్లుతా || 71 ||

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం యథావృత్తమనిందితే |
అభిభాషస్య మాం దేవి దూతో దాశరథేరహమ్ || 72 ||

తం మాం రామకృతోద్యోగం త్వన్నిమిత్తమిహాగతమ్ |
సుగ్రీవసచివం దేవి బుధ్యస్య పవనాత్మజమ్ || 73 ||

కుశలీ తవ కాకుత్స్థః సర్వశస్త్రభృతాం వరః |
గురోరారాధనే యుక్తో లక్ష్మణశ్చ సులక్ష్మణః || 74 ||

తస్య వీర్యవతో దేవి భర్తుస్తవ హితే రతః |
అహమేకస్తు సంప్రాప్తః సుగ్రీవవచనాదిహ || 75 ||

మయేయమసహాయేన చరతా కామరూపిణా |
దక్షిణా దిగనుక్రాంతా త్వన్వార్గవిచయైషిణా || 76 ||

దిష్ట్యాహం హరిసైన్యానాం త్వన్నాశమనుశోచతామ్ |
అపనేష్యామి సంతాపం తవాభిగమశంసనాత్ || 77 ||

దిష్ట్యా హి మమ న వ్యర్థం దేవి సాగరలంఘనమ్ |
ప్రాప్స్వామ్యహమిదం దిష్ట్యా త్వద్ధర్మనకృతం యశః || 78 ||

రాఘవశ్చ మహావీర్యః క్షిప్రం త్వామభిపత్స్వతే |
సమిత్తబాంధవం హత్వా రావణం రాక్షసాధిపమ్ || 79 ||

మాల్యవాన్నామ వైదేహి గిరిణాముత్తమో గిరిః |
తతో గచ్ఛతి గోకర్ణం పర్వతం కేసలీ హరిః || 80 ||

స చ దేవర్షిభిర్లిప్తః పితా మమ మహాకపిః |
తీర్థే నదీపతేః పుణ్యే శంబసాదనముద్ధరత్ || 81 ||

తస్యాహం హరిణః క్షేత్రే జాతో వాతేన మైథిలి |
హనుమానితి విఖ్యాతో లోకే స్వేనైవ కర్తృణా || 82 ||

విశ్వాసార్థం తు వైదేహి భర్తురుక్తా మయా గుణాః |
అచిరాద్రాఘవో దేవి త్వామితో నయితానఘే || 83 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



35. పంచత్రింశః సర్గః - విశ్వాసోత్పాదనమ్

ఏవం విశ్వాసితా సీతా హేతుభిః శోకకల్పితా |
 ఉపపన్నైరభిజ్ఞానైర్ఘాతం తమవగచ్ఛతి || 84 ||
 అతులం చ గతా హర్షం ప్రహర్షేణ చ జానకీ |
 నేత్రాభ్యాం వక్త్రపక్ష్మభ్యాం ముమోచానందజం జలమ్ || 85 ||
 చారు తద్వదనం తస్యాస్తామ్రశుక్లాయతేక్షణమ్ |
 అశోభత విశాలాక్షా రాహుముక్త ఇవోడురాట్ || 86 ||
 హనుమంతం కపిం వ్యక్తం మన్యతే నాన్యథేతి సా |
 అథోవాచ హనూమాంస్తాముత్తరం ప్రియదర్శనామ్ || 87 ||
 ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం సమాశ్యసిహి మైథిలి |
 కిం కరోమి కథం వా తే రోచతే ప్రతియామ్యహమ్ || 88 ||
 హతేఽసురే సంయతి శంబసాదనే కపిప్రవీరేణ మహర్షిచోదనాత్ |
 తతోఽస్మి వాయుప్రభవో హి మైథిలి ప్రభావతస్తత్ప్రతిమశ్చ వానరః || 89 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచత్రింశః
 సర్గః || 35 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



36. షట్టింశః సర్గః - అంగులీయకప్రదానమ్

|| అంగులీయకప్రదానమ్ ||

భూయ ఏవ మహాతేజా హనుమాన్తారుతాత్మజః |
 అబ్రవీత్ప్రశ్రితం వాక్యం సీతాప్రత్యయకారణాత్ || 1 ||
 వానరోఽహం మహాభాగే దూతా రామస్య భీమతః |
 రామనామాంకితం చేదం పశ్య దేవ్యంగులీయకమ్ || 2 ||
 ప్రత్యయార్థం తవానీతం తేన దత్తం మహాత్మనా |
 సమాశ్చసిహి భద్రం తే క్షీణదుఃఖఫలా హ్యసి || 3 ||
 గృహీత్వా ప్రేక్షమాణా సా భర్తుః కరవిభూషణమ్ |
 భర్తారమివ సంప్రాప్తా జానకీ ముదితాఽభవత్ || 4 ||
 చారు తద్వదనం తస్యాస్తామ్రశుక్లాయతేక్షణమ్ |
 అశోభత విశాలాక్షా రాహుముక్త ఇవోడురాట్ || 5 ||
 తతః సా ప్రీమతీ బాలా భర్తృసందేశహర్షితా |
 పరితుష్టా ప్రియం కృత్వా ప్రశశంస మహాకపిమ్ || 6 ||
 విక్రాంతస్త్వం సమర్థస్త్వం ప్రాజ్ఞస్త్వం వానరోత్తమ |
 యేనేదం రాక్షసపదం త్వయైకేన ప్రధర్షితమ్ || 7 ||
 శతయోజనవిస్తీర్ణః సాగరో మకరాలయః |
 విక్రమశ్లాఘనీయేన క్రమతా గోష్పదీకృతః || 8 ||
 న హి త్వాం ప్రాకృతం మన్యే వానరం వానరర్షభ |
 యస్య తే నాస్తి సంత్రాసో రావణాన్నాపి సంభ్రమః || 9 ||
 అర్హసే చ కపిశ్రేష్ఠ మయా సమభిభాషితుమ్ |
 యద్యసి ప్రేషితస్తేన రామేణ విదితాత్మనా || 10 ||
 ప్రేషయిష్యతి దుర్ధర్షో రామో న హ్యపలీక్షితమ్ |
 పరాక్రమమవిజ్ఞాయ మత్సకాశం విశేషతః || 11 ||
 దిప్త్యా స కుశలీ రామో ధర్మాత్మా సత్యసంగరః |
 లక్ష్మణశ్చ మహాతేజాః సుమిత్రానందవర్ధనః || 12 ||
 కుశలీ యది కాకుత్స్థః కిం ను సాగరమేఖలామ్ |
 మహీం దహతి కోపేన యుగాంతాగ్నిరివోత్థితః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

36. షట్టింశః సర్గః - అంగుళీయకప్రదానమ్



అథవా శక్తిమంతౌ తౌ సురాణామపి నిగ్రహే |
 మమైవ తు న దుఃఖానామస్తి మన్యే విపర్యయః || 14 ||
 కచ్చిన్న వృథితో రామః కచ్చిన్న పరితప్యతే |
 ఉత్తరాణి చ కార్యాణి కురుతే పురుషోత్తమః || 15 ||
 కచ్చిన్న దీనః సంభ్రాంతః కార్యేషు చ న ముహ్యతి |
 కచ్చిత్పురుషకార్యాణి కురుతే నృపతేః సుతః || 16 ||
 ద్వివిధం త్రివిధోపాయముపాయమపి సేవతే |
 విజిగీషుః సుహృత్కచ్చిన్తిత్రేషు చ పరంతపః || 17 ||
 కచ్చిన్తిత్రాణి లభతే మిత్రైశ్చాప్యభిగమ్యతే |
 కచ్చిత్కల్యాణమిత్రశ్చ మిత్రైశ్చాపి పురస్కృతః || 18 ||
 కచ్చిదాశాస్తి దేవానాం ప్రసాదం పార్థివాత్తజః |
 కచ్చిత్పురుషకారం చ దైవం చ ప్రతిపద్యతే || 19 ||
 కచ్చిన్న విగతస్నేహః వివాసాన్తయి రాఘవః | [ప్రసాదాత్]
 కచ్చిన్తాం వ్యసనాదస్తాన్తోక్షయిష్యతి వానర || 20 ||
 సుఖానాముచితో నిత్యమసుఖానామనూచితః |
 దుఃఖముత్తరమాసాద్య కచ్చిద్రామో న సీదతి || 21 ||
 కౌసల్యయాస్తథా కచ్చిత్పుమిత్రాయాస్తధైవ చ |
 అభిక్షం శ్రూయతే కచ్చిత్కుశలం భరతస్య చ || 22 ||
 మన్నిమిత్రేన మానార్హః కచ్చిచ్ఛోకేన రాఘవః |
 కచ్చిన్తాన్యమనా రామః కచ్చిన్తాం తారయిష్యతి || 23 ||
 కచ్చిదక్షౌహిణీం భీమాం భరతో బ్రాతృవత్సలః |
 ధ్వజినీం మంత్రిభిర్గుప్తాం ప్రేషయిష్యతి మత్యతే || 24 ||
 వానరాధిపతిః శ్రీమాన్సుగ్రీవః కచ్చిదేష్యతి |
 మత్యతే హరిభిర్వైర్పతో దంతనఖాయుధైః || 25 ||
 కచ్చిచ్ఛ లక్ష్మణః శూరః సుమిత్రానందవర్ధనః |
 అస్త్రవిచ్ఛరజాలేన రాక్షసాన్విధమిష్యతి || 26 ||
 రాద్రేణ కచ్చిదస్త్రేణ జ్వలతా నిహతం రణే |
 ద్రక్ష్యామ్యల్పేన కాలేన రావణం ససుహృజ్ఞనమ్ || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

36. షట్టింశః సర్గః - అంగుళీయకప్రదానమ్



కచ్చిన్న తద్ధేమసమానవర్ణం తస్యాననం పద్మసమానగంధి |
 మయా వినా శుష్యతి శోకదీనం జలక్షయే పద్మమివాతపేన || 28 ||

ధర్మాపదేశాత్ప్రజితశ్చ రాజ్యం మాం చాప్యరణ్యం నయతః పదాతిమ్ |
 నాసీద్వృథా యస్య న భీర్ష శోకః కచ్చిచ్ఛ ధైర్యం హృదయే కరోతి || 29 ||

న చాస్య మాతా న పితా చ నాన్యః స్నేహాద్విశిష్టోఽస్తి మయా సమో వా |
 తావత్త్వహం దూత జిజీవిషేయం యావత్ప్రవృత్తిం శృణుయాం ప్రియస్య || 30 ||

ఇతీవ దేవీ వచనం మహార్థం తం వానరేంద్రం మధురార్థముక్త్యా |
 శ్రోతుం పునస్తస్య వచోఽభిరామం రామార్థయుక్తం విరరామ రామా || 31 ||

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా మారుతిర్భీమవిక్రమః |
 శిరస్యంజలిమాధాయ వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ || 32 ||

న త్పామిహస్థాం జానీతే రామః కమలలోచనే |
 తేన త్పాం నానయత్యాశు శచీమివ పురందరః || 33 ||

శ్రుత్వైవ తు వచో మహ్యం క్షిప్రమేష్యతి రాఘవః |
 చమూం ప్రకర్షన్తహతీం హర్షక్షగణసంకులామ్ || 34 ||

విష్టంభయిత్వా బాణౌఘైరక్షోభ్యం వరుణాలయమ్ |
 కలిష్యతి పులిం లంకాం కాకుత్స్థః శాంతరాక్షసామ్ || 35 ||

తత్ర యద్యంతరా మృత్యుర్యది దేవాః సహాసురాః |
 స్థాస్యంతి పథి రామస్య స తానపి వధిష్యతి || 36 ||

తవాదర్శనజేనార్యే శోకేన స పరిప్లుతః |
 న శర్త్వ లభతే రామః సింహార్దిత ఇవ ద్విపః || 37 ||

మలయేన చ వింధ్యేన మేరుణా మందరేణ చ |
 దర్దురేణ చ తే దేవి శపే మూలఫలేన చ || 38 ||

యథా సునయనం వల్ల బింబోష్ఠం చారుకుండలమ్ |
 ముఖం ద్రక్ష్యసి రామస్య పూర్ణచంద్రమివోదితమ్ || 39 ||

క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి వైదేహి రామం ప్రస్రవణే గిరౌ |
 శతక్రతుమివాసీనం నాకపృష్ఠస్య మూర్ధని || 40 ||

న మాంసం రాఘవో భుంక్తే న చాపి మధు సేవతే |
 వన్యం సువిహితం నిత్యం భక్తమశ్మాతి పంచమమ్ || 41 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



36. షట్టింశః సర్గః - అంగుళీయకప్రదానమ్

నైవ దంశాన్త మశకాన్త కీటాన్త సలిస్సపాన్ |
రాఘవోఽపనయేద్ధాత్రాత్త్వద్గతేనాంతరాత్తనా || 42 ||

నిత్యం ధ్యానపరో రామో నిత్యం శోకపరాయణః |
నాన్యచ్ఛింతయతే కించిత్స తు కామవశం గతః || 43 ||

అనిద్రః సతతం రామః సుప్తోఽపి చ నరోత్తమః |
సీతేతి మధురాం వాణీం వ్యాహరన్మతిబుధ్యతే || 44 ||

దృష్ట్వా ఫలం వా పుష్పం వా యద్వాన్యత్సుమనోహరమ్ |
బహుశో హా ప్రియేత్యేవం శ్వసన్స్త్రామభిభాషతే || 45 ||

స దేవి నిత్యం పరితప్యమాన-
-స్త్వామేవ సీతేత్యభిభాషమాణః |
ధృఢవ్రతో రాజసుతో మహాత్మా
తవైవ లాభాయ కృతప్రయత్నః || 46 ||

సా రామసంకీర్తనవీతశోకా రామస్య శోకేన సమానశోకా |
శరన్తుభే సాంబుదశేషచంద్రా నిశేవ వైదేహసుతా బభూవ || 47 ||

ఇత్యార్ద్రే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షట్టింశః
సర్గః || 36 ||





వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



37. సప్తతింశః సర్గః - సీతాప్రత్యానయనానౌచిత్వమ్

|| సీతాప్రత్యానయనానౌచిత్వమ్ ||

సీతా తద్వచనం శ్రుత్వా పూర్ణచంద్రనిభాననా |

హనూమంతమువాచేదం ధర్మార్థసహితం వచః || 1 ||

అమృతం విషసంస్పృష్టం త్వయా వానర భాషితమ్ |

యచ్ఛ నాన్యమనా రామో యచ్ఛ శోకపరాయణః || 2 ||

ఐశ్వర్యే వా సువిస్తీర్ణే వ్యసనే వా సుదారుణే |

రజ్జ్వేవ పురుషం బద్ధ్వా కృతాంతః పరికర్షతి || 3 ||

విధిర్మానమసంహార్యః ప్రాణినాం ప్లవగోత్తమ |

సౌమిత్రిం మాం చ రామం చ వ్యసనైః పశ్య మోహితాన్ || 4 ||

శోకస్యాస్య కదా పారం రాఘవోఽధిగమిష్యతి |

ప్లవమానః పరిశ్రాంతో హతనాః సాగరే యథా || 5 ||

రాక్షసానాం వధం కృత్వా సూదయిత్వా చ రావణమ్ |

లంకామున్నూలితాం కృత్వా కదా ద్రక్ష్యతి మాం పతిః || 6 ||

న వాచ్యః సంత్వరస్వేతి యావదేవ న పూర్యతే |

అయం సంవత్సరః కాలస్తావద్ధి మమ జీవితమ్ || 7 ||

వర్తతే దశమో మాసో ద్వా తు శేషా ప్లవంగమ |

రావణేన నృశంసేన సమయో యః కృతో మమ || 8 ||

విభీషణేన చ భ్రాత్రా మమ నిర్యాతనం ప్రతి |

అనునీతః ప్రయత్నేన న చ తత్కూరుతే మతిమ్ || 9 ||

మమ ప్రతిప్రదానం హి రావణస్య న రోచతే |

రావణం మార్గతే సంఖ్యే మృత్యుః కాలవశం గతమ్ || 10 ||

జ్యేష్ఠా కన్యానలా నామ విభీషణసుతా కపే |

తయా మమేదమాఖ్యాతం మాత్రా ప్రహితయా స్వయమ్ || 11 ||

[అధికపాఠః - అవింధ్యే నామ మేధావీ విద్వాన్రాక్షసపుంగవః |

ద్యుతిమాన్ శీలవాన్స్పృధో రావణస్య సుసంమతః ||

రామక్షయమనుప్రాప్తం రక్షసాం ప్రత్యచోదయత్ |

న చ తస్య స దుష్టాత్మా శృణోతి వచనం హితమ్ ||]

ఆసంశేయం హరిశ్రేష్ఠ క్షిప్రం మాం ప్రాప్స్యతే పతిః |



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



37. సప్తతింశః సర్గః -సీతాప్రత్యానయనానౌచిత్వమ్

అంతరాత్మా హి మే శుద్ధస్తస్త్రింశ్చ బహవో గుణాః || 12 ||

ఉత్సాహాః పౌరుషం సత్త్వమాన్యశంస్యం కృతజ్ఞతా |

విక్రమశ్చ ప్రభావశ్చ సంతి వానర రాఘవే || 13 ||

చతుర్దశ సహస్రాణి రాక్షసానాం జఘాన యః |

జనస్థానే వినా భ్రాత్రా శత్రుః కస్తస్య నోద్విజేత్ || 14 ||

న స శక్యస్తులయితుం వ్యసనైః పురుషర్షభః |

అహం తస్య ప్రభావజ్ఞా శక్రస్యేవ పులోమజా || 15 ||

శరజాలాంశుమాఞ్శూరః కపే రామదివాకరః |

శత్రురక్షోమయం తోయముపశోషం నయిష్యతి || 16 ||

ఇతి సంజల్పమానాం తాం రామార్థే శోకకల్పితామ్ |

అశ్రుసంపూర్ణనయనామువాచ వచనం కపిః || 17 ||

శ్రుత్వైవ తు వచో మహ్యం క్షిప్రమేష్యతి రాఘవః |

చమూం ప్రకర్షన్తహతీం హర్షక్ష్మగణసంకులామ్ || 18 ||

అథవా మోచయిష్యామి త్వామద్వైవ వరాననే |

అస్మాద్ధుఃఖాదుపారోహ మమ పృష్ఠమనిందితే || 19 ||

త్వాం తు పృష్ఠగతాం కృత్వా సంతరిష్యామి సాగరమ్ |

శక్తిరస్తి హి మే వోఢుం లంకామపి సరావణామ్ || 20 ||

అహం ప్రస్తవణస్థాయ రాఘవాయాద్య మైథిలి |

ప్రాపయిష్యామి శక్రాయ హవ్యం హుతమివానలః || 21 ||

ద్రక్ష్యస్యద్వైవ వైదేహి రాఘవం సహలక్ష్మణమ్ |

వ్యవసాయసమాయుక్తం విష్ణుం దైత్యవధే యథా || 22 ||

త్వద్ధర్మనకృతోత్సాహమాశ్రమస్థం మహాబలమ్ |

పురందరమివాసీనం నాకరాజస్య మూర్ధని || 23 ||

పృష్ఠమారోహ మే దేవి మా వికాంక్షస్య శోభనే |

యోగమన్విచ్ఛ రామేణ శశాంకేనేవ రోహిణీ || 24 ||

కథయంతీవ చంద్రేణ సూర్యేణ చ మహర్నిషా |

మత్పృష్ఠమధిరుహ్య త్వం తరాకాశమహర్ణవౌ || 25 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



37. సప్తతింశః సర్గః -సీతాప్రత్యానయనానౌచిత్యమ్

న హి మే సంప్రయాతస్య త్వామితో నయతోంగనే |
అనుగంతుం గతిం శక్తాః సర్వే లంకానివాసినః || 26 ||

యథైవాహమిహ ప్రాప్తస్తథైవాహమసంశయమ్ |
యాస్యామి పశ్య వైదేహి త్వాముద్యమ్య విహాయసమ్ || 27 ||

మైథిలీ తు హరిశ్రేష్ఠాచ్ఛ్చత్వా వచనమద్భుతమ్ |
హర్షవిస్మితసర్వాంగీ హనుమంతమథాబ్రవీత్ || 28 ||

హనుమన్దూరమధ్యానం కథం మాం వోఢుమిచ్ఛసి |
తదేవ ఖలు తే మన్యే కపిత్వం హరియాథప || 29 ||

కథం వాల్మీశీరస్త్యం మామితో నేతుమిచ్ఛసి |
సకాశం మానవేంద్రస్య భర్తుర్నే ప్లవగర్షభ || 30 ||

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా హనుమాన్తారుతాత్మజః |
చింతయామాస లక్ష్మీవాన్శవం పరిభవం కృతమ్ || 31 ||

న మే జానాతి సత్త్వం వా ప్రభావం వాఽసితేక్షణా |
తస్మాత్పశ్యతు వైదేహీ యద్దూపం మమ కామతః || 32 ||

ఇతి సంచింత్య హనుమాంస్తదా ప్లవగసత్తమః |
దర్శయామాస వైదేహ్యః స్వరూపమరిమర్షనః || 33 ||

స తస్మాత్పాదపాఢీమానాప్లుత్య ప్లవగర్షభః |
తతో వర్ధితుమారేభే సీతాప్రత్యయకారణాత్ || 34 ||

మేరుమందరసంకాశో బభౌ దీప్తానలప్రభః |
అగ్రతో వ్యవతస్థే చ సీతాయా వానరోత్తమః || 35 ||

హరిః పర్వతసంకాశస్తామ్రవక్త్రో మహాబలః |
వజ్రదంష్ట్రనఖో భీమో వైదేహీమిదమబ్రవీత్ || 36 ||

సపర్వతవనోద్దేశాం సాట్టప్రాకారతోరణామ్ |
లంకామిమాం సనాథాం వా నయితుం శక్తిరస్తి మే || 37 ||

తదవస్థాప్యతాం బుద్ధిరలం దేవి వికాంక్షయా |
విశోకం కురు వైదేహి రాఘవం సహలక్ష్మణమ్ || 38 ||

తం దృష్ట్వాచలసంకాశమువాచ జనకాత్మజా | [భీమ]
పద్మపత్రవిశాలాక్షీ మారుతస్యారసం సుతమ్ || 39 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



37. సప్తతింశః సర్గః -సీతాప్రత్యానయనానౌచిత్యమ్

తవ సత్త్వం బలం చైవ విజానామి మహాకపే |
వాయోరివ గతిం చాపి తేజశ్చాగ్నేరివాద్భుతమ్ || 40 ||

ప్రాకృతోఽన్యః కథం చేమాం భూమిమాగంతుమర్హతి |
ఉదధేరప్రమేయస్య పారం వానరపుంగవ || 41 ||

జానామి గమనే శక్తిం నయనే చాపి తే మమ |
అవశ్యం సంప్రధార్యాశు కార్యసిద్ధిర్మహాత్మనః || 42 ||

అయుక్తం తు కపిశ్రేష్ఠ మమ గంతుం త్వయానఘ |
వాయువేగసవేగస్య వేగో మాం మోహయేత్తవ || 43 ||

అహమాకాశమాపన్నా హ్యుపర్యుపరి సాగరమ్ |
ప్రపతేయం హి తే పృష్ఠాద్భయాద్వేగేన గచ్ఛతః || 44 ||

పతితా సాగరే చాహం తిమినక్తరుషాకులే |
భవేయమాశు వివశా యాదసామన్నముత్తమమ్ || 45 ||

న చ శక్యే త్వయా సార్థం గంతుం శత్రువినాశన |
కలత్రవతి సందేహస్త్యయ్యపి స్యాదసంశయః || 46 ||

హ్రీయమాణాం తు మాం దృష్ట్వా రాక్షసా భీమవిక్రమాః |
అనుగచ్ఛేయురాదిష్ఠా రావణేన దురాత్మనా || 47 ||

తైస్త్యం పరివృతః శూరైః శూలముద్గరపాణిభిః |
భవేస్త్యం సంశయం ప్రాప్తా మయా వీర కలత్రవాన్ || 48 ||

సాయుధా బహవో వ్యోమ్ని రాక్షసాస్త్యం నిరాయుధః |
కథం శక్యసి సంయాతుం మాం చైవ పరిరక్షితుమ్ || 49 ||

యుధ్యమానస్య రక్షోభిస్తవ తైః క్రూరకర్మభిః |
ప్రపతేయం హి తే పృష్ఠాద్భయార్తా కపిసత్తమ || 50 ||

అథ రక్షాంసి భీమాని మహాంతి బలవంతి చ |
కథంచిత్సాంపరాయే త్వాం జయేయుః కపిసత్తమ || 51 ||

అథవా యుధ్యమానస్య పతేయం విముఖస్య తే |
పతితాం చ గృహీత్వా మాం నయేయుః పాపరాక్షసాః || 52 ||

మాం వా హరేయుస్త్యద్ధస్తాద్విశసేయురథాపి వా |
అవ్యవస్థా హి దృశ్యేతే యుద్ధే జయపరాజయౌ || 53 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



37. సప్తత్రింశః సర్గః -సీతాప్రత్యానయనానౌచిత్యమ్

అహం వాఽపి విపద్యేయం రక్షోభిరభిత్తలితా |

త్వత్ప్రయత్నో హరిశ్రేష్ఠ భవేన్నిష్ఫల ఏవ తు || 54 ||

కామం త్వమసి పర్యాప్తో నిహంతుం సర్వరాక్షసాన్ |

రాఘవస్య యశో హీయేత్త్వయా శస్తైస్తు రాక్షసైః || 55 ||

అథవాదాయ రక్షాంసి న్యసేయుః సంవృతే హి మామ్ |

యత్ర తే నాభిజానీయుర్ధారయో నాపి రాఘవౌ || 56 ||

ఆరంభస్తు మదర్థోఽయం తతస్తవ నిరర్థకః |

త్వయా హి సహ రామస్య మహానాగమనే గుణః || 57 ||

మయి జీవితమాయత్తం రాఘవస్య మహాత్మనః |

భ్రాతృణాం చ మహాబాహో తవ రాజకులస్య చ || 58 ||

తౌ నిరాశౌ మదర్థం తు శోకసంతాపకల్మితౌ |

సహ సర్వర్కహరిభిస్తుక్ష్మతః ప్రాణసంగ్రహమ్ || 59 ||

భర్తృభక్తిం పురస్కృత్య రామాదన్యస్య వానర |

న స్మృశామి శరీరం తు పుంసో వానరపుంగవ || 60 ||

యదహం గాత్రసంస్పర్శం రావణస్య బలాద్గతా |

అనీశా కిం కలిష్యామి వినాథా వివశా సతీ || 61 ||

యది రామో దశగ్రీవమిహ హత్యా సబాంధవమ్ |

మామితో గృహ్య గచ్ఛేత తత్తస్య సదృశం భవేత్ || 62 ||

శ్రుతా హి దృష్టాశ్చ మయా పరాక్రమా మహాత్మనస్తస్య రణావమర్షినః |

న దేవగంధర్వభుజంగరాక్షసా భవంతి రామేణ సమా హి సంయుగే || 63 ||

సమీక్ష్య తం సంయతి చిత్రకార్ముకం మహాబలం వాసవతుల్యవిక్రమమ్ |

సలక్ష్మణం కో విషహేత రాఘవం హుతాశనం దిప్తమివానిలేలితమ్ || 64 ||

సలక్ష్మణం రాఘవమాజిమర్దనం దిశాగజం మత్తమివ వ్యవస్థితమ్ |

సహేత కో వానరముఖ్య సంయుగే

యుగాంతసూర్యప్రతిమం శరాల్చిషమ్ || 65 ||

స మే హరిశ్రేష్ఠ సలక్ష్మణం పతిం సయాథపం క్షిప్రమిహోపపాదయ |

1156

చిరాయ రామం ప్రతి శోకకల్మితాం కురుష్వ మాం వానరముఖ్య హర్షితామ్ || 66 ||

ఇత్యార్ద్రే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తత్రింశః సర్గః || 37 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



38. అష్టాత్తంశః సర్గః - వాయసవృత్తాంతకథనమ్

// వాయసవృత్తాంతకథనమ్ //

తతః స కపిశార్దులస్తేన వాక్యేన హర్షితః |
 సీతామువాచ తచ్ఛ్రుత్వా వాక్యం వాక్యవిశారదః || 1 ||
 యుక్తరూపం త్వయా దేవి భాషితం శుభదర్శనే |
 సదృశం స్త్రీస్వభావస్య సాధ్వినాం వినయస్య చ || 2 ||
 స్త్రీత్వం న తు సమర్థం హి సాగరం వ్యతివర్తితుమ్ |
 మామభిష్ఠాయ విస్తీర్ణం శతయోజనమాయతమ్ || 3 ||
 ద్వితీయం కారణం యచ్ఛ బ్రవీషి వినయాన్వితే |
 రామాదన్యస్య నార్థామి సంస్పర్శమితి జానకి || 4 ||
 ఏతత్తే దేవి సదృశం పత్న్యాస్తస్య మహాత్మనః |
 కా హ్యన్యా త్వామృతే దేవి బ్రూయాద్యచనమీదృశమ్ || 5 ||
 శ్రోష్యతే చైవ కాకుత్స్థః సర్వం నిరవశేషతః |
 చేష్టితం యత్త్వయా దేవి భాషితం మమ చాగ్రతః || 6 ||
 కారణైర్బహుభిర్దేవి రామప్రియచికిర్షయా |
 స్నేహప్రస్కన్నమనసా మయైతత్సముదీరితమ్ || 7 ||
 లంకాయా దుష్టవేశత్పాద్ధుస్తరత్పాన్తహోదధేః |
 సామర్థ్యాదాత్మనశ్చైవ మయైతత్సముదీరితమ్ || 8 ||
 ఇచ్ఛామి త్వాం సమానేతుమద్వైవ రఘుబంధునా |
 గురుస్నేహేన భక్త్యా చ నాన్యథైతదుదాహృతమ్ || 9 ||
 యది నోత్సహసే యాతుం మయా సార్థమనిందితే |
 అభిజ్ఞానం ప్రయచ్ఛ త్వం జానీయాద్రాఘవో హి యత్ || 10 ||
 ఏవముక్తా హనుమతా సీతా సురసుతోపమా |
 ఉవాచ వచనం మందం బాష్పప్రగ్రితాక్షరమ్ || 11 ||
 ఇదం శ్రేష్ఠమభిజ్ఞానం బ్రూయాస్త్యం తు మమ ప్రియమ్ |
 శైలస్య చిత్తకూటస్య పాదే పూర్వోత్తరే పురా || 12 ||
 తాపసాశ్రమవాసిన్యాః ప్రాజ్యమూలఫలోదకే |
 తస్మిన్సిద్ధాశ్రమే దేశే మందాకిన్యా హ్యదూరతః || 13 ||



వార్షికి రామాయణం- సుందరకాండ



38. అష్టాత్రింశః సర్గః - వాయసవృత్తాంతకథనమ్

తస్యోపవనషండేషు నానాపుష్పసుగంభిషు |
విహృత్య సలిలక్లిన్నా తవాంకే సముపావిశమ్ || 14 ||
తతో మాంససమాయుక్తో వాయసః పర్యతుండయత్ |
తమహం లోష్టముద్యమ్య వారయామి స్త వాయసమ్ || 15 ||
దారయన్ చ మాం కాకస్తతైవ పరిలీయతే |
న చాప్యపారమన్తాంసాద్భక్తార్థ బలిభోజనః || 16 ||
ఉత్కర్షంత్యాం చ రశనాం క్రుద్ధాయాం మయి పక్తిణి |
స్తస్యమానే చ వసనే తతో దృష్టా త్వయా హ్యహమ్ || 17 ||
త్వయాపహసితా చాహం క్రుద్ధా సంలజ్జితా తదా |
భక్తగృధ్నేన కాకేన దారితా త్వాముపాగతా || 18 ||
ఆసీనస్య చ తే శ్రాంతా పునరుత్సంగమావిశమ్ |
క్రుధ్యంతి చ ప్రహృష్టేన త్వయాహం పరిసాంత్యతా || 19 ||
బాష్పపూర్ణముఖీ మందం చక్షుషీ పరిమార్జతీ |
లక్ష్మితాహం త్వయా నాథ వాయసేన ప్రకోపితా || 20 ||
పరిశ్రమాత్ప్రసుప్తా చ రాఘవాంకేఽప్యహం చిరమ్ |
పర్యాయేణ ప్రసుప్తశ్చ మమాంకే భరతాగ్రజః || 21 ||
స తత్ర పునరేవాథ వాయసః సముపాగమత్ |
తతః సుప్తప్రబుద్ధాం మాం రాఘవాంకాత్సముత్థితామ్ || 22 || [రామస్య]
వాయసః సహసాగమ్య విదదార స్తనాంతరే | [విరరాధ]
పునః పునరథోత్పత్య విదదార స మాం భృశమ్ || 23 ||
తతః సముక్తితో రామో ముక్తైః శోణితబిందుభిః |
వాయసేన తతస్తేన బలవత్క్లీశ్యమానయా || 24 ||
స మయా బోధితః శ్రీమాన్సుఖసుప్తః పరంతపః |
స మాం దృష్ట్వా మహాబాహుర్వితున్నాం స్తనయోస్తదా || 25 ||
ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధః శ్వసన్పాక్యమభాషత |
కేన తే నాగనాసోరు విక్షతం వై స్తనాంతరమ్ || 26 ||
కః క్రీడతి సరోషేణ పంచవక్త్రేణ భోగినా |
వీక్షమాణస్తతస్తం వై వాయసం సముదైక్షత || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

38. అష్టాత్రింశః సర్గః - వాయసవృత్తాంతకథనమ్



నఖైః సరుభిరైస్తీక్ష్ణైర్కామేవాభిముఖం స్థితమ్ |
పుత్రః కిల స శక్రస్య వాయసః పతతాం వరః || 28 ||
ధరాంతరగతః శీఘ్రం పవనస్య గతౌ సమః |
తతస్తస్తిన్నహాబాహుః కోపసంవర్తితేక్షణః || 29 ||
వాయసే కృతవాన్మూరాం మతిం మతిమతాం వరః |
స దర్భం సంస్తరాద్భుహ్య బ్రాహ్మేణాస్త్రేణ యోజయత్ || 30 ||
స దీప్త ఇవ కాలాగ్నిర్జ్వాలాభిముఖో ద్విజమ్ |
స తం ప్రదీప్తం చిక్షేప దర్భం తం వాయసం ప్రతి || 31 ||
తతస్తం వాయసం దర్భః సోంబరేనుజగామ తమ్ |
అనుసృప్తస్తదా కాకో జగామ వివిధాం గతిమ్ || 32 ||
త్రాణకామ ఇమం లోకం సర్వం వై విచచార హ | [లోక]
స పిత్రా చ పరిత్యక్తః సురైశ్చ స మహర్షిభిః || 33 ||
త్రీఽల్లోకాన్సంపరిక్రమ్య తమేవ శరణం గతః |
స తం నిపతితం భూమౌ శరణ్యః శరణాగతమ్ || 34 ||
వధార్హమపి కాకుత్స్థః కృపయా పర్యపాలయత్ |
స శర్త్వ లభ్యా లోకేషు తమేవ శరణం గతః || 35 ||
పరిద్యూనం విషణ్ణం చ స తమాయాంతమబ్రవీత్ |
మోఘం కర్తుం న శక్యం తు బ్రాహ్మమస్తం తదుచ్యతామ్ || 36 ||
హినస్తు దక్షిణాక్లి త్వచ్ఛర ఇత్యథ సోఽబ్రవీత్ |
తతస్తస్యాక్లి కాకస్య హినస్తి స్త స దక్షిణమ్ || 37 ||
దత్త్వా స దక్షిణం నేత్రం ప్రాణేభ్యః పరిరక్షితః |
స రామాయ నమస్కృత్వా రాజ్ఞే దశరథాయ చ || 38 ||
విసృష్టస్తేన వీరేణ ప్రతిపేదే స్వమాలయమ్ |
మత్యతే కాకమాత్రే తు బ్రహ్మాస్తం సముదీరితమ్ || 39 ||
కస్త్యాద్యో మాం హరత్త్వత్తః క్షమసే తం మహీపతే |
స కురుష్య మహోత్సాహః కృపాం మయి నరర్షభ || 40 ||
త్వయా నాథవతీ నాథ హ్యనాథా ఇవ దృశ్యతే |
ఆన్యశంస్యం పరో ధర్మస్త్వత్త ఏవ మయా శ్రుతః || 41 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



38. అష్టాత్రింశః సర్గః - వాయసవృత్తాంతకథనమ్

జానామి త్వాం మహావీర్యం మహోత్సాహం మహాబలమ్ |
అపారపారమక్షోభ్యం గాంభీర్యాత్సాగరోపమమ్ || 42 ||

భర్తారం ననముద్రాయా ధరణ్యా వాసవోపమమ్ |
ఏవమస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠః సత్యవాన్బలవానపి || 43 ||

కిమర్థమస్త్రం రక్షస్సు న యోజయసి రాఘవః |
న నాగా నాపి గంధర్వా నాసురా న మరుద్గణాః || 44 ||

రామస్య సమరే వేగం శక్తాః ప్రతిసమాధితుమ్ |
తస్య వీర్యవతః కశ్చిద్యద్యస్తి మయి సంభ్రమః || 45 ||

కిమర్థం న శరైస్తీక్ణైః క్షయం నయతి రాక్షసాన్ |
బ్రాతురాదేశమాదాయ లక్ష్మణో వా పరంతపః || 46 ||

కస్య హేతోర్ష మాం వీరః పరిత్రాతి మహాబలః |
యది తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ వాయుగ్నిసమతేజసౌ || 47 ||

సురాణామపి దుర్ధర్షౌ కిమర్థం మాముపేక్షతః |
మమైవ దుష్యతం కించిన్తహదస్తి న సంశయః || 48 ||

సమర్థావపి తౌ యన్తాం నావేక్షేతే పరంతపౌ |
వైదేహ్య వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాశ్రు భాషితమ్ || 49 ||

అథాబ్రవీన్తహతేజా హనుమాన్కారుతాత్మజః |
త్వచ్ఛోకవిముఖో రామో దేవి సత్యేన మే శపే || 50 ||

రామే దుఃఖాభిపన్నే చ లక్ష్మణః పరితప్యతే |
కథంచిద్భవతీ దృష్టా న కాలః పరిశోచితుమ్ || 51 ||

ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానాం ద్రక్ష్యస్యంతమనిందితే |
తావుభౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ రాజపుత్రౌ మహాబలౌ || 52 ||

త్వద్ధర్మనకృతోత్సాహౌ లంకాం భస్మీకరిష్యతః |
హత్యా చ సమరే క్రూరం రావణం సహబాంధవమ్ || 53 ||

రాఘవస్త్వాం విశాలాక్షి నేష్యతి స్వాం పులిం ప్రతి |
బ్రూహి యద్రాఘవో వాచ్యో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః || 54 ||

సుగ్రీవో వాపి తేజస్వీ హరయోపి సమాగతాః |
ఇత్యుక్తవతి తస్మింశ్చ సీతా సురసుతోపమా || 55 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



38. అష్టాత్రింశః సర్గః - వాయసవృత్తాంతకథనమ్

ఉవాచ శోకసంతప్తా హనుమంతం ప్లవంగమమ్ |
కౌసల్యా లోకభర్తారం సుషువే యం మనస్వినీ || 56 ||
తం మమార్థే సుఖం పృచ్ఛ శిరసా చాభివాదయ |
స్త్రజశ్చ సర్వరత్నాని ప్రియా యాశ్చ వరాంగనాః || 57 ||
ఐశ్వర్యం చ విశాలాయాం పృథివ్యామపి దుర్లభమ్ |
పితరం మాతరం చైవ సంమాన్యాభిప్రసాద్య చ || 58 ||
అనుప్రవ్రజితో రామం సుమిత్రా యేన సుప్రజాః |
ఆనుకూల్యేన ధర్మాత్మా త్యక్త్వా సుఖమనుత్తమమ్ || 59 ||
అనుగచ్ఛతి కాకుత్స్థం భ్రాతరం పాలయన్వనే |
సింహస్కంధో మహాబాహుర్వనస్వీ ప్రియదర్శనః || 60 ||
పితృవద్వర్తతే రామే మాతృవన్తాం సమాచరన్ |
ప్రియమాణాం తదా వీరో న తు మాం వేద లక్ష్మణః || 61 ||
వృద్ధోపసేవీ లక్ష్మీవాన్ శక్తో న బహు భాషితా |
రాజపుత్రః ప్రియః శ్రేష్ఠః సదృశః శ్వశురస్య మే || 62 ||
మమ ప్రియతరో నిత్యం భ్రాతా రామస్య లక్ష్మణః |
నియుక్తో ధులి యస్యాం తు తాముద్వహతి వీర్యవాన్ || 63 ||
యం దృష్ట్వా రాఘవో నైవ వృత్తమార్యమనుస్మరేత్ |
స మమార్థాయ కుశలం వక్తవ్యో వచనాన్తమ || 64 ||
మృదుర్మిత్యం శుచిర్దక్షః ప్రియో రామస్య లక్ష్మణః |
యథా హి వానరశ్రేష్ఠ దుఃఖక్షయకరో భవేత్ || 65 ||
త్వమస్మిన్కార్యనిర్యోగే ప్రమాణం హరిసత్తమ |
రాఘవస్తృప్తమారంభాన్తయి యత్క్షపరో భవేత్ || 66 ||
ఇదం బ్రూయాశ్చ మే నాథం శూరం రామం పునః పునః |
జీవితం ధారయిష్యామి మాసం దశరథాత్మజ || 67 ||
ఊర్ధ్వం మాసాన్త జీవేయం సత్యేనాహం బ్రవీమి తే |
రావణేనోపరుద్ధాం మాం నికృత్యా పాపకర్తృణా || 68 ||
త్రాతుమర్హసి వీర త్వం పాతాలాదివ కాశికీమ్ |
తతో వస్త్రగతం ముక్త్యా దివ్యం చూడామణిం శుభమ్ || 69 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



38. అష్టాత్రింశః సర్గః - వాయసవృత్తాంతకథనమ్

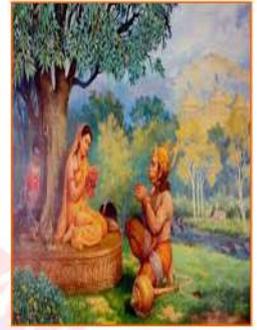
ప్రదేయో రాఘవాయేతి సీతా హనుమతే దదౌ |
ప్రతిగృహ్య తతో వీరో మణిరత్నమనుత్తమమ్ || 70 ||

అంగుల్య యోజయామాస న హ్యస్య ప్రాభవద్భుజః |
మణిరత్నం కపివరః ప్రతిగృహ్యభివాద్య చ || 71 ||

సీతాం ప్రదక్షిణం కృత్వా ప్రణతః పార్శ్వతః స్థితః |
హర్షేణ మహతా యుక్తః సీతాదర్శనజేన సః |
హృదయేన గతో రామం శరీరేణ తు నిష్ఠితః || 72 ||

మణివరముపగృహ్య తం మహార్థం జనకన్యపాత్మజయా ధృతం ప్రభావాత్ |
గిరిరివ పవనావధూతముక్తః సుఖితమనాః ప్రతిసంక్రమం ప్రపేదే || 73 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే అష్టాత్రింశః
సర్గః || 38 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



39. ఏకోనచత్వారింశః సర్గః - హనుమత్సందేశః

|| హనుమత్సందేశః ||

మణిం దత్త్వా తతః సీతా హనుమంతమథాబ్రవీత్ |

అభిజ్ఞానమభిజ్ఞాతమేతద్రామస్య తత్త్వతః || 1 ||

మణిం తు దృష్ట్వా రామో వై త్రయాణాం సంస్మరిష్యతి |

వీరో జనన్యా మమ చ రాజ్ఞో దశరథస్య చ || 2 ||

స భూయస్త్యం సముత్సాహే చోదితో హరిసత్తమ |

అస్మిన్కార్యసమారంభే ప్రచింతయ యదుత్తరమ్ || 3 ||

త్వమస్మిన్కార్యనిర్వోగే ప్రమాణం హరిసత్తమ |

హనుమన్యత్నమాస్థాయ దుఃఖక్షయకరో భవ || 4 ||

తస్య చింతయతో యత్నో దుఃఖక్షయకరో భవేత్ |

స తథేతి ప్రతిజ్ఞాయ మారుతిర్భమవిక్రమః || 5 ||

శిరసాఽఽవంద్య వైదేహీం గమనాయోపచక్రమే |

జ్ఞాత్యా సంప్రస్థితం దేవీ వానరం మారుతాత్మజమ్ || 6 ||

బాష్పగద్గదయా వాచా మైథిలీ వాక్యమబ్రవీత్ |

కుశలం హనుమన్స్త్బాయాః సహితౌ రామలక్ష్మణౌ || 7 ||

సుగ్రీవం చ సహమాత్యం వృద్ధాన్సర్వాంశ్చ వానరాన్ |

బ్రూయాస్త్యం వానరశ్రేష్ఠ కుశలం ధర్మసంహితమ్ || 8 ||

యథా స చ మహాబాహుర్కాంతారయతి రాఘవః |

అస్మాద్ధుఃఖాంబుసంరోధాత్త్వం సమాధాతుమర్హసి || 9 ||

జీవంతీం మాం యథా రామః సంభావయతి కీర్తిమాన్ |

తత్తథా హనుమన్వాచ్యో వాచా ధర్మమవాప్సుహి || 10 ||

నిత్యముత్సాహాయుక్తాశ్చ వాచః శ్రుత్వా త్యయేరితాః |

వర్తిష్యతే దాశరథేః పౌరుషం మదవాప్తయే || 11 ||

మత్సందేశయుతా వాచస్త్యత్తః శ్రుత్వైవ రాఘవః |

పరాక్రమవిధిం వీరో విధివత్సంవిధాస్యతి || 12 ||

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా హనుమాన్కారుతాత్మజః |

శిరస్యంజలిమాధాయ వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



39. ఏకోనచత్వారింశః సర్గః - హనుమాత్సందేశః

అయం చ వీర సందేహస్తిష్ఠతవ మమాగ్రతః |
 సుమహంస్త్యత్సహాయేషు హర్షక్షేషు హలిశ్వర || 24 ||
 కథం ను ఖలు దుష్పారం తరిష్యంతి మహోదధిమ్ |
 తాని హర్షక్షసైన్యాని తౌ వా నరవరాత్తజౌ || 25 ||
 త్రయాణామేవ భూతానాం సాగరస్యాస్య లంఘనే |
 శక్తిః స్యాద్వైనతేయస్య తవ వా మారుతస్య వా || 26 ||
 తదస్త్విన్మార్కనిర్యోగే వీరైవం దురితక్రమే |
 కిం పశ్యసి సమాధానం త్వం హి కార్యవిదాం వరః || 27 ||
 కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే |
 పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్యస్తే ఫలోదయః || 28 ||
 బలైః సమగైర్యది మాం రావణం జిత్వ సంయుగే |
 విజయీ స్వపులిం యాయాత్తత్తు మే స్యాద్యశస్కరమ్ || 29 ||
 శరైస్తు సంకులాం కృత్వా లంకాం పరబలార్ధనః |
 మాం నయేద్యది కాకుత్స్థస్తత్తస్య సదృశం భవేత్ || 30 ||
 తద్యథా తస్య విక్రాంతమనురూపం మహాత్మనః |
 భవేదాహవశూరస్య తథా త్వముపపాదయ || 31 ||
 తదర్థోపహితం వాక్యం సహితం హేతుసంహితమ్ |
 నిశమ్య హనుమాజ్ఞేషం వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ || 32 ||
 దేవి హర్షక్షసైన్యానామీశ్వరః ఘ్నవతాం వరః |
 సుగ్రీవః సత్త్వసంపన్నస్తవార్థే కృతనిశ్చయః || 3 ||
 న వానరసహస్రాణాం కోటిభిరభిసంవృతః |
 క్షిప్రమేష్యతి వైదేహి రాక్షసానాం నిబర్హణః || 34 ||
 తస్య విక్రమసంపన్నాః సత్త్వవంతో మహాబలాః |
 మనః సంకల్పసంపాతా నిదేశే హరయః స్థితాః || 35 ||
 యేషాం నోపరి నాధస్తాన్ష తిర్యక్సజ్జితే గతిః |
 న చ కర్తసు సీదంతి మహత్స్వమితతేజసః || 36 ||
 అసకృత్కైర్మహోత్సాహైః ససాగరధరాధరా |
 ప్రదక్షిణీకృతా భూమిర్వాయుమార్గానుసారిభిః || 37 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

39. ఏకోనచత్వారింశః సర్గః - హనుమాత్సందేశః



మద్విశిష్టాశ్చ తుల్యాశ్చ సంతి తత్ర వనాకసః |
 మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చిన్నాస్తి సుగ్రీవసన్నిధౌ || 38 ||
 అహం తావదిహ ప్రాప్తః కిం పునస్తే మహాబలాః |
 న హి ప్రకృష్టాః ప్రేష్యంతే ప్రేష్యంతే హీతరే జనాః || 39 ||
 తదలం పరితాపేన దేవి శోకో వ్యపైతు తే |
 ఏకోత్పాతేన తే లంకామేష్యంతి హరియాథపాః || 40 ||
 మమ పృష్ఠగతౌ తౌ చ చంద్రసూర్యావివోదితౌ |
 త్వత్సకాశం మహాసత్త్వా నృసింహావాగమిష్యతః || 41 ||
 తౌ హి వీరౌ నరవరౌ సహితౌ రామలక్ష్మణౌ |
 ఆగమ్య నగరీం లంకాం సాయకైర్విధమిష్యతః || 42 ||
 సగణం రావణం హత్యా రాఘవో రఘునందనః |
 త్యామాదాయ వరారోహా స్వపురం ప్రతియాస్యతి || 43 ||
 తదాశ్వసిహి భద్రం తే భవ త్వం కాలకాంక్షిణీ |
 న చిరాద్ద్రక్ష్యసే రామం ప్రజ్వలంతమివానలమ్ || 44 ||
 నిహతే రాక్షసేంద్రేఽస్తిన్సపుత్రామాత్యబాంధవే |
 త్వం సమేష్యసి రామేణ శశాంకేనేవ రోహిణీ || 45 ||
 క్షిప్రం త్వం దేవి శోకస్య పారం యాస్యసి మైథిలి |
 రావణం చైవ రామేణ నిహతం ద్రక్ష్యసేఽచిరాత్ || 46 ||
 ఏవమాశ్వాస్య వైదేహీం హనుమాన్తారుతాత్మజః |
 గమనాయ మతిం కృత్వా వైదేహీం పునరబ్రవీత్ || 47 ||
 తమరిఘ్నం కృతాత్మానం క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవమ్ |
 లక్ష్మణం చ ధనుష్పాణిం లంకాద్వారముపస్థితమ్ || 48 ||
 నఖదంష్ట్రాయుధాస్వీరాస్సింహశార్థూలవిక్రమాన్ |
 వానరాన్పారణేంద్రాభాన్క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి సంగతాన్ || 49 ||
 శ్రైలాంబుదనికాశానాం లంకామలయసానుషు |
 నర్దతాం కపిముఖ్యానామార్యే యూథాన్యనేకశః || 50 ||
 న తు మర్త్యణి ఘోరేణ తాడితో మన్తథేషుణా |
 న శర్త్వ లభతే రామః సింహార్జిత ఇవ ద్విపః || 51 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



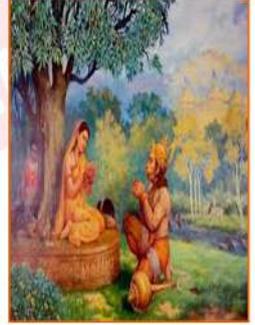
39. ఏకోనచత్యాలింశః సర్గః - హనుమత్సందేశః

మా రుదో దేవి శోకేన మా భూత్తే మనసోఽప్రియమ్ |
శచివ పత్యా శక్రేణ భర్తా నాథవతీ హ్యసి || 52 ||

రామాద్విశిష్టః కోఽన్యోఽస్తి కశ్చిత్సామిత్రిణా సమః |
అగ్నిమారుతకల్పౌ తౌ బ్రూతరౌ తవ సంశ్రయా || 53 ||

నాస్తింశ్చిరం వత్స్యసి దేవి దేశే రక్షోగణైరధ్యుషితేఽతిరౌద్రే |
న తే చిరాదాగమనం ప్రియస్య క్షమస్య మత్సంగమకాలమాత్రమ్ || 54 ||

ఇత్యార్ద్రే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
ఏకోనచత్యాలింశః సర్గః || 39 ||



www.sanatanadharm.com



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

40. చత్వారింశః సర్గః - హనుమత్ప్రేషణమ్



// హనుమత్ప్రేషణమ్ //

శ్రుత్వా తు వచనం తస్య వాయుసూనోర్మహాత్మనః |

ఉవాచాత్మహితం వాక్యం సీతా సురసుతోపమా || 1 ||

త్వాం దృష్ట్వా ప్రియవక్తారం సంప్రహృష్యామి వానర |

అర్థసంజాతసస్యేవ వృష్టిం ప్రాప్య వసుంధరా || 2 ||

యథా తం పురుషవ్యాఘ్రం గాత్రైః శోకాభికల్మితైః |

సంస్మశేయం సకామాహం తథా కురు దయాం మయి || 3 ||

అభిజ్ఞానం చ రామస్య దద్యా హరిగణోత్తమ |

క్షిప్తామిషీకాం కాకస్య కోపాదేకాక్షిశాతనీమ్ || 4 ||

మనఃశిలాయాస్తిలకో గండపార్శ్వే నివేశితః |

త్వయా ప్రనష్టే తిలకే తం కిల స్మర్తుమర్హసి || 5 ||

స వీర్యవాన్కథం సీతాం హృతాం సమనుమన్యసే |

వసంతీం రక్షసాం మధ్యే మహేంద్రవరుణోపమాః || 6 ||

ఏష చూడామణిర్దివ్యో మయా సుపరిరక్షితః |

ఏతం దృష్ట్వా ప్రహృష్యామి వ్యసనే త్వామివానఘ || 7 ||

ఏష నిర్యాతితః శ్రీమాన్తయా తే వారిసంభవః |

అతః పరం న శక్యామి జీవితుం శోకలాలసా || 8 ||

అసహ్యని చ దుఃఖాని వాచశ్చ హృదయచ్ఛిదః |

రాక్షసీనాం సుఖారాణాం త్వత్కృతే మర్షయామ్యహమ్ || 9 ||

ధారయిష్యామి మాసం తు జీవితం శత్రుసూదన |

మాసాదూర్ధ్వం న జీవిష్యే త్వయా హీనా నృపాత్కజ || 10 ||

ఘోరో రాక్షసరాజోఽయం దృష్టిశ్చ న సుఖా మయి |

త్వాం చ శ్రుత్వా విషజ్జంతం న జీవేయమహం క్షణమ్ || 11 ||

వైదేహ్య వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాశ్రుభాషితమ్ |

అథాఽబ్రవీన్తహతేజా హనుమాన్తారుతాత్కజః || 12 ||

త్వచ్ఛౌకవిముఖో రామో దేవి సత్యేన తే శపే |

రామే దుఃఖాభిభూతే తు లక్ష్మణః పరితప్యతే || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

40. చత్వారింశః సర్గః - హనుమత్ప్రేషణమ్



కథంచిద్భవతీ దృష్టా న కాలః పరిశోచితుమ్ |
 ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానామంతం ద్రక్షసి భామిని || 14 ||

తావుభౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ రాజపుత్రావరిందమౌ |
 త్వద్ధర్మనకృతోత్సాహౌ లంకాం భస్మీకరిష్యతః || 15 ||

హత్యా తు సమరే క్రూరం రావణం సహబాంధవమ్ |
 రాఘవౌ త్యాం విశాలాక్షి స్వాం పులిం ప్రాపయిష్యతః || 16 ||

యత్తు రామౌ విజానీయాదభిజ్ఞానమనిందితే |
 ప్రీతిసంజననం తస్య భూయస్త్వం దాతుమర్హసి || 18 ||

సాఽబ్రవీద్ధత్తమేవేతి మయాభిజ్ఞానముత్తమమ్ |
 ఏతదేవ హి రామస్య దృష్ట్యా మత్కేశభూషణమ్ || 19 ||

శ్రద్ధేయం హనుమన్వాక్యం తవ వీర భవిష్యతి |
 స తం మణివరం గృహ్య శ్రీమాన్మనగసత్తమః || 20 ||

ప్రణమ్య శిరసా దేవీం గమనాయోపచక్రమే |
 తముత్పాతకృతోత్సాహమవేక్ష్య హరిపుంగవమ్ || 20 ||

వర్ధమానం మహావేగమువాచ జనకాత్మజా |
 అశ్రుపూర్ణముఖీ దీనా బాష్పగద్గదయా గిరా || 21 ||

హనుమన్సింహసంకాశౌ భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ |
 సుగ్రీవం చ సహమాత్యం సర్వాస్త్రియా హ్యనామయమ్ || 22 ||

యథా చ స మహాబాహుర్కాం తారయతి రాఘవః |
 అస్మాద్ధుఃఖాంబుసంరోధాత్త్వం సమాధాతుమర్హసి || 23 ||

ఇమం చ తీవ్రం మమ శోకవేగం రక్షోభిరేభిః పరిభర్తనం చ |
 బ్రూయాస్తు రామస్య గతః సమీపం శివశ్చ తేఽధ్వాస్తు హరిప్రవీర || 24 ||

స రాజపుత్ర్యా ప్రతివేదితార్థః కపిః కృతార్థః పరిహృష్టచేతాః |
 అల్పావశేషం ప్రసమీక్ష్య కార్యం దిశం హ్యుదీచీం మనసా జగామ || 25 ||

ఇత్యార్ద్రే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చత్వారింశః
 సర్గః || 40 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



1. ఏకచత్వారింశః సర్గః - ప్రమదావనభంజనమ్

// ప్రమదావనభంజనమ్ //

స చ వాగ్భీః ప్రశస్తాభిర్గమిష్యన్పూజితస్తయా |
తస్మాద్దేశాదపక్రమ్య చింతయామాస వానరః || 1 ||

అల్పశేషమిదం కార్యం దృష్ట్వయమసితేక్షణా |
త్రీనుపాయానతిక్రమ్య చతుర్థ ఇహ దృశ్యతే || 2 ||

న సామ రక్షఃసు గుణాయ కల్పతే న దానమర్థోపచితేషు యుజ్యతే |
న భేదసాధ్యా బలదర్పితా జనాః పరాక్రమస్తేవ మమేహ రోచతే || 3 ||

న చాస్య కార్యస్య పరాక్రమాదృతే వినిశ్చయః కశ్చిదిహోపపద్యతే |
హతప్రవీరా హి రణే హి రాక్షసాః కథంచిదీయ్యుర్యదిహోద్య మార్దవమ్ || 4 ||

కార్యే కర్తవీ నిర్లిప్తే యో బహూన్యపి సాధయేత్ |
పూర్వకార్యావిరోధేన స కార్యం కర్తుమర్హతి || 5 ||

న హ్యేకః సాధకో హేతుః స్వల్పస్యాపీహ కర్తవీ |
యో హ్యర్థం బహుధా వేద స సమర్థోఽర్థసాధనే || 6 ||

ఇహైవ తావత్కృతనిశ్చయో హ్యహం యది వ్రజేయం ప్లవగేశ్వరాలయమ్ |
పరాత్కనం మర్దవిశేషతత్త్వవి త్తతః కృతం స్యాన్నమ భర్తృశాసనమ్ || 7 ||

కథం ను ఖల్వద్య భవేత్సుఖాగతం ప్రసహ్య యుద్ధం మమ రాక్షసైః సహ |
తద్దైవ ఖల్వాత్తబలం చ సారవ త్సంమానయేన్నాం చ రణే దశాననః || 8 ||

తతః సమాసాద్య రణే దశాననం సమంత్రివర్గం సబలప్రయాయినమ్ |
హృది స్థితం తస్య మతం బలం చ వై సుఖేన మత్వాహమితః పునర్వ్రజే || 9 ||

ఇదమస్య నృశంసస్య నందనోపమముత్తమమ్ |
వనం నేత్రమనఃకాంతం నానాద్రుమలతాయుతమ్ || 10 ||

ఇదం విధ్వంసయిష్యామి శుష్కం వనమివానలః |
అస్మిన్భగ్నే తతః కోపం కరిష్యతి దశాననః || 11 ||

తతో మహత్సాశ్వమహారథద్విపం బలం సమాదేక్ష్యతి రాక్షసాభిపః |
త్రిశూలకాలాయసపట్టసాయుధం తతో మహద్ద్యుద్ధమిదం భవిష్యతి || 12 ||

అహం తు తైః సంయతి చండవిక్రమైః సమేత్య రక్షోభిరసహ్యవిక్రమః | 1169
నిహత్య తద్రావణచోదితం బలం సుఖం గమిష్యామి కపీశ్వరాలయమ్ || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



41. ఏకచత్వారింశః సర్గః - ప్రమదావనభంజనమ్

తతో మారుతవత్సుద్ధో మారుతిల్భమవిక్రమః |
ఊరువేగేన మహతా ద్రుమాన్ క్షేప్తుమథారభత్ || 14 ||

తతస్తు హనుమాన్వీరో బభంజ ప్రమదావనమ్ |
మత్తద్విజసమాఘుష్టం నానాద్రుమలతాయుతమ్ || 15 ||

తద్వనం మథితైర్వక్షైర్భిన్నైశ్చ సలిలాశయైః |
చూర్ణితైః పర్వతాగ్రైశ్చ బభూవాప్రియదర్శనమ్ || 16 ||

నానాశకుంతవిరుతైః ప్రభిన్నైః సలిలాశయైః |
తామైః కిలసయైః క్లాంతైః క్లాంతద్రుమలతాయుతమ్ || 17 ||

న బభౌ తద్వనం తత్ర దావానలహతం యథా |
వ్యాకులావరణా రేజుర్విహ్వలా ఇవ తా లతాః || 18 ||

లతాగృహైశ్చిత్రగృహైశ్చ నాశితై ర్మహోరగైర్వాలమృగైశ్చ నిర్ఘృతైః |
శిలాగృహైరున్మథితైస్తథా గృహైః ప్రనష్టరూపం తదభూన్మహద్వనమ్ || 19 ||

సా విహ్వాలాఽశోకలతాప్రతానా వనస్థలీ శోకలతాప్రతానా |
జాతా దశాస్యప్రమదావనస్య కపేర్బలాద్ధి ప్రమదావనస్య || 20 ||

స తస్య కృత్వాఽర్థపతేర్మహాకపి ర్మహద్వలీకం మనసో మహాత్మనః |
యుయుత్సురేకో బహుభిర్మహాబలైః శ్రీయా జ్వలంస్తోరణమాస్థితః కపిః || 21 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
ఏకచత్వారింశః సర్గః || 41 ||



www.sanatanaadharm.com



వార్షికి రామాయణం- సుందరకాండ



42. ద్విచత్వారింశః సర్గః - కింకరనిషాదనమ్

|| కింకరనిషాదనమ్ ||

తతః పక్షినినాదేన వృక్షభంగస్వనేన చ |
 బభూవుస్తాససంభ్రాంతాః సర్వే లంకానివాసినః || 1 ||
 విద్రుతాశ్చ భయత్రస్తా వినేదుర్భగపక్షిణః |
 రక్షసాం చ నిమిత్తాని క్రూరాణి ప్రతిపేదిరే || 2 ||
 తతో గతాయాం నిద్రాయాం రాక్షసౌ వికృతాననాః |
 తద్వనం దదృశుర్భగ్నం తం చ వీరం మహాకపిమ్ || 3 ||
 స తా దృష్ట్వా మహాబాహుర్మహాసత్త్వో మహాబలః |
 చకార సుమహద్దూపం రాక్షసీనాం భయావహమ్ || 4 ||
 తతస్తం గిరిసంకాశమతికాయం మహాబలమ్ |
 రాక్షసౌ వానరం దృష్ట్వా పప్రచ్ఛుర్జనకాత్మజామ్ || 5 ||
 కోఽయం కస్య కుతో వాయం కిం నిమిత్తమిహాగతః |
 కథం త్వయా సహనేన సంవాదః కృత ఇత్యుత || 6 ||
 ఆచక్ష్య నో విశాలాక్షి మా భూత్తే సుభగే భయమ్ |
 సంవాదమసితాపాంగే త్వయా కిం కృతవానయమ్ || 7 ||
 అథాబ్రవీత్తదా సాధ్యే సీతా సర్వాంగసుందరీ |
 రక్షసాం భీమరూపాణాం విజ్ఞానే మమ కా గతిః || 8 ||
 యూయమేవాభిజానీత యోఽయం యద్వా కలిష్యతి |
 అహిరేవ హ్యహేః పాదాన్విజానాతి న సంశయః || 9 ||
 అహమప్యస్య భీతాఽస్మి నైనం జానామి కోన్వయమ్ |
 వేద్మి రాక్షసమేవైనం కామరూపిణమాగతమ్ || 10 ||
 వైదేహ్య వచనం శ్రుత్వా రాక్షసౌ విద్రుతా దిశః |
 స్థితాః కాశ్చిద్గతాః కాశ్చిద్రావణాయ నివేదితుమ్ || 11 ||
 రావణస్య సమీపే తు రాక్షసౌ వికృతాననాః |
 విరూపం వానరం భీమమాఖ్యాతుముపచక్రముః || 12 ||
 అశోకవనికామధ్యే రాజన్భీమవపుః కపిః |
 సీతయా కృతసంవాదస్తిష్ఠత్యమితవిక్రమః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



42. ద్విచత్వారింశః సర్గః - కింకరనిపూదనమ్

తస్య క్రుద్ధస్య నేత్రాభ్యాం ప్రాపతన్నాస్త్రబిందవః |
 దీప్తాభ్యామివ దీపాభ్యాం సార్చిషః స్నేహబిందవః || 23 ||
 ఆత్మనః సద్యశాన్ శూరాన్కింకరాన్నామ రాక్షసాన్ |
 వ్యాదిదేశ మహాతేజా నిగ్రహార్థం హనూమతః || 24 ||
 తేషామశీతిసాహస్రం కింకరాణాం తరస్వినామ్ |
 నిర్యయుర్భవనాత్తస్మాత్కూటముద్గరపాణయః || 25 ||
 మహోదరా మహాదంష్ట్రా ఘోరరూపా మహాబలాః |
 యుద్ధాభిమనసః సర్వే హనుమద్ధహణోన్ముఖాః || 26 ||
 తే కపిం తం సమాసాద్య తోరణస్థమవస్థితమ్ | [కపీంద్రం]
 అభిపేతుర్తహవేగాః పతంగా ఇవ పావకమ్ || 27 ||
 తే గదాభిర్విచిత్రాభిః పరిఘైః కాంచనాంగదైః |
 ఆజఘ్నుర్వానరశ్రేష్ఠం శరైశ్చాదిత్యసన్నిభైః || 28 ||
 ముద్గరైః పట్టిశైః శూలైః ప్రాసతోమరశక్తిభిః |
 పరివార్య హనూమంతం సహసా తస్థురగ్రతః || 29 ||
 హనుమానపి తేజస్వీ శ్రీమాన్సర్వతసన్నిభః |
 క్షితావావిధ్య లాంగూలం ననాద చ మహాస్వనమ్ || 30 ||
 స భూత్వా సుమహాకాయో హనుమాన్కారుతాత్మజః |
 ధృష్టమాస్ఫటయామాస లంకాం శబ్దేన పూరయన్ || 31 ||
 తస్యాస్ఫటితశబ్దేన మహతా సానునాదినా |
 పేతుర్విహంగా గగనాదుచ్చైశ్చేదమఘోషయత్ || 32 ||
 జయత్యతిబలో రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః |
 రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభిపాలితః || 33 ||
 దాసోఽహం కోసలేంద్రస్య రామస్యాక్షిష్టకర్తృణః |
 హనుమాన్ శత్రుసైన్యానాం నిహంతా మారుతాత్మజః || 34 ||
 న రావణసహస్రం మే యుద్ధే ప్రతిబలం భవేత్ |
 శిలాభిస్తు ప్రహరతః పాదపైశ్చ సహస్రశః || 35 ||
 అర్దయిత్వా పులిం లంకామభివాద్య చ మైథిలీమ్ |
 సమృద్ధార్థో గమిష్యామి మిషతాం సర్వరక్షసామ్ || 36 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



42. ద్విచత్వారింశః సర్గః - కింకరనిపూదనమ్

తస్య సన్నాదశబ్దేన తేభవన్భయశంకితాః |
దద్యుశుశ్చ హనూమంతం సంధ్యామేఘమివోన్నతమ్ || 37 ||

స్వామిసందేశనిఃశంకాస్తతస్తే రాక్షసాః కపిమ్ |
చిత్తైః ప్రహరణైర్భ్రమైరభిపేతుస్తతస్తతః || 38 ||

స తైః పరివృతః శూరైః సర్వతః స మహాబలః |
ఆససాదాయసం భీమం పరిఘం తోరణాశ్రితమ్ || 39 ||

స తం పరిఘమాదాయ జఘాన చ నిశాచరాన్ |
స పన్నగమివాదాయ స్ఫురంతం వినతాసుతః || 40 ||

విచచారాంబరే వీరః పరిగృహ్య చ మారుతిః |
[సూదయామాస వజ్రేణ దైత్యానివ సహస్రదృక్ |]

స హత్యా రాక్షసాన్వీరాన్కింకరాన్తారుతాత్మజః || 41 ||
యుద్ధకాంక్షీ పునర్వీరస్తోరణం సముపాశ్రితః |

తతస్తస్మాద్భయాన్ముక్తాః కతిచిత్తత్ర రాక్షసాః |
నిహతాన్కింకరాన్సర్వాన్రావణాయ న్యవేదయన్ || 42 ||

స రాక్షసానాం నిహతం మహద్బలం నిశమ్య రాజా పరివృత్తలోచనః |
సమాదిదేశాప్రతిమం పరాక్రమే ప్రహస్తపుత్రం సమరే సుదుర్జయమ్ || 43 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
ద్విచత్వారింశః సర్గః || 42 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



43. త్రిచత్వారింశః సర్గః - చైత్యప్రాసాదదాహః

|| చైత్యప్రాసాదదాహః ||

తతః స కింకరాన్తత్వా హనుమాన్ ధ్యానమాస్థితః |
 వనం భగ్నం మయా చైత్యప్రాసాదో న వినాశితః || 1 ||
 తస్మాత్ప్రాసాదమప్యేవమిమం విధ్వంసయామ్యహమ్ |
 ఇతి సంచింత్య మనసా హనుమాన్సర్వయన్భలమ్ || 2 ||
 చైత్యప్రాసాదమాప్లుత్య మేరుశృంగమివోన్నతమ్ |
 ఆరురోహ హరిశ్రేష్ఠో హనుమాన్వారుతాత్తజః || 3 ||
 ఆరుహ్య గిరిసంకాశం ప్రాసాదం హరియూథపః |
 బభౌ స సుమహాతేజాః ప్రతిసూర్య ఇవోదితః || 4 ||
 సంప్రదృష్య చ దుర్ధర్షం చైత్యప్రాసాదముత్తమమ్ |
 హనుమాన్సృజ్వలల్లక్ష్మ్యా పారియాత్రోపమోఽభవత్ || 5 ||
 స భూత్వా సుమహాకాయః ప్రభావాన్వారుతాత్తజః |
 ధృష్టమాస్ఫృటయామాస లంకాం శబ్దేన పూరయన్ || 6 ||
 తస్యాస్ఫృటితశబ్దేన మహతా శ్రోత్రఘాతినా |
 పేతుర్విహంగమాస్తత్ర చైత్యపాలాశ్చ మోహితాః || 7 ||
 అస్త్రవిజ్ఞయతాం రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః |
 రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభిపాలితః || 8 ||
 దాసోఽహం కోసలేంద్రస్య రామస్యాక్లిష్టకర్మణః |
 హనుమాన్ శత్రుసైన్యానాం నిహంతా మారుతాత్తజః || 9 ||
 న రావణసహస్రం మే యుద్ధే ప్రతిబలం భవేత్ |
 శిలాభిస్తు ప్రహరతః పాదపైశ్చ సహస్రశః || 10 ||
 అర్దయిత్వా పులిం లంకామభివాద్య చ మైథిలీమ్ |
 సమృద్ధార్థో గమిష్యామి మిషతాం సర్వరక్షసామ్ || 11 ||
 ఏవముక్త్యా మహాబాహుశ్చైత్యస్థో హరియూథపః |
 ననాద భీమనిర్తాదో రక్షసాం జనయన్భయమ్ || 12 ||
 తేన శబ్దేన మహతా చైత్యపాలాః శతం యయుః |
 గృహీత్వా వివిధానస్త్రాన్మాస్మాన్లఘ్నాన్సరశ్చధాన్ || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



43. త్రిచత్వారింశః సర్గః - చైత్యప్రాసాదదాహః

విస్ఫజంతో మహాకాయా మారుతిం పర్యవారయన్ |
 తే గదాభిర్విచిత్రాభిః పరిఘ్నేః కాంచనాంగదైః || 14 ||
 ఆజఘ్నుర్వానరశ్రేష్ఠం బాణైశ్చాదిత్యసన్నిభైః |
 ఆవర్త ఇవ గంగాయాస్తోయస్య విపులో మహాన్ || 15 ||
 పరిక్షిప్య హరిశ్రేష్ఠం స బభౌ రక్షసాం గణః |
 తతో వాతాత్తజః క్రుద్ధో భీమరూపం సమాస్థితః || 16 ||
 ప్రాసాదస్య మహాంతస్య స్తంభం హేమపరిష్కృతమ్ |
 ఉత్పాటయిత్వా వేగేన హనుమాన్ప్రవనాత్తజః || 17 ||
 తతస్తం భ్రామయామాస శతధారం మహాబలః |
 తత్ర చాగ్నిః సమభవత్ప్రాసాదశ్చాప్యదహ్యత || 18 ||
 దహ్యమానం తతో దృష్ట్వా ప్రాసాదం హరియాథపః |
 స రాక్షసశతం హత్వా వజ్రేణేంద్ర ఇవాసురాన్ || 19 ||
 అంతరిక్షే స్థితః శ్రీమానిదం వచనమబ్రవీత్ |
 మాద్యశానాం సహస్రాణి విస్ఫుష్టాని మహాత్మనామ్ || 20 ||
 బలినాం వానరేంద్రాణాం సుగ్రీవవశవర్తినామ్ |
 అటంతి వసుధాం కృత్వాం వయమస్యే చ వానరాః || 21 ||
 దశనాగబలాః కేచిత్కేచిద్దశగుణోత్తరాః |
 కేచిన్నాగసహస్రస్య బభూవుస్తుల్యవిక్రమాః || 22 ||
 సంతి చౌఘబలాః కేచిత్కేచిద్ద్యాయుబలోపమాః |
 అప్రమేయబలాశ్చాస్యే తత్రాసన్తరియాథపాః || 23 ||
 ఈద్యగ్నీధైస్తు హరిభిర్భృతో దంతనఖాయుదైః |
 శతైః శతసహస్రైశ్చ కోటిభిరయుతైరపి || 24 ||
 ఆగమిష్యతి సుగ్రీవః సర్వేషాం వో నిషూదనః |
 నేయమస్తి పులి లంకా న యూయం న చ రావణః |
 యస్తాదిక్ష్యాకునాథేన బద్ధం వైరం మహాత్మనా || 25 ||
 ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రిచత్వారింశః
 సర్గః || 43 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



44. చతుశ్చత్యాలింశః సర్గః - జంబుమాలివధః

// జంబుమాలివధః //

సందిష్టో రాక్షసేంద్రేణ ప్రహస్తస్య సుతో బలీ |
 జంబుమాలీ మహాదంష్ట్రో నిర్జగామ ధనుర్ధరః || 1 ||
 రక్తమాల్యాంబరధరః స్రగ్వీ రుచిరకుండలః |
 మహాన్వివృత్తనయనశ్చండః సమరదుర్జయః || 2 ||
 [అధికపాఠః - దగ్ధత్రికూటప్రతిమో మహాజలదసన్నిభః |
 మహాభుజశిరఃస్కంధో మహాదంష్ట్రో మహాననః |
 మహాజవో మహోత్సాహో మహాసత్త్వోరువిక్రమః |
 ఆజగామాతివేగేన సాయుధః స మహారథః ||
 ధనుః శక్రధనుఃప్రఖ్యం మహాద్రుచిరసాయకమ్ |
 విస్ఫారయానో వేగేన వజ్రాశనిసమస్వనమ్ || 3 ||
 తస్య విస్ఫారఘోషేణ ధనుషో మహతా దిశః |
 ప్రదిశశ్చ నభశ్చైవ సహసా సమపూర్యత || 4 ||
 రథేన ఖరయుక్తేన తమాగతముదీక్ష్వ సః |
 హనుమాన్వేగసంపన్నో జహార్ష చ ననాద చ || 5 ||
 తం తోరణవిటంకస్థం హనుమంతం మహాకపిమ్ |
 జంబుమాలీ మహాబాహుర్వివ్యాధ నిశితైః శరైః || 6 ||
 అర్ధచంద్రేణ వదనే శిరస్యేకేన కర్ణినా |
 బాహ్యోర్వివ్యాధ నారాచైర్దశభిస్తం కపీశ్వరమ్ || 7 ||
 తస్య తచ్ఛుశుభే తామ్రం శరేణాభిహతం ముఖమ్ |
 శరదీవాంబుజం పుల్లం విద్ధం భాస్కరరశ్మినా || 8 ||
 తత్తస్య రక్తం రక్తేన రంజితం శుశుభే ముఖమ్ |
 యథాకాశే మహాపద్మం సిక్తం చందనబిందుభిః || 9 ||
 చుకోప బాణాభిహతో రాక్షసస్య మహాకపిః |
 తతః పార్శ్వేఽతివిపులాం దదర్శ మహతీం శిలామ్ || 10 ||
 తరసా తాం సముత్పాట్య చిక్షేప బలవద్భలీ |
 తాం శరైర్దశభిః క్రుద్ధస్తాడయామాస రాక్షసః || 11 ||

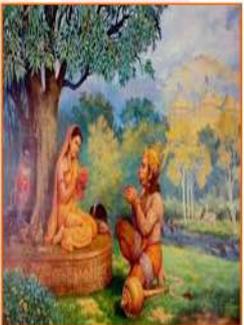


వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



44. చతుశ్చత్యారింశః సర్గః - జంబుమాలివధః

విపన్నం కర్త తద్దృష్ట్వా హనుమాంశ్చండవిక్రమః |
 సాలం విపులముత్పాట్య భ్రామయామాస వీర్యవాన్ || 12 ||
 భ్రామయంతం కపిం దృష్ట్వా సాలవృక్షం మహాబలమ్ |
 చిక్షేప సుబహూన్బాణాన్ జంబుమాలీ మహాబలః || 13 ||
 సాలం చతుర్భిశ్చేద వానరం పంచభిర్బుజే |
 శిరస్యేకేన బాణేన దశభిస్తు న్తనాంతరే || 14 || [ఉరస]
 స శరైః పూరితతనుః క్రోధేన మహతా వృతః |
 తమేవ పరిఘం గృహ్య భ్రామయామాస వేగతః || 15 ||
 అతివేగోఽతివేగేన భ్రామయిత్వా బలోత్కటః |
 పరిఘం పాతయామాస జంబుమాలేర్కహోరసి || 16 ||
 తస్య చైవ శిరో నాస్తి న బాహూ న చ జానునీ |
 న ధనుర్న రథో నాశ్వాస్త్రాదృశ్యంత నేషవః || 17 ||
 స హతస్తరసా తేన జంబుమాలీ మహాబలః |
 పపాత నిహతో భూమౌ చూర్ణితాంగవిభూషణః || 18 ||
 జంబుమాలిం చ నిహతం కింకరాంశ్చ మహాబలాన్ |
 చుక్రోధ రావణః శ్రుత్వా కోపసంరక్తలోచనః || 19 ||
 స రోషసంవర్తితతామ్రలోచనః ప్రహస్తపుత్రే నిహతే మహాబలే |
 అమాత్యపుత్రానతివీర్యవిక్రమా న్సమాదిదేశాశు నిశాచరేశ్వరః || 20 ||
 ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
 చతుశ్చత్యారింశః సర్గః || 44 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



45. పంచచత్వారింశః సర్గః - అమాత్యపుత్రవధ

|| అమాత్యపుత్రవధః ||

తతస్తే రాక్షసేంద్రేణ చోదితా మంత్రిణాం సుతాః |

నిర్యయుర్భవనాత్తస్మాత్సప్త సప్తార్చివర్చనః || 1 ||

మహాబలపలీవారా ధనుష్కంతో మహాబలాః |

కృతాస్త్రాస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠాః పరస్పరజయైషిణః || 2 ||

హేమజాలపరిక్షిప్తైర్వజవద్భిః పతాకిభిః |

తోయదస్పననిర్హోషైర్వాజియుక్తైర్కహారథైః || 3 ||

తప్తకాంచనచిత్రాణి చాపాన్యమితవిక్రమాః |

విస్ఫారయంతః సంహృష్టాస్తటిత్వంత ఇవాంబుదాః || 4 ||

జనన్యస్తు తతస్తేషాం విదిత్వా కింకరాన్ఘ్రితాన్ |

బభూవుః శోకసంభ్రాంతాః సబాంధవసుహృజ్ఞనాః || 5 ||

తే పరస్పరసంఘర్షాత్తప్తకాంచనభూషణాః |

అభిపేతుర్హనూమంతం తోరణస్థమవస్థితమ్ || 6 ||

సృజంతో బాణవృష్టిం తే రథగర్జితనిఃస్వనాః |

వృష్టిమంత ఇవాంభోదా విచేరుర్నైర్వృతాంబుదాః || 7 ||

అవకీర్ణస్తతస్తాభిర్హనుమాఞ్జరవృష్టిభిః |

అభవత్సంవృతాకారః శైలరాడివ వృష్టిభిః || 8 ||

స శరాన్తోఘయామాస తేషామాశుచరః కపిః |

రథవేగం చ వీరాణాం విచరన్విమలేఽమ్బరే || 9 ||

స తైః క్రీడన్థనుష్కద్భిర్వోష్ణి వీరః ప్రకాశతే |

ధనుష్కద్భిర్యథా మేఘైర్వారూతః ప్రభురంబరే || 10 ||

స కృత్వా నినదం ఘోరం త్రాసయంస్త్రాం మహాచమూమ్ |

చకార హనుమాన్యేగం తేషు రక్షఃసు వీర్యవాన్ || 11 ||

తలేనాభ్యహనత్కాంశ్చిత్పద్భ్యాం కాంశ్చిత్పరంతపః | [పాదైః]

ముష్టినాభ్యహనత్కాంశ్చిన్నభైః కాంశ్చిద్వ్యదారయత్ || 12 ||

ప్రమమాథోరసా కాంశ్చిదూరుభ్యామపరాన్కపిః |

కేచిత్తస్య నినాదేన తత్రైవ పతితా భువి || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



45. పంచచత్వారింశః సర్గః - అమాత్యపుత్రవధ

తతస్తేష్యవసన్నేషు భూమౌ నిపతితేషు చ |
తత్యైన్యమగమత్సర్వం దిశో దశ భయార్లితమ్ || 14 ||

వినేదుర్విస్వరం నాగా నిపేతుర్భువి వాజినః |
భగ్గునీడధ్వజచ్ఛత్రైర్భుశ్చ కీర్ణాభవద్ద్రుఢైః || 15 ||

స్రవతా రుభిరేణాథ స్రవంత్యో దర్శితాః పథి |
వివిధైశ్చ స్వరైర్లంకా ననాద వికృతం తదా || 16 ||

స తాన్మృద్ధాన్వినిహత్య రాక్షసా-
-న్మహాబలశ్చండపరాక్రమః కపిః |
యుయుత్సురస్యైః పునరేవ రాక్షసై-
-స్తదేవ వీరోభిజగామ తోరణమ్ || 17 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
పంచచత్వారింశః సర్గః || 45 ||





వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

46. షట్పత్యాలింశః సర్గః -సేనాపతిపంచకవధః



|| సేనాపతిపంచకవధః ||

హతాన్తంత్రిసుతాన్బుద్ధ్యా వానరేణ మహాత్మనా |
 రావణః సంవృతాకారశ్చకార మతిముత్తమామ్ || 1 ||

స విరూపాక్షయూపాక్షౌ దుర్ధరం చైవ రాక్షసమ్ |
 ప్రఘసం భాసకర్ణం చ పంచ సేనాగ్రనాయకాన్ || 2 ||

సందిదేశ దశగ్రీవో వీరాన్నయవిశారదాన్ |
 హనుమద్దహణే వ్యగ్రాన్వాయువేగసమాన్యుభి || 3 ||

యాత సేనాగ్రగాః సర్వే మహాబలపరిగ్రహాః |
 సవాజిరథమాతంగాః స కపిః శాస్యతామితి || 4 ||

యత్తైశ్చ ఖలు భావ్యం స్యాత్తమాసాద్య వనాలయమ్ |
 కర్త చాపి సమాధేయం దేశకాలవిరోధినమ్ || 5 ||

న హ్యహం తం కపిం మన్యే కర్తృణా ప్రతితర్కయన్ |
 సర్వథా తన్నహద్భూతం మహాబలపరిగ్రహమ్ || 6 ||

భవేదింద్రేణ వా సృష్టమస్తదర్థం తపోబలాత్ |
 సనాగయక్షగంధర్వా దేవాసురమహర్షయః || 7 ||

యుష్మాభిః సహితైః సర్వైర్తయా సహ వినిర్జితాః |
 తైరవశ్యం విధాతవ్యం వ్యలీకం కించిదేవ నః || 8 ||

తదేవ నాత్ర సందేహాః ప్రసహ్య పరిగృహ్యతామ్ |
 నావమాన్యో భవద్భిశ్చ హరిర్థిరపరాక్రమః || 9 ||

దృష్టా హి హరయః పూర్వం మయా విపులవిక్రమాః |
 వాలీ చ సహసుగ్రీవో జాంబవాంశ్చ మహాబలః || 10 ||

నీలః సేనాపతిశ్చైవ యే చాన్యే ద్వివిదాదయః |
 నైవం తేషాం గతిర్భీమా న తేజో న పరాక్రమః || 11 ||

న మతిర్న బలోత్సాహౌ న రూపపరికల్పనమ్ |
 మహాత్పత్త్వమిదం జ్ఞేయం కపిరూపం వ్యవస్థితమ్ || 12 ||

ప్రయత్నం మహదాస్థాయ క్రియతామస్య నిగ్రహాః |
 కామం లోకాస్తయః సేంద్రాః ససురాసురమానవాః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

46. షట్పత్యాలింశః సర్గః -సేనాపతిపంచకవధః



భవతామగ్రతః స్థాతుం న పర్యాప్తా రణాజిరే |
 తథాపి తు నయజ్ఞేన జయమాకాంక్షతా రణే || 14 ||
 ఆత్సా రక్ష్యః ప్రయత్నేన యుద్ధసిద్ధిల్లి చంచలా |
 తే స్వామివచనం సర్వే ప్రతిగృహ్య మహాజనః || 15 ||
 సముత్పేతుర్మహావేగా హుతాశసమతేజసః |
 రథైర్మత్తైశ్చ మాతంగైర్వాజిభిశ్చ మహాజవైః || 16 ||
 శస్త్రైశ్చ వివిధైస్తీక్ణైః సర్వైశ్చోపచితా బలైః |
 తతస్తం దదృశుర్వీరా దీప్యమానం మహాకపిమ్ || 17 ||
 రశ్మిమంతమివోద్యంతం స్వతేజోరశ్మిమాలినమ్ |
 తోరణస్థం మహోత్సాహం మహాసత్త్వం మహాబలమ్ || 18 ||
 మహామతిం మహావేగం మహాకాయం మహాబలమ్ |
 తం సమీక్ష్యైవ తే సర్వే దిక్షు సర్వాస్వవస్థితాః || 19 ||
 త్రైస్త్వైః ప్రహరణైర్భ్రమైరభిపేతుస్తతస్తతః |
 తస్య పంచాయసాస్తీక్ణాః శితాః పీతముఖాః శరాః || 20 ||
 శిరస్సుత్పలపత్రాభా దుర్ధరేణ నిపాతితాః |
 స తైః పంచభిరావిధ్ధః శరైః శిరసి వానరః || 21 ||
 ఉత్పాత నదన్వోమ్ని దిశో దశ వినాదయన్ |
 తతస్తు దుర్ధరో వీరః సరథః సజ్యకార్ముకః || 22 ||
 కిరన్ శరశత్రైస్తీక్ణైరభిపేదే మహాబలః |
 స కపిర్వారయామాస తం వ్యోమ్ని శరవర్షిణమ్ || 23 ||
 వృష్టిమంతం పయోదాంతే పయోదమివ మారుతః |
 అర్జ్యమానస్తతస్తేన దుర్ధరేణానిలాత్తజః || 24 ||
 చకార నినదం భూయో వ్యవర్ధత చ వేగవాన్ | [కదనం]
 స దూరం సహసోత్పత్య దుర్ధరస్య రథే హరిః || 25 ||
 నిపపాత మహావేగో విద్యుద్రాశిర్గిరావివ |
 తతః స మథితాష్టాశ్వం రథం భగ్నాక్షకూబరమ్ || 26 ||
 విహాయ న్యపతద్భూమౌ దుర్ధరస్త్యక్తజీవితః |
 తం విరూపాక్షయూపాక్షౌ దృష్ట్వా నిపతితం భువి || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

46. షట్పత్యాలింశః సర్గః -సేనాపతిపంచకవధః



సంజాతరోషౌ దుర్ధర్షావుత్సేతతురలిందమా |
స తాభ్యాం సహసోత్పత్య విష్ణితో విమలేఽమ్బరే || 28 ||

ముద్గరాభ్యాం మహాబాహుర్వక్షస్యభిహతః కపిః |
తయోర్వేగవతోర్వేగం వినిహత్య మహాబలః || 29 ||

నిపపాత పునర్భూమౌ సుపర్ణసమవిక్రమః |
స సాలవృక్షమాసాద్య తముత్పాట్య చ వానరః || 30 ||

తావుభౌ రాక్షసౌ వీరౌ జఘాన పవనాత్మజః |
తతస్తాంస్త్రీన్లతాన్ జ్ఞాత్వా వానరేణ తరస్వినా || 31 ||

అభిపేదే మహావేగః ప్రసహ్య ప్రఘసో హరిమ్ |
భాసకర్ణశ్చ సంక్రుద్ధః శూలమాదాయ వీర్యవాన్ || 32 ||

ఏకతః కపిశార్దూలం యశస్వినమవస్థితమ్ |
పట్టసేన శితాగ్రేణ ప్రఘసః ప్రత్యయోధయత్ || 33 ||

భాసకర్ణశ్చ శూలేన రాక్షసః కపిసత్తమమ్ |
స తాభ్యాం విక్షతైర్గాత్రైరసృగ్ధిగ్ధతనూరుహః || 34 ||

అభవద్వానరః క్రుద్ధో బాలసూర్యసమప్రభః |
సముత్పాట్య గిరేః శృంగం సమృగవ్యాలపాదపమ్ || 35 ||

జఘాన హనుమాన్వీరో రాక్షసౌ కపికుంజరః |
తతస్తేష్వవసన్నేషు సేనాపతిషు పంచసు || 36 ||

బలం తదవశేషం చ నాశయామాస వానరః |
అశ్వైరశ్వాన్లజైర్షాగాన్యోధైర్యధాన్తథై రథాన్ || 37 ||

స కపిర్షాశయామాస సహస్రాక్ష ఇవాసురాన్ |
హతైర్షాగైశ్చ తురగైర్భగ్నాక్షైశ్చ మహారథైః |

హతైశ్చ రాక్షసైర్భూమీ రుద్ధమార్గా సమంతతః || 38 ||
తతః కపిస్తాన్ధ్యజినీపతీన్తణే నిహత్య వీరాన్సబలాన్సవాహనాన్ |

తదేవ వీరః పరిగృహ్య తోరణం [సమీక్ష్య] కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే || 39 ||
ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షట్పత్యాలింశః

సర్గః || 46 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



47. సప్తచత్వారింశః సర్గః - అక్షకుమారవధః

|| అక్షకుమారవధః ||

సేనాపతీన్దంచ స తు ప్రమాపితా న్తనూమతా సానుచరాన్సవాహనాన్ |
 సమీక్ష్య రాజా సమరోద్ధతోన్ముఖం కుమారమక్షం ప్రసమైక్షతాగ్రతః || 1 ||

స తస్య దృష్ట్వర్పణసంప్రచోదితః ప్రతాపవాన్కాంచనచిత్తకార్ముకః |
 సముత్పాతాథ సదస్యుదీరితో ద్విజాతిముఖ్యైర్ద్రవిషేవ పావకః || 2 ||

తతో మహద్బాలదివాకరప్రభం ప్రతప్తజాంబూనదజాలసంతతమ్ |
 రథం సమాస్థాయ యయౌ స వీర్యవా న్తహాహరిం తం ప్రతి నైర్మత్సర్షభః ||3||

తతస్తపః సంగ్రహసంచయార్జితం ప్రతప్తజాంబూనదజాలశోభితమ్ |
 పతాకినం రత్నవిభూషితధ్వజం మనోజవాష్టాశ్వవరైః సుయోజితమ్ || 4 ||

సురాసురాధృష్యమసంగచారిణం రవిప్రభం వ్యోమచరం సమాహితమ్ |
 సతూణమష్టాసినిబద్ధబంధురం యథాక్రమావేశితశక్తితోమరమ్ || 5 ||

విరాజమానం ప్రతిపూర్ణవస్తునా సహేమదామ్నా శశిసూర్యవర్చసా |
 దివాకరాభం రథమాస్థితస్తతః స నిర్జగామామరతుల్యవిక్రమః || 6 ||

స పూరయన్థం చ మహీం చ సాచలాం తురంగమాతంగమహారథస్వనైః |
 బలైః సమేతైః స హి తోరణస్థితం సమర్థమాసీనముపాగమత్కపిమ్ || 7 ||

స తం సమాసాద్య హరిం హరీక్షణో యుగాంతకాలాగ్నిమివ ప్రజాక్షయే |
 అవస్థితం విస్థితజాతసంభ్రమః సమైక్షతాక్షో బహుమానచక్షుషా || 8 ||

స తస్య వేగం చ కపేర్తహాత్మనః పరాక్రమం చారిషు పార్థివాత్మజః |
 విచారయన్స్వం చ బలం మహాబలో హిమక్షయే సూర్య ఇవాభివర్ధతే || 9 ||

స జాతమన్యః ప్రసమీక్ష్య విక్రమం స్థిరం స్థితః సంయతి దుర్నివారణమ్ |
 సమాహితాత్మా హనుమంతమాహవే ప్రచోదయామాస శరైస్త్రిభిః శితైః ||10||

తతః కపిం తం ప్రసమీక్ష్య గర్వితం జితశ్రమం శత్రుపరాజయోర్జితమ్ |
 అవైక్షతాక్షః సముదీర్ణమానసః స బాణపాణిః ప్రగృహీతకార్ముకః || 11||

స హేమనిష్యాంగదచారుకుండలః సమాససాదాశుపరాక్రమః కపిమ్ |
 తయోర్బభూవాప్రతిమః సమాగమః సురాసురాణామపి సంభ్రమప్రదః || 12||

రరాస భూమిర్న తతాప భానుమా న్వవౌ న వాయుః ప్రచచాల చాచలః |
 కపేః కుమారస్య చ వీక్ష్వ సంయుగం ననాద చ ద్యౌరుదధిశ్చ చుక్షుభే || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



47. సప్తచత్వారింశః సర్గః - అక్షకుమారవధః

తతః కపిస్తం విచరంతమంబరే పతత్తీరాజానిలసిద్ధసేవితే |
 సమేత్య తం మారుతతుల్యవిక్రమః క్రమేణ జగ్రాహ స పాదయోర్ద్భుడమ్ || 34 ||
 స తం సమావిధ్య సహస్రశః కపి ర్మహోరగం గృహ్య ఇవాండజేశ్వరః |
 ముమోచ వేగాత్పితృతుల్యవిక్రమో మహీతలే సంయతి వానరోత్తమః || 34 ||
 స భగ్నబాహూరుకటీశిరోధరః క్షరన్నసృజ్విర్మఠితాస్థిలోచనః |
 ప్రభిన్నసంధిః ప్రవికీర్ణబంధనో హతః క్షితౌ వాయుసుతేన రాక్షసః |
 మహాకపిర్భూమితలే నిపీడ్య తం చకార రక్షోధిపతేర్మహాద్భయమ్ || 35 ||
 మహర్షిభిశ్చక్రచరైర్మహావ్రతైః సమేత్య భూతైశ్చ సయక్షపన్నగైః |
 సురైశ్చ సేంద్రైర్భ్రుశజాతవిస్మయై ర్హతే కుమారే స కపిర్మిలీక్షితః || 36 ||
 నిహత్య తం వజ్రిసుతోపమం రణే కుమారమక్షం క్షతజోపమేక్షణమ్ |
 తదేవ వీరోఽభిజగామ తోరణం కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే || 37 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
సప్తచత్వారింశః సర్గః || 47 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



48. అష్టచత్వారింశః సర్గః - ఇంద్రజిదభియోగః

// ఇంద్రజిదభియోగః //

తతః స రక్షోఽభిపతిర్మహాత్మా హనూమతాఽక్షే నిహతే కుమారే |
మనః సమాధాయ తదేంద్రకల్పం సమాదిదేశేంద్రజితం సరోషాత్ || 1 ||

త్వమస్త్రవిచ్ఛస్త్రవిదాం వరిష్ఠః సురాసురాణామపి శోకదాతా |
సురేషు సేంద్రేషు చ దృష్టకర్తా పితామహారాధనసంచితాస్త్రః || 2 ||

తవాస్త్రబలమాసాద్య నాసురా న మరుద్గణాః |
న శేకుః సమరే స్థాతుం సురేశ్వరసమాశ్రితాః || 3 ||

న కశ్చిత్త్రిషు లోకేషు సంయుగే నగతశ్రమః |
భుజవీర్యాభిగుప్తశ్చ తపసా చాభిరక్షితః |
దేశకాలవిభాగజ్ఞస్త్రమేవ మతిసత్తమః || 4 ||

న తేఽస్త్రశక్యం సమరేషు కర్తృణా న తేఽస్త్రకార్యం మతిపూర్వమంత్రణే |
న సోఽస్తి కశ్చిత్త్రిషు సంగ్రహేషు వై న వేద యస్తేఽస్త్రబలం బలం చ తే || 5 ||

మమానురూపం తపసో బలం చ తే పరాక్రమశ్చాస్త్రబలం చ సంయుగే |
న త్వాం సమాసాద్య రణావమర్థే మనః శ్రమం గచ్ఛతి నిశ్చితార్థమ్ || 6 ||

నిహతాః కింకరాః సర్వే జంబుమాలీ చ రాక్షసః |
అమాత్యపుత్రా వీరాశ్చ పంచ సేనాగ్రయాయినః || 7 ||

బలాని సుసమ్మద్ధాని సాశ్వనాగరథాని చ |
సహోదరస్తే దయితః కుమారోఽక్షశ్చ సూదితః |
న హి తేష్యేవ మే సారో యస్త్యయ్యరినిషూదన || 8 ||

ఇదం హి దృష్ట్వా మతిమన్తహద్బలం కపేః ప్రభావం చ పరాక్రమం చ |
త్వమాత్మనశ్చాపి సమీక్ష్య సారం కురుష్య వేగం స్వబలానురూపమ్ || 9 ||

బలావమర్థస్త్యయి సన్నికృష్టే యథాగతే శామ్యతి శాంతశత్రౌ |
తథా సమీక్ష్యాత్తబలం పరం చ సమారభస్యాస్త్రవిదాం వరిష్ఠ || 10 ||

న వీర సేనా గణశోచ్యవంతి న వజ్రమాదాయ విశాలసారమ్ |
న మారుతస్యాస్య గతేః ప్రమాణం న చాగ్నికల్పః కరణేన హంతుమ్ || 11 ||

తమేవమర్థం ప్రసమీక్ష్య సమ్య క్స్వకర్తృసామ్యాద్ధి సమాహితాత్మా |
స్తరంశ్చ దివ్యం ధనుషోఽస్త్రవీర్యం వ్రజాక్షతం కర్తృ సమారభస్య || 12 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



48. అష్టచత్వారింశః సర్గః - ఇంద్రజిదభియోగః

న ఖల్వియం మతిః శ్రేష్ఠా యత్త్వాం సంప్రేషయామ్యహమ్ |
ఇయం చ రాజధర్మాణాం క్షత్రస్య చ మతిర్మతా || 13 ||

నానాశస్త్రైశ్చ సంగ్రామే వైశారద్యమలిందమ |
అవశ్యమేవ బోధ్యం కామ్యశ్చ విజయో రణే || 14 ||

తతః పితుస్తద్వచనం నిశమ్య ప్రదక్షిణం దక్షసుతప్రభావః |
చకార భర్తారమదీనసత్త్వో రణాయ వీరః ప్రతిపన్నబుద్ధిః || 15 ||

తతస్తైః స్వగణైరిష్టేరింద్రజిత్ప్రతిపూజితః |
యద్బోధ్యతః కృతోత్సాహః సంగ్రామం ప్రత్యపద్యత || 16 ||

శ్రీమాన్సద్వపలాశాక్షో రాక్షసాభిపతేః సుతః |
నిర్జగామ మహాతేజాః సముద్ర ఇవ పర్వసు || 17 ||

స పక్షిరాజోపమతుల్యవేగై ర్వాలైశ్చతుర్భిః సితతీక్ష్ణదంష్ట్రైః |
రథం సమాయుక్తమసంగవేగం సమారురోహేంద్రజిదింద్రకల్పః || 18 ||

స రథి ధన్వినాం శ్రేష్ఠః శస్త్రజ్ఞోఽస్త్రవిదాం వరః |
రథేనాభియయౌ క్షిప్రం హనూమాన్యత్ర సోఽభవత్ || 19 ||

స తస్య రథనిర్ఘోషం జ్యాస్వనం కార్ముకస్య చ |
నిశమ్య హరివీరోఽసౌ సంప్రహృష్టతరోఽభవత్ || 20 ||

సుమహాచ్ఛాపమాదాయ శితశల్యాంశ్చ సాయకాన్ |
హనుమంతమభిప్రేత్య జగామ రణపండితః || 21 ||

తస్మిన్స్తతః సంయతి జాతహర్షే రణాయ నిర్గచ్ఛతి బాణపాణౌ |
దిశశ్చ సర్వాః కలుషా బభూవు ర్మగాశ్చ రౌద్రా బహుధా వినేదుః || 22 ||

సమాగతాస్తత్ర తు నాగయక్షా మహర్షయశ్చక్రచరాశ్చ సిద్ధాః |
నభః సమావృత్య చ పక్షిసంఘా వినేదురుచ్చైః పరమప్రహృష్టాః || 23 ||

ఆయాంతం సరథం దృష్ట్వా తూర్ణమింద్రిజితం కపిః |
విననాద మహానాదం వ్యవర్థత చ వేగవాన్ || 24 ||

ఇంద్రజిత్తు రథం దివ్యమాస్థితశ్చైత్రకార్ముకః |
ధనుర్విస్ఫారయామాస తటిదూర్జితనిఃస్వనమ్ || 25 ||

తతః సమేతావతితీక్ష్ణవేగా మహాబలౌ తౌ రణనిర్విశంకౌ |
కపిశ్చ రక్షోఽభిపతేశ్చ పుత్రః సురాసురేంద్రావివ బద్ధవైరౌ || 26 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



48. అష్టచత్వారింశః సర్గః - ఇంద్రజిదభియోగః

స తస్య వీరస్య మహారథస్య ధనుష్కతః సంయతి సంమతస్య |
శరప్రవేగం వ్యహనత్ప్రవృద్ధ శ్చచార మార్గే పితురప్రమేయే || 27 ||

తతః శరానాయతతీక్ష్ణశల్యా స్ఫుపత్రిణః కాంచనచిత్రపుంఖాన్ |
ముమోచ వీరః పరవీరహంతా సునన్దతాన్వజ్జనిపాతవేగాన్ || 28 ||

స తస్య తత్స్వందననిఃస్వనం చ మృదంగభేరిపటహస్వనం చ |
వికృష్యమాణస్య చ కార్ముకస్య నిశమ్య ఘోషం పునరుత్పపాత || 29 ||

శరాణామంతరేష్వాశు వ్యవర్తత మహాకపిః |
హరిస్తస్యాభిలక్ష్మస్య మోఘయల్లక్ష్మసంగ్రహమ్ || 30 ||

శరాణామగ్రతస్తస్య పునః సమభివర్తత |
ప్రసార్య హస్తౌ హనుమానుత్పపాతానిలాత్కజః || 31 ||

తావుభౌ వేగసంపన్నా రణకర్తృవిశారదౌ |
సర్వభూతమనోగ్రాహి చక్రతుర్యుద్ధముత్తమమ్ || 32 ||

హనూమతో వేద న రాక్షసాంతరం న మారుతిస్తస్య మహాత్మనోంతరమ్ |
పరస్పరం నిర్విషహౌ బభూవతుః సమేత్య తౌ దేవసమానవిక్రమా || 33 ||

తతస్తు లక్ష్మే స విహన్యమానే శరేష్యమోఘేషు చ సంపతత్సు |
జగామ చింతాం మహతీం మహాత్మా సమాభిసంయోగసమాహితాత్మా || 34 ||

తతో మతిం రాక్షసరాజసూను శ్చకార తస్త్విన్దలివీరముఖ్యే |
అవధ్యతాం తస్య కపేః సమీక్ష్మ కథం నిగచ్ఛేదితి నిగ్రహార్థమ్ || 35 ||

తతః పైతామహాం వీరః సోఽస్త్రమస్త్రవిదాం వరః |
సందధే సుమహాతేజాస్తం హరిప్రవరం ప్రతి || 36 ||

అవధ్యోఽయమితి జ్ఞాత్వా తమస్త్రేణాస్త్రతత్త్వవిత్ |
నిజగ్రాహ మహాబాహుర్తారుతాత్కజమింద్రజిత్ || 37 ||

తేన బద్ధస్తతోఽస్త్రేణ రాక్షసేన స వానరః |
అభవన్నిర్విచేష్టశ్చ పపాత స మహీతలే || 38 ||

తతోఽథ బుద్ధ్యా స తదస్త్రబంధం ప్రభోః ప్రభావాద్విగతాత్కవేగః |
పితామహానుగ్రహమాత్మనశ్చ విచింతయామాస హరిప్రవీరః || 39 ||

తతః స్వాయంభువైర్కంతైర్మహ్నాస్త్రమభిమంతితమ్ |
హనూమాంశ్చింతయామాస వరదానం పితామహాత్ || 40 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



48. అష్టచత్వారింశః సర్గః - ఇంద్రజిదభియోగః

న మౌస్య బంధస్య చ శక్తిరస్తి విమోక్షణే లోకగురోః ప్రభావాత్ |
 ఇత్యేవ మత్యా విహితోఽస్త్రబంధో మయాత్మయోనేరనువర్తితవ్యః || 41 ||

స వీర్యమస్తస్య కపిర్విచార్య పితామహానుగ్రహమాత్మనశ్చ |
 విమోక్షశక్తిం పరిచింతయిత్వా పితామహాజ్ఞామనువర్తతే స్త్వ || 42 ||

అస్త్రేణాపి హి బద్ధస్య భయం మమ న జాయతే |
 పితామహమహేంద్రాభ్యాం రక్షితస్యానిలేన చ || 43 ||

గ్రహణే చాపి రక్షోభిర్మహాన్తే గుణదర్శనః |
 రాక్షసేంద్రేణ సంవాదస్తస్మాద్ధృష్టాంతు మాం పరే || 44 ||

స నిశ్చితార్థః పరవీరహంతా సమీక్షకాలీ వినివృత్తచేష్టః |
 పరైః ప్రసహ్యభిగతైర్నిగృహ్య ననాద తైస్తైః పరిభర్త్వమానః || 45 ||

తతస్తం రాక్షసా దృష్ట్వా నిర్విచేష్టమరిందమమ్ |
 బబంధుః శణవలైశ్చ ద్రుమచీరైశ్చ సంహతైః || 46 ||

స రోచయామాస పరైశ్చ బంధం ప్రసహ్య వీరైరభినిగ్రహం చ |
 కౌతూహలాన్తాం యది రాక్షసేంద్రో ద్రష్టుం వ్యవస్యేదితి నిశ్చితార్థః || 47 ||

స బద్ధస్తేన వల్యేన విముక్తోఽస్త్రేణ వీర్యవాన్ |
 అస్త్రబంధః స చాన్యం హి న బంధమనువర్తతే || 48 ||

అథేంద్రజిత్తు ద్రుమచీరబద్ధం విచార్య వీరః కపిసత్తమం తమ్ |
 విముక్తమస్త్రేణ జగామ చింతాం నాన్యేన బద్ధో హ్యనువర్తతేఽస్త్రమ్ || 49 ||

అహో మహాత్కర్త కృతం నిరర్థకం న రాక్షసైర్మంత్రగతిర్విమృష్టా |
 పునశ్చ నాస్తే విహతేఽస్త్రమన్య త్వవర్తతే సంశయితాః స్త్వ సర్వే || 50 ||

అస్త్రేణ హనుమాన్ముక్తో నాత్మానమవబుధ్యత |
 కృష్యమాణస్తు రక్షోభిస్తైశ్చ బంధైర్నిపీడితః || 51 ||

హన్యమాసస్తతః క్రూరై రాక్షసైః కాష్ఠముష్టిభిః |
 సమీపం రాక్షసేంద్రస్య ప్రాకృష్యత స వానరః || 52 ||

అథేంద్రజిత్తం ప్రసమీక్ష్య ముక్త మస్త్రేణ బద్ధం ద్రుమచీరసూత్రైః |
 వ్యదర్శయత్తత్ర మహాబలం తం హరిప్రవీరం సగణాయ రాజ్ఞే || 53 ||

తం మత్తమివ మాతంగం బద్ధం కపివరోత్తమమ్ |
 రాక్షసా రాక్షసేంద్రాయ రావణాయ న్యవేదయన్ || 54 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



48. అష్టచత్వారింశః సర్గః - ఇంద్రజిదభియోగః

కోఽయం కస్య కుతో వాఽత్ర కిం కార్యం కో వ్యపాశ్రయః |
ఇతి రాక్షసవీరాణాం తత్ర సంజజ్జరే కథాః || 55 ||

హన్యతాం దహ్యతాం వాపి భక్ష్తామితి చాపరే |
రాక్షసాస్తత్ర సంక్రుద్ధాః పరస్పరమథాబ్రువన్ || 56 ||

అతీత్య మార్గం సహసా మహాత్మా స తత్ర రక్షోఽభిపపాదమూలే |
దదర్శ రాజ్ఞః పరిచారవృద్ధా న్నుహం మహారత్నవిభూషితం చ || 57 ||

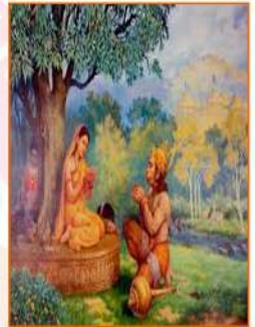
స దదర్శ మహాతేజా రావణః కపిసత్తమమ్ |
రక్షోభిర్వికృతాకారైః కృష్యమాణమితస్తతః || 58 ||

రాక్షసాభిపతిం చాపి దదర్శ కపిసత్తమః |
తేజోబలసమాయుక్తం తపంతమివ భాస్కరమ్ || 59 ||

స రోషసంవర్తితతామ్రదృష్టి ర్దశాననస్తం కపిమన్యవేక్ష్య |
అథోపవిష్టాన్ములశీలవృద్ధా న్సమాదిశత్తం ప్రతి మంత్రిముఖ్యాన్ || 60 ||

యథాక్రమం తైః స కపిర్విపృష్టః కార్యార్థమర్థస్య చ మూలమాదౌ |
నివేదయామాస హరిశ్చరస్య దూతః సకాశాదహమాగతోఽస్మి || 61 ||

ఇత్యార్ధే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
అష్టచత్వారింశః సర్గః || 48 ||





వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

49. ఏకోనపంచాశః సర్గః-రావణప్రభావదర్శనమ్



|| రావణప్రభావదర్శనమ్ ||

తతః స కర్తృణా తస్య విస్మితో భీమవిక్రమః |
హనుమాన్రోషతామ్రాక్షో రక్షోఽధిపమవైక్షత || 1 ||

భ్రాజమానం మహార్హేణ కాంచనేన విరాజతా |
ముక్తాజాలావృతేనాథ ముకుటేన మహాద్యుతిమ్ || 2 ||

వజ్రసంయోగసంయుక్తైర్కహార్థమణివిగ్రహైః |
హైమైరాభరణైశ్చితైర్వనసేవ ప్రకల్పితైః || 3 ||

మహార్హక్షౌమసంవీతం రక్తచందనరూషితమ్ |
స్వసులిప్తం విచిత్రాభిర్వివిధాభిశ్చ భక్తిభిః || 4 ||

వివృతైర్దర్శనీయైశ్చ రక్తాక్షైర్భీమదర్శనైః |
దీప్తతీక్ష్ణమహాదంష్ట్రైః ప్రలంబదశనచ్ఛదైః || 5 ||

శిరోభిర్దశభిర్వీరం భ్రాజమానం మహాజసమ్ |
నానావ్యాలసమాకీర్ణైః శిఖరైరివ మందరమ్ || 6 ||

నీలాంజనచయప్రఖ్యం హరేణోరసి రాజతా |
పూర్ణచంద్రాభవక్రేణ సబలాకమివాంబుదమ్ || 7 ||

బాహుభిర్బద్ధకేయూరైశ్చందనోత్తమరూషితైః |
భ్రాజమానాంగదైః పీనైః పంచశీరైరివోరగైః || 8 ||

మహతి స్ఫాటికే చిత్రే రత్నసంయోగసంస్కృతే |
ఉత్తమాస్తరణాస్తీర్ణే సూపవిష్టం వరాసనే || 9 ||

అలంకృతాభిరత్యర్థం ప్రమదాభిః సమంతతః |
వాలవ్యజనహస్తాభిరారాత్సముపసేవితమ్ || 10 ||

దుర్ధరేణ ప్రహస్తేన మహాపార్శ్వేన రక్షసా |
మంత్రిభిర్మంత్రతత్త్వజ్ఞైర్మికుంభేన చ మంత్రిణా || 11 ||

ఉపోపవిష్టం రక్షోభిశ్చతుర్భిర్బలదర్శితైః | [సుఖోప-]
కృత్స్నం పరివృతం లోకం చతుర్భిరివ సాగరైః || 12 ||

మంత్రిభిర్మంత్రతత్త్వజ్ఞైరన్యైశ్చ శుభబుద్ధిభిః | [సచివై]
అన్యాస్యమానం సచివైః సురైరివ సురేశ్వరమ్ || 13 || [రక్షోభిః]

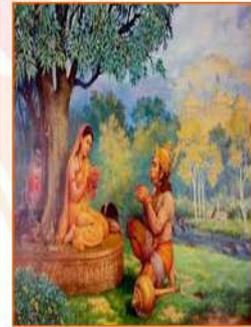


వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



49. ఏకోనపంచాశః సర్గః-రావణప్రభావదర్శనమ్

అపశ్యద్రాక్షసపతిం హనుమానతితేజసమ్ |
 విష్ణితం మేరుశిఖరే సతోయమివ తోయదమ్ || 14 ||
 స తైః సంపీడ్యమానోఽపి రక్షోభిర్భ్రమవిక్రమైః |
 విస్త్రయం పరమం గత్వా రక్షోఽభిపమవైక్షత || 15 ||
 భ్రాజమానం తతో దృష్ట్వా హనుమానాక్షసేశ్వరమ్ |
 మనసా చింతయామాస తేజసా తస్య మోహితః || 16 ||
 అహో రూపమహో ధైర్యమహో సత్త్వమహో ద్యుతిః |
 అహో రాక్షసరాజస్య సర్వలక్షణయుక్తతా || 17 ||
 యద్యధర్షో న బలవాన్స్వాదయం రాక్షసేశ్వరః |
 స్యాదయం సురలోకస్య సశక్తస్యాపి రక్షితా || 18 ||
 అస్య క్రూరైర్భ్రుశంసైశ్చ కర్మభిర్లోకకుత్సితైః |
 తేన బిభ్యతి ఖల్వస్తాల్లోకాః సామరదానవాః || 19 ||
 అయం హ్యుత్సహతే క్రుద్ధః కర్తుమేకార్ణవం జగత్ |
 ఇతి చింతాం బహువిధామకరోన్వతిమాన్మపిః | [హరిః]
 దృష్ట్వా రాక్షసరాజస్య ప్రభావమమితౌజసః || 30 ||
 ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
 ఏకోనపంచాశః సర్గః || 49 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



50. పంచాశః సర్గః - ప్రహస్తప్రశ్నః

|| ప్రహస్తప్రశ్నః ||

తముద్విక్ష్వ మహాబాహుః పింగాక్షం పురతః స్థితమ్ |
రోషేణ మహతావిష్టో రావణో లోకరావణః || 1 || [కోపేన]

శంకాహతాత్మా దధ్యో స కపీంద్రం తేజసావృతమ్ |
కిమేష భగవాన్సంది భవేత్సాక్షాదిహాగతః || 2 ||

యేన శప్తాఽస్తి కైలాసే మయా సంచాలితే పురా |
సోఽయం వానరమూర్తిః స్యాత్కింస్విద్భాణోఽపి వాసురః || 3 ||

స రాజా రోషతావ్రాక్షః ప్రహస్తం మంత్రిసత్తమమ్ |
కాలయుక్తమువాచేదం వచో విపులమర్థవత్ || 4 ||

దురాత్మా పృచ్ఛతామేష కుతః కిం వాన్య కారణమ్ |
వనభంగే చ కోఽస్యార్థో రాక్షసీనాం చ తర్జనే || 5 ||

మత్పులిమప్రధృష్యాం వాగమనే కిం ప్రయోజనమ్ |
ఆయోధనే వా కిం కార్యం పృచ్ఛతామేష దుర్మతిః || 6 ||

రావణస్య వచః శ్రుత్వా ప్రహస్తో వాక్యమబ్రవీత్ |
సమాశ్వసిహి భద్రం తే న భీః కార్యా త్వయా కపే || 7 ||

యది తావత్త్వమింద్రేణ ప్రేషితో రావణాలయమ్ |
తత్త్వమాఖ్యాహి మా భూత్తే భయం వానర మోక్షసే || 8 ||

యది వైశ్రవణస్య త్వం యమస్య వరుణస్య చ |
చారరూపమిదం కృత్వా ప్రవిష్టో నః పులిమిమామ్ || 9 ||

విష్ణునా ప్రేషితో వాపి దూతో విజయకాంక్షిణా |
న హి తే వానరం తేజో రూపమాత్రం తు వానరమ్ || 10 ||

తత్త్వతః కథయస్వాద్య తతో వానర మోక్షసే |
అన్యతం వదతశ్చాపి దుర్లభం తవ జీవితమ్ || 11 ||

అథవా యన్మిమిత్తం తే ప్రవేశో రావణాలయే |
ఏవముక్తో హరిశ్రేష్ఠస్తదా రక్షోగణేశ్వరమ్ || 12 ||

అబ్రవీన్నాస్తి శక్రస్య యమస్య వరుణస్య వా |
ధనదేన న మే సఖ్యం విష్ణునా నాస్తి చోదితః || 13 ||

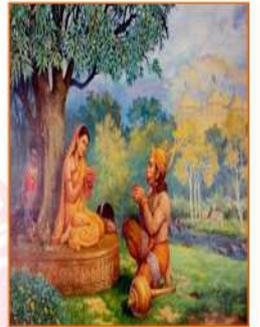


వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



50. పంచాశః సర్గః - ప్రహస్తప్రశ్నః

జాతిరేవ మమ త్వషా వానరోఽహమిహాగతః |
 దర్శనే రాక్షసేంద్రస్య దుర్లభే తదిదం మయా || 14 ||
 వనం రాక్షసరాజస్య దర్శనార్థే వినాశితమ్ |
 తతస్తే రాక్షసాః ప్రాప్తా బలినో యుద్ధకాంక్షిణః || 15 ||
 రక్షణార్థం తు దేహస్య ప్రతియుద్ధా మయా రణే |
 అస్త్రపాశైర్ష శక్యోఽహం బద్ధుం దేవాసురైరపి || 16 ||
 పితామహదేవ వరో మమాప్యేషోభ్యుపాగతః |
 రాజానం ద్రష్టుకామేన మయాస్త్రమనువర్తితమ్ || 17 ||
 విముక్తో హ్యహమస్త్రేణ రాక్షసైస్త్యభిపీడితః |
 కేనచిద్రాజకార్యేణ సంప్రాప్తోఽస్మి తవాంతికమ్ || 18 ||
 దూతోఽహమితి విజ్ఞేయో రాఘవస్యామితౌజసః |
 శూయతాం చాపి వచనం మమ పథ్యమిదం ప్రభో || 19 ||
 ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచాశః
 సర్గః || 50 ||





వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

51. ఏకపంచాశః సర్గః-హనూమదుపదేశః



|| హనూమదుపదేశః ||

తం సమీక్ష్య మహాసత్త్వం సత్త్వవాన్తరిసత్తమః |
 వాక్యమర్థవదవ్యగ్రస్తమువాచ దశాననమ్ || 1 ||

అహం సుగ్రీవసందేశాదిహ ప్రాప్తస్తవాలయమ్ |
 రాక్షసేంద్ర హరిశస్త్యాం బ్రాతా కుశలమబ్రవీత్ || 2 ||

బ్రాతుః శృణు సమాదేశం సుగ్రీవస్య మహాత్మనః |
 ధర్మార్థోపహితం వాక్యమిహ చాముత్ర చ క్షమమ్ || 3 ||

రాజా దశరథో నామ రథకుంజరవాజిమాన్ |
 పితేవ బంధుర్లోకస్య సురేశ్వరసమద్యుతిః || 4 ||

జ్యేష్ఠస్తస్య మహాబాహుః పుత్రః ప్రియకరః ప్రభుః |
 పితుర్నిదేశాన్నిష్ఠాంతః ప్రవిష్టో దండకావనమ్ || 5 ||

లక్ష్మణేన సహ బ్రాతా సీతయా చాపి భార్యయా |
 రామో నామ మహాతేజా ధర్మ్యం పంథానమాశ్రితః || 6 ||

తస్య భార్యా వనే నష్టా సీతా పతిమనువ్రతా |
 వైదేహస్య సుతా రాజ్ఞో జనకస్య మహాత్మనః || 7 ||

స మార్గమాణస్తాం దేవీం రాజపుత్రః సహనుజః |
 ఋశ్యమూకమనుప్రాప్తః సుగ్రీవేణ సమాగతః || 8 ||

తస్య తేన ప్రతిజ్ఞాతం సీతాయాః పరిమార్గణమ్ |
 సుగ్రీవస్యాపి రామేణ హరిరాజ్యం నివేదితమ్ || 9 ||

తతస్తేన మృధే హత్వా రాజపుత్రేణ వాలినమ్ |
 సుగ్రీవః స్థాపితో రాజ్యే హర్షక్షాణాం గణేశ్వరః || 10 ||

త్యయా విజ్ఞాతపూర్వశ్చ వాలీ వానరపుంగవః |
 రామేణ నిహతః సంఖ్యే శరణైకేన వానరః || 11 ||

స సీతామార్గణే వ్యగ్రః సుగ్రీవః సత్యసంగరః |
 హరిస్సంప్రేషయామాస దిశః సర్వా హరిశ్వరః || 12 ||

తాం హరిణాం సహస్రాణి శతాని నియుతాని చ |
 దిక్షు సర్వాసు మార్గంతే హృథశ్శపరి చాంబరే || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



51. ఏకపంచాశః సర్గః-హనుమాదుపదేశః

వైనతేయసమాః కేచిత్కేచిత్తత్రానిలోపమాః |
 అసంగగతయః శీఘ్రా హరివీరా మహాబలాః || 14 ||
 అహం తు హనుమాన్నామ మారుతస్యారసః సుతః |
 సీతాయాస్తు కృతే తూర్ణం శతయోజనమాయతమ్ || 15 ||
 సముద్రం లంఘయిత్వైవ తాం బిద్యక్షురిహగతః |
 భ్రమతా చ మయా దృష్టా గృహే తే జనకాత్తజా || 16 ||
 తద్భవాన్ప్రప్థధర్మార్థస్తపః కృతపరిగ్రహః |
 పరదారాన్తహప్రాజ్ఞ నోపరోద్ధుం త్వమర్హసి || 17 ||
 న హి ధర్మవిరుద్ధేషు బహ్వాపాయేషు కర్మసు |
 మూలఘాతిషు సజ్జంతే బుద్ధిమంతో భవద్విధాః || 18 ||
 కశ్చ లక్ష్మణముక్తానాం రామకోపానువర్తినామ్ |
 శరాణామగ్రతః స్థాతుం శక్తో దేవాసురేష్యపి || 19 ||
 న చాపి త్రిషు లోకేషు రాజన్విద్యేత కశ్చన |
 రాఘవస్య వ్యలీకం యః కృత్వా సుఖమవాప్నుయాత్ || 20 ||
 తత్త్రికాలహితం వాక్యం ధర్మమర్థానుబంధి చ |
 మన్యస్య నరదేవాయ జానకీ ప్రతిదీయతామ్ || 21 ||
 దృష్టా హీయం మయా దేవీ లబ్ధం యదిహ దుర్లభమ్ |
 ఉత్తరం కర్మ యచ్ఛేషం నిమిత్తం తత్ర రాఘవః || 22 ||
 లక్ష్మితేయం మయా సీతా తథా శోకపరాయణా |
 గృహ్య యాం నాభిజానాసి పంచాస్యామివ పన్నగీమ్ || 23 ||
 నేయం జరయితుం శక్యా సాసురైరమరైరపి |
 విషసంసృష్టమత్యర్థం భుక్తమన్నమివౌజసా || 24 ||
 తపఃసంతాపలబ్ధస్తే యోఽయం ధర్మపరిగ్రహః |
 న న నాశయితుం న్యాయ్య ఆత్మప్రాణపరిగ్రహః || 25 ||
 అవధ్యతాం తపోభిర్యాం భవాన్సమనుపశ్యతి |
 ఆత్మనః సాసురైర్దేవైర్దేతుస్తత్రాప్యయం మహాన్ || 26 ||
 సుగ్రీవో న హి దేవోఽయం నాసురో న చ రాక్షసః |
 న దానవో న గంధర్వో న యక్షో న చ పన్నరః || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



51. ఏకపంచాశః సర్గః-హనూమదుపదేశః

తస్యాత్మాణపరిత్రాణం కథం రాజన్కలిష్యసి |
 న తు ధర్మోపసంహారమధర్మఫలసంహితమ్ || 28 ||
 తదేవ ఫలమన్వేతి ధర్మశ్చాధర్మనాశనః |
 ప్రాప్తం ధర్మఫలం తావద్భవతా నాత్ర సంశయః || 29 ||
 ఫలమస్యాప్యధర్మస్య క్షిప్రమేవ ప్రపత్స్యసే |
 జనస్థానవధం బుద్ధ్యా బుద్ధ్యా వాలివధం తథా || 30 ||
 రామసుగ్రీవసఖ్యం చ బుద్ధ్యస్య హితమాత్మనః |
 కామం ఖల్వహమప్యేకః సవాజిరథకుంజరామ్ || 31 ||
 లంకాం నాశయితుం శక్తస్తస్యైష తు న నిశ్చయః |
 రామేణ హి ప్రతిజ్ఞాతం హర్షక్షగణసన్నిధౌ || 32 ||
 ఉత్సాదనమమిత్రాణాం సీతా యైస్తు ప్రధర్షితా |
 అపకుర్వన్తి రామస్య సాక్షాదపి పురందరః || 33 ||
 న సుఖం ప్రాప్నుయాదన్యః కిం పునస్త్వద్విధో జనః |
 యాం సీతేత్యభిజానాసి యేయం తిష్ఠతి తే వశే || 34 ||
 కాలరాత్రీతి తాం విద్ధి సర్వలంకావినాశినీమ్ |
 తదలం కాలపాశేన సీతావిగ్రహరూపిణా || 35 ||
 స్వయం స్కంధావసక్తేన క్షమమాత్మని చింత్యతామ్ |
 సీతాయాస్తేజసా దగ్ధాం రామకోపప్రపీడితామ్ || 3౬ ||
 దహ్యామానామిమాం పశ్య పులిం సాట్టప్రతోలికామ్ |
 స్యాని మిత్రాణి మంత్రంశ్చ జ్ఞాతీన్ప్రాత్యాన్సుతాన్లితాన్ || 36 ||
 భోగాన్ధారాంశ్చ లంకాం చ మా వినాశముపానయ |
 సత్యం రాక్షసరాజేంద్ర శృణుష్య వచనం మమ || 37 ||
 రామదాసస్య దూతస్య వానరస్య విశేషతః |
 సర్వాఽల్లోకాన్సుసంహృత్య సభూతాన్సచరాచరాన్ || 38 ||
 పునరేవ తథా స్రష్టుం శక్తో రామో మహాయశాః |
 దేవాసురనరేంద్రేషు యక్షరక్షోగణేషు చ || 39 ||
 విద్యాధరేషు సర్వేషు గంధర్వేషూరగేషు చ |
 సిద్ధేషు కిన్నరేంద్రేషు పతత్రిషు చ సర్వతః || 40 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



51. ఏకపంచాశః సర్గః-హనూమదుపదేశః

సర్వభూతేషు సర్వత్ర సర్వకాలేషు నాస్తి సః |
యో రామం ప్రతియుధ్యేత విష్ణుతుల్యపరాక్రమమ్ || 42 ||

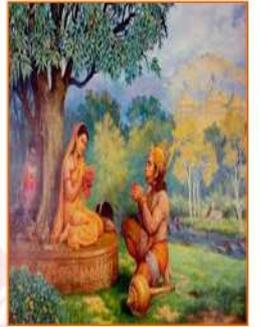
సర్వలోకేశ్వరస్వైవం కృత్వా విప్రియమీదృశమ్ |
రామస్య రాజసింహస్య దుర్లభం తవ జీవితమ్ || 43 ||

దేవాశ్చ దైత్యాశ్చ నిశాచరేంద్ర గంధర్వవిద్యాధరనాగయక్షాః |
రామస్య లోకత్రయనాయకస్య స్థాతుం న శక్తాః సమరేషు సర్వే || 44 ||

బ్రహ్మ స్వయంభూశ్చతురాననో వా రుద్రస్త్రినేత్రస్త్రిపురాంతకో వా |
ఇంద్రో మహేంద్రః సురనాయకో వా త్రాతుం న శక్తా యుధి
రామవధ్యమ్ || 45 ||

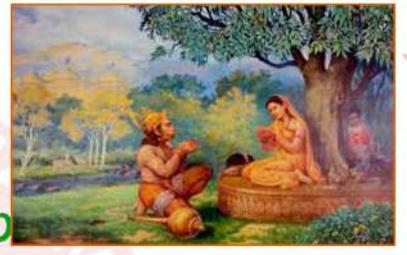
స సౌష్ఠవోపేతమదీనవాదినః కపేర్నిశమ్యాప్రతిమోఽప్రియం వచః |
దశాననః కోపవివృత్తలోచనః సమాదిశత్తస్య వధం మహాకపేః || 46 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకపంచాశః
సర్గః || 51 ||





వార్షికి రామాయణం- సుందరకాండ



52.ద్విపంచాశః సర్గః-దూతవధనివారణమ్

|| దూతవధనివారణమ్ ||

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా వానరస్య మహాత్మనః |
ఆజ్ఞాపయత్తస్య వధం రావణః క్రోధమూర్ఛితః || 1 ||

వధే తస్య సమాజ్ఞప్తే రావణేన దురాత్మనా |
నివేదితవతో దౌత్యం నానుమేనే విభీషణః || 2 ||

తం రక్షోఽభిపతిం క్రుద్ధం తచ్చ కార్యముపస్థితమ్ |
విదిత్వా చింతయామాస కార్యం కార్యవిధౌ స్థితః || 3 ||

నిశ్చితార్థస్తతః సామ్నా పూజ్యం శత్రుజిదగ్రజమ్ |
ఉవాచ హితమత్యర్థం వాక్యం వాక్యవిశారదః || 4 ||

క్షమస్య రోషం త్యజ రాక్షసేంద్ర ప్రసీద మద్యాక్యమిదం శృణుష్వ |
వధం న కుర్వంతి పరావరజ్ఞా దూతస్య సంతో వసుధాభిపేంద్రాః || 5 ||

రాజధర్మవిరుద్ధం చ లోకవృత్తేశ్చ గర్హితమ్ |
తవ చాసద్యశం వీర కపేరస్య ప్రమాపణమ్ || 6 ||

ధర్మజ్ఞశ్చ కృతజ్ఞశ్చ రాజధర్మవిశారదః |
పరావరజ్ఞో భూతానాం త్వమేవ పరమార్థవిత్ || 7 ||

గృహ్యంతే యది రోషేణ త్వాద్యశోపి విపశ్చితః |
తతః శాస్త్రవిపశ్చిత్త్వం శ్రమ ఏవ హి కేవలమ్ || 8 ||

తస్మాత్ప్రసీద శత్రుఘ్న రాక్షసేంద్ర దురాసద |
యుక్తాయుక్తం వినిశ్చిత్య దూతే దండో విభీయతామ్ || 9 ||

విభీషణవచః శ్రుత్వా రావణో రాక్షసేశ్వరః |
రోషేణ మహతావిప్రో వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ || 10 ||

న పాపానాం వధే పాపం విద్యతే శత్రుసూదన |
తస్మాదేనం వధిష్యామి వానరం పాపకారిణమ్ || 11 ||

అధర్మమూలం బహుదోషయుక్త మనార్యజుష్టం వచనం నిశమ్య |
ఉవాచ వాక్యం పరమార్థతత్త్వం విభీషణో బుద్ధిమతాం వరిష్ఠః || 12 ||

ప్రసీద లంకేశ్వర రాక్షసేంద్ర ధర్మార్థయుక్తం వచనం శృణుష్వ |
దూతా న వధ్యాః సమయేషు రాజ స్సర్వేషు సర్వత్ర వదంతి సంతః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



52.ద్విపంచాశః సర్గః-దూతవధనివారణమ్

అసంశయం శత్రురయం ప్రవృద్ధః కృతం హ్యనేనాప్రియమప్రమేయమ్ |
న దూతవధ్యాం ప్రవదంతి సంతో దూతస్య దృష్టా బహవో హి దండాః || 14 ||

వైరూప్యమంగేషు కశాభిఘాతో మౌండ్యం తథా లక్షణసన్నిపాతః |
ఏతాన్ని దూతే ప్రవదంతి దండా న్వధస్తు దూతస్య న నః శ్రుతోఽపి || 15 ||

కథం చ ధర్మార్థవినీతబుద్ధిః పరావరప్రత్యయనిశ్చితార్థః |
భవద్విధః కోపవశే హి తిష్ఠే త్కపం నియచ్ఛంతి హి సత్త్వవంతః || 16 ||

న ధర్మవాదే న చ లోకవృత్తే న శాస్త్రబుద్ధిగ్రహణేషు చాపి |
విద్యేత కశ్చిత్తవ వీర తుల్య స్త్వం హ్యుత్తమః సర్వసురాసురాణామ్ || 17 ||

[అధికపాఠః - పరాక్రమోత్సాహమనస్వినాం చ
సురాసురాణామపి దుర్జయేన |

త్వయాప్రమేయేన సురేంద్రసంఘా జితాశ్చ యుద్ధేష్వసకృన్నరేంద్రాః || 18 ||
ఇత్థం విధస్యామరదైత్యశత్రోః శూరస్య వీరస్య తవాజితస్య |

కుర్వంతి మూఢా మనసో వ్యలీకం ప్రాణైర్వియుక్తా నను యే పురా తే||19||*]
న చాప్యస్య కపేర్ఘాతే కంచితృశ్యామ్యహం గుణమ్ |

తేష్వయం పాత్యతాం దంఢో యైరయం ప్రేషితః కపిః || 20 ||
సాధుర్యా యది వాసాధుః పరైరేష సమర్చితః |

బ్రువన్సర్థార్థం పరవాన్స దూతో వధమర్హతి || 21 ||
అపి చాస్మిన్స్తతే రాజన్నాన్యం పశ్యామి భేచరమ్ |

ఇహ యః పునరాగచ్ఛేత్పరం పారం మహోదధేః || 22 ||
తస్మాన్నాస్య వధే యత్క్షః కార్యః పరపురంజయ |

భవాన్సేంద్రేషు దేవేషు యత్క్షమాస్థాతుమర్హతి || 23 ||
అస్మిన్వినష్టే న హి దూతమన్యం పశ్యామి యస్తా నరరాజపుత్రా |

యుద్ధాయ యుద్ధప్రియ దుర్వినీతా వుద్యోజయేద్ధిర్లపథావరుద్ధా || 24 ||
అస్మిన్స్తతే వానరయూథముఖ్యే సర్వాపవాదం ప్రవదంతి సర్వే |

న హి ప్రపశ్యామి గుణాన్యశో వా లోకాపవాదో భవతి ప్రసిద్ధః || 25 ||
పరాక్రమోత్సాహమనస్వినాం చ సురాసురాణామపి దుర్జయేన |

త్వయా మనోనందన నైర్యతానాం యుద్ధాయతిర్నాశయితుం న యుక్తా || 26 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



52.ద్విపంచాశః సర్గః-దూతవధనివారణమ్

హితాశ్చ శూరాశ్చ సమాహితాశ్చ కులేషు జాతాశ్చ మహాగుణేషు |
 మనస్వినః శస్త్రభృతాం వరిష్ఠాః కోట్యగ్రతస్తే సుభృతాశ్చ యోధాః || 27 ||
 తదేకదేశేన బలస్య తావ త్యేచిత్తవాదేశకృతోఽభియాంతు |
 తౌ రాజపుత్రౌ వినిగృహ్య మూఢౌ పరేషు తే భావయితుం ప్రభావమ్ || 28 ||
 నిశాచరాణామభిపోఽనుజస్య విభీషణస్యోత్తమవాక్యమిష్టమ్ |
 జగ్రాహ బుద్ధ్యా సురలోకశత్రు ర్మహాబలో రాక్షసరాజముఖ్యః || 29 ||
 క్రోధం చ జాతం హృదయే నిరుధ్య విభీషణోక్తం వచనం సుపూజ్య |
 ఉవాచ రక్షోఽభిపతిర్మహాత్మా విభీషణం శస్త్రభృతాం వరిష్ఠమ్ || 30 ||
 ఇత్యార్ద్రే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
 ద్విపంచాశః సర్గః || 52 ||



www.sanatanadharm.com



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



53. త్రిపంచాశః సర్గః - పావకశైత్యమ్

|| పావకశైత్యమ్ ||

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా దశగ్రీవో మహాబలః |
 దేశకాలహితం వాక్యం భ్రాతురుత్తరమబ్రవీత్ || 1 ||

సమ్యగుక్తం హి భవతా దూతవధ్యా విగర్హితా |
 అవశ్యం తు వధాదన్యః క్రియతామస్య నిగ్రహః || 2 ||

కపీనాం కిల లాంగూలమిష్టం భవతి భూషణమ్ |
 తదస్య దీప్యతాం శీఘ్రం తేన దగ్ధేన గచ్ఛతు || 3 ||

తతః పశ్యంత్యమం దీనమంగవైరూప్యకల్పితమ్ |
 సమిత్రజ్ఞాతయః సర్వే బాంధవాః ససుహృజ్ఞనాః || 4 ||

ఆజ్ఞాపయద్రాక్షసేంద్రః పురం సర్వం సచత్వరమ్ |
 లాంగూలేన ప్రదీప్తేన రక్షోభిః పరిణీయతామ్ || 5 ||

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రాక్షసాః కోపకర్కశాః |
 వేష్టయంతి స్త్వ లాంగూలం జీర్ణైః కార్యాసకై పటైః || 6 ||

సంవేష్ట్యమానే లాంగూలే వ్యవర్ధత మహాకపిః |
 శుష్కమింధనమాసాద్య వనేష్వివ హుతాశనః || 7 ||

తైలేన పరిషిచ్యాథ తేఽగ్నిం తత్రావపాతయన్ |
 లాంగూలేన ప్రదీప్తేన రాక్షసాంస్తానపాతయత్ || 8 ||

స తు రోషపలితాత్మా బాలసూర్యసమాననః |
 లాంగూలం సంప్రదీప్తం తు ద్రష్టుం తస్య హనూమతః || 9 ||

సహస్త్రిబాలవృద్ధాశ్చ జిగ్ముః ప్రీతా నిశాచరాః |
 స భూయః సంగతైః క్రూరై రాక్షసైర్హరిసత్తమః || 10 ||

నిబద్ధః కృతవాన్వీరస్తత్కాలసదృశీం మతిమ్ |
 కామం ఖలు న మే శక్తా నిబద్ధస్యాపి రాక్షసాః || 11 ||

భిత్త్వా పాశాన్సముత్పత్య హన్యామహమిమాన్సునః |
 యది భర్తృహితార్థాయ చరంతం భర్తృశాసనాత్ || 12 ||

బద్ధంత్యేతే దురాత్మనో న తు మే నిష్కృతిః కృతా |
 సర్వేషామేవ పర్యాప్తో రాక్షసానామహం యుధి || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



53. త్రిపంచాశః సర్గః - పావకశైత్యమ్

కిం తు రామస్య ప్రీత్యర్థం విషహిష్యేఽహమీదృశమ్ |
లంకా చారయితవ్యా వై పునరేవ భవేదితి || 14 ||

రాత్రౌ న హి సుదృష్టా మే దుర్గకర్తవిధానతః |
అవశ్యమేవ ద్రష్టవ్యా మయా లంకా నిశాక్షయే || 15 ||

కామం బద్ధస్య మే భూయః పుచ్చస్యాద్ధీపనేన చ |
పీడాం కుర్వంతు రక్షాంసి న మేఽస్తి మనసః శ్రమః || 16 ||

తతస్తే సంవృతాకారం సత్త్వవంతం మహాకపిమ్ |
పరిగృహ్య యయుర్ద్వష్టా రాక్షసాః కపికుంజరమ్ || 17 ||

శంఖభేరినినాదైస్తం ఘోషయంతః స్వకర్తభిః |
రాక్షసాః క్రూరకర్తాణశ్చారయంతి స్త్వ తాం పులిమ్ || 18 ||

అన్వీయమానో రక్షోభిర్యయౌ సుఖమలిందమః |
హనూమాంశ్చారయామాస రాక్షసానాం మహాపులిమ్ || 19 ||

అథాపశ్యద్విమానాని విచిత్రాణి మహాకపిః |
సంవృతాన్భూమిభాగాంశ్చ సువిభక్తాంశ్చ చత్వరాన్ || 20 ||

వీథిశ్చ గృహసంబాధాః కపిః శృంగాటకాని చ |
తథా రథోపరథ్యాశ్చ తథైవ గృహకాంతరాన్ || 21 ||

గృహాంశ్చ మేఘసంకాశాన్దదర్శ పవనాత్తజః |
చత్వరేషు చతుష్కేషు రాజమార్గే తథైవ చ || 22 ||

ఘోషయంతి కపిం సర్వే చారీక ఇతి రాక్షసాః |
స్త్రీబాలవృద్ధా నిర్జగ్నుస్తత్ర తత్ర కుతూహలాత్ || 23 ||

తం ప్రదీపితలాంగూలం హనుమంతం దిదృక్షవః |
దీప్యమానే తతస్తస్య లాంగూలార్గ్రే హనూమతః || 24 ||

రాక్షస్యస్తా విరూపాక్షః శంసుర్దేవ్యాస్తదప్రియమ్ |
యస్త్వయా కృతసంవాదః సీతే తామ్రముఖః కపిః || 25 ||

లాంగూలేన ప్రదీప్తేన స ఏష పరిణీయతే |
శ్రుత్వా తద్వచనం క్రూరమాత్మాపహరణోపమమ్ || 26 ||

వైదేహీ శోకసంతప్తా హుతాశనముషాగమత్ |
మంగళాభిముఖీ తస్య సా తదాసీన్తహాకపేః || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

53. త్రిపంచాశః సర్గః - పావకశైత్యమ్



ఉపతస్థే విశాలాక్షీ ప్రయతా హవ్యవాహనమ్ |
యద్యస్తి పతిశుశ్రూషా యద్యస్తి చరితం తపః || 28 ||
యది చాస్త్యేకపత్నీత్వం శీతో భవ హనూమతః |
యది కించిదనుక్రోశస్తస్య మయ్యస్తి భీమతః || 29 ||
యది వా భాగ్యశేషో మే శీతో భవ హనూమతః |
యది మాం వృత్తసంపన్నాం తత్సమాగమలాలసామ్ || 30 ||
స విజానాతి ధర్మాత్మా శీతో భవ హనూమతః |
యది మాం తారయేదార్యః సుగ్రీవః సత్యసంగరః || 31 ||
అస్మాద్భుఃఖాంబుసంరోధాచ్ఛీతో భవ హనూమతః |
తతస్తీక్ణార్చిరవ్యగ్రః ప్రదక్షిణశిఖోఽనలః || 32 ||
జజ్వాల మృగశాబాక్ష్యాః శంసన్నివ శివం కపేః |
హనుమజ్జనకశ్చాపి పుచ్ఛానలయుతోఽనిలః || 33 ||
వవౌ స్వాస్థ్యకరో దేవ్యాః ప్రాలేయానిలశీతలః |
దహ్యమానే చ లాంగూలే చింతయామాస వానరః || 34 ||
ప్రదీప్తోఽగ్నిరయం కస్తాన్త మాం దహతి సర్వతః |
దృశ్యతే చ మహాజ్వాలః న కరోతి చ మే రుజమ్ || 35 ||
శిశిరస్యేవ సంపాతో లాంగూలార్గ్రే ప్రతిష్ఠితః |
అథవా తదిదం వ్యక్తం యద్భుష్టం ప్లవతా మయా || 36 ||
రామప్రభావాదాశ్చర్యం పర్వతః సరితాం పతౌ |
యది తావత్సముద్రస్య మైనాకస్య చ భీమతః || 37 ||
రామార్థం సంభ్రమస్తాదృక్కిమగ్నిర్ష కలిష్యతి |
సీతాయాశ్చాన్యశంస్యేన తేజసా రాఘవస్య చ || 38 ||
పితుశ్చ మమ సఖ్యేన న మాం దహతి పావకః |
భూయః స చింతయామాస ముహూర్తం కపికుంజరః || 39 ||
ఉత్పపాతాథ వేగేన ననాద చ మహాకపిః |
పురద్వారం తతః శ్రీమాన్ శైలశృంగమివోన్నతమ్ || 40 ||
విభక్తరక్షఃసంబాధమాససాదానిలాత్తజః |
స భూత్వా శైలసంకాశః క్షణేన పునరాత్మవాన్ || 41 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ

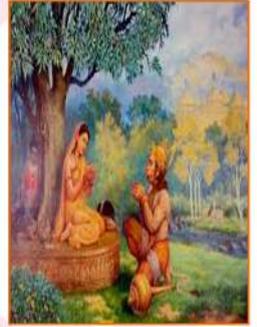


53. త్రిపంచాశః సర్గః - పావకశైత్యమ్

హ్రస్వతాం పరమాం ప్రాప్తా బంధనాన్యవశాతయత్ |
విముక్తశ్చాభవచ్ఛ్రీమాన్పునః పర్వతసన్నిభః || 42 ||
వీక్షమాణశ్చ దదృశే పరిఘం తోరణాశ్రితమ్ |
స తం గృహ్య మహాబాహుః కాలాయసపరిష్కృతమ్ |
రక్షిణస్తాన్పునః సర్వాన్సూదయామాస మారుతిః || 43 ||

స తాన్నిహత్వా రణచండవిక్రమః సమీక్షమాణః పునరేవ లంకామ్ |
ప్రదీప్తలాంగూలకృతార్చిమాలీ ప్రకాశతాదిత్య ఇవార్చిమాలీ || 44 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
త్రిపంచాశః సర్గః || 53 ||



www.sanatanadharm.com



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



54. చతుఃపంచాశః సర్గః - లంకాదాహః

// లంకాదాహః //

వీక్షమాణస్తతో లంకాం కపిః కృతమనోరథః |
 వర్ధమానసముత్సాహః కార్యశేషమచింతయత్ || 1 ||
 కిం ను ఖల్వవశిష్టం మే కర్తవ్యమిహ సాంప్రతమ్ |
 యదేషాం రక్షసాం భూయః సంతాపజననం భవేత్ || 2 ||
 వనం తావత్కమథితం ప్రకృష్టా రాక్షసా హతాః |
 బలైకదేశః క్షపితః శేషం దుర్గవినాశనమ్ || 3 ||
 దుర్గే వినాశితే కర్త భవేత్సుఖపరిశ్రమమ్ |
 అల్పయత్నేన కార్యేఽస్తిన్తమ స్యాత్సఫలః శ్రమః || 4 ||
 యో హ్యాయం మమ లాంగూలే దీప్యతే హవ్యవాహనః |
 అస్య సంతర్పణం న్యాయ్యం కర్తుమేభిర్గుహోత్తమైః || 5 ||
 తతః ప్రదీప్తలాంగూలః సవిద్యుదివ తోయదః |
 భవనాగ్రేషు లంకాయా విచచార మహాకపిః || 6 ||
 గృహోద్ధృహం రాక్షసానాముద్యానాని చ వానరః |
 వీక్షమాణో హ్యసంత్రస్తః ప్రాసాదాంశ్చ చచార సః || 7 ||
 అవప్లుత్య మహావేగః ప్రహస్తస్య నివేశనమ్ |
 అగ్నిం తత్ర స నిక్షిప్య శ్వసనేన సమో బలీ || 8 ||
 తతోఽన్యత్పుష్లవే వేత్త మహాపార్శ్వస్య వీర్యవాన్ |
 ముమోచ హనుమానగ్నిం కాలానలశిఖోపమమ్ || 9 ||
 వజ్రదంష్ట్రస్య చ తథా పుష్లవే స మహాకపిః |
 శుకస్య చ మహాతేజాః సారణస్య చ ధీమతః || 10 ||
 తథా చేంద్రజితో వేత్త దదాహ హరియూథపః |
 జంబుమాలేః సుమాలేశ్చ దదాహ భవనం తతః || 11 ||
 రశ్మికేతోశ్చ భవనం సూర్యశత్రోస్తథైవ చ |
 హ్రాస్వకర్ణస్య దంష్ట్రస్య రోమశస్య చ రక్షసః || 12 ||
 యుద్ధోన్మత్తస్య మత్తస్య ధ్వజగ్రీవస్య రక్షసః |
 విద్యుజ్జిహ్వస్య ఘోరస్య తథా హస్తిముఖస్య చ || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



54. చతుఃపంచాశః సర్గః - లంకాదాహః

కరాలస్య పిశాచస్య శోణితాక్షస్య చైవ హి |
కుంభకర్ణస్య భవనం మకరాక్షస్య చైవ హి || 14 ||
యజ్ఞశత్రోశ్చ భవనం బ్రహ్మశత్రోస్తథైవ చ |
నరాంతకస్య కుంభస్య నికుంభస్య దురాత్మనః || 15 ||
వర్జయిత్వా మహాతేజా విభిషణగృహం ప్రతి |
క్రమమాణః క్రమేణైవ దదాహ హరిపుంగవః || 16 ||
తేషు తేషు మహార్హేషు భవనేషు మహాయశాః |
గృహేష్యుద్ధిమతామృద్ధిం దదాహ స మహాకపిః || 17 ||
సర్వేషాం సమతిక్రమ్య రాక్షసేంద్రస్య వీర్యవాన్ |
ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్రావణస్య నివేశనమ్ || 18 ||
తతస్తస్తిస్లుహే ముఖ్యే నానారత్నవిభూషితే |
మేరుమందరసంకాశే సర్వమంగలశోభితే || 19 ||
ప్రదీప్తమగ్నిముత్పజ్య లాంగూలార్గ్రే ప్రతిష్ఠితమ్ |
ననాద హనుమాన్వీరో యుగాంతజలదో యథా || 20 ||
శ్వసనేన చ సంయోగాదతివేగో మహాబలః |
కాలాగ్నిరివ జజ్వాల ప్రావర్ణత హుతాశనః || 21 ||
ప్రవృద్ధమగ్నిం పవనస్తేషు వేశ్యస్వచారయత్ | [ప్రదీప్త]
అభూచ్ఛ్వసనసంయోగాదతివేగో హుతాశనః || 22 ||
తాని కాంచనజాలాని ముక్తామణిమయాని చ |
భవనాన్యవశీర్యంత రత్నవంతి మహాంతి చ || 23 ||
తాని భగ్నవిమానాని నిపేతుర్వసుధాతలే |
భవనానీవ సిద్ధానామంబరాత్పుణ్యసంక్షయే || 24 ||
సంజజ్ఞే తుములః శబ్దో రాక్షసానాం ప్రధావతామ్ |
స్యగృహస్య పరిత్రాణే భగ్నోత్సాహోర్జితశ్రియామ్ || 25 ||
నూనమేషోఽగ్నిరాయాతః కపిరూపేణ హా ఇతి |
క్రందంత్యః సహసా పేతుస్తనంధయథరాః స్త్రియః || 26 ||
కాశ్చిదగ్నిపరీతేభ్యో హర్షేభ్యో ముక్తమూర్ధజాః |
పతంత్యో రేజిరేఽభ్రేభ్యః సాదామిన్య ఇవాంబరాత్ || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



54. చతుఃపంచాశః సర్గః - లంకాదాహః

వజ్రవిద్రుమవైడూర్యముక్తారజితసంహితాన్ |
 విచిత్రాన్భవనాన్ధాతున్స్వన్తమానాన్దదర్శ సః || 28 ||
 నాగ్నిస్తృప్యతి కాష్ఠానాం తృణానాం హరియూథపః |
 నాగ్నేర్షాపి విశస్తానాం రాక్షసానాం వసుంధరా || 29 ||
 క్వచిత్కింశుకసంకాశాః క్వచిచ్ఛాల్మలిసన్నిభాః |
 క్వచిత్కుంకుమసంకాశాః శిఖా వహ్నేశ్చకాశిరే || 30 ||
 హనూమతా వేగవతా వానరేణ మహాత్మనా |
 లంకాపురం ప్రదగ్ధం తద్రుద్రేణ త్రిపురం యథా || 31 ||
 తతస్తు లంకాపురపర్వతాగ్రే సముత్థితో భీమపరాక్రమోఽగ్నిః |
 ప్రసార్య చూడావలయం ప్రదీప్తో హనూమతా వేగవతా విస్ఫుష్టః || 32 ||
 యుగాంతకాలానలతుల్యవేగః సమారుతోఽగ్నిర్వవృధే దివిస్స్పృక్ |
 విధూమరశ్చిర్భవనేషు సక్తో రక్షఃశలీరాజ్యసమల్పితార్చిః || 33 ||
 ఆదిత్యకోటిసదృశః సుతేజా లంకాం సమస్తాం పరివార్య తిష్ఠన్ |
 శబ్దైరనేకైరశనిప్రరూఢై ర్భిందన్నివాండం ప్రబభౌ మహాగ్నిః || 34 ||
 తత్రాంబరాదగ్నిరతిప్రవృద్ధో రూక్షప్రభః కింశుకపుష్పచూడః |
 నిర్వాణధూమాకులరాజయశ్చ నీలోత్పలాభాః ప్రచకాశిరేఽబ్రూః || 35 ||
 వజ్రే మహేంద్రస్త్రిదశేశ్వరో వా సాక్షాద్యమో వా వరుణోఽనిలో వా |
 రుద్రోఽగ్నిరర్శో ధనదశ్చ సోమో న వానరోఽయం స్వయమేవ కాలః || 36 ||
 కిం బ్రహ్మాణః సర్వపితామహస్య సర్వస్య ధాతుశ్చతురాననస్య |
 ఇహాగతో వానరరూపధారీ రక్షోపసంహారకరః ప్రకోపః || 37 ||
 కిం వైష్ణవం వా కపిరూపమేత్య రక్షోవినాశాయ పరం సుతేజః |
 అనంతమవ్యక్తమచింత్యమేకం స్వమాయయా సాంప్రతమాగతం వా || 38 ||
 ఇత్యేవమూచుర్భహవో విశిష్టా రక్షోగణాస్తత్ర సమేత్య సర్వే |
 సప్రాణిసంఘాం సగృహాం సవృక్షాం దగ్ధాం పులిం తాం సహసా సమీక్ష్య || 39 ||
 తతస్తు లంకా సహసా ప్రదగ్ధా సరాక్షసా సాశ్వరథా సనాగా |
 సపక్షిసంఘా సమ్మగా సవృక్షా రురోద దీనా తుములం సశబ్దమ్ || 40 ||
 హా తాత హా పుత్రక కాంత మిత్ర హా జీవితం భోగయుతం సుపుణ్యమ్ | 1207
 రక్షోభిరేవం బహుధా బ్రువద్భిః శబ్దః కృతో ఘోరతరః సుభీమః || 41 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



54. చతుఃపంచాశః సర్గః - లంకాదాహః

పుతాశనజ్వాలసమావృతా సా హతప్రవీరా పరివృత్తయోధా |
 హనూమతః క్రోధబలాభిభూతా బభూవ శాపోపహతేవ లంకా || 42 ||
 స సంభ్రమతస్తవిషణ్ణరాక్షసాం సముజ్జ్వలజ్వాలపుతాశనాంకితామ్ |
 దదర్శ లంకాం హనుమాన్తహమానాః స్వయంభుకోపోపహతామివావనిమ్ || 43 ||
 భంక్త్వా వనం పాదపరత్నసంకులం హత్యా తు రక్షాంసి మహాంతి సంయుగే |
 దగ్ధ్వా పులిం తాం గృహరత్నమాలినీం
 తస్థౌ హనూమాన్సవనాత్కజః కపిః || 44 ||
 త్రికూటశృంగాగ్రతలే విచిత్రే ప్రతిష్ఠితో వానరరాజసింహాః |
 ప్రదీప్తలాంగూలకృతార్చిమాలీ వ్యరాజతాదిత్య ఇవాంశుమాలీ || 45 ||
 స రాక్షసాంస్తాన్సుబహూంశ్చ హత్యా వనం చ భంక్త్వా బహుపాదపం తత్ |
 వినృజ్య రక్షోభవనేషు చాగ్నిం జగామ రామం మనసా మహాత్మా || 46 ||
 తతో మహాత్మా హనుమాన్తనస్వీ నిశాచరాణాం క్షతకృత్యతార్థః |
 రామస్య నాథస్య జగత్త్రయాణాం శ్రీపాదమూలం మనసా జగామ || 47 ||
 తతస్తు తం వానరవీరముఖ్యం మహాబలం మారుతతుల్యవేగమ్ |
 మహామతిం వాయుసుతం వరిష్ఠం ప్రతుష్ఠువుర్దేవగణాశ్చ సర్వే || 48 ||
 భంక్త్వా వనం మహాతేజా హత్యా రక్షాంసి సంయుగే |
 దగ్ధ్వా లంకాపులిం రమ్యాం రరాజ స మహాకపిః || 49 ||
 తత్ర దేవాః సగంధర్యాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః |
 దృష్ట్వా లంకాం ప్రదగ్ధాం తాం విస్తయం పరమం గతాః || 50 ||
 తం దృష్ట్వా వానరశ్రేష్ఠం హనుమంతం మహాకపిమ్ |
 కాలాగ్నిరితి సంచింత్య సర్వభూతాని తత్రసుః || 51 ||
 దేవాశ్చ సర్వే మునిపుంగవాశ్చ గంధర్వవిద్యాధరకిన్నరాశ్చ | [నాగయక్షాః]
 భూతాని సర్వాణి మహాంతి తత్ర జగ్ముః పరాం ప్రీతిమతుల్యరూపామ్ || 52 ||
 ఇత్యార్ద్రే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
 చతుఃపంచాశః సర్గః || 54 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



55.పంచపంచాశః సర్గః-హనూమద్విభ్రమః

|| హనూమద్విభ్రమః ||

లంకాం సమస్తాం సందిప్య లాంగూలాగ్నిం మహాబలః |
నిర్వాపయామాస తదా సముద్రే హరిసత్తమః || 1 ||

సందిప్యమానాం విధ్వస్తాం త్రస్తరక్షోగణాం పులిమ్ |
అవేక్ష్య హనుమాల్లంకాం చింతయామాస వానరః || 2 ||

తస్యాభూత్సుమహంస్తాసః కుత్సా చాత్తన్యజాయత |
లంకాం ప్రదహతా కర్త కింస్విత్యతమిదం మయా || 3 ||

ధన్యాస్తే పురుషశ్రేష్ఠా యే బుద్ధ్యా కోపముత్థితమ్ |
నిరుంధంతి మహత్తానో దీప్తమగ్నిమివాంభసా || 4 ||

క్రుద్ధః పాపం న కుర్యాత్కః క్రుద్ధో హన్యాద్గురూనపి |
క్రుద్ధః పరుషయా వాచా నరః సాధూనభిక్షిపేత్ || 5 ||

వాచ్యావాచ్యం ప్రకుపితో న విజానాతి కల్పిచిత్ |
నాకార్యమస్తి క్రుద్ధస్య నావాచ్యం విద్యతే క్వచిత్ || 6 ||

యః సముత్పతితం క్రోధం క్షమయైవ నిరస్యతి |
యథోరగస్త్వచం జీర్ణాం న వై పురుష ఉచ్యతే || 7 ||

భిగస్తు మాం సుదుర్బుద్ధిం నిర్లజ్జం పాపకృత్తమమ్ |
అచింతయిత్వా తాం సీతామగ్నిదం స్వామిఘాతకమ్ || 8 ||

యది దగ్ధా త్వియం లంకా నూనమార్యాపి జానకీ |
దగ్ధా తేన మయా భర్తుర్హతం కార్యమజానతా || 9 ||

యదర్థమయమారంభస్తత్కార్యమవసాదితమ్ |
మయా హి దహతా లంకాం న సీతా పరిరక్షితా || 10 ||

ఈషత్కార్యమిదం కార్యం కృతమాసీన్న సంశయః |
తస్య క్రోధాభిభూతేన మయా మూలక్షయః కృతః || 11 ||

వినష్టా జానకీ నూనం న హ్యదగ్ధః ప్రదృశ్యతే |
లంకాయాం కశ్చిదుద్దేశః సర్వా భస్మీకృతా పులి || 12 ||

యది తద్విహతం కార్యం మమ ప్రజ్ఞావిపర్యయాత్ |
ఇహైవ ప్రాణసంన్యాసో మమాపి హ్యద్య రోచతే || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



55.పంచపంచాశః సర్గః-హనూమద్విభ్రమః

అహో ఖలు కృతం కర్త దుష్కరం హి హనూమతా |
అగ్నిం విసృజతాభిక్ష్ణం భీమం రాక్షససద్దని || 31 ||

ప్రపలాయితరక్షఃస్త్రీబాలవృద్ధసమాకులా |
జనకోలాహలాధ్వాతా క్రందన్తివాత్రికందరే || 32 ||

దగ్ధేయం నగలీ సర్వా సాట్టప్రాకారతోరణా |
జానకీ న చ దగ్ధేతి విస్తయోఽద్భుత ఏవ నః || 33 ||

స నిమిత్తైశ్చ దృష్టార్థైః కారణైశ్చ మహాగుణైః |
ఋషివాక్యైశ్చ హనుమానభవత్ప్రతమానసః || 34 ||

తతః కపిః ప్రాప్తమనోరథార్థ స్తామక్షతాం రాజసుతాం విదిత్యా |
ప్రత్యక్షతస్తాం పునరేవ దృష్ట్వా ప్రతిప్రయాణాయ మతిం చకార || 35 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
పంచపంచాశః సర్గః || 55 ||



www.sanatanadharm.com



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



16. షట్పంచాశః సర్గః - ప్రతిప్రయాణోత్పతనమ్

|| ప్రీతిప్రయాణోత్పతనమ్ ||

తతస్తు శింశుపామూలే జానకీం పర్యవస్థితామ్ |
అభివాద్యాబ్రవీద్ధిప్త్యా పశ్యామి త్వామిహాక్షతామ్ || 1 ||

తతస్తం ప్రస్థితం సీతా వీక్షమాణా పునః పునః |
భర్తృస్నేహస్వితం వాక్యం హనూమంతమభాషత || 2 ||

కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే |
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్యస్తే బలోదయః || 3 ||

శరైః సుసంకులాం కృత్వా లంకాం పరబలార్దనః |
మాం నయేద్యది కాకుత్స్థస్తత్తస్య సదృశం భవేత్ || 4 ||

తద్యథా తస్య విక్రాంతమనురూపం మహాత్మనః |
భవేదాహవశూరస్య తథా త్వముపపాదయ || 5 ||

తదర్థోపహితం వాక్యం ప్రశ్రితం హేతుసంహితమ్ |
నిశమ్య హనుమాంస్తస్యా వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ || 6 ||

క్షిప్రమేష్యతి కాకుత్స్థో హర్షక్షప్రవరైర్పృతః |
యస్తే యుధి విజిత్వాలీన్ శోకం వ్యపనయిష్యతి || 7 ||

ఏవమాశ్వాస్య వైదేహీం హనుమాన్తారుతాత్తజః |
గమనాయ మతిం కృత్వా వైదేహీమభ్యవాదయత్ || 8 ||

తతః స కపిశార్దూలః స్వామిసందర్శనోత్సుకః |
ఆరురోహ గిరిశ్రేష్ఠమరిష్ఠమరిమర్దనః || 9 ||

తుంగపద్మకజుష్టాభిర్మిలాభిర్వనరాజిభిః |
సోత్తరీయమివాంభోదైః శృంగాంతరవిలంబిభిః || 10 ||

బోధ్యమానమివ ప్రీత్యా దివాకరకరైః శుభైః |
ఉన్మిషంతమివోద్ధూతైర్లోచనైరివ ధాతుభిః || 11 ||

తోయౌఘనిఃస్వనైర్తంద్రైః ప్రాథితమివ సర్వతః |
ప్రగీతమివ విస్ఫుష్ట్రానాప్రస్రవణస్వనైః || 12 ||

దేవదారుభిరత్యుచ్చైరూర్ధ్వబాహుమివ స్థితమ్ |
ప్రపాతజలనిర్ఘోషైః ప్రాక్రుష్టమివ సర్వతః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



16. షట్పంచాశః సర్గః - ప్రతిప్రయాణోత్పతనం

వేపమానమివ శ్యామైః కంపమానైః శరద్ధనైః |
వేణుభిర్వారుతోద్ధూతైః కూజంతమివ కీచకైః || 14 ||

నిఃశ్యసంతమివామర్షాద్ధోరైరాశీవిషోత్తమైః |
నీహారకృతగంభీరైర్ధ్యాయంతమివ గహ్వరైః || 15 ||

మేఘపాదనిభైః పాదైః ప్రక్రాంతమివ సర్వతః |
జ్యంభమాణమివాకాశే శిఖరైరభ్రమాలిభిః || 16 ||

కూట్టిశ్చ బహుధాకీర్ణైః శోభితం బహుకందరైః |
సాలతాలాశ్చకర్ణైశ్చ వంశైశ్చ బహుభిర్వృతమ్ || 17 ||

లతావితానైర్విత్తతైః పుష్పవద్భిరలంకృతమ్ |
నానామృగగణాకీర్ణం ధాతునిష్యందభూషితమ్ || 18 ||

బహుప్రస్తవణోపేతం శిలాసంచయసంకటమ్ |
మహర్షియక్షగంధర్వకిన్ద్రోరగసేవితమ్ || 19 ||

లతాపాదపసంబాధం సింహాధ్యుషితకందరమ్ |
వ్యాఘ్రసంఘసమాకీర్ణం స్వాదుమూలఫలోదకమ్ || 20 ||

తమారురోహ హనుమాన్సర్వతం పవనాత్మజః |
రామదర్శనశీఘ్రేణ ప్రహర్షేణాభిచోదితః || 21 ||

తేన పాదతలాక్రాంతా రమ్యేషు గిరిసానుషు |
సఘోషాః సమశీర్యంత శిలాశ్చూర్ణకృతాస్తతః || 22 ||

స తమారుహ్య శైలేంద్రం వ్యవర్ధత మహాకపిః |
దక్షిణాదుత్తరం పారం ప్రార్థయల్లవణాంభసః || 23 ||

అధిరుహ్య తతో వీరః పర్వతం పవనాత్మజః |
దదర్శ సాగరం భీమం మీనోరగనిషేవితమ్ || 24 ||

స మారుత ఇవాకాశం మారుతస్యాత్మసంభవః |
ప్రపేదే హరిశార్దూలో దక్షిణాదుత్తరాం దిశమ్ || 25 ||

స తదా పీడితస్తేన కపినా పర్వతోత్తమః |
రరాస సహ తైర్భూతైః ప్రవిశన్వసుధాతలమ్ || 26 ||

కంపమానైశ్చ శిఖరైః పతద్భిరపి చ ద్రుమైః |
తస్యారువేగోన్మథితాః పాదపాః పుష్పశాలినః || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



56. షట్పంచాశః సర్గః - ప్రతిప్రయాణోత్పతనం

నిపేతుర్భూతలే రుగ్ణాః శక్రాయుధహతా ఇవ |
కందరోదరసంస్థానాం పీడితానాం మహాజసామ్ || 28 ||

సింహానాం నినదో భీమో నభో భిందన్సు శుశ్రువే |
స్రస్త్రవ్యావిధ్ధవసనా వ్యాకులీకృతభూషణాః || 29 ||

విద్యాధర్యః సముత్పేతుః సహసా ధరణీధరాత్ |
అతిప్రమాణా బలినో దిప్తజిహ్వ మహావిషాః || 30 ||

నిపీడితశిరోగ్రీవా వ్యవేష్టస్త మహాహయః |
కిన్నరోరగగంధర్వయక్షవిద్యాధరాస్తదా || 31 ||

పీడితం తం నగవరం త్యక్త్వా గగనమాస్థితాః |
స చ భూమిధరః శ్రీమాన్బలినా తేన పీడితః || 32 ||

సవృక్షశిఖరోదగ్రః ప్రవివేశ రసాతలమ్ |
దశయోజనవిస్తారస్త్రింశద్యోజనముచ్చితః || 33 ||

ధరణ్యాం సమతాం యాతః స బభూవ ధరాధరః |
స లిలంఘయిషుర్భీమం సలీలం లవణార్ణవమ్ |

కల్లోలాస్ఫాలవేలాంతముత్పపాత నభో హరిః || 34 ||
ఇత్యార్ద్రే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే

షట్పంచాశః సర్గః || 56 ||





వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

57. సప్తపంచాశః సర్గః - హనుమత్ప్రత్యాగమనమ్



|| హనుమత్ప్రత్యాగమనమ్ ||

[అప్లుత్య చ మహావేగః పక్షవానివ పర్వతః |]

సచంద్రకుముదం రమ్యం సార్కకారండవం శుభమ్ |

తిష్యశ్రవణకాదంబమభ్రశైవాలశాద్వలమ్ || 1 ||

పునర్వసుమహామీనం లోహితాంగమహాగ్రహమ్ |

ఐరావతమహాద్వీపం స్వాతీహంసవిలోలితమ్ || 2 ||

వాతసంఘాతజాతోర్తి చంద్రాంశుశిశిరాంబుమత్ |

భుజంగయక్షగంధర్వప్రబుద్ధకమలోత్పలమ్ || 3 ||

హనుమాన్తారుతగతిర్మహానౌలివ సాగరమ్ |

అపారమపరిశ్రాంతః పుప్లువే గగనార్ణవమ్ || 4 ||

గ్రసమాన ఇవాకాశం తారాధిపమివోల్లిఖన్ |

హరన్నివ సనక్షత్రం గగనం సార్కమండలమ్ || 5 ||

మారుతస్యాత్తజః శ్రీమాన్కపిర్వ్యోమచరో మహాన్ |

హనుమాన్తేఘజాలాని వికర్షన్నివ గచ్ఛతి || 6 ||

పాండరారుణవర్ణాని నీలమాంజిష్ఠకాని చ |

హరితారుణవర్ణాని మహాఘ్రాణి చకాశిరే || 7 ||

ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్కామంశ్చ పునః పునః |

ప్రచ్ఛన్నశ్చ ప్రకాశశ్చ చంద్రమా ఇవ లక్ష్మతే || 8 ||

వివిధాభ్రఘనాపన్నగోచరో ధవలాంబరః |

దృశ్యాదృశ్యతనుర్వీరస్తదా చంద్రాయతేంబరే || 9 ||

తార్జ్యాయమాణో గగనే బభాసే వాయునందనః |

దారయన్తేఘబృందాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః || 10 ||

నదన్నాదేన మహతా మేఘస్వనమహాస్వనః |

ప్రవరాన్రాక్షసాన్స్తత్యా నామ విశ్రావ్య చాత్మనః || 11 ||

ఆకులాం నగరీం కృత్వా వృథయిత్వా చ రావణమ్ |

అర్థయిత్వా బలం ఘోరం వైదేహీమభివాద్య చ || 12 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

57. సప్తపంచాశః సర్గః - హనుమాత్ప్రత్యాగమనమ్



ఆజగామ మహాతేజాః పునర్నధ్యేన సాగరమ్ |
పర్వతేంద్రం సునాభం చ సముపస్మృశ్య వీర్యవాన్ || 13 ||

జ్యముక్త ఇవ నారాచో మహావేగోఽభ్యుపాగతః |
స కించిదనుసంప్రాప్తః సమాలోక్య మహాగిరిమ్ || 14 ||

మహేంద్రం మేఘసంకాశం ననాద హరిపుంగవః |
స పూరయామాస కపిల్దీశో దశ సమంతతః || 15 ||

నదన్నాదేన మహతా మేఘస్వనమహాస్వనః |
స తం దేశమనుప్రాప్తః సుహృద్ధర్మనలాలసః || 16 ||

ననాద హరిశార్దూలో లాంగూలం చాప్యకంపయత్ |
తస్య నానద్యమానస్య సుపర్ణచరితే పథి || 17 ||

ఫలతీవాస్య ఘోషేణ గగనం సార్కమండలమ్ |
యే తు తత్రోత్తరే తీరే సముద్రస్య మహాబలాః || 18 ||

పూర్వం సంవిష్ఠితాః శూరా వాయుపుత్రదిదృక్షవః |
మహతో వాయునున్నస్య తోయదస్యేవ గర్జితమ్ || 19 ||

శుశ్రువుస్తే తదా ఘోషమూరువేగం హనుమాతః |
తే దినవదనాః సర్వే శుశ్రువుః కాననౌకసః || 20 ||

వానరేంద్రస్య నిర్ఘోషం పర్జన్యనినదోపమమ్ |
నిశమ్య నదతో నాదం వానరాస్తే సమంతతః || 21 ||

బభూవురుత్సుకాః సర్వే సుహృద్ధర్మనకాంక్షిణః |
జాంబవాంస్తు హరిశ్రేష్ఠః ప్రీతిసంహృష్టమానసః || 22 ||

ఉపామంత్వ హరీన్సర్వానిదం వచనమబ్రవీత్ |
సర్వథా కృతకార్యోఽసౌ హనుమామాన్నాత్ర సంశయః || 23 ||

న హ్యస్యాకృతకార్యస్య నాద ఏవం విధో భవేత్ |
తస్య బాహూరువేగం చ నినాదం చ మహాత్మనః || 24 ||

నిశమ్య హరయో హృష్టాః సముత్పేతుస్తతస్తతః |
తే నగాగ్రాన్మగాగ్రాణి శిఖరాచ్ఛిఖరాణి చ || 25 ||

ప్రహృష్టాః సముపద్యంత హనుమాంతం దిదృక్షవః |
తే ప్రీతాః పాదపార్శ్వే గృహ్య శాఖాః సుపుష్పితాః || 26 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

57. సప్తపంచాశః సర్గః - హనుమాత్ప్రత్యాగమనమ్



వాసాంసీవ ప్రశాఖాశ్చ సమావిధ్యంత వానరాః |
 గిరిగహ్వరసంలీనో యథా గర్జతి మారుతః || 27 ||

ఏవం జగర్ణ బలవాన్తనూమాన్తారుతాత్మజః |
 తమభ్రుఘనసంకాశమాపతంతం మహాకపిమ్ || 28 ||

దృష్ట్వా తే వానరాః సర్వే తస్థుః ప్రాంజలయస్తదా |
 తతస్తు వేగవాంస్తస్య గిరేర్గిరినిభః కపిః || 29 ||

నిపపాత మహేంద్రస్య శిఖరే పాదపాకులే |
 హర్షణాపూర్యమాణోఽసౌ రమ్యే పర్వతనిర్దురే || 30 ||

భిన్నపక్ష ఇవాకాశాత్పపాత ధరణీధరః |
 తతస్తే ప్రీతమనసః సర్వే వానరపుంగవాః || 31 ||

హనుమంతం మహాత్మానం పరివార్యోపతస్థిరే |
 పరివార్య చ తే సర్వే పరాం ప్రీతిముపాగతాః || 32 ||

ప్రహృష్టవదనాః సర్వే తమరోగముపాగతమ్ |
 ఉపాయనాని చాదాయ మూలాని చ ఫలాని చ || 33 ||

ప్రత్యర్చయన్తలిశ్రేష్ఠం హరయో మారుతాత్మజమ్ |
 హనుమాంస్తు గురూన్స్పృధ్ధాన్ జాంబవత్ప్రముఖాంస్తదా || 34 ||

కుమారమంగదం చైవ సోఽవందత మహాకపిః |
 స తాభ్యాం పూజితః పూజ్యః కపిభిశ్చ ప్రసాదితః || 35 ||

దృష్ట్వా సీతేతి విక్రాంతః సంక్షేపేణ న్యవేదయత్ |
 నిషసాద చ హస్తేన గృహీత్వా వాలినః సుతమ్ || 36 ||

రమణీయే వనోద్దేశే మహేంద్రస్య గిరేస్తదా |
 హనుమానబ్రవీద్భ్రష్టస్తదా తాన్వానరర్షభాన్ || 37 ||

అశోకవనికాసంస్థా దృష్ట్వా సా జనకాత్మజా |
 రక్షమాణా సుఖూరాభి రాక్షసీభిరనిందితా || 38 ||

ఏకవేణీధరా దీనా రామదర్శనలాలసా | [బాలా]
 ఉపవాసపరిశ్రాంతా జటిలా మలినా కృశా || 39 ||

తతో దృష్ట్వేతి వచనం మహార్థమమృతోపమమ్ |
 నిశమ్య మారుతేః సర్వే ముదితా వానరా భవన్ || 40 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

57. సప్తపంచాశః సర్గః - హనూమత్ప్రత్యాగమనమ్



క్షేలంత్యన్యే నదంత్యన్యే గర్జంత్యన్యే మహాబలాః |
చక్రః కిలికిలామన్యే ప్రతిగర్జంతి చాపరే || 41 ||

కేచిదుచ్చితలాంగూలాః ప్రహృష్టాః కపికుంజరాః |
అంచితాయతదీర్ఘాణి లాంగూలాని ప్రవివృధుః || 42 ||

అపరే చ హనూమంతం వానరా వారణోపమమ్ |
ఆప్లుత్య గిరిశృంగేభ్యః సంస్పృశంతి స్త హర్షితాః || 43 ||

ఉక్తవాక్యం హనూమంతమంగదస్తమథాబ్రవీత్ |
సర్వేషాం హరివీరాణాం మధ్యే వచనముత్తమమ్ || 44 ||

సత్త్వ వీర్యే న తే కశ్చిత్సమో వానర విద్యతే |
యదవప్లుత్య విస్తీర్ణం సాగరం పునరాగతః || 45 ||

[అధికశ్లోకం - జీవితస్య ప్రదాతా నస్త్యమేకో వానరోత్తమ |
త్వత్ప్రసాదాత్ప్రమేష్యామః సిద్ధార్థా రాఘవేణ హ ||]

అహో స్వామిని తే భక్తిరహో వీర్యమహో ధృతిః |
దిష్ట్యా దృష్టా త్వయా దేవీ రామపత్నీ యశస్వినీ || 46 ||

దిష్ట్యా త్యక్ష్తి కాకుత్స్థః శోకం సీతావియోగజమ్ |
తతోంగదం హనూమంతం జాంబవంతం చ వానరాః || 47 ||

పరివార్య ప్రముదితా భేజిరే విపులాః శిలాః |
శ్రోతుకామాః సముద్రస్య లంఘనం వానరోత్తమాః || 48 ||

దర్శనం చాపి లంకాయాః సీతాయా రావణస్య చ |
తస్థుః ప్రాంజలయః సర్వే హనుమద్వదనోన్ముఖాః || 49 ||

తస్థౌ తత్రాంగదః శ్రీమాన్యానరైర్భహుభిర్వృతః |
ఉపాస్యమానో విబుధైర్దివి దేవపతిర్యథా || 50 ||

హనూమతా కీర్తిమతా యశస్వినా తథాంగదేనాంగదబద్ధబాపనా |
ముదా తదాధ్యాసితమున్నతం మహా
న్వహీధరాగ్రం జ్వలితం శ్రీయాభవత్ || 51 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తపంచాశః
సర్గః || 52 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



58. అష్టపంచాశః సర్గః - హనుమద్వృత్తానుకథనమ్

|| హనుమద్వృత్తానుకథనమ్ ||

తతస్తస్య గిరేః శృంగే మహేంద్రస్య మహాబలాః |
హనుమత్ప్రముఖాః ప్రీతిం హరయో జగ్గురుత్తమామ్ || 1 ||

తం తతః ప్రతిసంహృష్టః ప్రీతిమంతం మహాకపిమ్ |
జాంబవాన్కార్యవృత్తాంతమప్యచ్ఛదనిలాత్తజమ్ || 2 ||

కథం దృష్టా త్వయా దేవీ కథం వా తత్ర వర్తతే |
తస్యాం వా స కథం వృత్తః క్రూరకర్తా దశాననః || 3 ||

తత్త్వతః సర్వమేతన్నః ప్రబ్రూహి త్వం మహాకపే |
శ్రుతార్థాశ్చింతయిష్యామో భూయః కార్యవినిశ్చయమ్ || 4 ||

యశ్చార్థస్తత్ర వక్తవ్యో గతైరస్తాభిరాత్మవాన్ |
రక్షితవ్యం చ యత్తత్ర తద్భవాన్వాకరోతు నః || 5 ||

స నియుక్తస్తతస్తేన సంప్రహృష్టతనూరుహాః |
ప్రణమ్య శిరసా దేవ్యై సీతాయై ప్రత్యభాషత || 6 ||

ప్రత్యక్షమేవ భవతాం మహేంద్రాగ్రాత్థమాప్లుతః |
ఉదధేర్దక్షిణం పారం కాంక్షమాణః సమాహితః || 7 ||

గచ్ఛతశ్చ హి మే ఘోరం విఘ్నరూపమివాభవత్ |
కాంచనం శిఖరం దివ్యం పశ్యామి సుమనోహరమ్ || 8 ||

స్థితం పంథానమావృత్య మేనే విఘ్నం చ తం నగమ్ |
ఉపసంగమ్య తం దివ్యం కాంచనం నగసత్తమమ్ || 9 ||

కృతా మే మనసా బుద్ధిర్భేత్తవ్యోఽయం మయేతి చ |
ప్రహతం చ మయా తస్య లాంగూలేన మహాగిరేః || 10 ||

శిఖరం సూర్యసంకాశం వ్యశీర్యత సహస్రధా |
వ్యవసాయం చ తం బుద్ధ్యా స హోవాచ మహాగిరిః || 11 ||

పుత్రేతి మధురాం వాణీం మనః ప్రహ్లాదయన్నివ |
పితృవ్యం చాపి మాం విద్ధి సఖాయం మాతరిశ్వనః || 12 ||

మైనాకమితి విఖ్యాతం నివసంతం మహోదధౌ |
పక్షవంతః పురా పుత్ర బభూవుః పర్వతోత్తమాః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



58. అష్టపంచాశః సర్గః - హనుమాద్యత్తానుకథనమ్

భందతః పృథివీం చేరుర్భాధమానాః సమంతతః |
శ్రుత్వా నగానాం చరితం మహేంద్రః పాకశాసనః || 14 ||

చిచ్ఛేద భగవాన్పక్షాన్వజ్రేణైషాం సహస్రశః |
అహం తు మోక్షితస్తస్మాత్తవ పిత్రా మహాత్మనా || 15 ||

మారుతేన తదా వత్స ప్రక్షిప్తాఽస్మి మహార్ణవే |
రామస్య చ మయా సాహ్యే వర్తితవ్యమలిందమ || 16 ||

రామో ధర్మభృతాం శ్రేష్ఠో మహేంద్రసమవిక్రమః |
ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచస్తస్య మైనాకస్య మహాత్మనః || 17 ||

కార్యమావేద్య తు గిరేరుద్యతం చ మనో మమ |
తేన చాహమనుజ్ఞాతో మైనాకేన మహాత్మనా || 18 ||

స చాప్యంతర్హితః శైలో మానుషేణ వపుష్కతా |
శరీరేణ మహాశైలః శైలేన చ మహోదధౌ || 19 ||

ఉత్తమం జవమాస్థాయ శేషం పంథానమాస్థితః |
తతోఽహం సుచిరం కాలం వేగేనాభ్యగమం పథి || 20 ||

తతః పశ్యామ్యహం దేవీం సురసాం నాగమాతరమ్ |
సముద్రమధ్యే సా దేవీ వచనం మామభాషత || 21 ||

మమ భక్తః ప్రదిష్టస్తవమమరైర్లరిసత్తమ |
అతస్త్వాం భక్తయిష్యామి విహితస్తవం చిరస్య మే || 22 ||

ఏవముక్తః సురసయా ప్రాంజలిః ప్రణతః స్థితః |
వివర్ణవదనో భూత్వా వాక్యం చేదముదీరయన్ || 23 ||

రామో దాశరథిః శ్రీమాన్మవిష్టో దండకావనమ్ |
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా చ పరంతపః || 24 ||

తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన దురాత్మనా |
తస్యాః సకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనాత్ || 25 ||

కర్తుమర్హసి రామస్య సాహాయ్యం విషయే సతీ |
అథవా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణమ్ || 26 ||

ఆగమిష్యామి తే వక్త్రం సత్యం ప్రతిశృణోమి తే |
ఏవముక్తా మయా సా తు సురసా కామరూపిణీ || 27 ||



వార్షికి రామాయణం-

సుందరకాండ



58. అష్టపంచాశః సర్గః - హనుమాద్యత్తానుకథనమ్

అబ్రవీన్నాతివర్తేత కశ్చిదేష వరో మమ |
 ఏవముక్తః సురసయా దశయోజనమాయతః || 28 ||
 తతోఽర్థగుణవిస్తారో బభూవాహం క్షణేన తు |
 మత్ప్రమాణాధికం చైవ వ్యాదితం తు ముఖం తయా || 29 ||
 తద్ద్వష్టా వ్యాదితం చాస్యం హ్రస్వం హ్యకరవం వపుః |
 తస్మిన్సుపహార్తే చ పునర్బభూవాంగుష్ఠమాత్రకః || 30 ||
 అభిపత్యాశు తద్వక్త్రం నిర్గతోఽహం తతః క్షణాత్ |
 అబ్రవీత్సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ మాం పునః || 31 ||
 అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖమ్ |
 సమానయ చ వైదేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా || 32 ||
 సుఖీ భవ మహాబాహో ప్రీతాస్మి తవ వానర |
 తతోఽహం సాధు సాధ్యతి సర్వభూతైః ప్రశంసితః || 33 ||
 తతోంతరిక్షం విపులం ప్లుతోఽహం గరుడో యథా |
 ఛాయా మే నిగృహీతా చ న చ పశ్యామి కించన || 34 ||
 సోఽహం విగతవేగస్తు దిశో దశ విలోకయన్ |
 న కించిత్తత్ర పశ్యామి యేన మేఽపహృతా గతిః || 35 ||
 తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా కిం నామ గగనే మమ |
 ఈదృశో విఘ్న ఉత్పన్నో రూపం యత్ర న దృశ్యతే || 36 ||
 అధోభాగేన మే దృష్టిః శోచతా పాతితా మయా |
 తతోఽద్రాక్షమహం భీమాం రాక్షసీం సలిలేశయామ్ || 37 ||
 ప్రహస్య చ మహానాదముక్తోఽహం భీమయా తయా |
 అవస్థితమసంఖ్యాంతమిదం వాక్యమశోభనమ్ || 38 ||
 క్వాసి గంతా మహాకాయ క్షుభితాయా మమేప్పితః |
 భక్తః ప్రీణయ మే దేహం చిరమాహారవర్జితమ్ || 39 ||
 బాఢమిత్యేవ తాం వాణీం ప్రత్యగృహ్ణామహం తతః |
 ఆస్యప్రమాణాదధికం తస్యాః కాయమపూరయమ్ || 40 ||
 తస్యాశ్చాస్యం మహాద్భీమం వర్జితే మమ భక్తణే |
 న చ మాం సాధు బుబుధే మమ వా నికృతం కృతమ్ || 41 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



58. అష్టపంచాశః సర్గః - హనుమాద్వృత్తానుకథనమ్

తతోఽహం విపులం రూపం సంక్షిప్య నిమిషాంతరాత్ |
తస్యా హృదయమాదాయ ప్రపతామి నభఃస్థలమ్ || 42 ||

సా విసృష్టభుజా భీమా పపాత లవణాంభసి |
మయా పర్వతసంకాశా నికృత్తహృదయా సతీ || 43 ||

శృణోమి ఖగతానాం చ సిద్ధానాం చారణైః సహ |
రాక్షసీ సింహికా భీమా క్షిప్తం హనుమతా హతా || 44 ||

తాం హత్యా పునరేవాహం కృత్యమాత్యయికం స్మరన్ |
గత్వా చాహం మహాధ్వానం పశ్యామి నగమండితమ్ || 45 ||

దక్షిణం తీరముదధేర్లంకా యత్ర చ సా పులీ |
అస్తం దినకరే యాతే రక్షసాం నిలయం పురమ్ || 46 ||

ప్రవిష్టోఽహమవిజ్ఞాతో రక్షోభిర్భీమవిక్రమైః |
తత్ర ప్రవిశతశ్చాపి కల్పాంతఘనసన్నిభా || 47 ||

అట్టహాసం విముంచంతీ నాలీ కాప్యుత్థితా పురః |
జిఘాంసంతీం తతస్తాం తు జ్వలదగ్నిశిరోరుహమ్ || 48 ||

సవ్యముష్టిప్రహారేణ పరాజిత్య సుభైరవామ్ |
ప్రదోషకాలే ప్రవిశం భీతయాహం తయోదితః || 49 ||

అహం లంకాపులీ వీర నిర్జితా విక్రమేణ తే |
యస్మాత్తస్మాద్విజేతాసి సర్వరక్షాన్యశేషతః || 50 ||

తత్రాహం సర్వరాత్రం తు విచిన్వన్ జనకాత్తజామ్ |
రావణాంతఃపురగతో న చాపశ్యం సుమధ్యమామ్ || 51 ||

తతః సీతామపశ్యంస్తు రావణస్య నివేశనే |
శోకసాగరమాసాద్య న పారముపలక్షయే || 52 ||

శోచతా చ మయా దృష్టం ప్రాకారేణ సమావృతమ్ |
కాంచనేన వికృష్టేన గృహోపవనముత్తమమ్ || 53 ||

సప్రాకారమవప్లుత్య పశ్యామి బహుపాదపమ్ |
అశోకవనికామధ్యే శింశుపాపాదపా మహాన్ || 54 ||

తమారుహ్య చ పశ్యామి కాంచనం కదలీవనమ్ |
అదూరే శింశుపావృక్షాత్పశ్యామి వరవర్ణినీమ్ || 55 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



58. అష్టపంచాశః సర్గః - హనుమాద్యత్తానుకథనమ్

శ్యామాం కమలపత్రాక్షీముపవాసకృశాననామ్ |
 తదేకవాసఃసంవీతాం రజోధ్వస్తశిరోరుహామ్ || 56 ||

శోకసంతాపదీనాంగీం సీతాం భర్తృహితే స్థితామ్ |
 రాక్షసీభిర్విరూపాభిః క్రూరాభిరభిసంవృతామ్ || 57 ||

మాంసశోణితభక్షాభిర్వ్యాఘ్రీభిర్హరిణీమివ |
 సా మయా రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్మహుః || 58 ||

ఏకవేణీధరా దీనా భర్తృచింతాపరాయణా |
 భూమిశయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమాగమే || 59 ||

రావణాద్వినివృత్తార్థా మర్తవ్యకృతనిశ్చయా |
 కథంచిన్తృగశాబాక్షీ తూర్ణమాసాదితా మయా || 60 ||

తాం దృష్ట్వా తాదృశీం నారీం రామపత్నీం యశస్వినీమ్ |
 తత్రైవ శింశుపావృక్షే పశ్యన్నహమవస్థితః || 61 ||

తతో హలహలాశబ్దం కాంచీనూపురమిశ్రితమ్ |
 శృణోమ్యధికగంభీరం రావణస్య నివేశనే || 62 ||

తతోఽహం పరమోద్విగ్నః స్వం రూపం ప్రతిసంహరన్ |
 అహం తు శింశుపావృక్షే పక్షీవ గహనే స్థితః || 63 ||

తతో రావణదారాశ్చ రావణశ్చ మహాబలః |
 తం దేశం సమనుప్రాప్తా యత్ర సీతాభవత్స్థితా || 64 ||

తద్దృష్ట్వాథ వరారోహా సీతా రక్షోమహాబలమ్ |
 సంకుచ్యోరూ స్తనౌ పీనౌ బాహుభ్యాం పరిరభ్య చ || 65 ||

విత్రస్తాం పరమోద్విగ్నాం వీక్షమాణాం తతస్తతః |
 త్రాణం కించిదపశ్యంతీం వేపమానాం తపస్వినీమ్ || 66 ||

తామువాచ దశగ్రీవః సీతాం పరమదుఃఖితామ్ |
 అవాక్ష్విరాః ప్రపతితో బహుమన్యస్వ మామితి || 67 ||

యది చేత్త్వం తు దర్శాన్తాం నాభినందసి గర్వితే |
 ద్యౌ మాసావంతరం సీతే పాస్యామి రుభిరం తవ || 68 ||

ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచస్తస్య రావణస్య దురాత్మనః |
 ఉవాచ పరమక్రుధ్ధా సీతా వచనముత్తమమ్ || 69 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



58. అష్టపంచాశః సర్గః - హనుమాద్యత్తానుకథనమ్

రాక్షసాధమ రామస్య భార్యమమితతేజసః |
 ఇక్ష్వాకుకులనాథస్య స్తుషాం దశరథస్య చ || 70 ||
 అవాచ్యం వదతో జిహ్వ కథం న పతితా తవ |
 కించిద్వీర్యం తవానార్య యో మాం భర్తురసన్నిధౌ || 71 ||
 అపహృత్యాగతః పాప తేనాదృష్టో మహాత్మనా |
 న త్వం రామస్య సదృశో దాస్యేఽప్యస్య న యుజ్యసే || 72 ||
 యజ్ఞేయః సత్యవాదీ చ రణశ్లాఘీ చ రాఘవః |
 జానక్యా పరుషం వాక్యమేవముక్తో దశాననః || 73 ||
 జజ్వాల సహసా కోపాచ్ఛితాస్థ ఇవ పావకః |
 వివర్త్య నయనే క్రూరే ముష్టిముద్యమ్య దక్షిణమ్ || 74 ||
 మైథిలీం హంతుమారబ్ధః స్త్రీభిర్దాహాకృతం తదా |
 స్త్రీణాం మధ్యాత్సముత్పత్య తస్య భార్యా దురాత్మనః || 75 ||
 వరా మందోదలీనామ తయా స ప్రతిషేధితః |
 ఉక్తశ్చ మధురాం వాణీం తయా స మదనార్జితః || 76 ||
 సీతయా తవ కిం కార్యం మహేంద్రసమవిక్రమ |
 [మయా సహ రమస్వాద్య మద్విశిష్టా న జానకీ |]
 దేవగంధర్వకన్యాభిర్యక్షకన్యాభిరేవ చ || 77 ||
 సార్థం ప్రభో రమస్సేహ సీతయా కిం కరిష్యసి |
 తతస్తాభిః సమేతాభిర్దారీభిః స మహాబలః || 78 ||
 ప్రసాద్య సహసా నీతో భవనం స్వం నిశాచరః |
 యాతే తస్త్రిన్దశగ్రీవే రాక్షసాశ్చ వికృతాననాః || 79 ||
 సీతాం నిర్భర్తుయామాసుర్వాక్యైః క్రూరైః సుదారుణైః |
 తృణవద్భాషితం తాసాం గణయామాస జానకీ || 80 ||
 గర్జితం చ తదా తాసాం సీతాం ప్రాప్య నిరర్థకమ్ |
 వృథాగర్జితనిశ్చేష్టా రాక్షస్యః పిశితాశనాః || 81 ||
 రావణాయ శశంసుస్తాః సీతాధ్యవసితం మహాత్ |
 తతస్తాః సహితాః సర్వా విహతాశా నిరుద్యమాః || 82 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



58. అష్టపంచాశః సర్గః - హనుమద్వృత్తానుకథనమ్

పరిక్షిప్య సమంతాంతాం నిద్రావశముపాగతాః |
తాసు చైవ ప్రసుప్తాసు సీతా భర్తృహితే రతా || 83 ||

విలప్య కరుణం దీనా ప్రశుశోచ సుదుఃఖితా |
తాసాం మధ్యాత్సముత్థాయ త్రిజటా వాక్యమబ్రవీత్ || 84 ||

ఆత్మానం ఖాదత క్షిప్రం న సీతా వినశిష్యతి |
జనకస్యాత్తజా సాభ్యీ స్నుషా దశరథస్య చ || 85 ||

స్వప్నా హ్యద్య మయా దృష్టా దారుణో రోమహర్షణః |
రక్షసాం చ వినాశాయ భర్తురస్యా జయాయ చ || 86 ||

అలమస్తాత్పరిత్రాతుం రాఘవాద్రాక్షసీగణమ్ |
అభియాచామ వైదేహీమేతద్ధి మమ రోచతే || 87 ||

యస్యా హ్యేవంవిధః స్వప్నా దుఃఖితాయాః ప్రదృశ్యతే |
సా దుఃఖైర్వివిధైర్ముక్తా సుఖమాప్నోత్యనుత్తమమ్ || 88 ||

ప్రణిపాతప్రసన్నా హి మైథిలీ జనకాత్తజా |
తతః సా హ్రీమతీ బాలా భర్తుర్విజయహర్షితా || 89 ||

అవోచద్యది తత్తథ్యం భవేయం శరణం హి వః |
తాం చాహం తాదృశీం దృష్ట్వా సీతాయా దారుణాం దశామ్ || 90 ||

చింతయామాస విక్రాంతో న చ మే నిర్భతం మనః |
సంభాషణార్థం చ మయా జానక్యాశ్చింతితో విధిః || 91 ||

ఇక్ష్వాకూణాం హి వంశస్తు తతో మమ పురస్కృతః |
శ్రుత్వా తు గదితాం వాచం రాజర్షిగణపూజితామ్ || 92 ||

ప్రత్యభాషత మాం దేవీ బాష్పైః పిహితలోచనా |
కస్త్యం కేన కథం చేహ వ్రాప్తా వానరపుంగవ || 93 ||

కా చ రామేణ తే ప్రీతిస్తన్యే శంసితుమర్హసి |
తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా హ్యహమప్యబ్రవం వచః || 94 ||

దేవి రామస్య భర్తుస్తే సహాయో భీమవిక్రమః |
సుగ్రీవో నామ విక్రాంతో వానరేంద్రో మహాబలః || 95 ||

తస్య మాం విద్ధి భృత్యం త్వం హనుమంతమిహాగతమ్ |
భర్తాహం ప్రేషితస్తుభ్యం రామేణాక్లిష్టకర్షణా || 96 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



58. అష్టపంచాశః సర్గః - హనుమాద్యత్తానుకథనమ్

ఇదం చ పురుషవ్యాఘ్రః శ్రీమాన్దాశరథిః స్వయమ్ |
అంగులీయమభిజ్ఞానమదాత్తుభ్యం యశస్విని || 97 ||

తదిచ్చామి త్వయాజ్ఞప్తం దేవి కిం కరవాణ్యహమ్ |
రామలక్ష్మణయోః పార్శ్వం నయామి త్వాం కిముత్తరమ్ || 98 ||

ఏతచ్ఛ్రుత్వా విదిత్వా చ సీతా జనకనందినీ |
ఆహ రావణముత్సాద్య రాఘవో మాం నయత్ప్వతి || 99 ||

ప్రణమ్య శిరసా దేవీమహామార్యామనిందితామ్ |
రాఘవస్య మనోహ్లాదమభిజ్ఞానమయాచిషమ్ || 100 ||

అథ మామబ్రవీత్సీతా గృహ్యతామయముత్తమః |
మణిర్యేన మహాబాహూ రామస్త్యాం బహు మన్యతే || 101 ||

ఇత్యుక్త్వా తు వరారోహ మణిప్రవరమద్భుతమ్ |
ప్రాయచ్ఛ్రేణమోద్విగ్నా వాచా మాం సందిదేశ హ || 102 ||

తతస్తస్యై ప్రణమ్యాహం రాజపుత్ర్యై సమాహితః |
ప్రదక్షిణం పరిక్రామమిహాభ్యుద్గతమానసః || 103 ||

ఉక్తోఽహం పునరేవేదం నిశ్చిత్వ మనసా తయా | [ఉత్తరం]
హనుమన్తమ వృత్తాంతం వక్తుమర్హసి రాఘవే || 104 ||

యథా శ్రుత్వైవ నచిరాత్తావుభౌ రామలక్ష్మణౌ |
సుగ్రీవసహితౌ వీరావుపేయాతాం తథా కురు || 105 ||

యద్యన్యథా భవేదేతద్ధ్వా మాసౌ జీవితం మమ |
న మాం ద్రక్ష్యతి కాకుత్స్థో మ్రియే సాహమనాథవత్ || 106 ||

తచ్ఛ్రుత్వా కరుణం వాక్యం క్రోధో మామభ్యవర్తత |
ఉత్తరం చ మయా దృష్టం కార్యశేషమనంతరమ్ || 107 ||

తతోఽవర్తత మే కాయస్తదా పర్వతసన్నిభః |
యుద్ధకాంక్షీ వనం తచ్చ వినాశయితుమారభే || 108 ||

తద్భగ్నం వనషండం తు భ్రాంతత్రస్తమృగద్విజమ్ |
ప్రతిబుద్ధా నిలిక్ష్వంతే రాక్షసాశ్య వికృతాననాః || 109 ||

మాం చ దృష్ట్వా వనే తస్మిన్నమాగమ్య తతస్తతః |
తాః సమభ్యాగతాః క్షిప్రం రావణాయాచచక్షిరే || 110 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



58. అష్టపంచాశః సర్గః - హనుమాద్యత్తానుకథనమ్

రాజన్వనమిదం దుర్గం తవ భగ్నం దురాత్మనా |
వానరేణ హ్యవిజ్ఞాయ తవ వీర్యం మహాబల || 111 ||

దుర్బుద్ధేస్తస్య రాజేంద్ర తవ విప్రియకారిణః |
వధమాజ్ఞాపయ క్షిప్రం యథాసౌ విలయం వ్రజేత్ || 112 ||

తచ్ఛ్రుత్వా రాక్షసేంద్రేణ విసృష్టా భృశదుర్జయాః |
రాక్షసాః కింకరా నామ రావణస్య మనోఽనుగాః || 113 ||

తేషామశేతిసాహస్రం శూలముద్గరపాణినామ్ |
మయా తస్మిన్వనోద్ధేశే పరిఘేణ నిషూదితమ్ || 114 ||

తేషాం తు హతశేషా యే తే గత్వా లఘువిక్రమాః |
నిహతం చ మహత్సైన్యం రావణాయాచచక్తిరే || 115 ||

తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా చైత్యవ్రాసాదమాక్రమమ్ |
తత్రస్థానాక్షసాన్స్తత్వా శతం స్తంభేన వై పునః || 116 ||

లలామభూతో లంకాయాః స చ విధ్వంసితో మయా |
తతః ప్రహస్తస్య సుతం జంబుమాలినమాదిశత్ || 117 ||

రాక్షసైర్బహుభిః సార్థం ఘోరరూపైర్భయానకైః |
తమహం బలసంపన్నం రాక్షసం రణకోవిదమ్ || 118 ||

పరిఘేణాతిఘోరేణ సూదయామి సహనుగమ్ |
తచ్ఛ్రుత్వా రాక్షసేంద్రస్తు మంత్రిపుత్రాన్తహాబలాన్ || 119 ||

పదాతిబలసంపన్నాన్వైషయామాస రావణః |
పరిఘేణైవ తాన్సర్వాన్మయామి యమసాదనమ్ || 120 ||

మంత్రిపుత్రాన్స్తాన్ శ్రుత్వా సమరే లఘువిక్రమాన్ |
పంచ సేనాగ్రగాన్ శూరాన్వైషయామాస రావణః || 121 ||

తానహం సహసైన్యాన్వై సర్వానేవాభ్యసూదయమ్ |
తతః పునర్దశగ్రీవః పుత్రమక్షం మహాబలమ్ || 122 ||

బహుభి రాక్షసైః సార్థం ప్రేషయామాస రావణః |
తం తు మందోదరీపుత్రం కుమారం రణపండితమ్ || 123 ||

సహసా ఖం సముత్మాంతం పాదయోశ్చ గృహీతవాన్ |
చర్తాసినం శతగుణం భ్రామయిత్వా వ్యపేషయమ్ || 124 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



58. అష్టపంచాశః సర్గః - హనుమాద్యత్తానుకథనమ్

తమక్ష్మాగతం భగ్నం నిశమ్య స దశాననః |
 తత ఇంద్రజితం నామ ద్వితీయం రావణః సుతమ్ || 125 ||
 వ్యాదిదేశ సుసంక్రుద్ధో బలినం యుద్ధదుర్తదమ్ |
 తచ్ఛాప్యహం బలం సర్వం తం చ రాక్షసపుంగవమ్ || 126 ||
 నష్టాజనం రణే కృత్వా పరం హర్షముపాగమమ్ |
 మహతా హి మహాబాహుః ప్రత్యయేన మహాబలః || 127 ||
 ప్రేషితో రావణేనైవ సహ వీరైర్తదోత్కటైః |
 సోఽవిషహ్యం హి మాం బుద్ధ్వా స్వసైన్యం చావమర్శితమ్ || 128 || [స్వబలం]
 బ్రాహ్మేణాస్త్రేణ స తు మాం ప్రాబధ్నాచ్ఛాతివేగితః |
 రజ్జుభిశ్చాభిబద్ధంతి తతో మాం తత్ర రాక్షసాః || 129 ||
 రావణస్య సమీపం చ గృహీత్వా మాముపానయన్ |
 దృష్ట్వా సంభాషితశ్చాహం రావణేన దురాత్మనా || 130 ||
 పృష్టశ్చ లంకాగమనం రాక్షసానాం చ తం వధమ్ |
 తత్సర్వం చ మయా తత్ర సీతార్థమితి జల్పితమ్ || 131 ||
 అస్యాహం దర్శనాకాంక్షీ ప్రాప్తస్తద్భవనం విభో |
 మారుతస్యారసః పుత్రో వానరో హనుమానహమ్ || 132 ||
 రామదూతం చ మాం విద్ధి సుగ్రీవసచివం కపిమ్ |
 సోఽహం దూత్యేన రామస్య త్వత్సకాశమిహాగతః || 133 ||
 సుగ్రీవశ్చ మహాతేజాః స త్వాం కుశలమబ్రవీత్ |
 ధర్తార్థకామసహితం హితం పథ్యమువాచ చ || 134 ||
 వసతో ఋశ్యమూకే మే పర్వతే విపులద్రుమే |
 రాఘవో రణవిక్రాంతో మిత్రత్వం సముపాగతః || 135 ||
 తేన మే కథితం రాజ్ఞా భార్యా మే రక్షసా హృతా |
 తత్ర సాహాయ్యమస్మాకం కార్యం సర్వాత్మనా త్వయా || 136 ||
 మయా చ కథితం తస్మై వాలినశ్చ వధం ప్రతి |
 తత్ర సాహాయ్యహేతోర్మే సమయం కర్తుమర్హసి || 137 ||
 వాలినా హృతరాజ్యేన సుగ్రీవేణ సహ ప్రభుః |
 చక్రేఽగ్నిసాక్షికం సఖ్యం రాఘవః సహలక్ష్మణః || 138 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



58. అష్టపంచాశః సర్గః - హనుమాద్యత్తానుకథనమ్

తేన వాలినముత్పాట్య శరణైకేన సంయుగే |
వానరాణాం మహారాజః కృతః స ప్లవతాం ప్రభుః || 139 ||
తస్య సాహాయ్యమస్తాభిః కార్యం సర్వాత్మనా త్విహా |
తేన ప్రస్థాపితస్తుభ్యం సమీపమిహ ధర్మతః || 140 ||
క్షిప్రమానీయతాం సీతా దీయతాం రాఘవాయ చ |
యావన్న హరయో వీరా విధమంతి బలం తవ || 141 ||
వానరాణాం ప్రభావో హి న కేన విదితః పురా |
దేవతానాం సకాశం చ యే గచ్ఛంతి నిమంతితాః || 142 ||
ఇతి వానరరాజస్త్వామాహేత్యభిహితో మయా |
మామైక్షత తతః క్రుద్ధశ్చక్షుషా ప్రదహన్నివ || 143 ||
తేన వధోఽహమాజ్ఞప్తా రక్షసా రౌద్రకర్మణా |
మత్ప్రభావమవిజ్ఞాయ రావణేన దురాత్మనా || 144 ||
తతో విభీషణో నామ తస్య భ్రాతా మహామతిః |
తేన రాక్షసరాజోఽసౌ యాచితో మమ కారణాత్ || 145 ||
నైవం రాక్షసశార్దుల త్యజ్యతామేష నిశ్చయః |
రాజశాస్త్రవ్యపేతో హి మార్గః సంసేవ్యతే త్వయా || 146 ||
దూతవధ్యా న దృష్టా హి రాజశాస్త్రేషు రాక్షస |
దూతేన వేదితవ్యం చ యథార్థం హితవాదినా || 147 ||
సుమహాత్యపరాధేఽపి దూతస్యాతులవిక్రమ |
విరూపకరణం దృష్టం న వధోఽస్తీహ శాస్త్రతః || 148 ||
విభీషణేనైవముక్తో రావణః సంబిదేశ తాన్ |
రాక్షసానేతదేవాస్య లాంగూలం దహ్యతామితి || 149 ||
తతస్తస్య వచః శ్రుత్వా మమ పుచ్ఛం సమంతతః |
వేష్టితం శణవలైశ్చ జీర్ణైః కార్పాసజైః పటైః || 150 ||
రాక్షసాః సిద్ధసన్నాహస్తతస్తే చండవిక్రమాః |
తదాదహ్యంత మే పుచ్ఛం నిఘ్నంతః కాష్ఠముష్టిభిః || 151 ||
బద్ధస్య బహుభిః పాశైర్యంత్రితస్య చ రాక్షసైః |
తతస్తే రాక్షసాః శూరా బద్ధం మామగ్నిసంవృతమ్ || 152 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



58. అష్టపంచాశః సర్గః - హనుమాద్యత్తానుకథనమ్

అఘోషయన్త్రాజమార్గే నగరద్వారమాగతాః |
 తతోఽహం సుమహద్దూపం సంక్షిప్య పునరాత్మనః || 153 ||
 విమోచయిత్వా తం బంధం ప్రకృతిస్థః స్థితః పునః |
 ఆయసం పరిఘం గృహ్య తాని రక్షాంస్యసూదయమ్ || 154 ||
 తతస్తన్నగరద్వారం వేగేనాప్లుతవానహమ్ |
 పుచ్చేన చ ప్రదీప్తేన తాం పులిం సాట్టగోపురామ్ || 155 ||
 దహామ్యహమసంబ్రాంతో యుగాంతాగ్నిలివ ప్రజాః |
 తతో మే హ్యభవన్త్రాసో లంకాం దగ్ధాం సమీక్ష్య తు || 156 ||
 వినష్టా జానకీ వ్యక్తం న హ్యదగ్ధః ప్రదృశ్యతే |
 లంకాయాం కశ్చిదుద్దేశః సర్వా భస్మీకృతా పులి || 157 ||
 దహతా చ మయా లంకాం దగ్ధా సీతా న సంశయః |
 రామస్య హి మహాత్కార్యం మయేదం వితథికృతమ్ || 158 ||
 ఇతి శోకసమావిష్టశ్చింతామహముపాగతః |
 అథాహం వాచమశ్రోషం చారణానాం శుభాక్షరామ్ || 159 ||
 జానకీ న చ దగ్ధేతి విస్తయోదంతభాషిణామ్ |
 తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా శ్రుత్వా తామద్భుతాం గిరమ్ || 160 ||
 అదగ్ధా జానకీత్యేవ నిమిత్తైశ్చోపలక్ష్మితా |
 దీప్యమానే తు లాంగూలే న మాం దహతి పావకః || 161 ||
 హృదయం చ ప్రహృష్టం మే వాతాః సురభిగంధినః |
 తైర్నిమిత్తైశ్చ దృష్టార్థైః కారణైశ్చ మహాగుణైః || 162 ||
 ఋషివాక్యైశ్చ సిద్ధార్థైరభవం హృష్టమానసః |
 పునర్ద్భుష్టా చ వైదేహీం విసృష్టశ్చ తయా పునః || 163 ||
 తతః పర్వతమాసాద్య తత్రారిష్టమహం పునః |
 ప్రతిష్ఠవనమారేభే యుష్కద్ధర్మనకాంక్షయా || 164 ||
 తతః పవనచంద్రార్కసిద్ధగంధర్వసేవితమ్ |
 పంథానమహమాక్రమ్య భవతో దృష్టవానిహ || 165 ||
 రాఘవస్య ప్రభావేన భవతాం చైవ తేజసా |
 సుగ్రీవస్య చ కార్యార్థం మయా సర్వమనుష్ఠితమ్ || 166 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

58. అష్టపంచాశః సర్గః - హనుమాద్యత్తానుకథనమ్



ఏతత్సర్వం మయా తత్ర యథావదుపపాదితమ్ |
అత్ర యన్న కృతం శేషం తత్సర్వం క్రియతామితి || 167 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
అష్టపంచాశః సర్గః || 58 ||



www.sanatanadharm.com



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

59. ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః-అనంతరకార్యప్రరోచనమ్



|| అనంతకార్యప్రరోచనమ్ ||

ఏతదాఖ్యాయ తత్సర్వం హనుమాన్మారుతాత్తజః |
 భూయః సముపచక్రామ వచనం వక్తుముత్తరమ్ || 1 ||
 సఫలో రాఘవోద్యోగః సుగ్రీవస్య చ సంభ్రమః |
 శీలమాసాద్య సీతాయా మమ చ ప్రవణం మనః || 2 ||
 [ఆర్యాయాః సదృశం శీలం సీతాయాః ప్లవగర్షభాః |]
 తపసా ధారయేల్లోకాన్ముద్ధో వా నిర్దహేదపి |
 సర్వథాతిప్రవృద్ధోఽసౌ రావణో రాక్షసాధిపః || 3 ||
 తస్య తాం స్మృశతో గాత్రం తపసా న వినాశితమ్ |
 న తదగ్నిశిఖా కుర్యాత్సంస్మృష్టా పాణినా సతీ || 4 ||
 జనకస్యాత్తజా కుర్యాద్యత్కృధకలుషీకృతా |
 జాంబవత్ప్రముఖాన్సర్వాననుజ్ఞాప్య మహాహరీన్ || 5 ||
 అస్మిన్నేవంగతే కార్యే భవతాం చ నివేదితే |
 న్యాయ్యం స్త సహ వైదేహ్య ద్రష్టుం తౌ పార్థివాత్తజౌ || 6 ||
 అహమేకోఽపి పర్యాప్తః సరాక్షసగణాం పురీమ్ |
 తాం లంకాం తరసా హంతుం రావణం చ మహాబలమ్ || 7 ||
 కిం పునః సహితో వీరైర్భలవద్భిః కృతాత్తభిః |
 కృతాస్తైః ప్లవగైః శూరైర్భవద్భిర్విజయైషిభిః || 8 ||
 అహం తు రావణం యుద్ధే ససైన్యం సపురఃసరమ్ |
 సహపుత్రం వధిష్యామి సహోదరయుతం యుధి || 9 ||
 బ్రాహ్మమైంద్రం చ రౌద్రం చ వాయవ్యం వారుణం తథా |
 యది శక్తజితోఽస్త్రాణి దుర్నిలీక్షాణి సంయుగే || 10 ||
 తాన్యహం విధమిష్యామి నిహనిష్యామి రాక్షసాన్ |
 భవతామభ్యనుజ్ఞాతో విక్రమో మే రుణద్ధి తమ్ || 11 ||
 మయాతులా విసృష్టా హి శైలవృష్టిర్నిరంతరా |
 దేవానపి రణే హన్యాత్కిం పునస్తాన్నిశాచరాన్ || 12 ||
 సాగరోఽప్యతియాద్యేలాం మందరః ప్రచలేదపి |
 న జాంబవంతం సమరే కంపయేదరివాహినీ || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



59. ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః-అనంతరకార్యప్రరోచనమ్

సర్వరాక్షససంఘానాం రాక్షసా యే చ పూర్వకాః |
 అలమేకో వినాశాయ వీరో వాలిసుతః కపిః || 14 ||

పనసస్యారువేగేన నీలస్య చ మహాత్మనః |
 మందరోఽపి విశీర్యేత కిం పునర్యుధి రాక్షసాః || 15 ||

సదేవాసురయక్షేషు గంధర్వోరగపక్షిషు |
 మైందస్య ప్రతియోద్ధారం శంసత ద్వివిదస్య వా || 16 ||

అశ్వేపుత్రౌ మహాభాగావేతౌ ప్లవగసత్తమౌ |
 ఏతయోః ప్రతియోద్ధారం న పశ్యామి రణాజిరే || 17 ||

పితామహవరోత్సేకాత్పరమం దర్పమాస్థితౌ |
 అమృతప్రాశినావేతౌ సర్వవానరసత్తమౌ || 18 ||

అశ్వినోర్తాననార్థం హి సర్వలోకపితామహాః |
 సర్వావధ్యత్వమతులమనయోర్ద్దత్తవాన్సురా || 19 ||

వరోత్సేకేన మత్తౌ చ ప్రమథ్య మహతీం చమూమ్ |
 సురాణామమృతం వీరా పీతవంతౌ ప్లవంగమౌ || 20 ||

ఏతావేవ హి సంక్రుద్ధౌ సవాజిరథకుంజరామ్ |
 లంకాం నాశయితుం శక్తౌ సర్వే తిష్ఠంతు వానరాః || 21 ||

మయైవ నిహతా లంకా దగ్ధా భస్మీకృతా పునః |
 రాజమార్గేషు సర్వత్ర నామ విశ్రావితం మయా || 22 ||

జయత్యతిబలో రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః |
 రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభిపాలితః || 23 ||

అహం కోసలరాజస్య దాసః పవనసంభవః |
 హనుమానితి సర్వత్ర నామ విశ్రావితం మయా || 24 ||

అశోకవనికామధ్యే రావణస్య దురాత్మనః |
 అధస్తాచ్ఛింశుపావృక్షే సాధ్వీ కరుణమాస్థితా || 25 ||

రాక్షసీభిః పరివృతా శోకసంతాపకల్మితా |
 మేఘలేఖాపరివృతా చంద్రలేఖేవ నిష్పభా || 26 ||

అచింతయంతీ వైదేహీ రావణం బలదర్శితమ్ |
 పతివ్రతా చ సుశ్రోణీ అవష్టభా చ జానకీ || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



59. ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః-అనంతరకార్యప్రరోచనమ్

అనురక్తా హి వైదేహీ రామం సర్వాత్మనా శుభా |
అనన్యచిత్తా రామే చ పౌలోమీవ పురందరే || 28 ||

తదేకవాసఃసంవీతా రజోధ్వస్తా తథైవ చ |
శోకసంతాపదీనాంగీ సీతా భర్తృహితే రతా || 29 ||

సా మయా రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః |
రాక్షసీభిర్విరూపాభిర్ద్వష్టా హి ప్రమదావనే || 30 ||

ఏకవేణీధరా దీనా భర్తృచింతాపరాయణా |
అధఃశయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమాగమే || 31 ||

రావణాద్వినివృత్తార్థా మర్తవ్యకృతనిశ్చయా |
కథంచిన్త్యగశాబాక్షీ విశ్వాసముపపాదితా || 32 ||

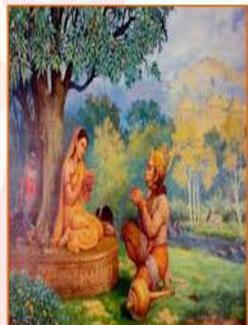
తతః సంభాషితా చైవ సర్వమర్థం చ దర్శితా |
రామసుగ్రీవసఖ్యం చ శ్రుత్వా ప్రీతిముపాగతా || 33 ||

నియతః సముదాచారో భక్తిర్భర్తరి చోత్తమా |
యన్న హంతి దశగ్రీవం స మహాత్మా కృతాగసమ్ || 34 ||

నిమిత్తమాత్రం రామస్తు వధే తస్య భవిష్యతి |
సా ప్రకృత్యైవ తన్వంగీ తద్వియోగాచ్చ కర్శితా || 35 ||

ప్రతిపత్పారశీలస్య విద్యేవ తనుతాం గతా |
ఏవమాస్తే మహాభాగా సీతా శోకపరాయణా |
యదత్త ప్రతికర్తవ్యం తత్సర్వముపపద్యతామ్ || 36 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః || 59 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



60. షష్ఠితమః సర్గః - అంగదజాంబవత్సంవాదః

|| అంగదజాంబవత్సంవాదః ||

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా వాలిసూనురభాషత || 1 ||

అయుక్తం తు వినా దేవీం దృష్టవద్భిశ్చ వానరాః |
సమీపం గంతుమస్తాభి రాఘవస్య మహాత్మనః || 2 ||

దృష్టా దేవీ న చానీతా ఇతి తత్ర నివేదనమ్ |
అయుక్తమివ పశ్యామి భవద్భిః ఖ్యాతవిక్రమైః || 3 ||

న హి నః ప్లవనే కశ్చిన్నాపి కశ్చిత్పరాక్రమే |
తుల్యః సామరదైత్యేషు లోకేషు హరిసత్తమాః || 4 ||

తేష్యేవం హతవీరేషు రాక్షసేషు హనూమతా |
కిమన్యదత్ర కర్తవ్యం గృహీత్వా యామ జానకీమ్ || 5 ||

తమేవం కృతసంకల్పం జాంబవాన్ఘ్రిసత్తమః |
ఉవాచ పరమప్రీతో వాక్యమర్థవదర్థవిత్ || 6 ||

న తావదేషా మతిరక్షమా నో యథా భవాన్సశ్యతి రాజపుత్ర |
యథా తు రామస్య మతిర్నివిష్టా తథా భవాన్సశ్యతు కార్యసిద్ధిమ్ || 7 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షష్ఠితమః
సర్గః || 60 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



61. ఏకషష్ఠితమః సర్గః - మధువనప్రవేశః

|| మధువనప్రవేశః ||

తతో జాంబవతో వాక్యమగృహ్లాంత వనౌకసః |
 అంగదప్రముఖా వీరా హనూమాంశ్చ మహాకపిః || 1 ||

ప్రీతిమంతస్తతః సర్వే వాయుపుత్రపురఃసరాః |
 మహేంద్రాద్రిం పరిత్యజ్య పుష్లవృషః ప్లవగర్షభాః || 2 ||

మేరుమందరసంకాశా మత్తా ఇవ మహాగజాః |
 ఛాదయంత ఇవాకాశం మహాకాయా మహాబలాః || 3 ||

సభాజ్యమానం భూతైస్తమాత్మవంతం మహాబలమ్ |
 హనుమంతం మహావేగం వహంత ఇవ దృష్టిభిః || 4 ||

రాఘవే చార్థనిర్పత్తిం కర్తుం చ పరమం యశః |
 సమాధాయ సమృద్ధార్థాః కర్తృసిద్ధిభిరున్నతాః || 5 ||

ప్రియాఖ్యానోన్ముఖాః సర్వే సర్వే యుద్ధాభినందినః |
 సర్వే రామప్రతీకారే నిశ్చితార్థా మనస్వినః || 6 ||

ప్లవమానాః ఖమాప్లుత్య తతస్తే కాననౌకసః |
 నందనోపమమాసేదుర్వనం ద్రుమలతాయుతమ్ || 7 ||

యత్తన్తధువనం నామ సుగ్రీవస్యాభిరక్తితమ్ |
 అధృష్యం సర్వభూతానాం సర్వభూతమనోహరమ్ || 8 ||

యద్రక్షతి మహావీర్యః సదా దధిముఖః కపిః |
 మాతులః కపిముఖ్యస్య సుగ్రీవస్య మహాత్మనః || 9 ||

తే తద్వనముపాగమ్య బభూవుః పరమోత్కటాః |
 వానరా వానరేంద్రస్య మనఃకాంతతమం మహాత్ || 10 ||

తతస్తే వానరా హృష్టా దృష్ట్వా మధువనం మహాత్ |
 కుమారమభ్యయాచంత మధూని మధుపింగలాః || 11 ||

తతః కుమారస్తాన్ప్రధాన్ జాంబవత్ప్రముఖాన్కపీన్ |
 అనుమాన్య దదౌ తేషాం నిసర్గం మధుభక్షణే || 12 ||

తతశ్చానుమతాః సర్వే సంప్రహృష్టా వనౌకసః |
 ముదితాః ప్రేరితాశ్చాపి ప్రన్యత్యంతోఽభవంస్తతః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



61. ఏకషష్ఠితమః సర్గః - మధువనప్రవేశః

గాయంతి కేచిత్త్రణమంతి కేచి న్భ్రత్యంతి కేచిత్త్రహసంతి కేచిత్ |
 పతంతి కేచిద్విచరంతి కేచి త్స్నవంతి కేచిత్త్రలపంతి కేచిత్ || 14 ||

పరస్పరం కేచిదుపాశ్రయంతే పరస్పరం కేచిదుపాక్రమంతే |
 పరస్పరం కేచిదుపబ్రువంతే పరస్పరం కేచిదుపారమంతే || 15 ||

ద్రుమాద్దుమం కేచిదభిద్రవంతే క్షితౌ నగాగ్రాన్నిపతంతి కేచిత్ |
 మహీతలాత్కేచిదుదీర్ణవేగా మహాద్దుమాగ్రాణ్యభిసంపతంతి || 16 ||

గాయంతమన్యః ప్రహసన్సుపైతి హసంతమన్యః ప్రరుదన్సుపైతి |
 రుదంతమన్యః ప్రణదన్సుపైతి నుదంతమన్యః ప్రణుదన్సుపైతి || 17 ||

సమాకులం తత్కపిసైన్యమాసీ న్నృధుప్రపానోత్కటసత్త్వచేష్టమ్ |
 న చాత్ర కశ్చిన్న బభూవ మత్తో న చాత్ర కశ్చిన్న బభూవ తృప్తః || 18 ||

తతో వనం తైః పరిభక్ష్మాణం ద్రుమాంశ్చ విధ్వంసితపత్రపుష్పాన్ |
 సమీక్ష్ కోపాద్ధధివక్త్రనామా నివారయామాస కపిః కపీంస్తాన్ || 19 ||

స తైః ప్రవృద్ధైః పరిభర్త్వామానో వనస్య గోప్తా హరివీరవృద్ధః |
 చకార భూయో మతిముగ్రతేజా వనస్య రక్షాం ప్రతి వానరేభ్యః || 20 ||

ఉవాచ కాంశ్చిత్పరుషాణి ధృష్ట మసక్తమన్యాంశ్చ తలైర్బహూన |
 సమేత్య కైశ్చిత్కలహం చకార తదైవ సామ్నోపజగామ కాంశ్చిత్ || 21 ||

స తైర్బదాత్సంపరివార్య వాక్ష్వై ర్బలాచ్ఛ తేన ప్రతివార్యమాణైః |
 ప్రధర్షితస్త్రక్తభయైః సమేత్య ప్రకృష్యతే చాప్యనవేక్ష దోషమ్ || 22 ||

నఖైస్తుదంతో దశనైర్దశంత స్తలైశ్చ పాదైశ్చ సమాపయంతః |
 మదాత్కపిం తం కపయః సమగ్రా మహావనం నిర్విషయం చ చక్రూః || 23 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
 ఏకషష్ఠితమః సర్గః || 61 ||





వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

62. ద్విషష్ఠితమః సర్గః - దధిముఖభిలీకారః



// దధిముఖభిలీకారః //

తానువాచ హరిశ్రేష్ఠో హనుమాన్వానరర్షభః |
అవ్యగ్రమనసో యూయం మధు సేవత వానరాః || 1 ||

అహమావారయిష్యామి యుష్మాకం పరిపంథినః |
శ్రుత్వా హనుమతో వాక్యం హరీణాం ప్రవరోంగదః || 2 ||

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా పిబంతు హరయో మధు |
అవశ్యం కృతకార్యస్య వాక్యం హనుమతో మయా || 3 ||

అకార్యమపి కర్తవ్యం కిమంగ పునరీదృశమ్ |
అంగదస్య ముఖాచ్ఛ్చుత్వా వచనం వానరర్షభాః || 4 ||

సాధు సాధ్వితి సంహృష్టా వానరాః ప్రత్యపూజయన్ |
పూజయిత్వాంగదం సర్వే వానరా వానరర్షభమ్ || 5 ||

జిగుర్షధువనం యత్ర నదీవేగా ఇవ ద్రుతమ్ |
తే ప్రవిష్టా మధువనం పాలానాక్రమ్య వీర్యతః || 6 ||

అతిసర్గాచ్ఛ పటవో దృష్ట్వా శ్రుత్వా చ మైథిలీమ్ |
పపూః సర్వే మధు తదా రసవత్ఫలమాదదుః || 7 ||

ఉత్పత్య చ తతః సర్వే వనపాలాన్సమాగతాన్ |
తాడయంతి స్త శతశః సక్రాన్తధువనే తదా || 8 ||

మధూని ద్రోణమాత్రాణి బాహుభిః పరిగృహ్య తే |
పిబంతి సహితాః సర్వే నిఘ్నంతి స్త తథాపరే || 9 ||

కేచిత్ప్రత్యాపవిధ్యంతి మధూని మధుపింగలాః |
మధూచ్ఛిష్టేన కేచిచ్ఛ జఘ్నురన్యోన్యముత్కటాః || 10 ||

అపరే వృక్షమూలే తు శాఖాం గృహ్య వ్యవస్థితాః |
అత్యర్థం చ మదగ్లానాః పర్ణాన్యాస్తీర్య శేరతే || 11 ||

ఉన్మత్తభూతాః ప్లవగా మధుమత్తాశ్చ హృష్టవత్ |
క్లిపంతి చ తదాన్యోన్యం స్థలంతి చ తథాపరే || 12 ||

కేచిత్ క్షేలాం ప్రకుర్వంతి కేచిత్కూజంతి హృష్టవత్ |
హరయో మధునా మత్తాః కేచిత్సుప్తా మహీతలే || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



62. ద్విషష్ఠితమః సర్గః - దధిముఖభిలీకారః

కృత్యా కేచిద్ధసంత్యన్యే కేచిత్కూర్వంతి చేతరత్ |
 కృత్యా కేచిద్వదంత్యన్యే కేచిద్బుద్ధ్యంతి చేతరత్ || 14 ||
 యేఽప్యత్ర మధుపాలాః స్యుః ప్రేష్యా దధిముఖస్య తు |
 తేఽపి తైర్యానరైర్బిమైః ప్రతిషిద్ధా దిశో గతాః || 15 ||
 జానుభిస్తు ప్రకృష్టాశ్చ దేవమార్గం చ దర్శితాః |
 అబ్రువన్సరమోద్విగ్నా గత్యా దధిముఖం వచః || 16 ||
 హనూమతా దత్తవరైర్లతం మధువనం బలాత్ |
 వయం చ జానుభిః కృష్టా దేవమార్గం చ దర్శితాః || 17 ||
 తతో దధిముఖః క్రుద్ధో వనపస్తత్ర వానరః |
 హతం మధువనం శ్రుత్వా సాంత్యయామాస తాన్తలీన్ || 18 ||
 ఇహోగచ్ఛత గచ్ఛామో వానరాన్సంలదర్శితాన్ |
 బలేన వారయిష్యామో మధు భక్తయతో వయమ్ || 19 ||
 శ్రుత్వా దధిముఖస్యేదం వచనం వానరర్షభాః |
 పునర్వీరా మధువనం తేనైవ సహసా యయుః || 20 ||
 మధ్యే చైషాం దధిముఖః ప్రగృహ్య తరసా తరుమ్ |
 సమభ్యధావద్వేగేన తే చ సర్వే ప్లవంగమాః || 21 ||
 తే శిలాః పాదపాంశ్చాపి పర్వతాంశ్చాపి వానరాః |
 గృహీత్వాఽభ్యగమన్ముద్ధా యత్ర తే కపికుంజరాః || 22 ||
 తే స్వామివచనం వీరా హృదయేష్యవసజ్య తత్ |
 త్వరయా హ్యభ్యధావంత సాలతాలశిలాయుధాః || 23 ||
 వృక్షస్థాంశ్చ తలస్థాంశ్చ వానరాన్సంలదర్శితాన్ |
 అభ్యక్రామంస్తతో వీరాః పాలాస్తత్ర సహస్రశః || 24 ||
 అథ దృష్ట్వా దధిముఖం క్రుద్ధం వానరపుంగవాః |
 అభ్యధావంత వేగేన హనుమత్ప్రముఖాస్తదా || 25 ||
 తం సవృక్షం మహాబాహుమాపతంతం మహాబలమ్ |
 ఆర్యకం వ్రాహరత్తత్ర బాహుభ్యాం కుపితోంగదః || 26 ||
 మదాంధశ్చ న వేదైనమార్యకోఽయం మమేతి సః |
 అధైనం నిష్ఠిపేషాశు వేగవద్యసుధాతలే || 27 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

62. ద్విషష్టితమః సర్గః - దధిముఖభిలీకారః



స భగ్గుబాహూరుభుజో విహ్వలః శోణితోక్షితః |
ముమోహ సహసా వీరో ముహూర్తం కపికుంజరః || 28 ||

స సమాశ్వస్య సహసా సంక్రుద్ధో రాజమాతులః |
వానరాన్యారయామాస దండేన మధుమోహితాన్ || 29 ||

స కథంచిద్విముక్తస్తైర్వానరైర్వానరర్షభః |
ఉవాచైకాంతమాశ్రిత్య భృత్యాన్స్వాన్సముపాగతాన్ || 30 ||

ఏతే తిష్ఠంతు గచ్ఛామో భర్తా నో యత్ర వానరః |
సుగ్రీవో విపులగ్రీవః సహ రామేణ తిష్ఠతి || 31 ||

సర్వం చైవాంగదే దోషం శ్రావయిష్యామి పార్థివే |
అమ్బీ వచనం శ్రుత్వా ఘాతయిష్యతి వానరాన్ || 32 ||

ఇష్టం మధువనం హ్యేతత్సుగ్రీవస్య మహాత్మనః |
పితృపైతామహం దివ్యం దేవైరపి దురాసదమ్ || 33 ||

స వానరానిమాన్సర్వాన్మధులుభాన్లతాయుషః |
ఘాతయిష్యతి దండేన సుగ్రీవః ససుహృజ్ఞనాన్ || 34 ||

వధ్యా హ్యేతే దురాత్మానో నృపాజ్ఞాపరిభావినః |
అమర్షప్రభవో రోషః సఫలో నో భవిష్యతి || 35 ||

ఏవముక్త్వా దధిముఖో వనపాలాన్తహాబలః |
జగామ సహసోత్పత్య వనపాలైః సమన్వితః || 36 ||

నిమేషాంతరమాత్రేణ స హి ప్రాప్తా వనాలయః |
సహస్రాంశుసుతో భీమాన్సుగ్రీవో యత్ర వానరః || 37 ||

రామం చ లక్ష్మణం చైవ దృష్ట్వా సుగ్రీవమేవ చ |
సమప్రతిష్ఠాం జగతీమాకాశాన్నిపపాత హ || 38 ||

సన్నిపత్య మహావీర్యః సర్వైస్తైః పరివారితః |
హరిర్దధిముఖః పాలైః పాలానాం పరమేశ్వరః || 39 ||

స దీనవదనో భూత్వా కృత్వా శిరసి చాంజలిమ్ |
సుగ్రీవస్య శుభౌ మూర్ధ్నా చరణౌ ప్రత్యపీడయత్ || 40 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
ద్విషష్టితమః సర్గః || 62 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

63. త్రిషష్టితమః సర్గః - సుగ్రీవహర్షః



|| సుగ్రీవహర్షః ||

తతో మూర్ధ్నా నిపతితం వానరం వానరర్షభః |
దృష్ట్వేవోద్విగ్మహృదయో వాక్యమేతదువాచ హ || 1 ||

ఉత్తిష్టోత్తిష్ట కస్తాత్త్వం పాదయోః పతితో మమ |
అభయం తే భవేద్వీర సర్వమేవాభిధీయతామ్ || 2 ||

[అధికపాఠః -కిం సంభ్రమాద్ధితం కృత్స్నం బ్రూహి యద్వక్తుమర్హసి |
కచ్ఛిన్నధువనే స్వస్తి శ్రోతుమిచ్ఛామి వానర ||]

స తు విశ్వాసితస్తేన సుగ్రీవేణ మహాత్మనా |
ఉత్థాయ సుమహాప్రాజ్ఞో వాక్యం దధిముఖోఽబ్రవీత్ || 3 ||

నైవర్క్షరజసా రాజన్ష త్వయా నాపి వాలినా |
వనం నిసృష్టపూర్వం హి భక్తితం తచ్చ వానరైః || 4 ||

ఏభిః ప్రధర్షితాశ్చైవ వానరా వనరక్షిభిః |
మధూన్యచింతయిత్వేమాన్భక్తయంతి పిబంతి చ || 5 ||

శిష్టమత్రాపవిధ్యంతి భక్తయంతి తథాఽపరే |
నివార్యమాణాస్తే సర్వే భ్రువౌ వై దర్శయంతి హి || 6 ||

ఇమే హి సంరభతరాస్తథా తైః సంప్రధర్షితాః |
వారయంతో వనాత్తస్మాత్కృద్ధైర్వానరపుంగవైః || 7 ||

తతస్తైర్బహుభిర్వైర్వైర్వానరైర్వనరర్షభ |
సంరక్తనయనైః క్రోధాద్ధరయః ప్రవిచాలితాః || 8 ||

పాణిభిర్నిహతాః కేచిత్కేచిజ్ఞానుభిరాహతాః |
ప్రకృష్టాశ్చ యథాకామం దేవమార్గం చ దర్శితాః || 9 ||

ఏవమేతే హతాః శూరాస్త్యయి తిష్ఠతి భర్తరి |
కృత్స్నం మధువనం చైవ ప్రకామం తైః ప్రభక్ష్తే || 10 ||

ఏవం విజ్ఞాప్యమానం తం సుగ్రీవం వానరర్షభమ్ |
అపృచ్ఛత్తం మహాప్రాజ్ఞో లక్ష్మణః పరవీరహ || 11 ||

కిమయం వానరో రాజన్వనపః ప్రత్యుపస్థితః |
కం చార్థమభినిర్దిశ్య దుఃఖితో వాక్యమబ్రవీత్ || 12 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

63. త్రిషష్టితమః సర్గః - సుగ్రీవహర్షః



ఏవముక్తస్తు సుగ్రీవో లక్ష్మణేన మహాత్మనా |
 లక్ష్మణం ప్రత్యువాచేదం వాక్యం వాక్యవిశారదః || 13 ||
 ఆర్య లక్ష్మణ సంప్రాహ వీరో దధిముఖః కపిః |
 అంగదప్రముఖైర్వైర్భక్తితం మధు వానరైః || 14 ||
 విచిత్య దక్షిణామాశామాగతైర్హరిపుంగవైః |
 నైషామకృతకృత్యానామీదృశః స్యాదుపక్రమః || 15 ||
 ఆగతైశ్చ ప్రమథితం యథా మధువనం హి తైః |
 ధర్షితం చ వనం కృత్స్నముపయుక్తం చ వానరైః || 16 ||
 వనం యదాఽభిపన్నాస్తే సాధితం కర్త వానరైః |
 దృష్టా దేవీ న సందేహో న చాన్యేన హనూమతా || 17 ||
 న హ్యాన్యః సాధనే హేతుః కర్తృణోఽస్య హనూమతః |
 కార్యసిద్ధిర్మతిశ్చైవ తస్మిన్యానరపుంగవే || 18 ||
 వ్యవసాయశ్చ వీర్యం చ శ్రుతం చాపి ప్రతిష్ఠితమ్ |
 జాంబవాన్యత్ర నేతా స్యాదంగదశ్చ మహాబలః || 19 ||
 హనూమాంశ్చాప్యధిష్ఠాతా న తస్య గతిరన్యథా |
 అంగదప్రముఖైర్వైర్భక్తితం మధువనం కిల || 20 ||
 వారయంతశ్చ సహితాస్తథా జానుభిరాహతాః |
 ఏతదర్థమయం ప్రాప్తో వక్తుం మధురవాగిహా || 21 ||
 నామ్నా దధిముఖో నామ హరిః ప్రఖ్యాతవిక్రమః |
 దృష్టా సీతా మహాబాహో సామిత్రే పశ్య తత్త్వతః || 22 ||
 అభిగమ్య తథా సర్వే పిబంతి మధు వానరాః |
 న చాప్యదృష్ట్వా వైదేహీం విశ్రుతాః పురుషర్షభ || 23 ||
 వనం దత్తవరం దివ్యం ధర్షయేయుర్వనాకసః |
 తతః ప్రహృష్టా ధర్మాత్మా లక్ష్మణః సహరాఘవః || 24 ||
 శ్రుత్వా కర్ణసుఖాం వాణీం సుగ్రీవవదనాచ్ఛ్చుతామ్ |
 ప్రాహృష్యత భృశం రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః || 25 ||
 శ్రుత్వా దధిముఖస్యేదం సుగ్రీవస్తు ప్రహృష్య చ |
 వనపాలం పునర్వాక్యం సుగ్రీవః ప్రత్యభాషత || 26 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



63. త్రిషష్టితమః సర్గః - సుగ్రీవహర్షః

ప్రీతోఽస్మి సోహం యద్భుక్తం వనం తైః కృతకర్మభిః |
మర్షితం మర్షణీయం చ చేష్టితం కృతకర్మణామ్ || 27 ||

ఇచ్ఛామి శీఘ్రం హనుమత్ప్రధానాన్
శాఖామృగాంస్తాన్తృగరాజదర్శాన్ |
ద్రష్టుం కృతార్థాన్సహ రాఘవాభ్యాం
శ్రోతుం చ సీతాధిగమే ప్రయత్నమ్ || 28 ||

ప్రీతిస్సీతాక్షౌ సంప్రహృష్టౌ కుమారౌ
దృష్ట్వా సిద్ధార్థౌ వానరాణాం చ రాజా |
అంగైః సంహృష్టైః కర్మసిద్ధిం విదిత్యా
బాహ్యోరాసన్నాం సోఽతిమాత్రం ననంద || 29 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రిషష్టితమః
సర్గః || 63||





వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



04. చతుఃషష్ఠితమః సర్గః - హనుమాదాద్యాగమనమ్

|| హనుమాద్యాగమనమ్ ||

సుగ్రీవేణైవముక్తస్తు హృష్టో దధిముఖః కపిః |
 రాఘవం లక్ష్మణం చైవ సుగ్రీవం చాభ్యవాదయత్ || 1 ||

స ప్రణమ్య చ సుగ్రీవం రాఘవౌ చ మహాబలౌ |
 వానరైః సహ తైః శూరైర్దివమేవోత్పపాత హ || 2 ||

స యథైవాగతః పూర్వం తథైవ త్వరితం గతః |
 నిపత్య గగనాద్భూమౌ తద్వనం ప్రవివేశ హ || 3 ||

స ప్రవిష్టో మధువనం దదర్శ హరియాథపాన్ |
 విమదానుత్థితాన్సర్వాన్తేహమానాన్తథూదకమ్ || 4 ||

స తానుపాగమద్వీరో బద్ధ్వా కరపుటాంజలిమ్ |
 ఉవాచ వచనం శ్లక్ష్మణిదం హృష్టవదంగదమ్ || 5 ||

సౌమ్య రోషో న కర్తవ్యో యదేభిరభివారితః |
 అజ్ఞానాద్రక్షిభిః క్రోధాద్భవంతః ప్రతిషేధితాః || 6 ||

యువరాజస్తమీశశ్చ వనస్యాస్య మహాబల |
 మౌర్ఖ్యాత్పూర్వం కృతో దోషస్తం భవాన్ క్షంతుమర్హతి || 7 ||

ఆఖ్యాతం హి మయా గత్వా పితృవ్యస్య తవానఘ |
 ఇహోపయాతం సర్వేషామేతేషాం వనచారిణామ్ || 8 ||

స త్వదాగమనం శ్రుత్వా సహైభిర్హరియాథపైః |
 ప్రహృష్టో న తు రుష్టోఽసౌ వనం శ్రుత్వా ప్రథర్షితమ్ || 9 ||

ప్రహృష్టో మాం పితృవ్యస్తే సుగ్రీవో వానరేశ్వరః |
 శీఘ్రం ప్రేషయ సర్వాన్స్తానితి హోవాచ పార్థివః || 10 ||

శ్రుత్వా దధిముఖస్తేతద్వచనం శ్లక్ష్మణమంగదః |
 అబ్రవీత్తాన్ఠరిశ్రేష్ఠో వాక్యం వాక్యవిశారదః || 11 ||

శంకే శ్రుతోఽయం వృత్తాంతో రామేణ హరియాథపాః |
 తత్క్షమం నేహ నః స్థాతుం కృతే కార్యే పరంతపాః || 12 ||

పీత్వా మధు యథాకామం విశ్రాంతా వనచారిణః |
 కిం శేషం గమనం తత్ర సుగ్రీవో యత్ర మే గురుః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



04. చతుఃషష్ఠితమః సర్గః - హనుమాదాద్యాగమనమ్

సర్వే యథా మాం వక్షంతి సమేత్య హరియాథపాః |
తథాఽస్మి కర్తా కర్తవ్యే భవద్భిః పరవానహమ్ || 14 ||
నాజ్ఞాపయితుమీశోఽహం యువరాజోఽస్మి యద్యపి |
అయుక్తం కృతకర్తాణో యూయం ధర్షయితుం మయా || 15 ||

బ్రువతశ్చాంగదస్యైవం శ్రుత్వా వచనమవ్యయమ్ |
ప్రహృష్టమనసో వాక్యమిదమూచుర్వనాకసః || 16 ||

ఏవం వక్షతి కో రాజన్మృభుః సన్యానరర్షభ |
ఐశ్వర్యమదమత్తో హి సర్వోఽహమితి మన్యతే || 17 ||

తవ చేదం సుసదృశం వాక్యం నాన్యస్య కస్యచిత్ |
సన్నతిర్హి తవాఖ్యాతి భవిష్యచ్ఛుభయోగ్యతామ్ || 18 ||

సర్వే వయమపి ప్రాప్తాస్తత్ర గంతుం కృతక్షణాః |
స యత్ర హరివీరాణాం సుగ్రీవః పతిరవ్యయః || 19 ||

త్వయా హ్యనుక్లేర్హరిభిర్నైవ శక్యం పదాత్పదమ్ |
క్వచిద్గంతుం హరిశ్రేష్ఠ బ్రూమః సత్యమిదం తు తే || 20 ||

ఏవం తు వదతాం తేషామంగదః ప్రత్యభాషత |
బాధం గచ్ఛామ ఇత్యుక్త్వా ఉత్పపాత మహీతలాత్ || 21 ||

[ఖముత్పేతుర్కహాబలాః]
ఉత్పతంతమనూత్పేతుః సర్వే తే హరియాథపాః |
కృత్వాకాశం నిరాకాశం యంత్రోత్కిప్తా ఇవాచలాః || 22 ||

[అంగదం పురతః కృత్వా హనుమాంతం చ వానరమ్ |]
తేంబరం సహసోత్పత్య వేగవంతః ప్లవంగమాః |
వినదంతో మహానాదం ఘనా వాతేరితా యథా || 23 ||

అంగదే సమనుప్రాప్తే సుగ్రీవో వానరాభిపః |
ఉవాచ శోకోపహతం రామం కమలలోచనమ్ || 24 ||

సమాశ్వసిహి భద్రం తే దృష్టా దేవీ న సంశయః |
నాగంతుమిహ శక్యం తైరతీతే సమయే హి నః || 25 ||

న మత్సకాశమాగచ్ఛేత్యత్యే హి వినిపాతితే |
యువరాజో మహాబాహుః ప్లవతాం ప్రవరోంగదః || 26 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



04. చతుఃషష్ఠితమః సర్గః - హనుమాదాద్యాగమనమ్

యద్యప్యకృతకృత్యానామీదృశః స్యాదుపక్రమః |
భవేత్స దీనవదనో భ్రాంతవిప్లుతమానసః || 27 ||

పితృపైతామహం చైతత్సూర్యకైరభిరక్షితమ్ |
న మే మధువనం హన్యాదహృష్టః ప్లవగేశ్వరః || 28 ||

కౌసల్యా సుప్రజా రామ సమాశ్యసిహి సువ్రత |
దృష్టా దేవీ న సందేహో న చాన్యేన హనుమాతా || 29 ||

న హ్యన్యః కర్తృణో హేతుః సాధనేఽస్య హనుమాతః |
హనుమాతి హి సిద్ధిశ్చ మతిశ్చ మతిసత్తమ || 30 ||

వ్యవసాయశ్చ వీర్యం చ సూర్యే తేజ ఇవ ధ్రువమ్ |
జాంబవాన్యత్ర నేతా స్యాదంగదశ్చ బలేశ్వరః || 31 ||

హనుమాంశ్చాప్యధిష్ఠాతా న తస్య గతిరన్యథా |
మా భూశ్చింతాసమాయుక్తః సంప్రత్యమితవిక్రమ || 32 ||

తతః కిలకిలాశబ్దం శుశ్రావాసన్నమంబరే |
హనుమత్కర్తృదృష్టానాం నర్దతాం కాననౌకసామ్ || 33 ||

కిష్కింధాముపయాతానాం సిద్ధిం కథయతామివ |
తతః శ్రుత్వా నినాదం తం కపీనాం కపిసత్తమః || 34 ||

ఆయతాంచితలాంగూలః సోఽభవద్ధృష్టమానసః |
ఆజగ్నుస్తేఽపి హరయో రామదర్శనకాంక్షిణః || 35 ||

అంగదం పురతః కృత్వా హనుమాంతం చ వానరమ్ |
తేఽంగదప్రముఖా వీరాః ప్రహృష్టాశ్చ ముదాన్వితాః || 36 ||

నిపేతుర్హరిరాజస్య సమీపే రాఘవస్య చ |
హనుమాంశ్చ మహాబహుః ప్రణమ్య శిరసా తతః || 37 ||

నియతామక్షతాం దేవీం రాఘవాయ న్యవేదయత్ || 38 ||

[అధికపాఠః -దృష్టా దేవీతి హనుమద్వదనాదమృతోపమమ్ |
ఆకర్ణ్య వచనం రామో హర్షమాప సలక్షణః ||]

నిశ్చేతార్థస్తతస్తస్మిన్నుగ్రీవః పవనాత్తజే |
లక్షణః ప్రీతిమాన్ప్రీతం బహుమానాదవైక్షత || 39 ||



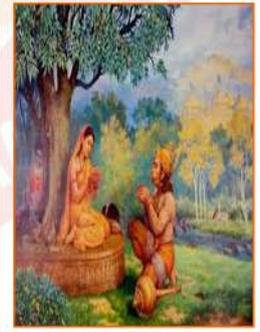
వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



64. చతుఃషష్ఠితమః సర్గః - హనుమాదాద్యాగమనమ్

ప్రీత్యా చ రమమాణోఽథ రాఘవః పరవీరహా |
బహుమానేన మహతా హనుమాంతమవైక్షత || 40 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
చతుఃషష్ఠితమః సర్గః || 64 ||



www.sanatanaadharm.com



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

65. పంచషష్ఠితమః సర్గః - చూడామణిప్రదానమ్



|| చూడామణిప్రదానమ్ ||

తతః ప్రస్తవణం శైలం తే గత్వా చిత్తకాననమ్ |
ప్రణమ్య శిరసా రామం లక్ష్మణం చ మహాబలమ్ || 1 ||

యువరాజం పురస్కృత్య సుగ్రీవమభివాద్య చ |
ప్రవృత్తిమథ సీతాయాః ప్రవక్తుముపచక్రముః || 2 ||

రావణాంతఃపురే రోధం రాక్షసీభిశ్చ తర్జనమ్ |
రామే సమనురాగం చ యశ్చాయం సమయః కృతః || 3 ||

ఏతదాఖ్యాంతి తే సర్వే హరయో రామసన్నిధౌ |
వైదేహీమక్షతాం శ్రుత్వా రామస్తూత్తరమబ్రవీత్ || 4 ||

క్య సీతా వర్తతే దేవీ కథం చ మయి వర్తతే |
ఏతన్నే సర్వమాఖ్యాత వైదేహీం ప్రతి వానరాః || 5 ||

రామస్య గదితం శ్రుత్వా హరయో రామసన్నిధౌ |
చోదయంతి హనూమంతం సీతావృత్తాంతకోవిదమ్ || 6 ||

శ్రుత్వా తు వచనం తేషాం హనుమాన్తారుతాత్మజః |
ప్రణమ్య శిరసా దేవ్యై సీతాయై తాం దిశం ప్రతి || 7 ||

ఉవాచ వాక్యం వాక్యజ్ఞః సీతాయా దర్శనం యథా |
సముద్రం లంఘయిత్వాఽహం శతయోజనమాయతమ్ || 8 ||

అగచ్ఛం జానకీం సీతాం మార్గమాణో దిదృక్షయా |
తత్ర లంకేతి నగరీ రావణస్య దురాత్మనః || 9 ||

దక్షిణస్య సముద్రస్య తీరే వసతి దక్షిణే |
తత్ర దృష్టా మయా సీతా రావణాంతఃపురే సతీ || 10 ||

సంన్యస్య త్వయి జీవంతీ రామా రామ మనోరథమ్ |
దృష్టా మే రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః || 11 ||

రాక్షసీభిర్విరూపాభీ రక్షితా ప్రమదావనే |
దుఃఖమాపద్యతే దేవీ తవాదుఃఖోచితా సతీ || 12 ||

రావణాంతఃపురే రుద్ధా రాక్షసీభిః సురక్షితా |
ఏకవేణీధరా దీనా త్వయి చింతాపరాయణా || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ

65. పంచషష్ఠితమః సర్గః - చూడామణిప్రదానమ్



అధఃశయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమాగమే |
 రావణాద్వినివృత్తార్థా మర్తవ్యకృతనిశ్చయా || 14 ||
 దేవీ కథంచిత్యాకుత్స్థ త్వన్తనా మార్గితా మయా |
 ఇక్ష్వాకువంశవిఖ్యాతిం శనైః కీర్తయతానఘ || 15 ||
 సా మయా నరశార్దుల విశ్వాసముపపాదితా |
 తతః సంభాషితా దేవీ సర్వమర్థం చ దర్శితా || 16 ||
 రామసుగ్రీవసఖ్యం చ శ్రుత్వా ప్రీతిముపాగతా |
 నియతః సముదాచారో భక్తిశ్చాస్యాస్తథా త్వయి || 17 ||
 ఏవం మయా మహాభాగా దృష్టా జనకనందినీ |
 ఉగ్రేణ తపసా యుక్తా త్వద్భక్త్యా పురుషర్షభ || 18 ||
 అభిజ్ఞానం చ మే దత్తం యథా వృత్తం తవాంతికే |
 చిత్తకూటే మహాప్రాజ్ఞ వాయసం ప్రతి రాఘవ || 19 ||
 విజ్ఞాప్యశ్చ నరవ్యాఘ్రో రామో వాయుసుత త్వయా |
 అభిలేనేహ యద్దృష్టమితి మామాహ జానకీ || 20 ||
 అయం చాస్మై ప్రదాతవ్యో యత్నాత్సుపరిరక్షితః |
 బ్రువతా వచనాస్యేవం సుగ్రీవస్యపశ్యణ్యతః || 21 ||
 ఏష చూడామణిః శ్రీమాన్తయా సుపరిరక్షితః |
 మనఃశిలాయాస్తిలకో గండపార్శ్వే నివేశితః || 22 ||
 త్వయా ప్రనష్టే తిలకే తం కిల స్మర్తుమర్హసి |
 ఏష నిర్యాతితః శ్రీమాన్తయా తే వారిసంభవః || 23 ||
 ఏతం దృష్ట్వా ప్రమోదిష్యే వ్యసనే త్వామివానఘ |
 జీవితం ధారయిష్యామి మాసం దశరథాత్మజ || 24 ||
 ఊర్ధ్వం మాసాన్త జీవేయం రక్షసాం వశమాగతా |
 ఇతి మామబ్రవీత్సతా కృశాంగీ వరవర్ణినీ || 25 || [ధర్మచారిణీ]
 రావణాంతఃపురే రుద్ధా మృగీవోత్పుల్లలోచనా |
 ఏతదేవ మయాఖ్యాతం సర్వం రాఘవ యద్యథా |
 సర్వథా సాగరజలే సంతారః ప్రవిధీయతామ్ || 26 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ

65. పంచషష్ఠి తమః సర్గః - చూడామణి ప్రదానమ్



తౌ జాతాశ్వాసౌ రాజపుత్రౌ విదిత్యా
తచ్ఛాభిజ్ఞానం రాఘవాయ ప్రదాయ |
దేవ్యా చాఖ్యాతం సర్వమేవానుపూర్వ్యా-
-ద్యాచా సంపూర్ణం వాయుపుత్రః శశంస || 27 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
పంచషష్ఠి తమః సర్గః || 65 ||



www.sanatanadharm.com



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



66. పట్టష్టితమః సర్గః - సీతాభాషితప్రశ్నః

|| సీతాభాషితప్రశ్నః ||

ఏవముక్తో హనుమతా రామో దశరథాత్మజః |
 తం మణిం హృదయే కృత్వా ప్రరురోద సలక్ష్మణః || 1 ||
 తం తు దృష్ట్వా మణిశ్రేష్ఠం రాఘవః శోకకల్మితః |
 నేత్రాభ్యామశ్రుపూర్ణాభ్యాం సుగ్రీవమిదమబ్రవీత్ || 2 ||
 యథైవ ధేనుః స్రవతి స్నేహద్వత్సస్య వత్సలా |
 తథా మమాపి హృదయం మణిరత్నస్య దర్శనాత్ || 3 ||
 మణిరత్నమిదం దత్తం వైదేహ్యః శ్వశురేణ మే |
 వధూకాలే యథాబద్ధమధికం మూర్ధ్ని శోభతే || 4 ||
 అయం హి జలసంభూతో మణిః సజ్జనపూజితః |
 యజ్ఞే పరమతుష్టేన దత్తః శక్రేణ ధీమతా || 5 ||
 ఇమం దృష్ట్వా మణిశ్రేష్ఠం యథా తాతస్య దర్శనమ్ |
 అద్యాస్త్యవగతః సౌమ్య వైదేహస్య తథా విభోః || 6 ||
 అయం హి శోభతే తస్యాః ప్రియాయా మూర్ధ్ని మే మణిః |
 అస్యాద్య దర్శనేనాహం ప్రాప్తాం తామివ చింతయే || 7 ||
 కిమాహ సీతా వైదేహీ బ్రూహి సౌమ్య పునః పునః |
 పిసాసుమివ తోయేన సించంతి వాక్యవారిణా || 8 ||
 ఇతస్తు కిం దుఃఖతరం యదిమం వారిసంభవమ్ |
 మణిం పశ్యామి సౌమిత్రే వైదేహీమాగతం వినా || 9 ||
 చిరం జీవతి వైదేహీ యది మాసం ధరిష్యతి |
 న జీవేయం క్షణమపి వినా తామసితేక్షణామ్ || 10 ||
 నయ మామపి తం దేశం యత్ర దృష్టా మమ ప్రియా |
 న తిష్ఠేయం క్షణమపి ప్రవృత్తిముపలభ్య చ || 11 ||
 కథం సా మమ సుశ్రోణి భీరుభీరుః సతీ సదా |
 భయావహానాం ఘోరాణాం మధ్యే తిష్ఠతి రక్షసామ్ || 12 ||
 శారదస్తిమిరోన్ముక్తో నూనం చంద్ర ఇవాంబుదైః |
 ఆవృతం వదనం తస్యా న విరాజతి రాక్షసైః || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ

66. షట్షష్ఠమః సర్గః - సీతాభాషితప్రశ్నః

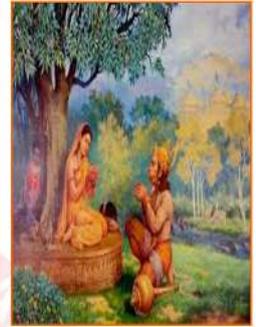


కిమాహ సీతా హనుమంస్తత్త్వతః కథయాద్య మే |
ఏతేన ఖలు జీవిష్యే భేషజేనాతురో యథా || 14 ||

మధురా మధురాలాపా కిమాహ మమ భామినీ |
మద్విహీనా వరారోహా హనుమన్కథయస్య మే || 15 ||

[అధికపాఠః -
దుఃఖాద్దుఃఖతరం ప్రాప్య కథం జీవతి జానకీ ||]

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
షట్షష్ఠమః సర్గః || 66 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



67. సప్తషష్ఠితమః సర్గః-సీతాభాషితానువచనమ్

|| సీతాభాషితానువచనమ్ ||

ఏవముక్తస్తు హనుమాన్రాఘవేణ మహాత్మనా |
సీతాయా భాషితం సర్వం న్యవేదయత రాఘవే || 1 ||

ఇదముక్తవతీ దేవీ జానకీ పురుషర్షభ |
పూర్వవృత్తమభిజ్ఞానం చిత్రకూటే యథాతథమ్ || 2 ||

సుఖసుప్తా త్వయా సార్థం జానకీ పూర్వముత్థితా |
వాయసః సహసోత్పత్య విదదార స్తనాంతరే || 3 ||

పర్యాయేణ చ సుప్తస్త్వం దేవ్యంకే భరతాగ్రజ |
పునశ్చ కిల పక్షీ స దేవ్యా జనయతి వృథామ్ || 4 ||

పునః పునరుపాగమ్య విరరాద భృశం కిల | [విదదార]
తతస్త్వం బోధితస్తస్యాః శోణితేన సముక్తితః || 5 ||

వాయసేన చ తేనైవ సతతం బాధ్యమానయా |
బోధితః కిల దేవ్యా త్వం సుఖసుప్తః పరంతప || 6 ||

తాం తు దృష్ట్వా మహాబాహో దారితాం చ స్తనాంతరే |
ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధో నిఃశ్వసన్నభృభాషథాః || 7 ||

నఖారైః కేన తే భీరు దారితం తు స్తనాంతరమ్ |
కః క్రోడతి సరోషేణ పంచవక్త్రేణ భోగినా || 8 ||

నిలీక్షమాణః సహసా వాయసం సమవైక్షథాః |
నఖైః సరుభిరైస్త్రిక్ష్ణస్తామేవాభిముఖం స్థితమ్ || 9 ||

సుతః కిల స శక్రస్య వాయసః పతతాం వరః |
ధరాంతరచరః శీఘ్రం పవనస్య గతౌ సమః || 10 ||

తతస్తస్త్రిన్తహాబాహో కోపసంవర్తితేక్షణః |
వాయసే త్వం కృథాః క్రూరాం మతిం మతిమతాం వర || 11 ||

స దర్భం సంస్తరాద్ధృహ్య బ్రహ్మస్త్రేణ హ్యయోజయః |
స దీప్త ఇవ కాలాగ్నిర్జ్వాలాభిముఖః ఖగమ్ || 12 ||

క్లిప్తవాంస్త్వం ప్రదీప్తం హి దర్భం తం వాయసం ప్రతి |
తతస్తు వాయసం దీప్తః స దర్భోఽనుజగామ హ || 13 ||



వాల్మీకి రామాయణం-

సుందరకాండ



67. సప్తషష్ఠితమః సర్గః-సీతాభాషితానువచనమ్

స పితా చ పరిత్యక్తః సురైశ్చ సమహర్షిభిః |
 త్రీఁలోకాన్సంపరిక్రమ్య త్రాతారం నాథిగచ్ఛతి || 14 ||
 పునరేవాగతస్తస్తస్త్యత్సకాశమరిందమ |
 స తం నిపతితం భూమౌ శరణ్యః శరణాగతమ్ || 15 ||
 వధార్హమపి కాకుత్స్థ కృపయా పర్యపాలయః |
 మోఘమస్తం న శక్యం తు కర్తుమిత్యేవ రాఘవ || 16 ||
 భవాంస్తస్యాక్తి కాకస్య హినస్తి స్త స దక్షిణమ్ |
 రామ త్వాం స నమస్కృత్య రాజ్ఞే దశరథాయ చ || 17 ||
 వినృష్టస్తు తదా కాకః ప్రతిపేదే స్వమాలయమ్ |
 ఏవమస్తవిదాం శ్రేష్ఠః సత్త్వవాన్ శీలవానపి || 18 ||
 కిమర్థమస్తం రక్షఃసు న యోజయతి రాఘవః |
 న నాగా నాపి గంధర్వా నాసురా న మరుద్గణాః || 19 ||
 న చ సర్వే రణే శక్తా రామం ప్రతిసమాసితుమ్ |
 తస్య వీర్యవతః కశ్చిద్యద్యస్తి మయి సంభ్రమః || 20 ||
 క్షిప్తం సునిశితైర్భాణైర్హన్యతాం యుధి రావణః |
 బ్రాతురాదేశమాజ్ఞాయ లక్ష్మణో వా పరంతపః || 21 ||
 స కిమర్థం నరవరో న మాం రక్షతి రాఘవః |
 శక్తా తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ వాయుగ్నిసమతేజసౌ || 22 ||
 సురాణామపి దుర్ధర్షౌ కిమర్థం మాముపేక్షతః |
 మమైవ దుష్కృతం కించిన్తహదస్తి న సంశయః || 23 ||
 సమర్థావపి తౌ యన్తాం నావేక్షేతే పరంతపౌ | [సహితౌ]
 వైదేహ్య వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాశ్రు భాషితమ్ || 24 ||
 పునరప్యహమార్యాం తామిదం వచనమబ్రవమ్ |
 త్వచ్ఛోకవిముఖో రామో దేవి సత్యేన తే శపే || 25 ||
 రామే దుఃఖాభిభూతే తు లక్ష్మణః పరితప్యతే |
 కథంచిద్భవతీ దృష్టా న కాలః పరిశోచితుమ్ || 26 ||
 ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానామంతం ద్రక్ష్యసి భామిని |
 తావుభౌ నరశార్మాలౌ రాజపుత్రావనిందితౌ || 27 ||

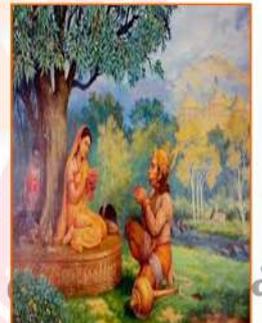


వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



67. సప్తషష్ఠితమః సర్గః-సీతాభాషితానువచనమ్

త్వద్ధర్మనకృతోత్సాహౌ లంకాం భస్మీకరిష్యతః |
 హత్యా చ సమరే రౌద్రం రావణం సహబాంధవమ్ || 28 ||
 రాఘవస్త్వాం వరారోహే స్వాం పులిం నయతే ద్రువమ్ |
 యత్తు రామో విజానీయాదభిజ్ఞానమనిందితే || 29 ||
 ప్రీతినంజననం తస్య ప్రదాతుం త్వమిహార్హసి |
 సాభివీక్ష్వ దిశః సర్వా వేణ్యుద్ధధనముత్తమమ్ || 30 ||
 ముక్త్యా వస్త్రాద్ధదౌ మహ్యం మణిమేతం మహాబల |
 ప్రతిగృహ్య మణిం దివ్యం తవ హేతో రఘూద్యహ || 31 ||
 శిరసా తాం ప్రణమ్యార్యమహమాగమనే త్వరే |
 గమనే చ కృతోత్సాహమవేక్ష్వ వరవర్ణినీ || 32 ||
 వివర్ధమానం చ హి మామువాచ జనకాత్మజా |
 అశ్రుపూర్ణముఖీ దీనా బాష్పసందిగ్ధభాషిణీ || 33 ||
 మమోత్పతనసంభ్రాంతా శోకవేగసమాహతా |
 హనుమన్సింహసంకాశౌ తావుభౌ రామలక్ష్మణౌ |
 సుగ్రీవం చ సహమాత్యం సర్వాన్భ్రూయా హ్యనామయమ్ || 34 ||
 యథా చ స మహాబాహుర్తాం తారయతి రాఘవః |
 అస్తాద్ధుఃఖాంబుసంరోధాత్త్వం సమాధాతుమర్హసి || 35 ||
 ఇమం చ తీవ్రం మమ శోకవేగం రక్షోభిరేభిః పరిభర్తనం చ |
 బ్రూయాస్తు రామస్య గతః సమీపం శివశ్చ తేఽధ్యాస్తు హరిప్రవీర || 36 ||
 ఏతత్తవార్యా నృపరాజసింహ సీతా వచః ప్రాహ విషాదపూర్వమ్ |
 ఏతచ్ఛ బుద్ధ్యా గదితం మయా త్వం శ్రద్ధత్స్వ సీతాం కుశలాం సమగ్రామ్ || 37 ||
 ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తషష్ఠితమః
 సర్గః || 67 ||





వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



68. అష్టషష్టితమః సర్గః-హనూమత్సమాశ్వాసవచనానువా

|| హనూమత్సమాశ్వాసవచనానువాదః ||

అథాహముత్తరం దేవ్యా పునరుక్తః ససంభ్రమః |

తవ స్నేహాన్తరవ్యాప్తు సౌహార్దాదనుమాన్య వై || 1 ||

ఏవం బహువిధం వాచ్యే రామో దాశరథిస్త్యయా |

యథా మామాప్సుయాచ్ఛీఘ్రం హత్యా రావణమాహవే || 2 ||

యది వా మన్యసే వీర వసైకాహమలిండమ |

కస్తింశ్చిత్సంవృతే దేశే విశ్రాంతః శ్వో గమిష్యసి || 3 ||

మమ చాప్యల్పభాగ్యాయాః సాన్నిధ్యాత్తవ వానర | [వీర్యవాన్]

అస్య శోకవిపాకస్య ముహూర్తం స్యాద్విమోక్షణమ్ || 4 ||

గతే హి త్వయి విక్రాంతే పునరాగమనాయ వై |

ప్రాణానామపి సందేహో మమ స్యాన్నాత్త సంశయః || 5 ||

తవాదర్శనజః శోకో భూయో మాం పరితాపయేత్ |

దుఃఖాద్దుఃఖపరాభూతాం దుర్గతాం దుఃఖభాగినీమ్ || 6 ||

అయం చ వీర సందేహస్తిష్ఠతీవ మమాగ్రతః |

సుమహాంస్తృత్సహాయేషు హర్మ్యక్షేషు హలీశ్వర || 7 ||

కథం ను ఖలు దుష్కారం తలిష్యంతి మహోదధిమ్ |

తాని హర్మ్యక్షసైన్యాని తౌ వా నరవరాత్తజౌ || 8 ||

త్రయాణామేవ భూతానాం సాగరస్యాస్య లంఘనే |

శక్తిః స్యాద్వైసతేయస్య వాయోర్యా తవ వానఘ || 9 ||

తదస్మిన్కార్యనిరోధ్యే వీరైవం దురతిక్రమే |

కిం పశ్యసి సమాధానం త్వం హి కార్యవిదాం వరః || 10 || [బ్రూహి]

కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే |

పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్యస్తే బలోదయః || 11 ||

బలైః సమగైర్యది మాం హత్యా రావణమాహవే |

విజయీ స్వాం పులిం రామో నయేత్తత్స్వాద్యశస్కరమ్ || 12 ||

యథాహం తస్య వీరస్య వనాదుపథినా హృతా |

రక్షసా తద్భయాదేవ తథా నార్హతి రాఘవః || 13 ||



వార్షికి రామాయణం- సుందరకాండ



అష్టషష్టితమః సర్గః-హనుమాత్సమాశ్వాసవచనానువా

దేవి హర్షక్షసైన్యానామీశ్వరః ప్లవతాం వరః |
 సుగ్రీవః సత్త్వసంపన్నస్తవార్థే కృతనిశ్చయః || 17 ||
 తస్య విక్రమసంపన్నాః సత్త్వవంతో మహాబలాః |
 మనఃసంకల్పసంపాతా నిదేశే హరయః స్థితాః || 18 ||
 యేషాం నోపరి నాధస్తాన్న తిర్యక్సజ్జితే గతిః |
 న చ కర్తసు సీదంతి మహత్స్వమితతేజసః || 19 ||
 అసకృత్తైర్మహాభాగైర్వానరైర్బలదర్శితైః |
 ప్రదక్షిణీకృతా భూమిర్వాయుమార్గానుసారిభిః || 20 ||

మద్విశిష్టాశ్చ తుల్యాశ్చ సంతి తత్ర వనౌకసః |
 మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చిన్నాస్తి సుగ్రీవసన్నిధౌ || 21 ||
 అహం తావదిహ ప్రాప్తుః కిం పునస్తే మహాబలాః |
 న హి ప్రకృష్టాః ప్రేష్యంతే ప్రేష్యంతే హీతరే జనాః || 22 ||
 తదలం పరితాపేన దేవి మన్యుర్వ్యపైతు తే |
 ఏకోత్పాతేన వై లంకామేష్యంతి హరియూథపాః || 23 ||
 మమ పృష్ఠగతౌ తౌ చ చంద్రసూర్యావివోదితౌ |
 త్వత్కాశం మహాభాగే నృసింహోవాగమిష్యతః || 24 ||
 అరిఘ్నం సింహాసంకాశం క్షిప్రం ద్రక్షసి రాఘవమ్ |
 లక్ష్మణం చ ధనుష్పాణిం లంకాద్వారముపస్థితమ్ || 25 ||
 నఖదంష్ట్రాయుధాన్వీరాన్సింహశార్దూలవిక్రమాన్ |
 వానరాన్వారణేంద్రాభాన్క్షిప్రం ద్రక్షసి సంగతాన్ || 26 ||
 శైలాంబుదనికాశానాం లంకామలయసానుషు |
 నర్దతాం కపిముఖ్యానామచిరాచ్ఛ్రేష్యసి స్వనమ్ || 27 ||
 నివృత్తవనవాసం చ త్వయా సార్థమరిందమమ్ |
 అభిషిక్తమయోధ్యాయాం క్షిప్రం ద్రక్షసి రాఘవమ్ || 28 ||



వాల్మీకి రామాయణం- సుందరకాండ



68. అష్టషష్టితమః సర్గః-

హనూమత్సమాశ్వాసవచనానువాదః

నివృత్తవనవాసం చ త్వయా సార్థమరిందమమ్ |
అభిషిక్తమయోధ్యాయాం క్షిప్రం ద్రక్షసి రాఘవమ్ || 28 ||

తతో మయా వాగ్భీరదీనభాషిణా
శివాభిరిష్టాభిరభిప్రసాదితా |
జగామ శాంతిం మమ మైథిలాత్తజా
తవాపి శోకేన తదాభిపీడితా || 29 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
అష్టషష్టితమః సర్గః || 68 ||

